

TARTALOMJEGYZÉK

Óvodánk adatai	1
Bevezetés	2
1. Gyermekkép, óvodakép	3
1.1. Óvodakép	3
1.2. Gyermekkép	3
1.3. Küldetésnyilatkozat	4
2. Óvodánk jellemzői	5
2.1. Óvodánk személyi feltételei	5
2.2. Tárgyi feltételek	6
3. Gyermekvédelem	8
4. Az iskolába lépés feltételei	10
4.1. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	10
4.2. A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása	13
5. Az óvoda kapcsolatrendszere	15
5.1. Óvodánk és a családok kapcsolata	15
5.2. Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal és a kiszolgáló intézménnyel	16
5.3. Óvodánk szakmai kapcsolatai	16
5.3.1. Óvodánk és a bölcsőde kapcsolata	16
5.3.2. Óvodánk és a kerület többi óvodájának, v. nemzetiségi óvodáinak kapcsolata	16
5.3.3. Óvodánk és a környező általános iskolák kapcsolata	17
5.3.4. Szakmai segítséget nyújtó kapcsolatok	17
5.3.5. Óvodánk és a közművelődési intézmények kapcsolatai	17
5.3.6. Óvodánk egyéb kapcsolatai	17
6. Óvodánk ellenőrzési - értékelési rendszere	18
6.1. A pedagógiai munka ellenőrzése, értékelése, elemzése	18
6.2. Az óvodai csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése, értékelése	19
6.2.1. Az óvodai csoportok fejlődésének ellenőrzése és értékelése	19
6.2.2. A gyermekek fejlődésének ellenőrzése és értékelése	20
6.3. Óvodánk nevelési programjának tartalmi elemzése, értékelése	20
6.3.1. A program ellenőrzési, elemzési szempontjai alkalmazás közben	21
KOMPLEX PREVENCIÓS és SZEMLÉLETFORMÁLÓ HNP	22
1. A komplex prevenciós és szemléletformáló óvodai program elméleti alapjai, cél és feladatrendszere	23
1.1. A programunk célja, általános nevelési feladatai	23
1.2. A program tartalmi megvalósítása	24

1.2.1. Prevenációs és korrekciós tevékenység	24
1.2.2. Az egészséges életmód kialakítása	25
1.2.2.1. Gondozás	27
1.2.2.2. Testi nevelés	30
1.2.2.3. Az egészségnevelés	32
2. Érzelmi, erkölcsi nevelés, szocializáció	35
2.1. Beszoktatás, befogadás	37
2.2. Társas kapcsolatok, erkölcsi normák alakítása	38
2.3. Ünnepek, hagyományok	39
2.4. A gyermeki személyiségfejlődés biztosítása	40
3. Értelmi képességek fejlesztése	42
4. Fejlesztés elméleti és módszertani kérdései	44
4.1. Tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók	45
4.2. Fejlődés jellemzői	45
4.2.1. Mozdásfejllettség	47
4.2.2. Vizuális funkciók fejlettsége	47
4.2.3. Dominancia felismerésének lehetősége, finommotorika fejlettsége	48
5. Kiemelt fejlesztési területek	49
5.1. A fejlesztő program korcsoportos lebontása	50
5.1.1. Kiscsoport	50
5.1.2. Középső csoport	54
5.1.3. Nagycsoport	55
5.1.4. Ismétlő nagycsoport	56
6. Az óvodai élet tevékenységformái, fejlesztési keretei	57
6.1. Játék	57
6.1.1. Gyakorlójáték	59
6.1.2. Építő - konstruáló játék	59
6.1.3. Szerepjáték	59
6.1.4. Szabályjáték	60
6.1.5. Barkácsolás	60
6.1.6. Bábozás, dramatizálás	61
6.2. Munka	62
6.3. Tanulás	63
7. Műveltségi területek	66
7.1. Anyanyelvi nevelés, kommunikáció	66
7.2. Mese – vers (Irodalmi nevelés)	68
7.3. Ének, zene, énekes játék (Zenei nevelés)	69
7.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka (Vizuális nevelés)	72
7.5. Külső világ tevékeny megismerése, környezeti nevelés	74
7.6. Külső világ tevékeny megismerése, matematikai nevelés	77
7.7. Testnevelés, mozgás	78

8. A fejlődés várható jellemzői korcsoportos lebontásban	81
8.1. Kiscsoport	81
8.1.1. Mese – vers (Irodalmi nevelés)	81
8.1.2. Ének, zene, énekes játék (Zenei nevelés)	81
8.1.3. Rajzolás, mintázás, kézimunka (Vizuális nevelés)	82
8.1.4. Külső világ tevékeny megismerése, környezeti nevelés	83
8.1.5. Testnevelés, mozgás	83
8.2. Középső csoport	84
8.2.1. Mese – vers (Irodalmi nevelés)	84
8.2.2. Ének, zene, énekes játék (Zenei nevelés)	84
8.2.3. Rajzolás, mintázás, kézimunka (Vizuális nevelés)	85
8.2.4. Külső világ tevékeny megismerése, környezeti nevelés	86
8.2.5. Külső világ tevékeny megismerése, matematikai nevelés	87
8.2.6. Testnevelés, mozgás	87
8.3. Nagycsoport	89
8.3.1. Mese – vers (Irodalmi nevelés)	89
8.3.2. Ének, zene, énekes játék (Zenei nevelés)	89
8.3.3. Rajzolás, mintázás, kézimunka (Vizuális nevelés)	90
8.3.4. Külső világ tevékeny megismerése, környezeti nevelés	91
8.3.5. Külső világ tevékeny megismerése, matematikai nevelés	91
8.3.6. Testnevelés, mozgás	92
Felhasznált irodalom	93
NÉMET NEMZETISÉGI NEVELÉSI ÓVODAI PROGRAM	94
Bevezető	95
Előzmények	95
1. A kisebbségi nevelés célja és feladata	96
1.1. Programunk célja	96
1.2. Feladataink	96
1.3. Módszertani alapelveink	96
1.4. Személyi és tárgyi feltételek	97
2. Nemzetiségi nevelés gyakorlati megvalósítása	98
3. Az óvodai élet tevékenységformái, nevelési területei	100
3.1. Játék	100
3.2. Munkajellegű tevékenységek	100
3.3. Kommunikációs képességek fejlesztése	101
3.3.1. Német nemzetiségi nyelvi nevelés	101
3.3.2. Német nemzetiségi vers, mese	101
3.4. A környezet tevékeny megismerése	102
3.5. Nemzetiségi ének - zenei nevelés	103
3.6. Rajzolás, mintázás, kézi munka	103

3.7. Mozgás	104
3.8. Német nemzetiségi kultúra és hagyományápolás	104
4. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére	106
5. Kisebbségi óvodai nevelés megszervezése, kapcsolatrendszere	107
Felhasznált irodalom	108
KOMPLEX SZEMÉLYISÉGFEJLESZTŐ HNP	109
1. A komplex személyiségfejlesztő nevelési program célja és feladata	110
2. A feladatok megvalósításának területei	110
2.1. A harmonikus személyiségfejlődés-fejlesztés	110
2.1.1. Ézelmi nevelés és szocializáció feladatai	111
2.1.2. Új attitűdök, értékek, normák kialakítása	111
2.1.3. Az anyanyelvi-, értelmi nevelés feladatai	111
2.1.4. Testi nevelés feladatai	112
2.2. Gondozás és egészséges életmódra nevelés	113
2.2.1. Testápolás	113
2.2.2. Táplálkozás	114
2.2.3. Öltözködés	114
2.2.4. Mozgás	115
2.2.5. Pihenés	115
2.2.6. Napirend és hetirend	115
2.3. Ézelmi nevelés és a szocializáció	116
2.3.1. Kapcsolat a családdal	117
2.3.2. Befogadás	117
2.4. Közösségi és erkölcsi nevelés	118
2.4.1. Életünk ritmusai	118
2.5. Anyanyelvi-, és értelmi nevelés	120
3. Az esélyegyenlőséget megteremtő, megcélzó nevelés területei	122
3.1. A speciális nevelést igénylő gyermekek integrálása, szocializálása, fejlesztésének elősegítése	122
3.2. Tehetséggondozás	123
4. A gyermek tevékenységformái	124
4.1. Játék, játékos tapasztalatszerzés	124
4.1.1. A játék fajtái és az óvodapedagógus feladatai	124
4.1.2. Nézeteink a játékról	126
4.2. Munka jellegű tevékenységek	127
4.2.1. A munkáról vallott nézeteink	127
4.2.2. A fejlesztés várható eredménye óvodáskor végére	128
Alkalomszerű munkák	
Naposi munka	
Növénygondozás	

4.3. Tanulás	129
4.3.1. Vers, mese	130
4.3.2. Ének, zene, énekes játék	132
4.3.3. Rajzolás, mintázás, kézimunka	134
4.3.4. Külső világ tevékeny megismerése	136
Környezeti nevelés	
Matematikai nevelés	
4.3.5. Mozgás	139
5. Az óvodapedagógus feladatai	142
5.1. Tervezés	142
5.2. Dokumentálás	143
5.3. Környezetkialakítása	144
5.4. Tevékenységek megszervezése	144
5.5. Óvodapedagógusi munkaközösségek	145
5.6. Kapcsolattartás a szülőkkel	145
MELLÉKLETEK	147
1. Megfigyelési szempontok az óvodai élet tevékenységi formáihoz	148
1.1. Játék	148
1.1.1. A játék belső értékelésének célja	148
1.1.2. A játék belső értékelésének szempontjai	149
1.1.3. Szempontok a játék tevékenység megfigyelésének elemzéséhez	151
1.2. Vers-mese	152
1.2.1. A vers-mese belső értékelésének célja	152
1.2.2. A vers-mese belső értékelésének szempontjai	152
1.2.3. Az irodalmi mű közvetítésének elemzési szempontjai	154
1.3. Ének, zene, énekes játék	156
1.3.1. Ének-zene belső értékelésének célja	156
1.3.2. Ének-zene belső értékelésének szempontjai	157
1.3.3. Szempontok az ének-zenei nevelés elemzéséhez	158
1.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka	159
1.4.1. Rajzolás, mintázás, kézimunka belső értékelésének célja	159
1.4.2. Rajzolás, mintázás, kézimunka belső értékelésének szempontjai	159
1.4.3. Szempontok a rajzolás, mintázás, kézimunka elemzéséhez	161
1.5. Mozgás	162
1.5.1. A mozgás belső értékelésének célja	162
1.5.2. A mozgás belső értékelésének szempontjai	162
1.5.3. Szempontok a testnevelés foglalkozás elemzéséhez	164
1.6. A külső világ tevékeny megismerése	165
1.6.1. A külső világ tevékeny megismerése belső értékelésének célja	165
1.6.2. A külső világ tevékeny megismerése belső értékelésének szempontjai	165
1.6.3. Szempontok a környezet megismerésére nevelés elemzéséhez	167
1.6.4. Megfigyelési szempontok a matematikai nevelés elemzéséhez	168

1.7. Munka jellegű tevékenységek	169
1.7.1. A munka jellegű tevékenységek belső értékelésének célja	169
1.7.2. A munka jellegű tevékenységek belső értékelésének szempontjai	169
1.8. Tanulás	171
1.8.1. A tanulás belső értékelésének célja	171
1.8.2. A tanulás belső értékelésének szempontjai	171
2. Megfigyelési-elemzési szempontok pszichológiából	173
3. Eszközjegyzék	174
Legitimációs záradék	179

ÓBUDAI MESEVILÁG ÓVODA HELYI NEVELÉSI PROGRAMJA

Budapest, 2010. szeptember 01.

ÓVODÁNK ADATAI

Az intézmény alapításának éve:

1980

Az intézmény neve, székhelye:

Óbudai Mesevilág Óvoda
1039 Budapest, Bárczi Géza u. 1.

Az intézmény telephelye:

1039 Budapest, Viziorgona u. 1.

Az intézmény tagintézményei:

Cseppke Tagóvoda
1039. Budapest, Bárczi Géza u. 2.
Vizi Tagóvoda
1039 Budapest, Viziorgona u. 2.

Az intézmény fenntartójának neve:

Bpest. III.k. Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat

Az intézmény felügyeleti szerve:

Bpest. III.k. Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat
1033 Budapest Fő tér 3.

Az intézmény működési területe:

Bpest. III.k. Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat
kijelölt körzet

Az intézmény jogköre:

jogi személy
Önállóan működő költségvetési szerv
Óvoda

Az intézmény típusa:

Az intézmény csoportjainak száma:

25 foglalkoztatási csoport (8+2+6+9)

Az intézmény férőhelyeinek száma:

630 fő (210+40+150+230)

Az intézmény közfadatai:

a) Szakágazat szerinti besorolás: 851020 Óvodai nevelés

b) Ellátandó alaptevékenység szakfeladatok szerint:

851000 Óvodai nevelés intézményeinek, programjainak komplex támogatása.

851011 óvodai nevelés, ellátás. Ezen belül

Nevelési Tanácsadó szakvéleményével rendelkező beilleszkedési zavarral, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek számára is nyújt szolgáltatást.

851013 Nemzeti-és etnikai kisebbségi nevelés, és ellátás (Német nemzetiségi nevelés-oktatás) csak a székhelyen

851012 Sajátos Nevelési Igényű gyermekek óvodai nevelése, ellátása a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság, ill. az Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye alapján integráltan nevelhető és oktatható enyhén értelmi fogyatékos, nagyothalló, gyengén látó, enyhén mozgássérült, beszéd-fogyatékos, autista, megismerő funkciók vagy viselkedési fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermekek számára.

562912 óvodai intézményi étkeztetés.

562917 munkahelyi étkeztetés

856099 egyéb oktatást kiegészítő tevékenység (tanfolyamszervezés)

*„Keresem minden gyerek sajátos titkát,
s azt kérdem, miben segíthetném,
hogy ön maga lehessen ?”
(Janus Korcak)*

BEVEZETÉS

Az óvodai nevelési programunk alapja a nevelés folyamatában résztvevő személyek –gyermek, szülő, óvodapedagógus, dajka – kiegyensúlyozott, bizalomra, egymás elfogadására épülő kapcsolata.

Az óvoda minden dolgozójára jellemző a gyermekek szeretete, tisztelete, a gyermeki jogok szem előtt tartása az egyenlő hozzáférés biztosításával. Elsődleges feladatunknak tekintjük a gyermekek testi, lelki fejlődésének elősegítését a szeretetteljes, családi légkör kialakítását, a környezettudatos magatartásra és környezetvédelemre nevelést, a gyermeki szükségletek kielégítését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció biztosításával. Az óvoda múltjában gyökerezik az a pedagógiai meggyőződés és magatartás, amely a nevelőtestületet a mindennapi nehézségek ellenére is jellemzi, pedagógiai intézkedéseink a gyermeki személyiséghez igazodnak.

Legfontosabb elvünk a gyermek centrikusság, az egyéni tolerancia, a képességekhez mért differenciált bánásmód, mely lehetőséget ad a speciális fejlesztés kihasználására és a tehetséggondozásra is.

Óvodai nevelésünk az egyenlő hozzáférés biztosításával a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartására irányul.

Testületünk felvállalta a testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- vagy más területen sérült gyermekek integrált nevelését, valamint a tanulási, magatartási nehézségek megelőzésére a veszélyeztetett gyermekek prevencióját.

Tudjuk, hogy minden gyermek egyszeri, megismételhetetlen személyiség, más-más érési ütemmel, vérmérséklettel, szülői mintával érkezik hozzánk. Fontos, hogy a gyermekeket olyannak tudjuk elfogadni amilyenek, mint fejlődő személyiséget gondoskodás és különleges védelem illeti meg, egyéniségükhöz alkalmazkodva kell őket segíteni helyük, szerepük megtalálásában.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Ezt szem előtt tartva, az innovatív pedagógiai törekvéseknek teret biztosítva igyekszünk megfelelni a partneri igényeknek, a szülők azon elvárásának, hogy gyermekeiket megnyugtató, olyan ideális helyen tudhassák, ahol kellően biztosított az egyéni képességek kibontakoztatása, a tehetségek felderítése és ápolása, valamint a barátságos kiegyensúlyozott légkör.

Óvodánk az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, a helyi sajátosságok, valamint a szűkebb társadalmi környezet elvárásait figyelembe véve készítette el saját Helyi Nevelési Programját, melynek konkrét megvalósulása a székhely és a hozzátartozó telephelyek, valamint a tagóvoda vonatkozásában (minimális különbséggel) a sokszínűség biztosítása mellett két féle módon valósul meg.

Székhelyen, Cseppke tagóvodában, és telephelyen:

KOMPLEX PREVENCIÓS és SZEMLÉLETFORMÁLÓ Helyi Nevelési Program

Vizi tagóvodában:

KOMPLEX SZEMÉLYISÉGFORMÁLÓ Helyi Nevelési Program

1. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

1.1. Óvodakép

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, mely a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. A családi nevelést kiegészítve biztosítja a gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődését, közvetetten segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások kibontakozását, fejlődését, gondoskodik a gyermekek napközbeni ellátásáról.

A nevelés valamennyi területét fontosnak tartjuk. A nevelési folyamatban alkalmazott pedagógiai módszereink, intézkedéseink során alkalmazkodunk a gyermek személyiségéhez, ezzel is biztosítva a gyermeki szükségletek kielégítését.

Az *egészséges életmódra nevelés a környezet megismerése*, a környezettudatos magatartás megalapozása, kialakulásának segítése a mindennapos nevelésünk része. A gyermekek harmonikus fejlődése érdekében kiemelt szerepet tulajdonítunk a mozgásfejlesztésnek. A lakótelepi mozgásszegény környezet is és a mozgásos tapasztalatszerzésre épülő megismerési folyamat indokolja a *mozgásfejlesztés* fontosságának kiemelését.

Óvodánkban inger gazdag, meghitt környezetben ésszerű szabályok biztosítják a gyerekek számára a *kreatív önkifejezés*, a szabad *játék* és a tapasztalatokon alapuló *megismerő tevékenység* feltételeit.

A játékot tekintjük a leghatékonyabb eszköznek a gyermek testi, lelki, értelmi fejlődésének elősegítésében. Játék közben életkorának és egyéni képességeinek megfelelően gyarapodnak a gyerek tapasztalatai, ismeretei, megtanulja az emberi *együttélés* alapvető szabályait, normáit. az egyenlő hozzáférés biztosításával.

1.2. Gyermekkép

A gyermek fejlődő személyiség, akinek életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Minél kisebb egy gyerek, annál több szeretetre, biztonságra, melegségre van szüksége az egészséges fejlődéshez. Ezért a biztonságos, elfogadó, szeretetteljes, családias légkör megteremtése valamennyiünk legfőbb feladata, melyben a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.

A gyermeki személyiség maximális tiszteletben tartása mellett fontos szempont a differenciált fejlesztés, egyéni foglalkoztatás.

Óvodapedagógusaink érzékenyek a gyermekek egyéni szükségletei, eltérései, fejlődési zavarai, szociális problémái iránt. Az átlagosnál több figyelmet fordítunk a **halmozottan hátrányos helyzetű, hátrányos helyzetű**, lassabban fejlődő, lemaradó, beilleszkedési, magatartási,- és tanulási zavarral küzdő, valamint a **sajátos nevelési igényű** gyermek megkülönböztetett fejlesztésére.

Valamennyi óvodásunk számára biztosítjuk a saját, egyéni fejlődési ütemének megfelelő fejlesztését, *tehetségének* felfedezését, kibontakozását. A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek óvodai nevelésében támogatjuk a kisebbségi öazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

1.3. Küldetésnyilatkozat

Óvodánk dolgozói elkötelezettek a Pedagógiai Programunkban megfogalmazott célok, feladatok megvalósítása és a minőségi munka iránt.

Büszkék vagyunk arra, hogy szakmai tudásunk és felkészültségünk jó hírnevet biztosít óvodánk számára.

Alapvető szándékunk a derűs, elfogadó, szeretetteljes és családi légkör kialakítása, amely szükséges ahhoz, hogy a szülők nyugodtan bízassák ránk napközben gyermekeiket.

Óvodásainknak gazdag programokat, változatos tevékenységet és a játékon alapuló, a játékba ágyazott megismerést kínáljuk, biztosítva számukra az egyéni fejlődési ütemnek megfelelő fejlesztést.

Alkotó nevelőközösségünkre jellemző a pozitív nevelői attitűd és az elfogadó, gyermekközpontú szellemiség.

Óvodánk munkatársai arra törekszenek, hogy az ide járó gyermekeknek magas színvonalú nevelő munkájuk értékeit a legjobb tudásuknak megfelelően adják át. Esztétikus környezetben lehetőséget biztosítsanak az egészséges életmód igényének kialakításához, valamint segítséget nyújtanak a beilleszkedési-, a magatartási és tanulási problémákkal küzdő továbbá a sajátos nevelési igényű gyermekek zökkenőmentes iskola kezdséhez is.

A folyamatos intézményi fejlesztés és a környező társadalom kihívásainak eleget téve arra törekszünk, hogy partnereinkkel széleskörű, jól működő kapcsolatot építsünk ki, figyelembe véve és mérlegelve igényeiket, elvárásaikat.

Értékeinket megőrizve, a fejlődőképesség igényét szem előtt tartva, együttműködő szülői háttérrel, kiegyensúlyozott gyerekeket nevelve szeretnénk a jövőben is gyakorolni hivatásunkat.

2. ÓVODÁNK JELLEMZŐI

Óvodánk Békásmegyer hegy felőli oldalán található 4 épületben. A székhely (Bárczi G. u. 1.sz) 8 csoport, a telephely (Víziorгона u. 1.sz) 2 csoport, a Cseppke tagóvoda (Bárczi G. u. 2.sz) 6 csoport, és Vizi tagóvoda (Víziorгона u. 2.sz) 9 csoport befogadására alkalmas. Az óvoda két épülete (Bárczi 1.sz és a Víziorгона 2.sz) 1980-óta fogadja a gyermekeket, tágas, világos, esztétikus környezetben. A székhely kivételével mindegyik épület rendelkezik tornaszobával. Mind a 4 épülethez átlagosan felszerelt, gondozott udvarrész is tartozik.

Nevelési programunk előkészítését több éves innovációs munka előzte meg. A közvetlen társadalmi környezet igényeinek, szükségleteinek figyelembevételével, valamint a Nevelőtestület beállítódásának köszönhetően jöhetett létre az integrálást is biztosító Helyi Nevelési Programunk. A székhelyen a Német Kisebbségi Önkormányzat és a helyi lakosok igényeit figyelembe véve Német Nemzetiségi nevelés-oktatás is folyik.

Csoportjaink szervezési elve a közel azonos életkorú gyermekek azonos csoportba történő besorolása. Így óvodánk homogén csoportokkal működik. Ez többnyire az óvodánkat igénybe vevő szülők kérése, valamint a fejlesztőprogram színvonalas megvalósítása és a csoportok által szervezett egyéb programok sokrétűsége is szükségessé teszi.

A tevékenységek szervezésére a csoportok, illetve az egyén fejlettségének figyelembevételével kerül sor. Az óvodai csoportok egyéb programjait a szülői és a gyermeki igények, az életkori sajátosságok figyelembevételével szervezik.

Mivel óvodánk integrált nevelés megvalósítására kijelölt intézmény, ezért szinte mindig minden csoportjában található néhány Sajátos Nevelési Igényű gyermek.

2.1. Óvodánk személyi feltételei

Óvodánk zökkenőmentes működéséhez a fenntartó (Budapest. III. ker. Óbuda - Békásmegyer Önkormányzat) csoportonként 2 fő óvodapedagógust és 1 fő dajkát biztosít, az egyéb pedagógiai munkát közvetlenül segítő speciális szakemberek (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, gyógypedagógiai asszisztens) valamint a kisegítő technikai személyzet (óvodatitkár, konyhás, takarító, kertész-karbantartó) létszámát az ellátandó feladatok függvényében határozza meg.

Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplője az óvodapedagógus. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus modell, mintát jelent a gyermekek számára; személyisége az elfogadó és segítő, támogató attitűdön alapszik.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó és a migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzéseit.

A német nemzetiségi csoportokban a nemzetiségi oktatáshoz szükséges személyi feltételeink biztosítottak.

Nevelőtestületünk többségére a folyamatos önképzés, s a továbbképződési igény jellemző.

Óvodapedagógusaink többsége továbbképzéseken szerzett –óvodánk programjához kapcsolódó– további akkreditált, illetve kiegészítő szakos, valamint szakvizsgás képzettséggel is rendelkezik.

Programunk megvalósításához a szakmai, személyi feltételek kielégítőnek mondhatók, de továbbra is szükségesnek tartjuk, hogy csoportonként legalább 1 fő rendelkezzen fejlesztőpedagógusi kiegészítő képzéssel, illetve ilyen irányú szakvizsgával.

A kollektíva tagjainak átlagéletkora bizonyos mértékű stabilitást jelent a zavartalan működés szempontjából. Nevelőtestületünknek 6-8 meghatározó egyénisége van, akik húzóerőt, állandó mozgást jelentenek az óvoda életében. Aktivitásukkal, színvonalas munkájukkal, ötleteikkel megalapozták az óvoda eddig már kialakult jó hírét.

A Helyi Nevelési Program gyakorlati megvalósítása az óvodapedagógusok igazi képessége, mivel az örömteli óvodai élet megszervezésén, biztosításán keresztül az "észrevétlen", de tudatos egyéni, illetve egyénre szabott tevékenységekben megvalósuló tanulás biztosításával, az élet örömeinek, kudarcainak megtapasztalásán keresztül érik el az iskolai élet megkezdésére való alkalmasságot.

Ezt a pedagógusi munkát szakképzett dajkák segítik, akiket szintén elhivatottság és a gyermeki személyiség tiszteletben tartása jellemez. Az óvodapedagógusok és a dajkák munkája a gyermekek harmonikus fejlesztése és a nevelési célok maradéktalan megvalósítása érdekében minden esetben összehangoltan történik.

2.2. Tárgyi feltételek

Az óvodánk többé-kevésbé rendelkezik a Helyi Nevelési Programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítottuk ki, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Tegye lehetővé mozgás- és játékgényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül. A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak számukra hozzáférhető módon és gyermekek biztonságára figyelemmel helyezük el.

Óvodánk egyidejűleg biztosít megfelelő munkakörnyezetet az óvoda munkatársainak, és lehetőséget a szülők fogadására.

Óvodánk tárgyi felszereltsége összességében jónak mondható. 30 éves óvodánkban a kollektívának köszönhetően esztétikus, jól karbantartott környezetet tudunk biztosítani az óvodánkba járó gyermekek számára. Szinte minden évben valamilyen önerős felújításra, korszerűsítésre kerül sor az otthonosabbá tétel érdekében.

Óvodánk eszközállományának tudatos fejlesztését, bővítését 1993-ban kezdtük el. Ez szorosan összekapcsolódott a jelenlegi nevelési programunkhoz szükséges eszközök beszerzésével.

A fenntartó önkormányzat szűkös anyagi lehetőséget biztosított, illetve biztosít az óvoda működéséhez. Így más forrásokat keresve -szponzorok keresése, pályázatok elnyerése- két irányban kezdtük meg a nevelési programunk megvalósításához szükséges eszközrendszerünk bővítését.

- Játékállomány mennyiségi és minőségi bővítése
- Szakmai eszközök minőségi bővítése
- **Játékállomány mennyiségi és minőségi bővítése**kor a folyamatosan elhasználódott, a mindennapos játéktevékenységhez nélkülözhetetlen alapvető kellékek, (tartós, jó minőségű) biztosítását tűztük ki célul. A minőségi fejlesztést olyan speciális fejlesztőjátékok beszerzése jelenti, ami a gyermekek számára teljesen új lehetőségeket biztosít a játék és a megismerési folyamatban egyaránt. (pl.: Discovery, Ravensburger játékok) Ezek lehetővé teszik a spontán szerveződő, valamint az irányított játékok bőséges tárházát, biztosítják a gyermekek sokoldalúbb megismerését, speciális fejlesztését, a nyelvi oktatás elősegítését, megkönnyítését.
- **Szakmai eszközök minőségi bővítése:** Az innovációs tevékenységünk megkezdésekor fő célunknak tűztük ki az óvoda szakmai eszköztárának, könyvtárának bővítését. Folyamatosan és célirányosan a fejlesztő programunkhoz nélkülözhetetlen eszközök, szakmai segédanyagok beszerzésére törekesszünk. Elsőként különböző mozgásfejlesztő eszközöket, majd a részképesség problémáinak feltárására, korrigálására, fejlesztésére alkalmas játékeszközöket szereztünk be. Jelenleg folyamatban van a zenei kelléktár bővítése. Kellő mennyiségű és minőségű audiovizuális eszközzel is rendelkezünk.

A játékállomány, valamint a szakmai eszközök beszerzése, folyamatos bővítése eredményes pedagógiai munkánkhoz köszönhető. Szakmai eredményeinknek és sikeres pályázatainknak köszönhetően a gyermekek számára kellő lehetőségeket, eszközöket tudunk biztosítani.

Az óvoda udvarán lévő, illetve használatos játékokat szükség szerint cseréljük, bővítjük. Az udvari mozgásfejlesztő eszközeink felújítását, fejlesztését, korszerűsítését, bővítését az Eu szabványnak megfelelő eszközökkel folyamatosan cserélni, bővíteni szükséges. (Szintén pályázati támogatásból.)

Óvodánkról elmondható, hogy minden csoportban az életkornak megfelelő készségeket, képességeket fejlesztő, speciális, jó minőségű játék és foglalkoztató eszköztár áll rendelkezésünkre, de szükséges folyamatos pótlásuk, bővítésük.

3. GYERMEKVÉDELEM

Óvodánk lakótelepi környezetben épült, ahol javarészt szociálisan hátrányos helyzetű és több generációs családok élnek mindennapjaikat.

A gyakran ingerszegény környezetben a gyermekeknek kevés lehetőségük van ismeretek, tapasztalatok szerzésére, így ezek kompenzálása nagy terhet ró óvodánk pedagógusaira.

Minden pedagógiai tevékenységgel szemben támasztott alapvető követelmény, hogy biztosítsa minden gyermek számára a fejlődéshez szükséges feltételeket, úgy hogy a gyermek a képességeit, tehetségeit kibontakoztathassa, illetve leküzdhesse azokat a hátrányokat, amelyek születésénél, családi, vagyoni helyzeténél, vagy bármilyen más oknál fogva fennállnak.

Gyermekevédelmi célok, feladatok

A fentiekből adódóan célunk, hogy feltárjuk, illetve megelőzzünk minden olyan körülményt, melyek a gyermekek harmonikus fejlődését hátrányosan befolyásolhatják.

A gyermekevédelmi munka fő feladatát a prevenció jelenti, olyan megelőző, óvó-védő tevékenység melynek során a veszélyeztetettség kialakulását kell megakadályozni, illetve kompenzálni. Minden olyan segítség biztosítása, amely elősegítheti a hátrányok csökkentését.

Alapelveink, feladataink:

- Minden olyan segítség biztosítása, amely elősegíti a hátrányok csökkentését
- A családi nevelés erősítése, a család tiszteletben tartása
- A gyermek iránti felelősségvállalás
- Személyes kapcsolat kialakítása a segítségre szoruló családokkal
- Bizalmas segítségnyújtás, titoktartási kötelezettség

Pedagógiai módszerekkel, eljárásokkal már nem kezelhető nehezebb, óvodapedagógus kompetenciáját meghaladó esetek:

- elhanyagoló neveléshez kapcsolódó testi - lelki bántalmazás
- súlyos anyagi gondokhoz kapcsolódó elhanyagoló nevelés
- súlyos érzékszervi károsodás, illetve tartós egészségkárosodás
- a szülők alkalmatlansága a nevelésre

Minden óvodapedagógus kötelessége a gyermekek családi körülményeinek figyelemmel kísérése, a gyermekek helyzetében bekövetkezett negatív változás esetén a segítségnyújtás.

A gyermekevédelmi munka nagyon szerteágazó. Nagy tapintatot, odafigyelést, megértést, humánus követel az óvodapedagógustól, mivel tartósabb eredményeket csak a családok együttműködésével, a szülők kellő nyitottsága révén lehet elérni.

A gyermekevédelmi munka irányításáért, összefogásáért az óvoda vezetője felelős. A gyermekevédelmi munka koordinálását a gyermekevédelmi felelős látja el.

A gyermekek gyermekvédelmi helyzetének évenkénti felméréséhez készített szempontok:

- **Veszélyeztetettségre utaló környezeti tényezők:**
családi környezet (család szerkezete, nevelési hiányosság, erkölcstelen családi környezet, elkövetett bűncselekmény, rossz lakásviszonyok)
- családon kívüli környezet (negatív hatású baráti kör)
- **A gyermek személyiségében rejlő okok** (értelmi, érzelmi, szociális elmaradottság, agresszív magatartás, szökésre, csavargásra való hajlam)
- **Anyagi okok** (munkaképtelenség, csökkent munkaképesség, munkanélküli)
- **Egészségi okok** (TBC, tartós betegség, születési rendellenesség, elmebetegség)

A gyermekvédelmi feladatok megvalósítását segítő módszerek, tevékenységi formák, eszközök, eljárások, szolgáltatások:

- Szülői értekezletek, fogadóórák, egyéni eszmegbeszélések
- Tanácsadás, szakirodalmi javaslat
- Problémakört érintő előadások szervezése (szakemberek meghívása)
- Szükség szerinti jelzés a gyermekvédelmi felelős felé
- Adatfelvétel
- Kapcsolatfelvétel a Óbudai Családi Tanácsadó és Gyermekvédelmi Központ - Gyermekjóléti Központ területi képviselőjével.
- Problémák jellegének megfelelő hatóságok és intézmények megkeresése (Nevelési Tanácsadó, EÜ. Szolgáltató, Szociális Szolgáltató Főosztály)
- Óvodapedagógus, gyermekvédelmi felelős és a probléma jellegétől függő intézmény munkatársával való, tervszerű, rendszeres együttműködés a hátrányok kompenzálása érdekében
- Az adatvédelmi törvény szem előtt tartásával a segítségnyújtásban közreműködő intézmények számára adatot és információt szolgáltatunk.

A gyermekvédelmi felelős általános feladatai:

- A gyermeki jogok érvényesülésének biztosítása, képviselése
- Gyermekvédelmi esetek feltérképezése
- Rendszeres kapcsolattartás a csoportos óvónőkkel
- a feladatok koordinálása
- szükség esetén kapcsolatfelvétel a hatóságokkal, illetve egyéb segítséget biztosító intézményekkel
- hatóság felkérésére adatszolgáltatás, környezettanulmányok elkészítése
- gyermekvédelmi nyilvántartó lapok vezetése
- anyagi veszélyeztetettség esetén a megfelelő anyagi segítség lehetőségének feltárása (átmeneti segély, nevelési támogatás, étkezési díj kedvezmény)
- kapcsolattartás a Gyermekjóléti Szolgálattal, az önkormányzat Szociális Osztályával és a Nevelési Tanácsadó munkatársaival.

A gyermekvédelmi munkával kapcsolatos tárgyi, személyi feltételek:

A személyi feltételek biztosítása az érvényben lévő törvények, illetve a fenntartó által meghatározottak alapján történik. Óvodai szinten a gyermekvédelmi felelőst órakedvezmény nem illeti meg, ezt a tevékenységet a nevelőtestület által megbízott személy látja el a fentebb meghatározott feladatok szerint.

A feladatok elvégzéséhez szükséges tárgyi feltételek biztosítása az óvodavezetővel való egyeztetés alapján történik (eszközök, nyomtatványok, helyiségek biztosítása...stb.)

4. AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

4.1. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik.

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges:

- ◆ Testi
- ◆ Lelki és
- ◆ Szociális érettség

Ezek mindegyike szükséges a sikeres iskolai munkához

• Testi fejlettség:

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. 6 éves korára egy átlagos gyermek kb. 120-130 cm magas és 20-22 kg. A tapasztalat azt mutatja, hogy az alacsonyabb súlyú gyermekek fáradékonyabbak, teljesítményük hullámzóbb. A fogváltás beindulása vagy késése az idegrendszer érettségéről tájékoztat. A fogváltás beindulása előtt a gyermek idegrendszerének nagy megterhelést jelent a rendszeres, mindennapos intenzív tanulás. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb, erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció, a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

• Lelki érettség:

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek, érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermekeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés
- megnő a megőrzés időtartama
- a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem
- fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme
- könnyebbé válik a figyelem megosztása és átvitele
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél
- gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni
- minden szófajt használ
- különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot
- tisztán ejti a magán és mássalhangzókat
- végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről
- tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását
- felismeri a napszakokat
- ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait
- ismeri szűkebb lakóhelyét
- ismeri a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét
- felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit
- ismeri a viselkedés alapvető szabályait
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek
- elemi mennyiségi ismeretei vannak.

• **Szociális érettség:**

Az óvodáskor végére a gyermek szociálisan is éretté válik az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni
- késleltetni tudja szükségletei kielégítését
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg
- önállósága, önfegyelme, kitartása, munkatempója megfelelően alakul.

• **Az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szint elérését befolyásoló tényezők továbbá:**

Látás, hallás: Az írás és olvasástanuláshoz nagyon fontos a jól működő látás és hallás. Sajnos egy rutin szűrővizsgálat nem derít fel minden rendellenességet (pl. rejtett kancsalság, látótér-kiesése, lusta pupillareflex, keresztezett szem-és füldominancia, lassúbb beszédhallás...stb.)

Ceruzafogás: A helytelen ceruzafogás nehezíti az írástanulást, visszafogja a fejlődést. Valódi hátrányait csak a későbbi években, a 4., 5. Osztályban érzi igazán a gyermek, amikor lényegesen megnövekszik az írás mennyisége és tempója.

Elemi mozgások: A mozgások pontatlan, hibás kivitelezése az idegrendszer egy-egy területének az éretlenségére utal, ami megnehezíti a tanulást.

Egyensúlyérzék: bizonytalansága bizonyos idegrendszeri rendellenességre utal.

Pontos finommozgások: A jól használható, irányítható kéz előfeltétele az írástanulásnak. Mivel a beszéd irányítását végző érző-és mozgatóközpontok a kéz mozgatóközpontja közelében vannak, segíthetik, vagy gátolhatják egymás működését.

Keresztcsatornák működése: fontos, hogy tudja e a gyermek a végtagjait egymástól függetlenül mozgatni, a kéz-, láb-, a fejbiccentő izmok és a mimikai izmok függetlenedtek e egymástól. Az ilyen gyermekek rajzolás, írás közben a nyelvüket is kidugják, kalimpálnak a lábukkal, szinte egész testükkel írnak. Ezzel hatalmas energiákat emésztene fel és hamar kifáradnak.

Testséma: Ha ez kialakulatlan, minden bizonytalan a gyermek számára, ami bizonytalan személyiséget eredményez.

Kéz-dominancia: A nem megfelelő kézzel történő írástanulás nehezíti az írás, olvasás elsajátítását, súlyos esetben beszédzavarhoz, személyiségzavarhoz vezethet, akár ál-értelmi fogyatékos tüneteket is létrehozhat.

Láb-dominancia: A dominanciák akkor hibátlanok, ha azonos oldalra esnek. Az ellentétes oldali láb használata számolási készség gyengeségére utalhat

Szem-dominancia: Akkor jó, ha a domináns kéz oldalára esik. Az ellenoldali szemhasználat átállíthatja a kezet, a gyerekek gyakran olvasnak visszafelé, cserélnek fel betűket. Önmagában nem szokott problémát okozni, csak ha más rendellenességekkel társul.

Fül-dominancia: Akkor jó, ha a domináns kéz oldalára esik. Az ellenoldali fül használata lassúbb, pontatlanabb beszédértéssel párosul.

Szemmozgás koordináltsága, fixálás, pupillareflex: Koordinálatlansága nehezíti az írás-olvasás megtanulását. Ha nehezen is fixál, a következménye látótérkiesés is lehet. A lusta pupillareflex olvasászavart von maga után.

Jó térérzékelés: A beiskolázás előfeltétele. Bizonytalan térérzékelés esetén a gyermek nyugtalan, személyisége bizonytalanná válik, indokolatlan félelmei lesznek, ami agresszióban nyilvánulhat meg. A magatartászavarok, figyelemkoncentrációs nehézségek, hipermotilis háttérben gyakran a térérzékelési probléma áll.

Térirányok: nem megfelelő volta oka a gyakori betűtévésztesnek.

Soralkotás: A térben, időben való soralkotási képesség nélkül lehetetlen az olvasás és írás elsajátítása, ugyanis nem megfelelő lesz a dekódolás, a betűsor összerendezése.

Gestalt látás: Ettől függ, hogy a gyermek tudja e a részeket egészként kezelni, a betűsort tudja e szóként értelmezni.

Szem-kéz koordináció: A vonalközben maradás feltétele.

Azonosság, különbözőség felismerése: Ezen múlik, hogy különböző szöveggörnyezetben is azonosítani tudja e a betűket, illetve azok alakját.

Auditív megkülönböztetés: Hiányossága dysgraphiához vezet.

Ha a gyermek több területen teljesít gyengén, felmerül az iskolai élethez nem megfelelő fejlettség szint gyanúja, ekkor kérjük a Nevelési Tanácsadó segítségét, a szakvélemény megállapításához.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

4.2. A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása

Azoknál a gyermekeknél, akiknek a nevelhetősége eltér a többiekétől, (az átlagostól) sajátos nevelési igényről beszélünk.

Az e csoportba tartozó gyermekeknek eredményes nevelésük-oktatásuk érdekében a szokásostól eltérő, nagyobb mértékű pedagógiai segítséget kell nyújtanunk.

A sajátos nevelési igényű gyermekek pedagógiai ellátása állapotuknak megfelelően különböző szervezeti keretek között történhet: gyógypedagógiai nevelés-oktatási intézményekben szegregáltan vagy ép társaikkal együtt integráltan.

Intézményünkben a funkcionális integráció érvényesül. Alkalmazása és a módszerek kidolgozása során figyelembe vettük a Köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. törvény 2003. évi módosításában a 4.§ (8), és (12) bekezdésben meghatározott rendelkezéseit.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a megfelelő fejlettségi szint.

A komplex prevenció és szemléletformáló óvodai programunk cél és feladatrendszere részletesen tartalmazza a 3-6-7 éves korosztályra irányuló prevenció és korrekció tevékenységünket.

A gyermekek sokoldalú megismerése, egyéni megfigyelések készítése, fejlettségi szintjük „mérése”- során az utóbbi években egyre gyakoribbá vált, hogy a tanköteles korban lévő (6. évet betöltött) gyermekek további óvodai nevelésben részesülnek.

A vizsgálatok, mérések az alábbi főbb területekre irányulnak:

- szociális érettség
- mozgás állapot vizsgálat
- téri tájékozódás
- anyanyelvi fejlettség, kommunikációs képesség
- figyelem vizsgálata

A mérések előtt szülői beleegyezést kérünk. A mérésekhez általunk kidolgozott és adaptált feladatsorok és értékelő lapok állnak a pedagógusaink rendelkezésére.

A pedagógus az elvégzett mérésekről feljegyzést készít, majd szükség esetén konzultál a csoportjához tartozó fejlesztőpedagógussal, a logopédussal, illetve a pszichológussal.

A mérések eredményéről a szülőket fogadó órán tájékoztatjuk, megbeszéljük a szükséges teendőket.

A szülő az adott szempontsor szerinti megfigyelések, illetve mérési eredmények alapján óvodapedagógussal konzultálva dönt a gyermek beiskolázásával, illetőleg óvodában maradásával kapcsolatban. Amennyiben a gyermek óvodában marad, korrekció nevelésben részesül.

Korrekció nevelés azok számára szükséges, akik nagycsoportos korúak, illetve visszamaradtak, mert valamilyen funkcióban (lásd iskolába lépés feltételei) nem érték el társaik, korosztályuk fejlettségi szintjét, illetve az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szintet.

Ilyen okok lehetnek:

- szociális
- pszichés
- organikus, -mentális
- fizikális

Óvodánkban a gyermekek többségénél elsősorban az ingerszegény családi környezetből, felgyorsult életvitelből, szociális háttérből fakadó okai vannak a „visszamaradásnak”, a pszichikus funkciók fejletlenségének, a beszéd, a kommunikáció nagyfokú lemaradásának.

Nagyon sok esetben a pszichés sérülésből adódó másodlagos tünetként jelennek meg a funkciózavarok, illetve lemaradások. Gyakran találkozunk a mentális képességek fejletlenségével, organikus oki háttérrel.

Amikor a gyermek további egy évet (éveket) marad az óvodában, pontosan tudnunk kell miért. Pedagógiai, s ha szükséges pszichológiai vizsgálatot kell végezni annak érdekében, hogy pontosan tudjuk miben kell a gyermek segítségére lennünk az elkövetkezendő időben, nevelési évben. Tudnunk kell honnan indulunk el és hova akarunk eljutni a gyermek egyéni fejlesztésében. Ezek ismeretében részletes fejlesztési tervvel kell elősegítenünk a gyermek egyéni, önmagához viszonyított fejlesztését.

5. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Az óvoda működésének hatékonysága érdekében, valamint a társadalomban elfoglalt helye szerint kapcsolatban van különböző intézményekkel, szervezetekkel, az érintett kisebbségi önkormányzatokkal, kisebbségi szervezetekkel, egyéb szociális intézményekkel.

Nevelőtestületünk legfontosabb értéknek a folyamatos párbeszédet, a széleskörű konszenzuseresést és a nevelésben-oktatásban érdekelt felek, partnerek véleményére való nyitottságot tekinti. A partnerek csoportosításának elvét a munkakapcsolat szorossága határozza meg. Így partnereinket közvetlen és közvetett partnerekre osztottuk.

Közvetlen partnereink meghatározásakor azok kerültek előtérbe, akikkel a mindennapi munkánk során legtöbbször érintkezünk, és akik szolgáltatásunknak, nevelési-oktatási tevékenységünknek velünk együtt alkotó tevékeny részesei is.

Közvetett partnereink, akik nem vesznek részt személyesen a nevelési-oktatási folyamatban, hanem valamely külső szabályozással, vagy felénk forduló elvárás kifejezésével vesznek részt a pedagógiai tevékenység alakításában. A közvetett partnerek tágabb körébe tartoznak mindazok, akikkel együttműködve valósítjuk meg a pedagógiai munkánkat, vagy segítenek az optimális feltételek kialakításában.

Nevelőtestületünk a legeredményesebb nevelő-oktató munka érdekében az óvodánkban járó gyerekek családjával való kapcsolattartást helyezi előtérbe.

5.1. Óvodánk és a családok kapcsolata

Óvodánk a családdal együttműködve, a családi nevelést kiegészítve szolgálja (biztosítja) a gyerekek fejlődését. Az óvodapedagógusok figyelembe veszik a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítik az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. Sajnos egyre gyakoribb, hogy az óvodára háruló kiegészítő szerep a családok túlhajszoaltsága, felkészületlensége miatt előtérbe kerül. Óvodánkra (pedagógusainkra) hárul a családi nevelésben felmerülő hiányok pótlása, a gyerekek fejlődésében észlelhető lemaradások korrigálása, a családok nevelőmunkájának segítése.

A kellő (szükséges, jó) munkakapcsolat kialakítása érdekében óvodánk pedagógusaira a nyitottság, a problémaérzékenység, a segítő szándék jellemző. Hangsúlyozzuk a családi nevelés fontosságát, melynek elősegítése érdekében a szülőkkel "napi" kapcsolattartásra van szükségünk. Fontosnak tartjuk, hogy a szülő folyamatosan tájékozott legyen a gyermekével történt eseményekről, fejlődéséről, valamint az óvodapedagógus is tudjon a családban történt (gyermeket érintő) fontosabb eseményekről. Biztosítjuk az információáramlást, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának megismerését.

Ezenkívül a legfontosabb információhordozónak a gyermeket tartjuk, mivel megnyilvánulásain, hangulati benyomásain, élményein keresztül tájékoztatja szüleit, illetve egy bizonyos képet alakít ki szüleiben a csoportjáról, az óvónőiről és az óvodáról. A jó kapcsolat elmélyítése, egymás szokásainak, értékrendjének, nevelési elveinek jobb megismerése érdekében közös programokat, rendezvényeket, ünnepségeket szervezünk.

A kapcsolattartás formái:

Családlátogatás, szülői értekezletek, fogadóórák, nyílt napok, közös rendezvények (Anyák napja, évzáró, búcsúztató, farsang, sportnap, kirándulások)

5.2. Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal és a kiszolgáló intézménnyel

Munkánk feltételeit, annak rendjét és ellenőrzését a fenntartó (Budapest. III. ker. Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat) határozza meg. A kapcsolat egyfelől hivatali, másfelől támogató - segítő. Az óvodánkban folyó német nemzetiségi nevelést a Budapest. III. kerület Német Kisebbségi Önkormányzata támogatja. A gazdasági működést a KSZKI segíti működési szükségleteink figyelembe vételével. A fenntartóval az óvoda vezetője tartja a kapcsolatot.

Az ügyek természetétől függően:

- személyesen (előre megbeszélte időpontban)
- írásban
- telefonon jár el.

A kapcsolattartás feladatai:

A fenntartó dönt a közoktatási intézmény gazdálkodásáról, átszervezéséről, az óvodába történő jelentkezések módjáról, a felvétel időpontjáról.

Meghatározza az óvoda költségvetését.

Gondoskodik az óvodavezető kinevezéséről.

Jóváhagyja a Szervezeti és Működési Szabályzatot és a Helyi Nevelési Programot.

Biztosítja a program megvalósításához szükséges tárgyi, személyi, anyagi feltételeket.

5.3. Óvodánk szakmai kapcsolatai

Nevelőtestületünk a minőségi munka végzéséhez minél szélesebb körű szakmai kapcsolatok kiépítését és hatékony működtetését tartja fontosnak. Ezek a kapcsolatok meghatározó szerepet töltenek, illetve töltenek be óvodásaink életében az óvodába lépésük előtti, az óvodai életük alatti, majd utáni időszakában.

5.3.1. Óvodánk és a bölcsőde kapcsolata

A gyermekek zökkenőmentes óvodakezdése érdekében szoros kapcsolatot tartunk a környező bölcsődékkel. A gondozónők hasznos információkat adnak a gyermekek óvodáskor előtti fejlődéséről, szokásairól.

Kapcsolattartás formái

Látogatások, beszélgetések

5.3.2. Óvodánk és a kerület többi óvodájának, valamint nemzetiségi óvodáinak kapcsolata

Folyamatos kapcsolattartás jellemzi, mely konzultációkon, tapasztalatcserén alapszik. Elősegíti a szakmai munka sokoldalúságának kibontakozását.

A nemzetiségi csoportok közös programok szervezésével erősítik az identitástudatot.

Kapcsolattartás formái:

Látogatások, beszélgetések konzultációk, módszertani viták, közös rendezvények.

5.3.3. Óvodánk és a környező általános iskolák kapcsolata

Szorosabb, tartalmasabb kapcsolatot a közelünkben lévő, valamint a német nemzetiségi oktatást folytató iskolákkal tartunk fenn. Ezáltal is a problémamentes, zavartalan iskolakezdést kívánjuk elősegíteni.

Kapcsolattartás formái:

Látogatások, tapasztalatcserék, értekezletek, egymás rendezvényein, ünnepségein való részvétel, közreműködés.

5.3.4. Szakmai segítséget nyújtó kapcsolatok

- **Fővárosi Gyakorló Óvoda:**
 - Továbbképzéseken való részvétel
 - Hírlevélen keresztüli információáramlás
- **PSZI:**
 - Kerületi továbbképzéseken való részvétel
 - Szolgáltatások igénybevétele (könyvtár, szakanyagok...)
 - Szaktanácsadókkal (óvodai, alsó tagozatos) történő szakmai együttműködés
- **Főiskolák:**
 - Továbbképzéseken való részvétel (BGGYF., BTKF)
 - Szakmai segítségnyújtás
- **Nevelési Tanácsadó:**
 - a speciálisabb nevelést igénylő gyermekek hatékonyabb nevelése érdekében folyamatos, szorosabb kapcsolatot alakítunk ki a pszichológusokkal, gyógypedagógusokkal.
- **Óbudai Családi Tanácsadó és Gyermekvédelmi Központ – Gyermekjóléti Szolgálat:**
 - a családok és egyes gyermekek védelme, segítése érdekében a napi munkakapcsolat kiépítése nélkülözhetetlen.

5.3.5. Óvodánk és a Közművelődési Intézmények kapcsolatai

Kapcsolatfelvételnél a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevétele meghatározó számunkra. A programok kialakítása a gyermekek érdeklődési körének megfelelően történik. (Bábszínház, Békásmegyeri – Csillaghegyi Községi Ház, Múzeumok, Skanzen)

5.3.6. Óvodánk egyéb kapcsolatai

- **Egészségügyi Szakszolgálat:**
 - óvodaorvos,
 - védőnő
 - fogorvos
- **Sodexho** gyermekélelmezést ellátó társaság
- Az érintett kisebbségi önkormányzatok, kisebbségi szervezetek
- Fenntartói Bizottságok

Az óvoda kapcsolatainak kiépítése, azok hatékony működésének fenntartása minden óvodapedagógusnak feladata, ezek koordinálásáért az óvodavezető felelős.

6. ÓVODÁNK ELLENŐRZÉSI - ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

A nevelőtestület által kitűzött nevelési-fejlesztési célok eléréséhez szükséges a fejlesztő folyamat folyamatos ellenőrzése, értékelése, elemzése, szükség szerinti korrekciója.

A pedagógiai munka irányításáért az óvoda vezetője a felelős. Ebből következik, hogy a pedagógiai munka ellenőrzése, értékelése első szinten a vezető kompetenciája.

Az objektív értékelés feltétele az alaposság és körültekintés. Így bizonyos esetekben szükség van azon kollégák véleményére is, akik az adott terület szaktekintélyei a testületben.

Az óvoda egészét érintő pedagógiai gyakorlat elemzésébe és értékelésébe az óvodavezető, a vezető helyettes, a szaktanácsadók, valamint a nevelőtestület által ellenőrzési joggal felruházott testületi tagok a kompetensek.

6.1. A pedagógiai munka ellenőrzése, értékelése, elemzése

A mindenkori ellenőrzés *célja:*

- az információgyűjtés,
- a pedagógiai gyakorlat segítése és fejlesztése,
- a hatékonyság növelése,
- jelezze a követelményektől való eltérést,
- elősegítse az előírt szabályzatok szerinti működést,
- megszilárdítsa a belső rendet, fegyelmet,
- vizsgálja a vagyon védelmét.
- a folyamatos fejlesztés biztosítása az Intézményi Minőségirányítási Program alapján,
- a partnerek elégedettségének, igényeinek folyamatos nyomon követése,
- az önképzés és továbbképzés tudatos szakirányú tervezése, biztosítása,
- a feltételrendszer (személyi, tárgyi) további javítása.
- segítse a vezető irányítási tevékenységét,

A vezetői ellenőrzés, értékelés kiterjed:

- dokumentumok ellenőrzésére, elemzésére
- a nevelőmunka feltételeinek ellenőrzésére
- a pedagógiai gyakorlat ellenőrzésére, elemzésére, értékelésére
- helyi nevelési program megvalósulására (eredményesség, hatékonyság) nyomon követésére, ellenőrzésére

a nevelési stílusra, légkörre, attitűdre, nevelési eljárásokra, a szabály-szokásrendszerre.

Az ellenőrzés a nevelési év folyamán előre ütemezetten (indokolt esetben soron kívül) történik. Az ellenőrzések célját, területeit, konkrét tartalmát, ütemezését az Intézményi Működési Szabályzat és mellékletei, illetve az éves vezetői ellenőrzési terv tartalmazza. Az ellenőrzésekre, értékelésekre és fejlesztésekre vonatkozó elemeket az Intézményi Minőségirányítási Program folyamatszabályozásai, illetve eljárásrendjei határozzák meg. A Közalkalmazotti Teljesítményértékelési Rendszer részeként működtetjük.

A gyakorlati munka elemzése során elsődleges szempont az önálló munka tiszteletben tartása, a módszertani szabadság biztosítása, a pozitívumok megerősítése, az elfogadott elvek számonkérése.

Óvodánk pedagógiai írásos dokumentumai:

- Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján készült Helyi Nevelési Program
- Óvoda éves munkaterve
- A munkaközösségek munkatervei
- A gyermekcsoportok nevelési és tevékenységi programja
- A gyermekek egyéni fejlődését, fejlesztését nyilvántartó megfigyelési lapok, adatlapok
 - anamnézis
 - megfigyelési lapok, mérőlapok,
 - vizsgálati anyagok, orvosi szakvélemények
- Felvételi és mulasztási naplók
- Logopédiai, fejlesztő pedagógusi, gyógypedagógusi haladási naplók, fejlesztési tervek

A dokumentum elemzés általános szempontjai:

- A gyermekek életkori sajátosságára épülő készségek, képességek fejlesztése
- A gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó tevékenységek
- Az egyes gyerekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó célok, feladatok
- A csoport neveltségi szintje és ezzel kapcsolatos feladatok
- Tervezési ciklusok határidejének betartása

A pedagógiai gyakorlat ellenőrzése 2 szinten történik:

- A gyermekek fejlettségének, fejlődésének értékelése
- Az óvónői gyakorlati munka eredményessége

A gyermekcsoport fejlettségének értékelése az egyéni megfigyelések, és a fejlettségmérő elemzések, valamint az egyéni munkák áttekintése után az óvónőkkel közös konzultációval történik. A fejlettségi mutatók ismeretében a gyakorlati munka megfigyelése egészíti ki az óvónői pedagógiai gyakorlat ellenőrzését, értékelését.

Minden nevelési év végén összegző értékelést, beszámolót készít minden óvodapedagógus a csoportjában végzett tevékenységekről, mely alapját képezi a Fenntartói Minőségirányítási Program elvárásai alapján készített intézményi éves beszámolónak. A beszámolóban kiemelt eredmények, fejlesztési területek egyben meghatározzák a következő év feladatait, fejlesztési irányait, valamint ellenőrzési szempontjait.

6.2. Az óvodai csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése és értékelése

6.2.1. Az óvodai csoportok fejlődésének ellenőrzése és értékelése

Az értékeléshez nélkülözhetetlen az adott csoport életkori sajátosságainak, valamint a csoportra jellemző speciális információknak a teljes körű figyelembevétele.

A csoportok fejlettségének meghatározója a szokás - és szabályrendszer működése, a játéktevékenységek kiegyensúlyozottsága, a gyermekek közötti társas kapcsolatok, valamint a felnőttekhez fűződő viszony.

A csoportok nevelési - tevékenységi programjának tervezését a megvalósult munka értékelését a vezető folyamatosan ellenőrzi. Fő célja, hogy mennyire tükröződik benne a helyi nevelési program célkitűzése, feladata, s ez milyen mértékben tükrözi az egyénre, valamint a csoportra vonatkozó konkrét feladatokat.

A nevelési év végén az óvónők csoportjukról - különös tekintettel a közösségi élet és az egyéni fejlődések alakulására - értékelést készítenek.

6.2.2. A gyermekek fejlődésének ellenőrzése és értékelése

Legfontosabb a gyermekek minél sokoldalúbb megismerése, egyéni megfigyelések --spontán és irányított-- készítése fejlettségi szintjükéről. Fejlődési ütemük, egyéni fejlesztési igényük meghatározó az óvónők munkájának, célkitűzéseiknek tervezésében. Az óvónő alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermekek harmonikus fejlődéséhez szükséges feltételeket.

Úgy szervezze az óvodai életet, hogy az minden gyermek számára a legoptimálisabb fejlődési folyamatot tegye lehetővé. Nevelő - fejlesztő munkája során vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességeit, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális hátterét, segítse a tehetsége kibontakozásában, esetleges hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában. Az ezekkel kapcsolatos konkrét feladatok jelenjenek meg írásos tervező, s értékelő munkája során. A gyermekek nyilvántartó (fejlődést nyomon követő lapja) tartalmazza az óvodába lépéskor – bemenetkor - megállapított fejlettségi szintet, az elvégzett megfigyeléseket, a következő fejlesztési szakasz irányát, feladatait. Az egyéni képességfejlesztésnek mindenhol (tervezés, megvalósítás) érvényesülnie kell. Minden gyermekről tudni és tervezni kell, hogy miben, mikor és mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest a legoptimálisabban fejlődjön. Tudatos tervező és fejlesztő munka eredményeként - kimenetkor - a beiskolázás eldöntése nem jelenthet gondot az óvónő számára.

6.3. Óvodánk nevelési programjának tartalmi elemzése, értékelése

A program bevalásának meghatározói:

- Találkozott-e a program a szociokulturális közeg, a szülők igényeivel ?
- Megvannak-e a szakmai (személyi) feltételek, amelyek lehetővé teszik a program maradéktalan megvalósítását ?
- Megvannak-e, illetve rövid időn belül biztosíthatók-e azok a tárgyi feltételek, amelyek lehetővé teszik a program alkalmazását ?
- Milyen a nevelőtestület játék - és tanulásfelfogása ?
- Milyen az óvoda tevékenységrendszere ?

A szempontok alapján történő helyzetelemző feltárás, valamint szaktanácsadói vizsgálódás után arra a következtetésre jutott a nevelőtestület, s úgy ítélte meg, hogy a program megvalósítható óvodánkban.

6.3.1. A program ellenőrzési, elemzési, szempontjai alkalmazás közben

Kiemelt szempont az elemzéshez:

- A kitűzött célok és feladatok maradéktalanul megvalósulnak-e.
- A gyermekek fejlődésében bekövetkezett-e a tervezett változás ?
- Az egyéni fejlesztés megvalósítható-e kellő játékosággal több szinten ?
- A nevelőtestület munkabírását, továbbképződési igényét mennyire befolyásolja ?
- Mit tükröznek a szülői, óvodapedagógusi és fenntartói visszajelzések ?

Az ellenőrzéshez, elemzéshez, értékeléshez alkalmazzuk a dokumentumelemzést, a feltételek vizsgálatát, a nevelő - fejlesztő munka közvetlen megfigyelését, a speciális szakemberek, valamint a szülők véleményét.

Értékeléskor figyelembe vesszük:

- a bevezetés óta történt feltételrendszer változásait
- az évenként, korcsoportonként történt értékeléseket, elemzéseket, változtatásokat
- az óvoda nevelő - fejlesztő munkájában bekövetkezett változásokat
- a partnerek (szülők, gyermekek, fenntartó) igényeit, elvárásai szerinti működést

KOMPLEX PREVENCIÓS és SZEMLÉLETFORMÁLÓ ÓVODAI PROGRAM

Budapest, 2010.09.01.

1. A KOMPLEX PREVENCIÓS és SZEMLÉLETFORMÁLÓ ÓVODAI PROGRAM elméleti alapjai, cél és feladatrendszere

A tanulási zavar témakörével foglalkozó elméleti és gyakorlati szakemberek munkájában az utóbbi években Magyarországon is öröndetes változás tapasztalható. Az érdeklődés súlypontja a diagnózisról illetve a fejlesztési diagnosztikáról áthelyeződött a fejlesztő foglalkozásra, megtartva az egészséges egyensúlyt a kétféle, azonban szorosan egymásra épülő és egymást feltételező tevékenység között. Ez a koncepcionális váltás több okból is szükségszerűnek és természetesnek vélhető.

A tanulási nehézség problémaköre nem kapcsolható csak az iskolához. Tulajdonképpen egy tünetről van szó, amely azt jelzi, hogy a gyermek idegrendszere nem megfelelő határfokon működik.

Fontos tehát, hogy minél korábban megkezdjük a célirányos preventív fejlesztő munkát, méghozzá az óvoda egésznapos nevelő-oktató munkájába beépítve, csoportos szinten minden korcsoportban.

Nemcsak a betűvetés és a kultúra terjesztésében nagy nekünk, pedagógusoknak a feladata, hanem a környezetvédelem terén is nagyok a lehetőségeink. Az egészséges életvitel mint összetársadalmi cél és igény érdekében is egyre nagyobb felelősség hárul ránk, akik a neveléssel foglalkozunk. A hangsúlyt minden tekintetben a megelőzésre kell helyeznünk, mivel ez mindenkor eredményesebb, mint a helytelen szokásrendszer átállítása.

1.1. A programunk célja, általános nevelési feladatai

Óvodai nevelésünk fő célja: az egészséges, természetbarát, harmonikus személyiség fejlesztése, a lehetséges magatartásproblémák megelőzése, a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók megalapozása az óvodai nevelés komplex folyamatában, melynek során a 3-6-7 éves gyermekeket a szülőkkel együttműködve, az egyéni és életkori sajátosságokat figyelembe véve, a fejlesztési lehetőségeket maximálisan kihasználva, a meglévő módszerek komplex alkalmazásával az általános iskolai tanulásra alkalmassá tesszük.

Célunk továbbá, hogy óvodapedagógusaink az egyenlő hozzáférés biztosításával, a partneri igények és elvárások nyomon követésével az óvodánkba járó gyermekeknek magas színvonalú nevelőmunkájuk értékeit közel azonos nevelési elvek, módszerek alapján a legjobb tudásuknak megfelelően adják át, s esztétikus környezetben lehetőséget biztosítsunk az egészséges életmód igényének kialakításához, anyanyelvi neveléséhez, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek zökkenőmentes iskolába lépéséhez, figyelembe véve, tiszteletben tartva a gyermeki jogokat és alapvető gyermeki szabadságot.

Óvodai nevelésünk feladata: a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók szakszerű fejlesztése, az egészséges életmód iránti igény megalapozása, a természeti környezet megóvására nevelés.

A program általános nevelési feladatai

Az óvodai nevelésünk feladata az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, a harmonikus fejlődés elősegítése, s az ehhez szükséges nyugodt, derűs légkör biztosítása. Ezen belül:

- Az egészséges életvitel kialakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása
- A zavartalan gyermeki személyiségfejlődés folyamatos elősegítése, illetve biztosítása
- Az anyanyelvi nevelés, kommunikáció
- Az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

Mivel a 3-6-7 éves korosztályra esik a legtöbb fejlődési terület szenzitív szakasza, s az egyes területek lassúbb ütemű fejlődése az óvodáskorban érzékelhető, kimutatható, s az óvodapedagógus sokat tehet a későbbi tanulási, magatartási zavarok kialakulásának megelőzéséért, az egészséges életmód alapjainak lerakásában, a természeti és társadalmi környezethez fűződő pozitív viszony kialakításában, fontos feladatunknak kell tekintenünk e problémakör lehetőségeinkhez mért "visszaszorítását" a gyermekek, a felnövekvő, kiegyensúlyozott nemzedék érdekében.

1.2. A program tartalmi megvalósítása

Programunkban nem egy-egy terület fejlesztését tűztük ki célul, mivel az óvodás korosztályra (3-6-7 éves kor) igen sok szenzitív periódus esik és ennek következtében a lehetőségeink is sokoldalúak. Ezen lehetőségek kihasználatlansága a gyermek későbbi képességeire, készségeire, az iskolai tanulmányaira is kihat.

Mindezen tények figyelembevételével programunk tartalmi megvalósítása is csak komplex módon, a fejlesztendő területek megfelelő egymásra épülésével érhető el.

- Az egészséges életmód kialakítása
- Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása
- Az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

szorosan egymásra épülő, egymástól el nem választható területek, speciális programunk tartalmi kidolgozásában látszólag mégis hangsúlyosabb szerepet kap az egészséges életmód kialakítása és az értelmi képességek fejlesztése.

Munkánk során az óvodai nevelés alapprogramjában meghatározott alapeladatokon túl kiemelten foglalkozunk a prevenciós és korrekciós munkával, az egészséges életvitel kialakításával. Így tehát programunk két fő területre osztható:

1.2.1. Prevenciós és korrekciós tevékenység

1. Szűrővizsgálatok
2. Korcsoportokra vonatkoztatott prevenciós tevékenység
3. Mikrocsoportos prevenciós, illetve korrekciós tevékenység
4. Egyénre szabott prevenciós, illetve korrekciós tevékenység

A szűrővizsgálatokat a logopédus és a 2 fejlesztőpedagógus végzi. Nagycsoportban minden gyermek részt vesz a vizsgálaton, kis-, és középső csoportban az óvónők jelzése alapján vizsgáljuk a gyermekeket.

A minden korcsoportra kidolgozott fejlesztőprogramunk magába foglalja az adott életkorban szerepet játszó szenzitív periódusok teljes körű kihasználását. Így pl. kiscsoportban a beszéd és mozgás céltudatos fejlesztése, középső csoportban ezeken felül a térészlelés és oldaliság fejlesztése, míg nagycsoportban a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók céltudatos fejlesztése kerül előtérbe az óvodánk napi életének keretein belül.

A fejlesztőpedagógusok és a logopédus kéthetente „hospitálásokat” végeznek minden csoportban, amely után a csoportos óvónőkkel konzultálva tanácsot adnak, valamint meghatározzák a további csoportos feladatokat, illetve egyes gyermekekkel kapcsolatos csoporton belül végzendő teendőket. Szükség esetén ezen felül a logopédus és a fejlesztőpedagógusok a „problémás”, illetve valamilyen részfunkció zavarban szenvedő gyermekek fejlesztését, illetőleg a korrekciót mikro csoportos, halmozott problémák esetén egyéni foglalkozások keretein belül végzik.

A fejlesztő jellegű munkánk alapját főként a mozgásterápiák képezik, mivel a mozgás fejlettsége nagyban meghatározza az idegrendszer fejlettségét. Mozgásterápiánk Ayres és Delacato elméletére épül.

A mozgásfejlesztés, a rendezett, rendszeresen végzett mozgás, mozgástevékenységek kialakítása szinte alapja a másik kiemelt területünknek:

1.2.2. Az egészséges életmód kialakítása

Hazánkban az életmóddal kapcsolatban alapvető feladat megtanítani az embereket helyesen élni, tehát hogy meglévő anyagi lehetőségüket úgy osszák be, használják fel, hogy az egészséges életmódot eredményezzen.

Az egészségtelen életmód, a túlhajszoltság, a rendszertelenség az étkezésben, pihenésben a szervezet alkalmazkodóképességét előbb-utóbb kimeríti. Ezért fontos az életmód egészséges irányba terelése, illetve annak megakadályozása, hogy a fiatalok az egészségtelen életmód külsőségeit ne tekintsék a felnőttiség jeleinek. A felnövekvő nemzedék helyes egészségmagatartásának kialakítása a nevelő-oktató tevékenységünk egyik alapvető feladata.

Az egészségmagatartáson az emberek bizonyos ismeretei alapján kialakult tevékenységet, hozzáállást értünk, aminek alapján egészsége megőrzéséhez, egészségi állapota javításához viszonyul.

Az egészségmagatartás kialakulása természetesen nem az óvodás korban és nem az óvodában kezdődik. Alapvető hatása van rá a családi környezetnek, a szülők követendő példaként szereplő egészségmagatartásának és az e téren való elvárásainak is. Az óvodába lépő gyermek már hoz magával bizonyos egészségmagatartást, amit az óvodában tudatossá, értelmes tevékenységgé kell fejleszteni, illetve ha az otthonról hozott szokások nem felelnek meg a korszerű egészségmagatartás követelményeinek, akkor azokat a szülőkkel, családtagokkal közreműködve közösen helyes irányba tereljük.

A társadalmi együttműködésből a pedagógiára háruló feladat – a megelőzés egyik ága – az egészségnevelés.

Az egészségnevelés olyan pedagógiai tevékenység, melynek során az egészséges életmód céljainak megvalósítását tűzzük ki magunk elé.

A célok megvalósítását nem elég magunk elé tűzni, ismernünk és alkalmaznunk is kell azokat a lehetőségeket, amelyek segítségével ezek a célok megvalósulhatnak.

Az egészségnevelésünk célja a higiénés kultúráltság szintjének emelésével egyidejűleg olyan tevékenység biztosítása, ami a tapasztalatot majd az ismeretet aktív magatartássá formálja, és annak minden elemével a gyermekek egészséges testi, lelki és szociális fejlődését szolgálja.

Egészségnevelésünk gyakorlatának egyedüli eszköze a szemléletformálás, a helyes modell, a példamutatás, egyet lehet tehát érteni azzal, hogy az egészségnevelés lényegében személyiségformálás.

Az egészségnevelés, az egészségmagatartás aktív alakítása pozitív hatással van a gyermek fejlődésére. Kedvezően befolyásolja a növekedést és a testarányok helyes alakulását.

Az egészség nem csak a betegség hiánya, hanem a teljes testi-, szellemi- és szociális jólét állapota.

Az egészségnevelésünk fő feladatai követik az „egészség” fogalmában meghatározott területeket.
Kiterjednek tehát:

- A testi (szomatikus) egészség védelmére
- A lelki (pszichés) egészség, a pszichohigiéné védelmére
- A szociális egészség védelmére.

Egészségnevelésünk fő feladatai nemcsak egymással vannak szoros kölcsönhatásban, de kihatnak a nevelés egyéb feladataira is. Az egészségnevelés szoros kölcsönhatásban áll :

- az értelmi képességek fejlődésével,
- az erkölcsi neveléssel,
- az akarat, a kitartás és
- az önuralom fejlesztésével.

Az egészségnek a nevelési folyamat minden mozzanatában meghatározó, alapozó szerepe van. Az egészségnevelés gyakorlatának egyedüli eszköze a nevelés, a megfelelő modell nyújtása. Az egészségnevelés tehát programunk személyiségformáló része.

Egészségnevelési munkánk során jártasságokat, készségeket alakítunk ki a gyermekekben.

A gyermekek fogékonyak az ismeretek megszerzése és a helyes magatartás iránt, s munkánk során ezt használjuk ki.

Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy az ismeretek valamint a magatartás és a szokások között igen nagyfokú ellenmondás lehet. Ezért az ismeretek bővítését és a magatartás változtatását egy időben és folyamatosan végezzük.

Arra törekszünk, hogy a gyermekben már az óvodás korban megalapozzunk egy olyan gondolkodásmódot, s olyan kritikai állásfoglalásra készítsünk, amely mindig nyitott és kész arra, hogy ellenőrizze saját magát. Az egészségnevelés kielégítően nem végezhető különféle foglalkozások kereteiben. Nem lehet külön módszerekkel tanítani pl. a fogmosást, vagy a helyes táplálkozást, mivel ezt csak a személyiségfejlesztés egyes fázisaiba beágyazva, komplexen valósíthatjuk meg.

Az egészséges életmódra nevelés területei :

- **gondozás :**
 - egészséges környezet megteremtése
 - környezetvédelmi-, megóvási szokások kialakítása
 - helyes életritmus kialakítása
 - testi szükségletek kielégítése: -étkezési kultúra megalapozása
 - testápolás, öltözködés, önkiszolgálás
- **testi nevelés :**
 - mozgás, mozgásigény kielégítése
 - a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
 - a gyermek testi képességei fejlődésének segítése, kibontakoztatása
 - egészségvédelem
- **egészségnevelés :**
 - táplálkozás
 - életmód, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
 - a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
 - prevenciós és korrekciós testi nevelési feladatok ellátása

1.2.2.1. Gondozás

A gyermekek egészséges életmódjának megalapozását a gondozás szervezeti keretei, formái teszik lehetővé. Alapvető biológiai-fiziológiai szükségleteket elégítünk ki, miközben megalapozzuk a gyermekek kultúrhigiénés szokásainak kialakulását.

A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek-felnőtt kapcsolatot feltételez. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermek énképét, segíti önállóvá válásukat. A felnőtt tanítja és gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat.

Az életkori sajátosságokat figyelembe véve minden tevékenységet fokozott szóbeli megerősítésnek kell kísérnie. A napirend megtervezésénél elegendő időt biztosítunk ahhoz, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott türelmes légkörben valósulhasson meg.

Csak így nyílik lehetőség a gondozási feladatok kultúrtartalmának közvetítésére (pl. igényükké váljanak a testi és egészségügyi szokások, a tiszta, esztétikus, rendezett megjelenés és környezet, kultúrált étkezés...stb.).

A gondozáshoz szorosan kapcsolódó nevelési célkitűzések során az óvónő feladata a:

- a gyermekek testi-lelki egészségvédelme
- a mozgás és a pihenés összhangjának megteremtése
- az egészséges életritmus, életvezetés kialakítása
- a személyi higiénia feltételrendszerének megteremtése, az egészségügyi szokások kialakítása
- a gondozási műveletek nevelési hatékonyságát szolgáló önállóság, alkalmazkodóképesség elősegítése

Az életkornak megfelelő helyes életritmus kialakítása az egészséges testi és szellemi fejlődés alapfeltétele, ezért a gondozásnak az óvodai élet megszervezésében kiemelt szerepe van. A napi életritmus, a rendszeresen, megszokott időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, így az egészséges testi és szellemi fejlődésnek is feltételei. Ezért a gyermekek óvodában eltöltött idejét tudatosan, és az élettani szükségletek figyelembevételével szervezzük, tervezzük oly módon, hogy a dadusnénikkel együttműködve segítsük önállóságuk fejlődését is.

A jól kialakított, a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével összehangolt napi és hetirend nagyban hozzájárul a gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez.

A heti rendet az óvodai csoportok sajátos tevékenységeinek összehangolásával állítjuk össze minden nevelési év kezdetén, amely szükség esetén, alkalmanként változtatható.

A napirendünk igazodik a különböző tevékenységekhez, a gyermek egyéni szükségleteihez, figyelembe veszi a helyi igényeket, szokásokat.

A kötelező és szabadon választható tevékenységek összehangolásával állítjuk össze, melynek keretén belül az étkezések, a pihenés, a mozgás, a játék és egyéb tevékenységek valósulnak meg szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napirendünket a stabilitás és egyben a rugalmasság jellemzi. Az állandóságot az azonos időpontban történő tevékenységek jelentik (étkezés, játékidő, levegőzés, udvari játék).

A rugalmasság a folyamatos, de meghatározott időn belüli reggelizésben, az eltérő alvásigény figyelembevételében, az évszakokhoz való alkalmazkodásban, az egyéb tevékenységek napirendbe iktatásában nyilvánul meg.

Mindezekkel a rendszerességet, folyamatosságot, nyugalmat segítjük elő, mely biztonságérzetet teremt a gyermekek számára.

◆ **Öltözködés**

A gondozási feladataink során igyekszünk a gyermekeket megtanítani az időjárásnak, megfelelő, az adott alkalmakhoz illő öltözködésre, a ruházat megfelelő rendben tartására. Mindezekkel együtt fejlesztjük, formáljuk ízlését, esztétikai érzékét és önállóságát.

Nevelő munkánkat akkor tekintjük eredményesnek, ha az egyes korcsoportokba járó gyermekek 75%-a a nevelési év végére eléri az alábbi fejlettségi szinteket:

3-4 éves korban:

- önállóan leveszik és segítséggel felveszik ruhájukat
- segítséggel ki és begombolják ruhájukat
- cipőjüket önállóan le és felveszik
- próbálkoznak a cipőfűző egyszeri megkötésével
- ruhájukat rendben teszik a helyére
- a sálát, sapkát önállóan felveszik
- jelzik, ha fáznak, vagy melegük van

4-5 éves korban

- ruháikat ki- és begombolják, le és fölveszik, szükség szerint segítséget kérnek
- ruháikat összehajtják, helyre teszik
- cipőiket befűzik, segítséggel bekötik
- ha fáznak, vagy melegük van önállóan átöltöznek

5-6-7 éves korban

- önállóan, a megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek
- holmijukat hajtogatva a helyére teszik
- cipőjüket, csizmájukat szükség szerint letisztítják
- vizes ruhájukat (overál, fürdőruha, törölköző) a kijelölt helyre kiteszik száradni, száradás után összehajtva a helyére rakják

♦ Tisztálkodás, testápolás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakulását szolgálja.

Munkánk során a gyermekeket fokozatosan juttatjuk el odáig, hogy önmagával, ruházatával, használati tárgyaival kapcsolatban is igényelje a rendet, tisztaságot. A személyi higiénia kialakítása során megtanítjuk a gyermeket a tisztálkodás legalapvetőbb szabályaira.

Az emberi szervezet bioritmusa szerint kialakuló étkezések velejárója a WC használata és az ezt követő tisztálkodás. A folyamatossággal tesszük lehetővé, hogy a különböző családi háttérből érkező gyermekek higiénés szokásait megismerjük, és ennek megfelelően segítsük.

A családból hozott testápolási és tisztasági szokásokat intim területként kezeljük, s minden ilyen jellegű intimitást a gyermek és óvodapedagógus személyes ügyének tekintjük. Az intimitást igyekszünk megerősíteni a WC-fülkék függönnyel való ellátásával is.

A gyermekek testének ápoltságát is magánügynek tekintjük, amely legtöbbször, de nem kizárólagosan a szociális helyzet függvénye. A gyermek hozza magával, azzal a szokásrenddel és igényszinttel együtt, ami a családjában kialakult. Ez is indokolja, hogy a gyermeket nem marasztaljuk el, hanem segítséget nyújtunk neki abban, hogy saját higiénés szükségletei is kialakulhassanak. Szükség esetén a szülővel való tapintatos beszélgetésekkel közösen igyekszünk a megfelelő szokásrendet kialakítani.

Nevelő munkánkat akkor tekintjük eredményesnek, ha az egyes korcsoportokba járó gyermekek 75%-a a nevelési év végére eléri az alábbi fejlettségi szinteket:

3-4 éves korban:

- kis segítséggel, szappannal megmossák kezüket, arcukat
- ruhájuk ujját kis segítséggel felhúzzák, mosakodás után megigazítják
- saját, jellel ellátott törölközőjüket használják, kis segítséggel szárazra törlik kezüket, arcukat
- WC-használat után megpróbálják használni a WC-papírt
- használat után a WC-t lehúzzák
- segítséggel fésülködnek
- szükség esetén segítséggel használják a papír zsebkendőt
- segítséggel használják a fogkefét, fogmosás után helyesen öblítenek

4-5 éves korban

- a kiscsoportban gyakorolt tevékenységformákat önállóan, felszólítás nélkül végzik
- használják a körömkefét
- önállóan mosnak fogat
- önállóan használják a WC-papírt, szükség esetén segítséget kérnek
- szükség szerint, felszólítás nélkül, önállóan használják a papír zsebkendőt
- minden WC-használat után, étkezés előtt, és minden olyan tevékenység után, melyben kezük bepiszkolódik kezet mosnak
- a rövid hajú gyermekek önállóan fésülködnek
- ügyelnek a mosdó rendjére, segítenek a rend fenntartásba

5-6-7 éves korban

- A kis és kiscsoportban megismert és gyakorolt tevékenységek, szokások rögzültek, igényné váltak
- önállóan, segítség és felszólítás nélkül végzik a tisztálkodás műveleteit
- önállóan használják a WC papírt
- helyesen használják a fogápoló szereket, azokat tisztán tartják
- hajukat rendben tartják

♦ *Munka jellegű tevékenységek (részletezve: 63. oldal)*

1.2.2.2. Testi nevelés

A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás) természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését. A testi nevelés, egészséges életmódra nevelés hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezetet biztosítunk.

♦ *Mozgás*

A mozgás jelentős szerepet tölt be az egészséges életmódra nevelésben. Programunkban sokféle mozgáslehetőséget biztosítunk az egész szervezet kedvező befolyásolása érdekében. Ezáltal biztosítjuk a harmonikus testi-lelki fejlődést, a biológiai egyensúly fenntartását, az egészség megővését.

A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását is.

A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk és ezzel mintát adunk a szülőknek is.

♦ *Levegőzés, edzés*

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét.

Ennek érdekében törekszünk arra, hogy a mindennapok során lehetőség szerint a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék. A téli időszakban, száraz, hideg időben is (-10 fokig) szükséges a gyermekek levegőztetése az időjárásnak megfelelő ruházatban.

Nyári időszakban az óvoda adottságait kihasználva biztosítjuk a nap, a víz edző hatását. Az óvoda fürdőmedencéiben megfelelő időjárás esetén biztosítjuk a nyári fürdözést, ügyelve arra, hogy a gyermekeket ne tegyük ki erős, tűző napsugárzásnak.

Mindezeknél figyelembe vesszük a gyermekek közötti egyéni különbségeket, egészségi állapotukat.

A fentiek megvalósításával hozzájárulunk a derűs , érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez, s így kialakulhat az igény a későbbi egészséges életvitelre.

♦ *Pihenés, alvás*

A gyermek alvásszükséglete kielégítésének egy része az óvodára hárul.

A napirend összeállításakor az óvodapedagógusok figyelembe veszik az adott életkor általános alvásszükségletét. Az alvás, pihenés időtartama a gyermekek igényeitől függően változhat.

Az óvónő a pihenés, alvás alatt biztosítja a nyugalmat, de nem erőszakolja a mozdulatlanságot, az alvást. A nyugodt pihenés, alvás biztosítása érdekében ha a gyermek igényli, magához veheti kedvenc játékát, személyes tárgyát. Az általános alvásigényen belül a gyermekeknek egyénenként más-más lehet az alvásszükséglete. (Amennyiben a csoport gyermekeinek alvásigénye nagyon eltérő, az óvónő igyekszik a nagyobb alvásigényű gyermekeket előbb lefektetni, illetve hagyja tovább aludni.)

A korábban ébredőknek, illetve „nem alvó” gyermekeknek lehetőséget biztosít a felkelésre. A 5-6-7 éves korosztály számára a **nyári délutáni pihenő csendes tevékenységre váltható.**

A pihenés időtartama:

Kiscsoport (3-4 éves):	120 - 140 perc
Középső csoport (4-5 éves):	100 - 120 perc
Nagycsoport (5-6-7) éves:	80 - 90 perc

♦ *Táplálkozás, étkezés*

Célunk a teljes értékű táplálkozás megismertetése.

A gyermekek különböző étkezési szokásokkal jönnek az óvodába, melyet nem szabad figyelmen kívül hagynunk. A gyermekeket nem kényszerítjük az általuk nem kívánt ételek elfogyasztására, de arra ösztönözzük őket, hogy kóstolják meg az ételt, ne utasítsák el rögtön az új ízeket.

Az étkezések megszervezését és kulturált lebonyolítását fontos gondozási feladatunknak tekintjük. Ízlésesen megterített asztalokkal igyekszünk az étkezést élményszerűvé tenni a gyermekek számára. Étkezések alkalmával igyekszünk megfelelő időt biztosítani a lassan étkező gyermekek számára is. A folyadékot az egész nap folyamán biztosítjuk a gyermekek számára.

A kulturált étkezési szokások kialakulását a merev étkezési szokások részleges feloldásával kívánjuk megvalósítani. A reggeli és az uzsonna az önkiszolgálásra épül és az önállóság kialakulására biztosít lehetőséget, illetve kedvező hatást gyakorol. Így a gyermekek ezen étkezéseik időpontját -egy adott időkereten belül- szükségleteiknek és tevékenységüknek megfelelően szabadon választhatják meg. Eldönthetik, hogy az erre a célra előkészített asztalokhoz mikor és kivel ülnek le étkezni.

1.2.2.3. Az egészségnevelés

Feladatunk az egészséges életmód megalapozása, az egészséges életvitel igényének kialakítása és az egészséges életvitellel kapcsolatos ismeretek megértetése a gyermekkel az életkori sajátosságok tükrében.

Az egészséges személyiség kialakításához szükséges az egészségnevelés, mely az óvodánkban szervezeten, az egységes célok ismeretében a legkülönbözőbb formában folyamatosan valósul meg.

Mivel az egészséges életmód alapvető kérdéseinek közlése, megtanítása nem jár együtt a **személyiség fejlődésével**, a készségek, a szokások kialakítására törekszünk.

A helyes egészségi szokások kialakításánál számolunk a gyermekek korábban szerzett ismereteivel, életkori sajátosságaival, a különböző családokban kialakult (nagyon is eltérő) szokásokkal.

A személyiség mind magasabb fokon történő fejlesztése megkívánja, hogy az új feladatokat a korábban szerzett ismeretekre, készségekre, szokásokra alapozzuk a helyes **egészségi jártasságok** és **egészségi szokások** kialakítása érdekében.

Az egészségi jártasságok kialakítása során célunk, hogy képessé tegyük a gyermeket arra, hogy az általunk átadott ismeretek birtokában, lehetőleg tudatosan végezzék azokat a tennivalókat, amelyek az egészségi szokások alapjául szolgálnak. A jártasság kialakításával biztosítjuk, hogy a gyermekek a legkülönbözőbb helyzetekben is tudják végezni azokat a tennivalókat, amelyek saját és társaik egészségvédelmével kapcsolatosak.

Az egészséges életmódra nevelésünk tartalmi feladatai :

- az egészséges táplálkozásra nevelés
- az egészséges mozgásigényre nevelés

A fentebb leírt feladatok megvalósítása érdekében:

Célunk

- **a mozgás, a sport megszerettetése, a gyermekek nagy mozgásigényére alapozva :**

a mozgás, a testedzés, a sport megszerettetése, a 3 éves korban megkezdett rendszeres mozgásigény kialakítása, a közös együttlétek, élmények lehetőségeinek megteremtése. A családok, szülők részére segítségnyújtás az egészséges életmód megteremtésének lehetőségeiről, a szabadidő hasznos, aktív eltöltésének formáiról.

- **a teljes értékű táplálkozás megismertetése:**

a táplálkozási szokások, az egészséges táplálkozás kialakítása, táplálék kiegészítők megismertetése.

◆ Az egészséges táplálkozásra nevelés

A táplálkozás problémaköre rendkívül összetett, sok tényező által meghatározott és ellentmondásos. Tény azonban, hogy számos felnőttkori betegségnek már gyermekkorban lerakjuk az alapjait. Az örökletes tényezőkön kívül ennek egyik oka az egészségtelen táplálkozásban keresendő.

Az egészséges életmódra nevelést óvodánk, helyi nevelési rendszerünk központi részévé tettük. Ebben a korban próbáljuk tudatosítani többek közt a helyes táplálkozás fontosságát mint az egészségmegőrzés fontos eszközét.

Jelenleg az óvodás korú gyermekek nagy része nem táplálkozik természetes ösztöne és egyre gyarapodó helyes ismeret szerint, hanem "táplálják". Így az egész életre kiható, helytelen táplálkozási szokások rögzülnek a gyermekekben.

Munkánk során igyekszünk figyelembe venni az egészséges táplálkozás kívánalmait. Ennek érdekében figyelemmel kísérjük a gyermekek táplálkozási szokásait, a gyermekélelmezés által biztosított tápanyagmennyiséget, s próbáljuk megteremteni azokat a lehetőségeket, amelyekkel ki tudjuk azt egészíteni, alakítani. Igyekszünk úgy kiegészíteni a gyermekek napi táplálkozását, hogy az növelje az óvodás gyermekeink magas fehérjeigényét és magas kalciumszükségletét. Táplálék kiegészítésként a szülők segítségével zöldséggel, gyümölccsel, gabona magvakkal bővítjük a gyermekek fejlődéséhez szükséges étkezést. Mivel ezeket a gyermekekkel közösen készítjük el (saláták, gyümölcslevek, stb.), így az a gyermekeknek is vonzóbb, s az új elkészítési módok, új alapanyagok modellértékűvé válnak a családok számára is. Rendszeresen használunk táplálék kiegészítőket.

Az üresen kapott pékárút megkenjük margarinnal, mézzel, vagy vitamindús zöldségfélékkel dúsítjuk (snidling, petrezselyem, búzacsíra). Az uzsonnához víz helyett teát, illetve turmix italt készítünk.

A naponta folyamatosan végzett kiegészítések mellett a hét egy napján vitamin dúsabb táplálékot készítünk. Mivel az ételek elkészítését –higiénés szabályok betartásával- a délelőtti folyamán játékba ágyazottan, a gyermekekkel közösen végezzük, így egyben rengeteg tapasztalathoz jutnak, fejlődik szín-, íz-, szagló-és formaérzékük, nyelvi kifejezőképességük, gyarapodik szókincsük, nő türelmük, kitartásuk. Ezen a területen is érvényes célunk, hogy a természetes étvágyát keltsük fel a gyermeknek, és nem pedig az, hogy evésre készítsük őket. Célunk, hogy a gyermekek maguktól akarjanak enni, megismerjék a különféle ízeket, a korszerű konyhatechnikai eljárásokat, s elsajátítsák a megfelelő étkezési szokásokat, s hogy a gyermekeken keresztül a szülőikben is egyfajta szemléletváltozást alakítsunk ki a táplálkozási szokások területén.

◆ Az egészséges mozgásigényre való nevelés

A mozgás sokoldalú tevékenység és az egész óvodai életet átszövi. Az óvodába kerülő gyermekek szeretnek ugrándozni, futkározni, csúszni-mászni, manipulálni, vagyis mozogni. Az őket körülvevő felnőttek szemléletétől és a megfelelő feltételek megteremtésétől függ, hogy megmarad-e természetes mozgáskedvük. Fontos feladatunk tehát, hogy megőrizzük, s ha szükséges felkeltsük ezt a mozgáskedvet és tudatosan építsünk rá. Ennek érdekében a mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítására, a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítésére törekszünk.

A napirendet úgy alakítjuk, hogy a gyermekeknek egész nap legyen lehetőségük életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő mozgásos tevékenységet választani. Olyan eszközöket biztosítunk, melyek használata nem zavarja a csoport többi tagját, hiszen a gyermekek mozgásigénye

különböző, de megfelelő szabályok betartásával megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni. Ilyen feltételek mellett a mozgás beépül a gyermekek mindennapi tevékenységébe.

Az egészséges mozgásigény kialakítása során célunk a belső igényből fakadó mozgás pozitív érzelmi töltöttsége, megerősítése. Legfontosabb elvünk az érzelmi ráhangolás, ezért az óvoda keretein belül történő mozgáslehetőségek biztosítása mellett kiegészítő mozgástevékenységeket is végzünk.

A kiegészítő mozgástevékenységek megválasztásánál figyelembe vesszük az óvodai környezet lehetőségeit, a tárgyi feltételeket, a szülői igényeket.

E tevékenységek mozgásanyaga az óvodai testnevelési foglalkozások anyagában dominánsan nincs jelen, ezek inkább atlétika, illetve sport jellegűek.

Céljaink megvalósítása érdekében családi sportnapokat, gyalogtúrákat szervezünk, ezáltal a tágabb környezetünkben rejlő lehetőségeket is megismerhetik a gyermekek és szülők egyaránt.

A sportnapokon a játékos sportvetélkedők mellett olyan sportolási lehetőségekkel ismertetjük meg a gyermekeket, és a szülőket, amelyek szociális helyzetből függetlenül is végezhetőek, s az egészségmegőrzést szolgálják.

Szeretnénk, ha minél szélesebb körben kialakulna a mozgás gazdag életmód, ha a testmozgás szerves szükségletté válna, hiszen a rendszeres mozgás, a sportolás:

- Karbantartja az emberi testet
- Formálja, fejleszti a személyiséget
- Fokozza a teljesítőképességet
- Segít a feszültségek feloldásában
- Közösségi típusú emberi tevékenység, mely köré társas kapcsolatok szerveződnek
- Élménnyé teheti a szabadidőt
- Rendszerezi a napokat, heteket, formálja az életmódot.

Különös jelentőséget tulajdonítunk a futás ösztönzésére, mert növeli a hosszú távú állóképességet, minden életkorban, családosan, baráti körben vagy éppen magányosan is űzhető és a természet sportjai közé tartozik.

Egészségnevelő munkánkat eredményesnek tekintjük, ha a gyermek:

- Észreveszi a rendszeres életvitel fontosságát, érzi annak szükségességét, ill. hiányát
- Elsajátítja a kultúrált étkezési szokásokat
- Magától akar megismerni számára ismeretlen ízeket
- Igényévé válnak a kiegészítő mozgástevékenységek
- Állóképessége, teljesítőképessége, edzettsége fokozódik
- Szemléletváltozása a szülőt is szemlélet- életvitel változtatásra ösztönzi

2. ÉRZELMI, ERKÖLCSI NEVELÉS, SZOCIALIZÁCIÓ

Célunk: érzelmi biztonságot nyújtó otthonos, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkörben a családi nevelés kiegészítése, segítve a gyermek szocializációjának fejlődését, alapvető erkölcsi normák és tulajdonságok kialakulását, melyek elengedhetetlen részei a zavartalan együttélésnek.

Óvodás korban a magatartás megnyilvánulásában, a tevékenységekben meghatározó szerepet töltenek be az érzelmek. Átszövik a gyermekek életét és sajátos motivációként alakítják viselkedésüket.

A gyermek fejlődő személyiség, ezért a gyermeknek sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi - lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. Az óvodás korú gyermek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben az a családi atmoszféra határozza meg, amelyben élnek.

A család alapozza meg az óvodás gyermek „énkép”-ének alakulását és elindítja a szocializáció útján. Ezt a folyamatot tovább gazdagítják azok az emberi kapcsolatok, amelyek a gyermeket az óvodában körülveszik. A társak és az óvoda dolgozói jelzéseikkel, értékeléseikkel alakítják a gyermek önmagáról kialakított képét. Megtanulja megismerni önmagát, az együttélés szabályait, a társas életben elvárt viselkedésmódokat.

A fejlődésben meghatározó szerepet tölt be az óvodapedagógus, aki elsősorban az anyát helyettesíti napközben. A gyermek és a nevelő között létrejövő érzelmi kapcsolat minősége befolyásolja szociális érzékenységét, közérzetét. A jó közérzet növeli a gyermek biztonságérzetét, nyitottabbá teszi a gyermeket társai felé, és a szeretett felnőtt mintájának követésére ösztönzi.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

Nevelői fejlesztőmunkánk sikeressége függ attól mennyire vagyunk nyitottak a gyermek érzelmi motívumainak irányában.

Az érzelmi támaszt nyújtó nevelői attitűd mellett fontos feladat, hogy kialakuljon a gyermekben:

- szokás és normarendszer megalapozása, kialakítása
- az érzelmi beleélés, az empátias képesség
- az érzelmek felismerésének képessége
- saját érzelmeik kifejezésének képessége
- a késleltetett megerősítés kivárásának fusztráció tűrése (képessége)
- az indulati élet elvárható uralása, kontrollja.
- akarati tényezők (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat)
- erkölcsi érzelmek:
 - az igazmondás-hazugsághoz való helyes viszony alakítása
 - igazságosság
 - lelkiismeretesség

- felelősség érzésének megtapasztalása
- őszinteség
- önzetlenség
- szociális érzelmek:
 - bizalom
 - együttérzés, érdeklődés
 - bánat, szomorúság
 - fájdalomkózos felismerése, átélése
 - segítőkészség, jószívűség
 - öröm, örömszerzés
 - figyelmesség
 - szeretet
 - félelem
 - összetartozás
 - szégyen, szégyenlősség
 - undor, düh, megvetés, büntudat
- esztétikai érzelmek : beszéd, szépérzék

Óvodás korban a modellválasztás legfőbb indítéka a szeretet, majd a társak szociális vonzereje készítet mintakövetésre. A szocializáció összetett folyamat, amelyben a gyermekek sokféle tapasztalatot szereznek. A gyermekek között jelentős eltérések vannak a szociabilitást, az együttműködés szokásait, az alapvető magatartásmódokat tekintve. Ezek a különbségek részben az egyéni jellemzők, másrészt a családi nevelés hatására alakulnak ki. Az óvodapedagógus személyisége és minden megnyilvánulása érzelmi biztonságot, szeretetet, megértést és védelmet sugároz a gyermekek felé. Az eltérések tolerálásában mintát adó óvodapedagógus könnyen eltudja fogadtatni társaival a nehezebben beilleszkedő, szocializálódó, vagy nagyobb hátrányokat hordozó gyermekeket. A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelt képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, ezért szükség esetén a megfelelő szakemberek közreműködésére is számíthatunk, bevonásukra is sort kerül.

Nevelőtestületünk a gyermek – felnőtt kapcsolat területén az alábbi elveket és feladatokat határozta meg:

- személyre szóló pedagógiai hatások
- szeretetteljes elfogadás
- pedagógiai optimizmus a kommunikációban és ezt kifejező metakommunikációban
- segítségadás a gyermekek egyéni problémáinak megoldásában
- a személyiség értékeinek hangsúlyozása és elfogadtatása a társakkal
- személyes élményeket, érzéseket, gondolatokat feltáró beszélgetések (alkalmanként egyénileg is)
- a gyermekek kommunikációjának „megfejtése”, megértése
- a szülők bevonása a gyermekeket érintő nevelési kérdésekben
- a tevékenységek feltételeinek és a kezdeményezett szabályjátékoknak az egyénre szabott befolyásolása
- a gyermekek változó testi-lelki szükségleteinek megfelelő törődés.

Az óvodapedagógus személyisége, jelzései, hatásai, mintája az erős érzelmi kötődés alapján jelentős szerepet tölt be az énkép formálásában. Az énképet befolyásolják a társak megnyilvánulásai, jelzéseikkel. Az egyént körbefonó szeretetteljes légkör erősíti a gyermekben a pozitív képet, nyitottabb lesz társai felé és könnyebben beilleszkedik.

A szocializáció szempontjából kiemelt jelentőségű,

- a szabály és szokásrendszer alakítása
- a szabad játéktevékenységek kellő mértékű biztosítása,
- a közös kirándulások szervezése,
- a közös ünnepélyek, rendezvények szervezése, hagyományaink ápolása

Az óvodapedagógus feladatai a szocializáció kialakításában:

- A gyermekek társas kapcsolatainak megfigyelése és alakítása
- Közös élmények biztosítása, szűkebb és tágabb környezet megismertetése, szülőföldhöz való kötődés megalapozása
- A csoportélet hagyományainak kialakítása, ápolása
- Viselkedéskultúra megalapozás
- Közösségi élet szokásainak és az együttműködés szabályainak alakításában a gyermekek aktivizálása, egyezkedésekkel, kompromisszumokkal
- Szeretetteljes elfogadás és megértés
- Érzelmeket átélő, empátikus felnőtt magatartásminta nyújtása

Feladata továbbá, hogy olyan szokásrendszert alakítson ki, mely minden tevékenység elvégzésére megfelelő időt biztosít, ezzel is elősegítve a sikerélményen alapuló tanulást.

2.1. Beszoktatás, befogadás

Az óvodai életben a gyermek a szocializáció újabb minőségét éli át. A családi védettségéből naponta kilépve számára kitágul a szociális tér, egyre nő a személyiségére hatást gyakorló személyek száma. Óvodába lépéskor a szülő-gyermek-testvér kapcsolat újabb szokásokkal, magatartásformákkal gazdagodik. Ahhoz, hogy ezekhez a módosult formákhoz a gyermek zökkenőmentesen tudjon alkalmazkodni, a szülőket már a jelentkezéskor tájékoztatjuk az óvodai élet mindennapjairól, szokásairól. Lehetőséget biztosítunk az óvodai életbe való betekintésre, megtekintésre. Szülői értekezleteket szervezünk, melynek során a várható nehézségeket és az azokon való átgátítás módját is feltárjuk a szülők előtt.

Az érdeklődő szülők és gyermekek részére ismerkedő hetet szervezünk a jelentkezés időtartama alatt, valamint lehetőséget biztosítunk az ismerkedésre az óvodai felvételt követő nyári időszakban, amikor a játék során betekintést nyerhetnek a szülők és gyermekeik óvodánk életébe.

Az óvodai élettel való ismerkedés lehetőségével a biztonságérzet megalapozását kívánjuk elősegíteni.

A beszoktatás kezdetei időszakában a szülőtől való egyre zökkenő mentesebb elválást a szeretetteljes, nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör biztosításával igyekszünk megvalósítani. Fontos feladatunknak tekintjük a szeparációs szorongás oldását, a gyermek-és szülő biztonságérzetének folyamatos erősítését. Ez általában 1-2 hónapos időszak, de természetesen az egyéni eltéréseket figyelembe véve ez változó.

A beszoktatást kics csoportban egész éves folyamatnak tekintjük.

Középső és nagycsoportban a visszazoktatással kezdődik a tanév biztonságot nyújtó légkörének megalapozása. Fontos szerepet kap az egymás iránti érdeklődés, a csoporttársak várása, a nyári szünetről visszatérő gyermekek szeretetteljes fogadása.

2.2. Társas kapcsolatok, erkölcsi normák alakítása

Az erkölcs azoknak az elveknek, követelményeknek, normáknak, szabályoknak az összessége, amelyek az emberek egymáshoz és a társadalomhoz való viszonyát meghatározzák.

Közös tevékenység, munka során alakulnak és bontakoznak ki a társas kapcsolatok, a csoportra és az egyénre jellemző erkölcsi szabályok, normák.

A kisgyermek erkölcsi nevelésében jelentős helyet foglal el az erkölcsi tapasztalatok meg/átélése, megszerzése.

Célunk az erkölcsi tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus példaadásával és helyzetteremtésével.

Erkölcsi nevelésünk részfeladatai:

- **erkölcsi tapasztalás biztosítása:** a közvetlen környezetéből meríti a gyermek, melynek forrásai: óvoda, a család légköre, felnőttek példája és értékelő véleménye. Kiemelkedő helyet foglal el az óvoda és a családi környezet összhangja, vagy ellentéte.
- **Erkölcsi szokások alakítása:** a jó szokások kialakítása, rossz szokások leküzdése.

Kialakítandó szokások:

- *társadalmi együttélés* (köszönés, kérés, társhoz és felnőtthez való viszony, stb)
- *akarat tevékenység* (pontosság, önfegyelem, eszközök megbecsülése, stb)

A szokások kialakításában nagy szerepe van a gyakoroltatásnak, követelésnek.

A kialakulóban lévő, vagy kialakult rossz szokásokat a jó szokások erősítésével küzdhetjük le. (pl. csúnya szavaknál a szép, választékos beszédre szoktatás)

- **Erkölcsi tudatosság alakulása:**
 - 3-4 éves korban fogalmazódnak meg a gyermekekben először az etikai értékelések, amik szorosan az érzelemhez kapcsolódnak (pl. a jó-rossz kategória)
 - 4-5 éves korban az elemi szemléleten alapuló absztrakció segítségével alakul a jó és rossz erkölcsi fogalma.
 - 5-6 évesen további differenciálódás figyelhető meg. Nem csak átveszik az óvónő értékítéletét, hanem a tanultak felhasználásával megindul az erkölcsi értékelés, az önálló értékrend kialakulása, formálódása.

Az együttes tapasztalatok, élmények, tevékenységek a gyermekek között is kapcsolatokat hoznak létre, lehetőség nyílik, hogy az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek között megfelelő kapcsolatok, pozitív attitűd, érzelmi töltés jöjjön létre.

Megtanulják figyelembe venni a másikat, szocializációjuk felgyorsul, fejlődik felelősségérzetük, kötelességtudatuk, toleranciájuk. Konfliktushelyzeteiket egyre inkább képesek egymás között igazságosan elrendezni. Fejlődik szociális érzékenységük, én tudatuk és teret kap önérvényesítő törekvésük.. Az igényes türelem, a következetesség, az elvárás, a bizalom, az elismerés nem csak az egyes gyermekeket formálja, hanem általa az egész csoportot.

A közösségi élet biztonsága és nyugalma nagymértékben függ a csoport életét szabályozó **szokásrendszer** kialakításától. A szokások segítségével válik gördülékennyé a csoport élete.

A felnőtt őszinte, természetes magatartásával mutat mintát és viselkedésével jelzi elvárásait.

A gyermek mindennapi tevékenységének része a munka jellegű tevékenység, amely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. Ahogy ez a tevékenység az idők során egyre önállóbbá válik, ez a gyermek egyre magasabb fokú együttműködését igényli. Eközben természetes módon alakul a gyermek szociális magatartása, társas kapcsolata.

A szocializáció szempontjából a **szabad játéktevékenységnek** van a legnagyobb jelentősége. Ez a tevékenységközpontú-rendszer a játéktér, amelyben a feltételeket a gyermekek és az óvodapedagógus közösen alakítják. A játék szabadsága és a gyermekek önkitaljesedése a közösségi élet szabályai között ésszerű korlátokkal valósul meg. A közösségi szabályok megalkotásában és közvetítésében indirekt módon vezérlő szerepet tölt be az óvodapedagógus, biztosítva a folyamatban a gyermekek aktív közreműködését, Lehetőséget teremt arra, hogy a gyermek kielégítthesse társas szükségleteit, felismerjék és elfogadják a különbözőségeket.

2.3. Ünnepek, hagyományok

Az ünnepek és az óvoda hagyományaihoz kapcsolódó rendezvények előkészítésére, külső megjelenítésére (dekoráció), belső tartalmára kiemelt figyelmet fordítunk. Feladatunk továbbá az óvodai hagyományok ápolásával a hazafias érzés megalapozása.

Ennek érdekében el kell mélyítenünk a szülői ház, a szülők és a felnőttek szeretetét, tiszteletét a gyermekben. Közel kell hoznunk a gyermekben a népi hagyomány és gondolatvilágát (népdalok, népmesék).

Döntő fontosságú a táj szeretete, a természeti környezet és az emberi alkotás tiszteletben tartása.

Minden gyermekben pozitív érzelmi viszony alakuljon ki saját nemzeti kultúrája és nyelve iránt. Gondoskodni kell a gyermekek életkorának megfelelően a Nemzeti Ünnepek sajátosságainak hangsúlyozásáról az ünnepekhez kötődő tevékenységekkel, megemlékezésekkel.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek pozitív élményként élje meg mind a készülődési folyamatot, mind magát az ünnepet.

Csoporton belül szervezett ünnepélyek:

- Születésnapok,
- Mikulás
- Karácsony
- Húsvét
- Anyák napja
- Évzáró, búcsúztató

Egész óvodát érintő rendezvények:

- farsang,
- gyermeknap,
- sportnap (tavasz, ősz)

Csoporton belüli nemzeti ünnepekhez kapcsolódó megemlékezés: március 15.; május 1.; június 4.; október 23.; november 13.

Az ünnepélyek és rendezvények lebonyolítására, időkereteire vonatkozó teendőket, szabályokat a Partnerközpontú Működés **1.2.2. folyamatszabályozása** tartalmazza.

A gyermekek közösségi magatartásának megalapozása óvodai nevelésünk egészét átszövő feladat, mely során nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy ugyanaz a pedagógus, ugyan az a gyermekcsoport más „jelentőséggel” bír az egyik, vagy másik gyermek számára.

Az érzelmi, erkölcsi nevelésünk és a szocializáció alakítása során munkánk hatékonyságát tükrözi ha a gyermek:

- Érzelmi biztonságban érzi magát az óvodában
- Bizalommal fordul a pedagógushoz és társaihoz
- Életkorának megfelelő érzelmi intelligenciája alakul ki
- Érzelmait nyíltan, kultúráltnan kifejezi
- Valódi érzelmeket felismer

A kitűzött céljaink és meghatározott feladataink akkor valósulnak meg eredményesen, ha az óvodáskor végére a gyermek:

- Fel tudja mérni saját határait a közösségen belül
- Felfedezi, ha segítségre szorul
- Megtanulja felmérni, hogy környezetében kitől kérhet segítséget
- Természetes módon, szóban megfogalmazva tudja kifejezni, hogy miben kér segítséget
- Élvezi munkája jutalmát (az élet kellemes továbbgördülését, a nyugodt körülményeket, és a pedagógus támogató helyeslését)

2.4. A gyermeki személyiségfejlődés biztosítása

„A személyiség az egyén valamennyi fiziológiai és pszichológiai funkciójának és állapotának adott szerkezetben működő olyan rendszere, amely célszerű működése által a környezettel állandó kölcsönhatásban van, ahhoz alkalmazkodni és azt alakítani képes..” (Rókusfalvy)

A nevelőtestület pedagógiai programunkban megfogalmazott alapelvekre és célokra az óvoda által közvetített értékekre, valamint a helyi sajátosságokból adódó hagyományokra és szükségletekre támaszkodik a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok megoldásakor.

Célunk, hogy programunk nevelési-oktatási folyamata teret adjon:

- A színes, sokoldalú óvodai életnek
- Fejlessze a gyermekek önismeretét, együttműködési készségüket, eddze akaratukat
- Járuljon hozzá életmódjuk, szokásaik, az értékekkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításához

Pedagógiai feladatunk: a helyi nevelési programban rögzített egységes, alapvető tartalmak átadása, elsajátíttatása, valamint az ezekre épülő differenciálás. A differenciálás alapvető célja, hogy a szervezett ismeretközvetítés folyamatában gyermekeink a különböző szintű adottságaikkal, az eltérő mértékű fejlődésükkel, az óvodai és az óvodán kívüli tevékenységeikkel, spontán tapasztalataikkal összhangban minél teljesebben kibontakoztathassák személyiségüket.

A pedagógus kötelessége nevelő-oktató munkájának tervezésekor és végzésekor:

- A különböző ismeretek nyújtása során törekedjen a gyermekek értelmi, önálló ismeretszerzési, kommunikációs, egészséges és kultúrált életmód iránti igény kialakításához szükséges képességek fejlesztéséhez
- Az alkalmazott módszereket, eszközöket a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó kiválasztással és elrendezéssel határozza meg
- Az ismeretek összefüggéseinek feltárása alapozza meg a gyermekek társas kapcsolatát, eligazodásukat saját testükön, lelki világukban, tájékozódásukat szűkebb és tágabb környezetükben
- Továbbá megtalálni és kihasználni azokat a lehetőségeket, amelyek az adott gyermekekre vonatkozóan támpontot nyújtanak a személyiség harmonikus fejlesztéséhez

A személyiség megismerése annak érdekében történik, hogy az egyéni fejlesztés további reális alapjait megteremtjük. Ezért célszerű a személyiségben meglévő pozitív sajátosságokra támaszkodva hatni a gyermek személyiségének fejlődésére, ugyanis a pozitív tulajdonságok segítik a gyermekek továbbfejlődését, a negatív személyiségvonások kiküszöbölését. Az erre vonatkozó feladatokat a csoportnaplóban, valamint a gyermekek személyiséglapján megtervezi, majd értékeli az óvónő.

Helyi Nevelési Programunk alapelveiből kiindulva a személyiségfejlesztés áthatja egész nevelési-oktatói folyamatainkat, tevékenységeinket.

A személyiségfejlesztés során figyelembe kell venni az általános, az életkori és egyéni sajátosságokat. Programunkban a személyiségfejlesztés lehetősége több területen is megfogalmazódik (pl. a játék, játékfajták, a munka,...stb.)

Az **ellenőrzések** célját, területeit, konkrét tartalmát, ütemezését az éves Vezetői Ellenőrzési Terv, valamint az IMIP folyamatszabályozásai, eljárásrendjei tartalmazzák. (**Fsz.:1.1.5,1.6.3, 1.7.4, 1.8.**)

3. ÉRTELMI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE

Az értelmi fejlődés - Piaget szerint- magának a gyermeknek megismerő, alkalmazkodó, feladatmegoldó tevékenységei – megismerés, vizsgálódás, problémamegoldás, kísérletezgetés, tanulás, cselekvés végrehajtás és ellenőrzés, megfontolások és következtetések- folyamán megy végbe. Ezt a folyamatot úgy is felfoghatjuk, mint szocializációt, a természeti és társadalmi környezethez alkalmazkodás megtanulását, a közösségbe való beilleszkedést. **A tanuláshoz** az egyes életszakaszokban új és újabb megnyilvánulási formája van, ami elősegítéséhez a pedagógusnak meg kell találnia a legmegfelelőbb módszert.

Tágabb értelemben tanuláshoz tekinthetjük az öröklötten adott és veleszületett megismerő és feladatmegoldó, feltétlen - reflex - kompozíciókból álló „ösztön-cselekvéseket, amiket a világrajövetelt követően újszerű feladathelyzetben kell ismételt próbálkozásokkal alkalmazni tanulni.

A tanulás kategóriába tartozik minden olyan cselekvő tevékenység, amelynek eredménye valamilyen téren a jártasság, a készség, a szokás kialakulása. Szűkebb értelemben a tanulás mindaz, amit maga a gyermek értelmi műveletként –reverzibilis gondolatmenet, tapasztalati tudás alapján megállapított ítéletekből levezetett következtetés, ok-okozati kapcsolatokat felismerő magyarázó elvek alapján ténymegállapítás, számtani, matematikai feladatmegoldó művelet, mások szóban, vagy írásban közölt és értett ismeretanyag elsajátítása által- tesz magáévá. Minden életkorban újabb, magasabb szintű a megismerő és feladatmegoldó művelet mechanizmusa és dinamikus struktúrája.

Fontos, hogy a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítsunk változatos tevékenységeket az újabb élményekhez jutás valamint a az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről való tapasztalatszerzés lehetőségének érdekében.

Az óvodapedagógusnak az életkori sajátosságok ismerete mellett tudnia kell, hogy egy adott életszakaszban vagy éppen ugyanazon életévben levő gyermekek egyes értelmi képességei nagyban eltérnek fejlettségi szintben egymástól, de ugyanazon gyermek is egyik értelmi funkcionális téren fejlettebb, másikon elmaradottabb lehet.

Ha ezzel nem számolunk, hamar bekövetkezhet, hogy a társai teljesítményeihez képest gyengébben teljesítő vagy a játékszabályokat még felfogni nem tudó gyermek az ilyen csoportfoglalkozást kerüli, figyelme kikapcsolódik, s még jobban lemarad a fejlődésben.

Az óvodapedagógusnak fontos tudnia, hogy a gyermek milyen szinten van egy adott területen, mert csak így tudja biztosítani, hogy melyik soron következő szint eléréséhez kell hozzásegítenie a gyermeket.

(Ehhez a MIR folyamatszabályozásaiban, illetve eljárásrendjeiben – 1.7.4.; 1.8.1.-1.- meghatározott megismerő eljárásokat, "vizsgálatokat" elvégzi, illetve a gyógypedagógus-logopédus és a fejlesztőpedagógus által elvégzett vizsgálatokra támaszkodik.)

Óvodapedagógusaink szem előtt tartják, hogy a fejlődés lélektani kutatások során kimutatott szenzitív szakaszok átmeneti jellegűek, s az egyes funkciók szenzitív periódusban elmaradt fejlesztése a későbbiekben ugyan behozható, de talán soha nem lesz olyan minőségű, mint ha az adott érzékeny korban fejlődött volna.

Az értelmi (kognitív) funkciók :

- érzékelés
- észlelés
- emlékezés
- képzelet
- gondolkodás

A **kognitív fejlődésben** jobban nyomon követhetők a szenzitív szakaszok, mint az érzelmi vagy a szociális fejlődésben. Az egyes periódusok egymásba folyhatnak, de az egyes időszakok vezető funkciói meghatározóak.

A fejlődés folyamata:

- **A mozgás**

a születéstől az első két évben domináns a fejlődés során. A mozgás minőségi szerveződésében egészen az ifjúkorig minden életszakaszban tapasztalható egy-egy meghatározó funkció fejlődése. A mozgás kapcsolatteremtést jelent a külvilággal.

- **A beszéd**

2-3 éves korban hirtelen megnő a szókincs, a nyelvi kommunikáció aránya, ami nagyban hozzájárul a gondolkodás fejlődéséhez. A beszéd elsajátítása a szociális térben, a társakkal való kapcsolatfelvételt jelenti.

- **A mozgás és az észlelés összehangolódása**

az óvodáskorban történik, amikor az addig elsajátított képességeket összekapcsolja a gyermek.

- **Az emlékezőképesség**

ugrásszerű fejlődése az iskoláskorra esik, s hatalmas tudásanyag felhalmozását teszi lehetővé.

- **A felfogás és a logika fejlődése**

12 éves kortól várható, amikor már az előzőekben felhalmozott tudásanyagot a gyermek rendszerezi, összefüggéseket lát meg, logikai következtetéseket von le.

Az értelmi nevelés további feladatai

- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése
- Különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlás
- Az értelmi képességek (észlelés, érzékelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése

Az óvodás korosztály értelmi fejlődésének alapvető sajátossága a perceptuális (észlelési) és a perceptuo-motoros (észlelési-mozgásos) funkciók intenzív fejlődése és integrációja.

A vizuo-motoros Gestalt funkciók (látási-mozgásos alakfelfogás, forma- és térészlelés) kialakulása és intenzív fejlődése ebben a korban várható.

E funkciók fejlődésének ez a szenzitív periódusa, s óvodapedagógusaink munkájuk során ezt maximálisan figyelembe veszik, illetve kihasználják.

4. A FEJLESZTÉS ELMÉLETI és MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI

Napjainkban, amikor a versenyszellem egyre erősödik a társadalomban, új feladat elé áll az óvodai nevelés is. Tehát, ahhoz, hogy fel tudjuk venni a versenyt, győztes és veszíteni tudó kisgyermeket kell nevelnünk. Ehhez nem elegendő a közösség formálása, az egyént is alkalmassá kell tenni a számára lehető legsikeresebb beilleszkedésre, adottságainak kibontakoztatására.

A fentiekből látszik, hogy sok olyan problémával kell szembenéznünk, amely óvodás gyermekeinket érinthetik, s óvodánk szociokulturális környezetéből, s már korábban felvállalt programjából adódóan csaknem mindegyikkel találkozunk. Épp ezért olyan program kialakítására volt szükségünk, amellyel a problémák szinte mindegyike megelőzhető, illetve korrigálható.

Mivel a mozgásszabályozásban, mozgáskoordinációban megjelenő problémák a különböző dysfunkciókban és a hyperaktív gyermekeknél is megjelennek, programunk fő részét a mozgásfejlesztés képezi.

A mozgás és a mozgáshoz kapcsolódó érzéketek alapvető szerepet töltenek be az idegrendszer korai szerveződésében. Az érzékelés és észlelés befolyásolja és szabályozza a mozgást, a mozgás viszont szabályozza az érzékelést, észlelést.

A mozgásos terápia, mozgásfejlesztő programok épp ezért hatékonyak minden olyan esetben, ahol az idegrendszer korai szerveződésében bekövetkező zavar hátráltatja a normál fejlődést, akár a perceptuális folyamatok, akár a viselkedéses jellemzők esetében nyilvánulnak meg.

Fontos ez abból a szempontból is, hogy az egészséges gyermekeknél is meghatározó a mozgásos tevékenységek gyakorlásának lehetősége. Sajnos egyre gyakoribb, hogy az egészséges gyermekek esetében is éppen a mozgásos tevékenység kerül akadályozásra, nincs módjuk azoknak a természetes mozgásformáknak a végrehajtására, melyek fontos szerepet töltenek be a fejlődésben. Ennek egyik oka az életmódban bekövetkezett változások és azok a szociokulturális tényezők, amelyek elsősorban a családi környezetben érik a gyermeket.

Nevelési feladatunk ezzel tovább bővül, hiszen pedagógiai programunkban a társadalmi elvárásoknak is szerepet kell kapniuk.

Természetes elvárás az, hogy az iskolai beilleszkedés zökkenőmentes legyen, valamint, hogy a gyermek képes legyen az alap-kultúrtechnikák elsajátítására.

A mozgásfejlesztés során lehetőség van a kondicionáló képességek, a téri tájékozódás, kinezetikus differenciálóképesség, egyensúlyozó képesség, iram-és ritmusképesség, a gyorsasági és állóképességi koordináció fejlesztésére, melyeken keresztül segíthetjük a fejlődési lemaradások, részfunkció zavarok felszámolását.

Mindezek mellett fontosnak tartjuk, hogy a testnevelés foglalkozásokon és a célzott mozgásfejlesztésen kívül szerepet kapjanak azok a mozgásos játékok, melyek tartalmazzák a nagy és testközeli motoros mintákat, így segítve a perceptuális tanulás, a szenzoros integráció és a viselkedésgátlás alakulását.

Fejlesztőprogramunk a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciókra épül.

Az iskolai alkalmasság kritériuma a szociális érettség (a szociabilitás, az énérvényesítés, az önállóság, a feladattudat, a feladattartás, az önálló helyzetmegoldásokra való képesség) és az értelmi-mentális fejlettség.

4.1. Tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók

- Pontos és differenciált vizuális észlelés:
 - alak, forma, méret, szín pontos felfogása
 - kiemelés (figura, háttér észlelése)
 - adott tárgyak térbeli helyzetének helyes felismerése, megítélése
 - vizuális információk téri elrendezése, sorba rendezése, szekventálása
- Hallott (auditív) információk:
 - pontos észlelés, megkülönböztetés
 - adott hangok kiemelése
 - adott hangok helyes egymásutániségének felismerése, hangcsoportok egységbe foglalása (fonológiai kódolás)
- Összerendezett, koordinált mozgás:
 - szem - kéz összerendezett, célszerű együttes mozgása
- Keresztcsatornák együttműködése:
 - látott-hallott információk összekapcsolásának képessége, motoros visszaadása
- Rövid idejű vizuális, verbális memória:
 - a rövid ideig látott és hallott információk időbeni elraktározásának képessége
- Szándékos figyelem, kb. 10 perces figyelemkoncentráció:
 - A tudatos figyelem fenntartásának képessége

4.2. A fejlődés jellemzői

Hároméves kor előtt az észlelési és motoros funkciók egymástól el nem választhatóan működnek. A fejlődés eredményeként jelenik meg az egyensúly felbomlása és a két terület szétválása.

3-6 éves korra a látás veszi át a vezető szerepet. A vizuális funkciókat megkülönböztetjük:

Alaklátás: fejlődésében az óvodáskor folyamán a szinkretizmus dominál.

- Kezdetben a globális látásmód, a "strukturálatlan-egészleges" felfogás a jellemző. Nincs összhang a vizuális és motoros funkciók között sem. Pl. 3-4 évesek a geometriai

formákat vizuálisan már jól megkülönböztetik, de grafomotorosan kivitelezni még nem tudják a különbségeket.

- A 4-5 évesek alakfelfogása analitikus. A gyermek már felismer egyes struktúra elemeket, és azokat izoláltan, az egésszel való összefüggésük nélkül ragadja meg.
- Ténylegesen 6-7 éves korra alakul ki a strukturált egésznek a felfogása.

Formaészlelés: fejlődése hasonlóan megy végbe .

- Kezdetben csak egy kritérium alapján két elem összehasonlításával tud boldogulni. A felismerés alakulása a látási konstanciák fejlettségétől függ.
- A fejlődés a több dimenzióra kiterjedő pontosabb felismerésben és megkülönböztetésben jut kifejezésre.
- 5-6-7 éves korra képes a gyermek több tárgyat elrendezni egyidejűleg nagyság, szín és forma szerint.

Színfelismerés:

- Már a 3 éves gyermek is képes színfelismerésre, de a megnevezést tanulnia kell. A színek megnevezése nehéz absztrakciós tevékenység a gyermek számára.
- Az alak- a forma- a nagyság és a szín pontos felismerése, differenciált megkülönböztetése alapjai egy konstans objektív világ felépítésének. Ezek biztonságos működése alapfeltétele a magasabb rendű megismerési folyamatoknak, a sikeres iskolai tanuláshoz szükséges értelmi működésnek.

Mivel azonos korosztályú gyermekeknél nem minden esetben a szenzoros megkülönböztetésben van a hiányosság, hanem a szociális környezet beszédfejlettségével összefüggő verbalizációban, a fejlesztés során a szenzoros gyakorlás mellett mindig jelen kell lennie a verbalizálásnak is, vagyis az észlelt eredmények tudatosításának.

Térészlelés kialakulása, a térirányok leképzésének stabilizálódása nagymértékben függ a mozgásfejlődés milyenségétől.

- A testséma a szervezet és a környezet, valamint a szervezet és részei között fennálló térbeli relációk leképzése, ismerete.
- A 4 éves felszólításra már megmutatja a főbb testrészeket.
- A 6-7 éves szinte minden testrészt hibátlanul azonosít.
- A gyermek saját teste a térben az alapvető kiindulási pont a téri tájékozódásban. A periódus kezdetén a jobb és bal irányok megkülönböztetése, majd elsőként a domináns kéz, ezután a szimmetrikus testrészek megkülönböztetése várható el.
- Csak 6 éves kortól várható a keresztirányú asszociációk kialakulása és biztos használata.
- A térészlelés minősége meghatározó szerepet játszik az olvasástanulásban.
- A térészlelésben 5-7 év körül mutatkozik a legintenzívebb fejlődés. A térirányok felismerő és megkülönböztető képességének a fejletlensége húzódik meg bizonyos betűtévesztések mögött.
- A testséma zavarai zavart fejlődéshez vezethetnek, az önértékelés és a kompetencia alakulásában meghatározó jelentőségűek.

Motoros fejlődés a test feletti uralom fejlődése.

- 3-6 éves korban már minden alapmozgás birtokában a finommotorika fejlődése kezd nagyobb ütemben haladni.
- A szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő mozgásformák finomodnak.
- 7 éves korra fejlődik ki teljesen a finommotoros koordináció olyan mértéke, amely optimális alapot nyújt a tanuláshoz.

Taktilis felismerés és diszkrimináció fejlődése.

- 3,5 - 4 éves korban már képesek az ismerős tárgyak azonosítására. Megkezdődik az eltérő tulajdonságokkal rendelkező geometriai alakzatok felismerése.
- 4,5 - 6 éves korban fokozatosan képessé válik az egyenes és a görbe vonalú formák durvább elkülönítésére. Később a szögek és a kiterjedés alapján tökéletesedik a formák megkülönböztetése.
- 6. évtől már biztonsággal tud különbséget tenni bonyolultabb formák között is.

Normál fejlődésnél az említett perceptuális funkciók differenciálódása és integrálódása egyidejűleg megy végbe a 3-6 éves fejlődési szakaszban.

Az összerendeződés többirányú eredményeként a különböző észlelési területek azonos szinten funkcionálnak, egymást kiegészítve egymásba rendeződnek, helyreáll a szenzoros és motoros működések egyensúlya, koordinációja.

A vizuális ingerekre a gyermek cselekvéssel reagál, amely biztosítja a motoros működések finomodásának, tökéletesebb lesz a vizuális és a motoros működés közötti koordináció.

A hatéves korra kialakuló totális érzékelő apparátus elengedhetetlen feltétele a fogalmi szintű megismerésnek. Ha nem kielégítő a motoros és szenzoros rendszerek fejlettsége és összerendezettsége, tanulási zavar, tanulási képtelenség áll elő.

4.2.1. Mozgásfejlettség

Spontán mozgások megfigyelése:

- gurulás, - mászás, - járás, - futás, - ugrás, - dobás, - adás- kapás, - lépcsőn való közlekedés, ajtó csukása, - zárása

Testséma fejlettség:

- **4 éves** felszólításra már megmutatja a főbb testrészeket : fej, arc, törzs, végtagok
- **5 éves** apróbb részleteket is említ
- **6 - 7 éves** minden testrészt hibátlanul azonosít

Téri tájékozódás, térbeli mozgás fejlettsége:

- **Kiscsoportban** elvégzik a térben föl-le, az előre-hátra irányokat
- **Középső csoportban** a téri irányok ismeret bővül, a mellé, közé, irányokkal.
- Térbeli mozgásukat az ismert irányoknak megfelelően változtatni tudják.
(alábúzás, felmászás)
- **Nagycsoportban** a jobb, bal irányokat ismerik, a mozgásokat jobbra, balra, valamin túl, valami között is pontosan végzik.

4.2.2. Vizuális funkciók fejlettsége

A 3-6 éves korban a látás veszi át a vezető szerepet. A tapintás és a hallás a látásnak alárendelten segíti az árnyaltabb vizuális észlelés kialakulását.

Az alaklátást (Gestalt látás) a szinkretizmus jellemzi, vagyis az észlelésben váltakozik az adott tárgy globális, a részeket, részleteket figyelmen kívül hagyó felfogása az analitikus látásmóddal, amely a tárgy képének egy-egy aprólékos, esetleg teljesen lényegtelen részletét ragadja meg.

Az egész és alkotóelemeinek észlelésében a 3-6 éveseknél hiányzik a viszonyok, összefüggések felismerése, az arányok helyes megítélése, a rész és egész egymásra vonatkoztatása.

A 3-6 évesek vizuálisan már jól megkülönböztetik az eltérő tárgyakat, de rajzaikban ez még nem jelenik meg, ugyanis a rajzoláshoz szükséges finommotoros fejlődés ebben az életszakaszban a vizuális fejlődéstől elmarad.

Általában 6-7 éves korra alakul ki a "strukturált egész" felfogása. Az egész és a részek összefüggésének helyes felismerése teszi lehetővé a majdani írás és olvasás tanulását.

A formaészlelés fejlődése, a formafelismerés alakulása a látási konstanciák fejlettségétől függ. 5-6 éves korra már képes a gyermek több tárgyat elrendezni nagyság, szín és forma szerint.

Színfelismerésre a 3 éves gyermek is képes. A színek megnevezése azonban már absztrakciós teljesítmény, mert egy adott színt, mint az egymástól nagyon különböző tárgyak közös tulajdonságát kell kiemelni.

4.2.3. Dominancia felismerésének lehetősége, finommotorika fejlettsége

3-4 éves korban:

az ujjak ritmikus ökölbezárása, az ujjak széttárása. (melyik kézzel végzi ügyesebben) nagylyukú gyöngy fűzése

4-5 éves korban:

páros lábon szökdelés, egy lábon egyensúlyozás 15 mp.-ig
labdaelkapás (15 cm átmérőjű) 3 m -ről.
ujjakkal a hüvelykujj érintése, cipőfűzés, gyöngyfűzés

5-6-7 éves korban:

egy lábon szökdelés váltakozva
az ujjak kisujjal kezdődő gördülékeny tenyérbe zárása
csukott szemmel való azonosítása a megérintett ujjaknak
apró gyöngyök fűzése, cérna tűbe fűzése
cipő bekötése

5. KIEMELT FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

A 3-6-7 évesek értelmi fejlesztésében el kell jutnunk a **totális érzékelő apparátus kialakításához**, amely a tárgyi világ reális és differenciált megismerését biztosítja és megalapozza az iskoláskori gondolkodást. Ebben nagy hangsúlyt kap **a nyelvi fejlesztés**, amely kísérője a motoros és észlelési megismerésnek.

A nyelvi kísérő biztosítja, hogy beépüljön az észlelt jelenség tudatos szimbolikus-formája is a gyermek megismerésébe és ezzel a gondolkodás szintjéhez juttatja.

A fejlesztő programunkban a percepció fejlesztése mellett kiemelt szerepet kap a motoros és verbális fejlesztés.

Közvetlen fejlesztési cél:

- a nagymozgások pontosítása, finomítása, - finommotorika fejlesztése
- nyelvi fejlesztés
- percepciók fejlesztése

♦ A mozgás fejlesztő funkciója

Nagymozgással az idegrendszeri pályák differenciált, pontos követése, finomítása a cél.

Az irány-és tempó változtatás a mozgás feletti kontrollt (tudatos irányítást) erősíti.

A ritmus, a tánc elválaszthatatlan és hatással van az értelmi működésre.

A szem-kéz koordináció pontossága, **a szem által vezérelt kézmozgás** alapvetően fontos a későbbi zavartalan írástanuláshoz.

A mozgás segít **a testkép, az oldaliság** (laterális dominancia) kialakulásában is.

A mozgáson keresztül alakított **testséma fogja kialakítani a térdifferenciációt**. A függőleges és vízszintes tengely beépítése az erre irányuló célzott mozgásos gyakorlatokon keresztül alakítja ki az alapvető téri dimenziókat, és a testséma kialakulásával jön majd létre a helyes térpercepció.

A **keresztcsatornák** / átfordítások egyik ingermodalitásból a másikba / is fontos a mozgásos komponens.

♦ A mozgás és a nyelvi fejlesztés összefüggése

A beszédtanulás egyik alapvető feltétele az ép érzékszervek megléte mellett a verbális leképezés lehetőségének biztosítása, vagyis az egyes tevékenységek megnevezése, leírása, a cselekvés teljes megfogalmazása.

A beszédtanulás ezen folyamatában a reprezentációs sémák ütköztetéséről van szó, amikor is a megtapasztalt mozgásos tevékenységet megfogalmazzuk, és azt verbális, szimbolikus szintre emeljük. A fogalmak kérgi reprezentációja ugyanis cselekvésen, mozgáson keresztül képeződik le, s a szavak segítségével az észlelési szintből kiemelkedik.

Így óvodánkban is mozgással alapozzuk meg a téri relációk felfogásának képességét, hiszen a mozgásos alap leképeződik kérgi szinten, s a verbális, szóbeli megfogalmazással szimbolikus szintre emelkedik.

A fogalmaknak nincs más kérgi reprezentációja, mint a hozzájuk kapcsolódó mozgásos, viselkedési jel !

◆ *Percepciók fejlesztése*

- figyelem fejlesztése
- emlékezet fejlesztése
- gondolkodás fejlesztése
- grafopercepció fejlesztése

Az észlelés pontosabb működését 3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésen keresztül érjük el.

5-6 éveseknél már célzott, direkter fejlesztést, a sajátos nevelési igényű (6-7-8 éves) gyermekeknél korrekciós tevékenységet is végzünk.

Mivel a mozgásfejllettség minősége az idegrendszer érésének függvénye, s szoros a kölcsönhatás, fejlesztő programunk alapját a mozgásfejlesztés képezi. Vagyis, a mozgásfejlesztésen keresztül igyekszünk az idegrendszert megfelelő fejlettségi szintre juttatni, mely által az agy funkcionális egységei is összehangoltabb működésre lesznek képesek.

5.1. A fejlesztőprogram korcsoportos lebontása

5.1.1. Kiscsoport

Kiemelt fejlesztési területek:

- *Mozgás és testséma fejlesztés*
- *Beszédfejlesztés*

• Mozgás és testséma fejlesztés

Ebben a korcsoportban jelentős szerepet kapnak azok a mozgásfajták, amelyek végigkísérik a mozgásfejlődés minden mozzanatát a megszületés pillanatától 3 éves korig.

Az ilyen jellegű gyakorlatok minden foglalkozásba be vannak építve !

(fej emelések- fordítások, csúszás, kúszás, mászás,)

A fejlesztés területei:

A kiscsoportos anyag nagy része a **természetes mozgásokat** tartalmazza, ezért ebben a korcsoportban kiemelt feladatként a **nagymozgások fejlesztése** szerepel. Ez minden foglalkozáson előfordul valamilyen formában : különböző járások, futások, csúszások, mászások.....stb.

A 3-4 éves gyermek már valamilyen ismerettel rendelkezik önmagáról, van valamilyen "énképe". Az egészséges személyiség kialakulásához hozzátartozik, hogy önmagáról szerzett ismeretei egyre pontosabbak legyenek. A **testséma fejlesztése** során leggyakrabban a testrészek ismeretét célzó

gyakorlatokat, tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlását és a test személyi zónájának alakítását célozzuk meg.

A testséma fejlesztése során kiemelt szerepe van az **oldalíságnak**. Ebben a korosztályban még csak az "egyik és a másik" fogalompár megkülönböztetését használjuk.

◆ *A testtudat fejlesztése*

Fejlesztését módszertani szempontból három részre osztjuk:

- testkép
- testfogalom
- testséma

A testtudat kialakulásának első lépése a **testkép** ismerete. vagyis, a test szubjektív megtapasztalása és érzése. A testkép a test külső és belső érzékleiteiből származik, tartalmazza a saját testről szerzett benyomásokat. Kialakulását befolyásolják az érzelmek, és más emberek véleménye. Ennek értelmében minden gyermeket hozzá kell segítenünk ahhoz, hogy elégedett legyen önmagával, mert a jó érzelmi állapot pozitívan hat az énképre.

A testfogalom a saját testről szerzett intellektuális tudás.

A testfogalom kialakítását kis lépésekben valósítjuk meg. Egy foglalkozáson csak egy új testrészt vizsgálunk meg tüzetesebben, és ezt integráljuk a már meglévő testképbe. Segíthetjük ezt versikékkel is. Ez mozgás - ritmus és mozgáskoordináció fejlesztés is egyben.

Ha egy testrész már biztosan beépült a testképbe, akkor kezdődhet a testrész mozgásának, funkcióinak megismerése. Pl. Mit tudunk csinálni a kezünkkel... a fejünkkel ? ...stb.

A testfogalom kialakítása súlyos beszédzavarban levő gyermekeknél igen nehéz, mivel alaptünetük éppen az, hogy nem tudnak fogalmakat alkotni, vagyis a megfelelő tárgyhoz, illetve jelenséghez nem képesek a megfelelő hangsort kapcsolni.

A testséma a test gravitációhoz való alkalmazkodásának, egyensúlyának, az izmok percről percre változó mozgásának megélése.

Fejlesztésének egyik lehetősége utánozómozgások, gesztusjátékok alkalmazása. Célszerű ezeket a mozdulatokat hangutánozó szavakkal, ritmikus szólamokkal kísélni, mert ez egyben a mozgás-ritmus összerendezést is szolgálja.

◆ *Az egyes érzékelési területek fejlesztése*

A környezethez alkalmazkodó mozgásminták létrejöttében és módosulásában kulcsszerep jut az észlelésnek.

Ebben a korcsoportban azokkal az észlelésfejlesztési területekkel foglalkozunk, amelyek főképpen a testsémához és a mozgáshoz kötődnek.

A tapintás /taktilitás/ érzet a bőrfelületre gyakorolt nyomás hatására jön létre. Ez lehet passzív, amit a bőrfelületre ránehezedő, vagy azon mozgó tárgy gyakorol. Vagy aktív, mikor a mozdulatlan tárgyat mi érintjük, nyomjuk.

Az aktív tapintás , vagyis a haptikus érzékelés főleg a tárgyak alakját, nagyságát érzékeli, ezen alapszik a manipuláció.

A passzív nyomásérzetnek egy-, két-, illetve háromdimenziós érzéskvalitását különböztetjük meg.

- Egy dimenziós akkor jön létre, ha vékony sörtevel, szállal érintjük a bőrt.
- Két dimenziós minőségről akkor beszélünk , ha a bőr két pontját egy időben érintjük.
- A háromdimenziós érzésnek létrejöttéhez már több érzékszervünk együttes működésére van szükség (propriocepció, tapintás, vesztibuláris rendszer).
- Ennek köszönhetjük, hogy becsukott szemmel is meg tudjuk mondani végtagjaink aktuális helyzetét, a különböző tárgyak felületét, alakját...stb.

A mozgásérzékelés /kinesztézia/ ingerei az izmok, az ízületek, az inak érző idegsejtjeiből (proprioceptor) érkeznek. tudósítanak a nyugvó, vagy mozgó testrész minden helyzetéről. Az elmozdulás pályáját, terjedelmét, gyorsaságát, erejét érzékelik. A két érzékelés egysége teszi lehetővé, hogy a tárgyak halmazállapotát és felületi tulajdonságait megállapítsuk.

A célirányos, koordinált mozgások létrehozásához a taktilitás, a kinesztézia és a többi érzékelési terület együttműködésére van szükség. A megerősített érzékeléssel az egész észlelési folyamat differenciáltabbá, finomabbá válik.

A további integrációt a vesztibuláris rendszer fejlesztése segíti elő.

◆ *A vesztibuláris rendszer fejlesztése*

A vesztibuláris rendszer feladata, hogy az ember egy nagyobb egység szerves részeként élje meg magát.

Az egyensúlynak szoros kapcsolata van a testi fejlődésen kívül a pszichikum fejlődésével, az én fejlődéssel is.

A vesztibuláris rendszer és a pszichikum szoros kapcsolatát bizonyítja , hogy az egyensúlyi helyzethez az "ösbizalom" képe kapcsolódik: az anyaméh, a kora gyermekkori ringatás, a biztonság, az öröm. Az egyensúlyvesztéshez pedig a szorongás, a félelem. Éppen ezért sokszor tapasztalhatjuk, hogy a gyermek ezekben az ingerhelyzetekben egy regresszív (visszaeső) állapotba kerül, újra átéli ezt a korai élményt. Lényeges, hogy ezeknek a korai élményeknek a felbukkanását felismerjük, s figyelemmel kísérjük, s biztosítsuk hozzá a megfelelő légkört.

A vesztibuláris rendszer fejlesztését szolgálják a

- Statikus egyensúlygyakorlatok:
- Dinamikus egyensúlyt fejlesztő gyakorlatok:
- Reflexgátló gyakorlatok
- Kitámasztás erősítése
- Pozitív túltengő támaszreakció leküzdése

◆ *A két testfél mozgásának összerendezése*

A két testfél integrálása előfeltétele a jól koordinált nagy és finommozgások létrejöttének. Ez visszahat az agyféltekék közötti kapcsolat mennyiségi és minőségi javulására, vagyis a két félteke integrált együttműködésére.

A taktilis, kinezetikus, de főleg az egyensúlygyakorlatoknál a jobb és baloldal érzete a kiegyenlítő mozgások folytán felerősödik, hiszen az egyik oldal pillanatnyi feszítése és a másik hajlítása hozza létre az egyensúlyi helyzetet.

Ha a gyermek egy- egy testrészét elkülönítetten is képes mozgatni, és nem uralják mozdulatait a kisdetekre jellemző együttmozgások, akkor a fejlődés következő állomása a páros testrészek egyidejű, egyforma mozgatása. Ezután következik mind a négy végtag egyidejű mozgatása, ha a kezek és a lábak ugyanazt a mozdulatot végzik, de aszinkronban és ritmikusan. Ezután vezetjük be a szimmetrikus végtagok aszinkron mozgását, pl. biciklizés, boksolás.

A következő fokozat mind a négy végtag térben és időben összehangolt ritmikus mozgása. Ennek egyik példája a járásnál és a futásnál a mozduló lábbal ellentétes oldali kar egyidejű lendítése.

Az itt leírt fokozatok a fejlődés folyamán általában egymást követik, ezért a foglalkozások menetében is ebben a sorrendben foglalkozunk velük.

Ennek a fejlesztési területnek nagy veszélye a mechanikus feladatvégzés, amit mindenáron el kell kerülni. Ehhez nyújtanak segítséget a kéziszerkezetek, különböző eszközök, hangszerek.

◆ *Alapmozgások koordinációjának javítása*

Alapmozgásnak tekinthetők a gurulás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, átadás-kapás, dobás.

Ez a fejlesztési terület az eddig kifejtett több területtel is szoros kapcsolatban áll. Segíti a testérzet, és testkép alakulását, felerősítését, a két testfél koordinációját.

Gurulásnál a gyermekek egy része hajlítva a vállához húzza a kezét, ez később a járásnál és futásnál is megnyilvánul. Ez kóros együttmozgás, amelyet úgy javítunk, hogy "nehezéket" helyezünk a kézre, illetve kézi szert adunk a gyermek kezébe.

Kúszásnál jól látszik, hogy a gyermekek nem használják szimmetrikusan mindkét testfelüket, pl. csak a bal kéz és láb segítségével tolja magát. Ilyenkor a jobb és bal láb egymás utáni passzív mozgatása, valamint a bal láb érzetének erősítése segíthet (pl. csengő rákötése.)

A fejlesztés következő lépése a célba ugrás, vagy célirányos ugrálás elsajátítása.

Az adó és a kapó tevékenységek a kisbábok életében a kommunikáció korai modelljei. ezt a tapasztalatot használjuk ki, amikor a változatos adás-kapás gyakorlatokat egyszerű kommunikációs gyakorlatokkal kötjük össze, pl. szemkontaktus teremtetésével, vagy nevek mondásával...stb. az adogatásnál a megfogás minden fajtája szerepeljen a markolástól a kétujjas fogásig. A dobásnál a tárgy szemmel és kezekkel való kísérése okoz gondot a gyermekeknek. Többen csak "kiejtik" a kezükből a labdát, nem tudnak célirányosan dobni. Ezen a kar nyújtásának gyakorlataival segíthetünk.

Az elkapásnál a két kéz mozgását nem mindig tudják megfelelően koordinálni. Ilyenkor lassan leszálló léggömbbel, vagy strandlabdával gyakoroltatunk.

• **Beszédfejlesztés**

A beszédfejlesztés, mint cél végigvonul egész nevelő és fejlesztőmunkánk menetén. Az első időszakban elsősorban (amennyiben nem megkésett, vagy akadályozott a beszédfejlődés) a kommunikációs készség fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt.

A gyermek alaptevékenysége a mozgás, a játék, ezért a nyelvi anyag feldolgozása is játékos formában, tevékenységbe ágyazottan történik. Először mindig cselekvéses formában gyakoroltatjuk az adott nyelvi anyagot, majd később képekkel dolgozzuk fel.

A beszéd és nyelvi fejlesztéssel együtt segítjük a gondolkodás, figyelem és emlékezet fejlesztését is. Játékos formában gyakoroltatunk különböző képességeket, készségeket, mint az érzékelés, elvonatkoztatás, analízis-szintézis, problémamegoldó gondolkodás, szabálykövetés...stb. Ezen képességek nélkül nem képzelhető el a nyelvi fejlődés, illetve

bizonyos nyelvi fejlettségi szint a gondolkodási műveletek végzésének feltétele. A gondolkodás és a beszéd nem választható el egymástól. A beszéd fejlesztésével fejlesztjük a gyermek értelmi képességeit, szociális és társas szereptanulását.

A program összeállításánál figyelembe vesszük, hogy a gyermekek beszéd megértésének és kifejezésének szintje gyakran nagyon különböző.

Egyszerre kevés nyelvi anyagot dolgozunk föl, változatos formában, játékosan, tevékenységbe ágyazottan, majd képekkel.

A beszédfejlesztés részei :

- fúvó-szívó légző gyakorlatok
- artikulációs izmok erősítése
- hallási differenciáló képesség fejlesztése
- ciklizálás
- szókincsfejlesztés
- egyszerű mondatalkotás
- ritmus-mozgás-beszéd koordinálása

5.1.2. Középső csoport

Ebben a korcsoportban a kiscsoportos anyag mellett jelentős szerepet kap a térészlelés. Az oldaliság fejlesztésénél már használjuk a jobb, bal kifejezéseket, de jelhez kötöten.

A kiscsoportos feladatok nehezednek, bővülnek, de jellegükben alig változnak.

Fejlesztési területek:

- Testtudat fejlesztése
- Az egyes érzékelési területek fejlesztése
- A vestibuláris rendszer fejlesztése
- A két testfél mozgásának összerendezése
- Alapmozgások koordinációjának fejlesztése
- **A téri tájékozódás fejlesztése**
- Beszédfejlesztés: minden területe megegyezik a kiscsoportéval, csak nehezebb, kicsit bonyolultabb formákban.

• **A téri tájékozódás fejlesztése:**

A téri tájékozódás alapja, hogy a gyermek képes legyen saját testén tájékozódni, észlelje testének határait, ezzel tudatosítva térbeli helyzetét. A saját test az a viszonyítási pont, aminek segítségével a különböző téri relációk értelmet nyernek.

A térészlelés lényege a mozgás, a sebesség és az irány érzékelése. Ezeket az információkat a taktilis-, kinezetikus-, vestibuláris rendszer, valamint a vizualitás segítségével gyűjti össze a gyermek, s a kialakult érzéketi és mozgásos sémák a cselekvések által finomodnak, változnak.

Minden téri irány egyforma hangsúllyal szerepel a gyakorlatok között, hogy a gyermek körül ne maradjon "holt tér."

A térben való mozgás magasabb fokozata (nagy csoport) valamilyen síkbeli forma térbeli megjelenése.

5.1.3. Nagy csoport

Nagy csoportban az előzőek megtartásával a percepciók fejlesztése kerül előtérbe. Szerepet kap az összes észlelési csatorna fejlesztése, és a finommotorika fejlesztése is.

A megismerő funkciók fejlesztése:

E rendszeren belül öt nagyobb egységet különítünk el:

Érzékelés, észlelés fejlesztése

Figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése

Emlékezet fejlesztése

Gondolkodási funkciók fejlesztése

Grafo-percepció fejlesztése

• **Érzékelés, észlelés:**

Az érzékelés, az érzékszervek által a külvilág ingereinek befogadása, és közvetítése a specifikus afferens pályákon keresztül az agykéreg, illetve az efferens pályák felé.

A fejlesztés célja: hallás, látás, tapintás, szaglás, ízlelés, egyensúly, finommozgás...stb fejlesztése.

Részei:

- hallásfejlesztés
- látás fejlesztés :
 - szín - forma érzékelés
 - alak-háttér megkülönböztetés
 - formaállandóság
 - téri orientáció fejlesztése
- testfelület taktilis érzékelése, egyensúly, kinezetikus érzékelés

- **Figyelem, megfigyelőképesség:**

A figyelem az agy olyan működése, vagy állapota, mely a személyt felkészíti arra, hogy inkább a környezet bizonyos részeire, vagy vonatkozásaira reagáljon, mint másokra.

A figyelem lehet spontán, vagy akaratlagos.

A gyerekek figyelemzavarának egyik oka, hogy ez a spontán odafordulás a környezet ingereire túl gyakran előfordul, nem képesek az ingerek akaratlagos szelektálására, figyelmük túl könnyen elterelődik, az ingerek kategorizálása lassú, nehezen habitulálódnak.

- **Emlékezet:**

A tanult ismeretek megtartását, ill. felidézését jelenti.

A fejlesztés célja: a tanulás tartósságának biztosítása, az idői tájékozódás fejlesztése, a gondolkodási funkciók erősítése, a verbális memória fejlesztésével a beszédteljesítmény fokozása

- **Gondolkodás:**

A gondolkodás fejlődése szorosan összefügg a nyelv fejlődésével.

A fejlesztés célja: értelmi és nyelvi képességek fejlesztése, a figyelmi és emlékezeti funkciók erősítése, a kreativitás, képzelet problémamegoldás fejlesztése.

- **Grafopercepció:**

Az író -rajzoló mozgások kivitelezéséhez szükséges képességek összefoglaló neve.

Ezen készségek:

- a kezek, ujjak mozgásának összerendezettsége
- a szenzoros modalitások: tapintás, de különösen a látás bizonyos fokú fejlettsége
- a szenzo-motoros, vizuo-motoros koordináció épsége

A fejlesztés célja: a taktilis érzékelés fejlesztése, a látásérzékelés fejlesztése, a szenzo-motoros koordináció erősítése, a finommotorika, rajzkészség fejlesztése, dysgraphia megelőzése.

5.1.4. Ismétlő nagycsoport

Az ilyen szervezésű csoportban az egyéni szükségletek (képességek) még hangsúlyozottabb figyelembe vételével történik a képességek, készségek fejlesztése a zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése érdekében. Hangsúlyozottan előtérbe kerül a lemaradások kompenzálása, az egyéni haladási ütem közelítése, felzárkóztatása. Kiemelt szerepet kapnak a napi élet szervezése során, valamint a tevékenységi formák közt a különböző kulcskompetenciák (döntési, együttműködési, kommunikációs, lényegkiemelő, problémamegoldó, szabálykövető... stb.) gyakorlására biztosított tevékenységek.

6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI, FEJLESZTÉSI KERETEI

6.1. Játék

A játék a legfőbb tevékenységi forma, mely az egész óvodai nevelést átszövi. A 3-6-7 éves korosztály legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s ezáltal az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. Alapvető jelentőségű, semmi mással nem helyettesíthető, mivel a játék a gyermek elemi, pszichikus szükséglete. A legfőbb személyiségfejlesztő eszköz, mert benne minden tanulási tartalom: ismeret, jártasság, készség megjelenik. Kapcsolatteremtési alkalma a társas és a személyi kapcsolatoknak, a kommunikációnak és metakommunikációnak.

A játék az óvodáskorú gyermek alapvető aktivitása, ennek során gyakorolja erőit, szélesíti látókörét, szociális tapasztalatra tesz szert, megismétli és alkotó módon kombinálja a környező élet jelenségeit. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

Az óvodai nevelésünk tartalmának a játékra építettség, a játékba épülő fejlesztő tevékenység az egyik legfontosabb sajátossága. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlélekszámot, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz.

A játék szerepe a fejlődésben

A természetes gyermeki megnyilvánulások sorában a két legfontosabb tevékenység a mozgás és a játék, mely nagyban meghatározzák a kisgyermekkorú fejlődést. A korai fejlődési sajátosságok nagy mértékben meghatározzák az idegrendszer számos működési sajátosságát, amelyek a későbbiekben nem csak az ismeretszerzést, a korai tanulást, hanem a szándékos iskolai tanulási-elsajátítási folyamatok sikerességét is befolyásolja. A játék fejlődése a fejlődés egészének a tükré. A játék által követhetővé válik a fejlődés szenzomotoros, művelet előtti, műveleti szakaszainak minden lépése. Megfigyelhetővé válnak azok a változások, minőségi ugrások, melyek a fejlődés folyamatosságát jellemzik.

A mozgás, a testséma és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd-folyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik, a játékokban tükröződik.

A játék szerepe az idegrendszer fejlődésében

Mind a fejlődésnek, mind a fejlesztésnek feltétele a gyermek saját aktív tevékenysége.

A fejlődő idegrendszer egészséges megnyilvánulása a játék, ennek hiánya vagy különleges sajátosságai azonnal jelzik a fejlődés bármely problémáját.

A játék szerepe a társas kapcsolatok fejlődésében

A különböző fajtájú és témájú játékoknak, különösképpen a szerepjátékoknak nagy hatása van a gyermek egész személyiségfejlődésére, hiszen eközben kapcsolatokat teremt társaival, átéli az alá-fölérendeltségi viszonyokat, konfliktusokba kerül, majd feloldja azokat. Képes lesz szabályokat betartani, létrehozni. A játék az egész szocializációs folyamatot elősegíti.

Játékfajták és jellemzőik:

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét, szem előtt tartva a szabad játék túlsúlyának érvényesülését. Az óvónő irányító, fejlesztő munkáját nagyban meghatározza, hogy a gyermek milyen fajta játékot játszik. Barkácsolásnál, szabályjátéknál szükség van az óvónő irányító, segítő munkájára. A szerepjátéknál már sokkal visszafogottabb kell, hogy legyen a szerepe. Nem irányít, nem javít, hanem segíti a játékhoz szükséges feltételek megteremtését. Ha látja, hogy a gyermekek a játékban elakadnak, akkor eszközt kínál, javaslatot tesz a játék folytatására. Részt is vehet a játékban, ha a gyermekek kíváncsiak és ha egyszerű tag, játszótárs tud maradni.

A játék fejlesztő funkciói, hatása csak a megfelelő feltételek biztosításával valósíthatóak meg, melyek a következők:

- ☐ Nyugodt légkör
- ☐ Elegendő idő
- ☐ Megfelelő hely
- ☐ Élmény
- ☐ Eszközök

Ezek megteremtése és biztosítása az óvodapedagógus feladata. A játék kiemelt jelentőségének a napirendben és az időbeosztásban is meg kell mutatkoznia. **A nyugodt légkör** biztosítása az egész óvodai élet elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében fontosnak tartjuk az együttélés szabályainak, szokásainak kialakítását, a természetes, hiteles, érzelmek gazdag „anyapótló” óvónői magatartást. Mivel a játék a gyermek alapvető tevékenysége, szükségesnek és fontosnak tartjuk, hogy a napirendben erre biztosítsuk a legtöbb **időt**. Fontos, hogy a gyermek kapkodás nélkül tevékenykedhessen, elmélyülten játszhasson, legyen ideje elképzelései megvalósítására. A nap folyamán a délelőtti és a délutáni játéknak egyenértékűnek kell lennie. Minél többet játszik a gyermek, annál nagyobb lehetőség van fejlődésének elősegítésére. A **megfelelő hely** biztosítása a csoportszobában és az udvaron egyaránt fontos. A csoportszobák kialakításánál arra törekszünk, hogy megfelelő helyet és teret biztosítsunk a nagyobb mozgást igénylő játékokhoz, az építéshez, konstruáláshoz, az erre a célra kijelölt asztalokon az ábrázoló tevékenységhez, barkácsoláshoz, legyen megfelelő hely a szerepjátékokhoz, kuckózáshoz, az elmélyült, nyugodt játékokhoz. A kicsiknél több lehetőséget biztosítunk az egyéni "pihenőhelyek" kialakításához. A csoportok kialakítása nem lehet mindenben állandó és változtathatatlan. A gyermekeknek játékuiktól függően lehetőséget biztosítunk a változtatásra is. Az udvaron nagyobb a hely a mozgásos játékokhoz, de itt is fontos, hogy széleskörű tevékenységekhez biztosítsunk helyet. Az udvari játék során is törekszünk a nyugodtabb jellegű tevékenységekhez a megfelelő hely biztosítására (barkácsolás, ábrázoló tevékenység, szerepjáték). A tudatosan törekszünk a megfelelő **játékeszközök** kiválasztására és biztosítására. Az egészséges óvodás gyermek szeret mozogni, ezért fontosnak tartjuk, hogy a játék alatt is biztosítsuk számukra a mozgáshoz szükséges eszközöket. A kooperációt feltételező szerepjátékban a gyermekek saját korábbi **élményeiket**, tapasztalataikat beépítik a lejátszásra kerülő szociális kapcsolatokba. Az ehhez szükséges eszközök biztosítása a játék jellegét figyelembe véve az óvónő feladata. Fontos szerepe van a játékban a funkció nélküli eszközöknek is. Az eszközök biztosításánál figyelembe vesszük a korábbi tapasztalatokat, élményeket. Az sem baj, ha nincs a gyermekek minden ötletéhez eszközünk, hiszen a gyermekek fantáziájukkal és a szerep kedvéért bármit feltudnak használni játékuikban.

6.1.1. Gyakorló játék

A gyakorlójáték során a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker ismételésre készíti a gyermeket és ezek az újraismételések örömforrást jelentenek a gyermek számára. A gyakorló játék lehet mozgásos, manipulációs és verbális. A gyakorlójáték különböző formái során fejlődnek a nagymozgások, ismerkednek az őket körülvevő világgal, annak tárgyaival, megismerik az anyagok tulajdonságát: felületét, színét, formáját, nagyságát, szilárdságát. Ezáltal különféle ismereteket is szerez.

3-4 éves korban: jellemzője a ritmusosság, esetleg letapadás. A hangok, szótagok, szavak, rövid dallamok ismételt útján válnak játékká. Általában a ritmus és a hozzákapcsolódó, ismétlődő mozgás a lényeges.

4-5 éves korban általában a konstrukciós és a szerepjáték elemeként jelenik meg, alárendelve az adott játékban megjelölt feladatoknak.

5-6-7 éves korban a klasszikus értelemben vett gyakorlójáték ritkán jelenik meg, nem jellemzi ezt az életkort. Megjelenhet azonban új játék tanulásánál, esetleg pihenésként.

6.1.2. Építő – konstruáló játék

E tevékenység közben a gyermekek különböző játékszerekből összeraknak, létrehozhatnak valamit. Eleinte spontán építenek, de később az átgondolt, elrendezett, meghatározott céllal végzett építés dominál. Az eszközök kiválasztása során nagy hangsúlyt fektetünk a csoport átlagos fejlettségét, összetételét, érdeklődését, és az egyén képességeit is figyelembe vevő változatos eszközök biztosítására. Az építés, konstruálás közben a gyermek átéli az alkotás örömét, fejlődik kreativitása, tanulja a rész-egész viszonyát, megtanul tervezni, szerkeszteni. A modelltől való építés közben fejlődik megfigyelőképessége, gondolkodása. Az építés, az összerakás technikáját mindig megmutatjuk a gyermeknek, szükség esetén a fantázia megkötésének elkerülése végett csak technikai segítséget nyújtunk, a megvalósítást a gyermekre bizzuk.

3-4 éves korban az óvónőnek taníthatnia kell az összerakosgatás, szétszedés, szerkesztés lehetőségeit, technikáját.

4-5 éves korban gyakran a szerepjátékhoz kapcsolódik egy-egy játéktevékenység továbbfejlesztésének módja. Az építés, összerakás technikáját ebben az életkorban is az óvónő mutatja meg, de nem köti meg a gyermek fantáziáját, a megvalósulást a gyermekre bizzuk.

5-6-7 éves korban az elemekből már játékszerek készítésére is képesek, s egyre igényesebbek alkotásaikkal szemben. Képesek a különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására is.

6.1.3. Szerepjáték

A szerepjáték a gyermekben kialakuló belső reprezentációkat, a részfunkciókban elsajátított konkrét mozgásos, képi és szimbolikus elemek egyedi kombinációit jeleníti meg. A gyermek tapasztalatait, ismereteit, elképzeléseit, érzelmeit, pozitív és negatív élményeit fejezi ki.

Környezetük jelenségeit sajátos módon újraalkotják. A szerepjáték a gyermek legintimebb tevékenysége, melyet feltétlenül figyelemmel kísérünk és tiszteletben tartjuk.

A szerepjátéknak nagy jelentősége van a gyermek **egész személyiségfejlődésében**, elsősorban a szociális területeken. A gyermek szociális tanulással a felnőtt mintáról sajátítja el, tanulja meg az erkölcsi értékeket, a társadalmi együttélés szabályait. Gyakorolja a társakkal való együttműködést, átéli az alá-és fölérendeltségi viszonyokat.

3-4 éves korban általában egyszerű, egyszeri cselekvést magába foglaló művelet, amelyben elsődleges tényező a szerep. A szerepjáték a gyakorlójáték kereti között bontakozik ki.

4-5 éves korban a gyermekek a magukra vállalt szerepeken keresztül ábrázolják a valóság számukra lényeges mozzanatait. Kialakul a kisebb-nagyobb csoportban való együttjátszás igénye. Az eszközökhöz való ragaszkodást felváltja a szerephez való kötődés.

5-6-7 éves korban van a szerepjáték kiteljesedésének időszaka. A gyermekek képesek megérteni játszótársaik elgondolásait, logikáját. Tudniuk kell a szerepjáték szabályaihoz alkalmazkodni. Vállalni kell a számukra kevésbé érdekes szerepeket is. Megfelelő tapasztalatok, élmények birtokában önállóan a játék előzetes, közös tervezésében, a játékszerek, szerepek megválasztásában elosztásában. A játszócsoport tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki.

6.1.4. Szabályjáték

Ennél a játéknál a sok lényeges elem közül a legfontosabb a szabályokhoz való igazodás igénye.

A szabályjáték közben a gyermek érzelmeket tanul, tanulja indulatainak fékezését, tanulja a siker és a kudarc türelmét. Olyan helyes magatartásformákat sajátít el, mint a türelem, a kitartás, az akaraterő, a mértéktartás, a szerénység, az eredményre törekvés. A csoportos és csapatjátékokban fejlődik közösségi érzése, összetartozási érzése, felelősségtudata, feladattudata.

3-4 éves korban a mozgásos szabályjátékok jellemzőek. A játékban meghatározott célt kell elérni bizonyos szabályok keretei között. (fogócska, bújócska ...stb.)

4-5 éves korban bővülnek a mozgásos szabályjátékok, valamint előkerülnek az egyszerű társasjátékok, logikai játékok. Fontos az óvónő ellenőrzése, a játékban való részvétele.

5-6-7 éves korban már a bonyolultabb szabályjátékok megtanulására és gyakorlására is képesek. Örömmel játsszák és figyelmeztetik egymást a szabályok betartására.

6.1.5. Barkácsolás

A barkácsolás mindig a játék igényéből alakul ki és kötetlen. Az alkotás, vagy létrehozás öröme hatja át. Fontos, hogy a barkácsolás ne legyen öncélú. Az elkészített eszközökkel játszassanak, legyen azoknak funkciójuk, egészítse ki a többi játéktevékenységet.

E változatos tevékenység közben a gyermekek rengeteg ismeretet és tapasztalatot szereznek az anyagok tulajdonságairól, megmunkálhatóságáról. Matematikai ismereteik is gyarapodnak, mivel relációkat ismernek meg, vágással, tépéssel különböző formákat hoznak létre, összemérik a darabokat...stb. Alakul társas kapcsolatuk, hiszen munka közben segítenek egymásnak.

3-4 éves korban az óvónő előkészítésként készíthet egyszerű játékokat, kiegészítőket. Az elromlott, elszakadt játékok javítását a gyermekek előtt végzi, így ez a későbbiekben is természetes lesz a gyermekek számára.

4-5 éves korban a gyermekek segítenek az óvónőnek a játékok megjavításában, az egyszerűbb játékeszközök elkészítésében.

5-6-7 éves korban a barkácsolás a szerepjáték és a bábozás természetes eszközévé válik. A létrehozott eszközt felhasználják az egyéb játékfajtákban. A gyermekek maguk is kezdeményezik a maguk által választott módon és eszközökkel. Változatos tevékenykedtetésre kell alkalmat adni (ragasztás, tépés, hajtogatás, varrás, szövés, fonás, szögelés stb.)

6.1.6. Bábozás, dramatizálás

A gyermekek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze, ezáltal feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, vágyait, esztétikai, szociális élményeit. A bábozásnak nagyon nagy szerepe van a személyiség fejlődésében. A bábok mögé bújva a gyermeknek lehetősége adódik az önmegvalósításra. A közös bábozás hat a társas kapcsolatok alakulására. A bábozás egyik lényeges eleme a beszéd, a hangutánzás, így nagyon sok fogalmat, kifejezést, hanglejtést gyakorolhat.

A dramatizálás és bábozás szoros összefüggésben és kölcsönhatásban áll egymással. Dramatizáláskor a gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket játsszák el. A dramatizálás a mozgáson, látványon és beszéden alapszik. A felelevenített élmények kapcsán fejlődik emlékezetük, kreativitásuk. Játék közben fejlődik szervezőképességük, alkalmazkodóképességük, önértékelésük és önismeretük is.

3-4 éves korban figyelmüket elsősorban a báb mozgása kelti fel. Ebben a korban az ujjbáb, fakanálbáb és a síkbáb használata kerül előtérbe. A gyermekek spontán játéka is elsősorban a mozgás felé irányul, csak rövid párbeszédeselemek, az állatfigurák megelevenítése a jellemző. Dramatizálás során az egyszerű és rövid jelenetek eljátszása, a szerep „viselése” jellemzi ezt a korosztályt. Az óvónő segítő, irányító tevékenységére is szükség van.

4-5 éves korban a gyermekek már képesek hosszabb, de egyszerűbb mesék bábozására, dramatizálására. Megkezdődik a mozgás és a beszéd összerendeződése is a játék során. Minimális segítséggel már képesek az eszközök „megtalálására, és elosztására, a szerepek kiosztására.

5-6-7 éves korban képesek önállóan szervezni, „rendezni” és kitalálni báb jeleneteket, illetve mesedramatizálást. A beszéd és mozgás összerendezettsége már megfelelő kifejezőmódot, azonosulást tesz lehetővé. A térben való mozgás lehetőségeinek kihasználása is megjelenik.

A játéktéma **forrása** mindig a **valóság, a gyermek élményei**. Az egyéni élményektől legfeljebb egyéni játék alakul ki. A csoportos játékhoz azonos egyéni élményekre van szükség, ezért az **óvónőnek meg kell találnia a lehetőségeket**, hogy a gyermekek **közös élményekben is részesüljenek**.

Az óvodapedagógus feladata a játékhoz biztosítani:

- megfelelő légkört,
- megfelelő helyet
- elegendő időt
- megfelelő mennyiségű eszközöket
- megfelelő élményeket

A felnőtt jelenléte hat a játékra, segítheti a gyermek játékát. Azt, hogy az óvodapedagógus játékidőben milyen funkciót töltsön be (csendes szemlélő, aktív résztvevő), maga a játékhelyzet dönti el.

6.2. Munka

A személyiségfejllesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység.

A munka célra irányuló, önként, azaz örömmel és szívesen végzett, aktív játékos tevékenység. Többnyire külső irányításra folyik, a gyermekektől belső figyelmet, kötelességvállalást, és annak teljesítését igényli. A munka végzése közben a gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természeti, társadalmi környezetükről. A munka hozzájárul az értelmi képességek fejlődéséhez, munkavégzés közben formálódnak és egyre pontosabbá válnak a munkához szükséges attitűdök, képességek, készségek, tulajdonságok. (pl. kiatartás, önállóság, felelősség, céltudatosság.).

A játék szabadsága lehetővé teszi, hogy a gyermekek számára a különböző tevékenységek együttesen jelen legyenek. Azokat játékként éljük át akkor is, amikor ez valamilyen konkrét feladatra irányul, és amikor a felnőtt fogalmai szerint a gyermek munkát végez.

A játék és a munkajellegű feladatok integrálódása az egyén és a közösség együttműködését alakítja, erősíti. A munka által a gyermekek feladattudata, személyisége és a közösséghez való viszonyulása is fejlődik. A kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Munkajellegű tevékenységek óvodánkban:

□ **Önkiszolgálás:**

Minden olyan gyermeki tevékenység, amely a személye körüli feladatok ellátását jelenti. Magába foglalja az öltözködést, testápolást, reggeli és uzsonnaidőben a terítést.

□ **Naposság:**

Ennek konkrét tartalmi meghatározása a gyermekcsoport sajátosságától függ.

E keretek közé tartozik: a terítés, teremrendezési feladatok, udvari környezet rendben tartása.

3-4 éves gyermekeknél választható tevékenységi forma, 4-5 éves korban folyamatos a naposi munka ellátásának a bevezetése, 5-6-7 éveseknél kötelező jellegű tevékenység.

□ **Egyéni, alkalomszerű megbízatások:**

Az egyéni megbízatások a gyermekek önállóságához, képességeihez, neveltségi szintjéhez igazodnak. Lehetnek csoporton belül és kívül végzett feladatok is. A megbízatások jellege és tartalma attól függ, hogy az adott gyermekben mit szükséges erősíteni.

- Az aktív és/vagy mozgékony gyermekek a lehetőségekhez mérten olyan feladatokat kapnak, amelyek alaposságot, figyelmet, mások megsegítését igénylik tőlük.
- A félénkek, vagy visszahúzódóak egyéni, esetleg párosan végezhető feladatokat kapnak, hogy "kipróbálhassák önmagukat, erősödjön önbizalmuk.

□ *Növény és állatgondozás:*

A növény és állatgondozás az udvaron és a csoportszobában egyaránt folyhat. A növények és kisállatok gondozása során a gyermekek ezek életfeltételeinek megteremtésében segítenek, s közben megfigyelik a változásokat.

A munka jellegű tevékenységek a felnőttel együttműködve, pozitív megerősítéssel, eleinte játékos formában a munkafolyamatok fokozatos bevezetésével és nehezítésével történnek.

Az óvodapedagógus feladatai:

- teremtsen meg a gyermekek számára az életkoruknak, erejüknek megfelelő munkalehetőségeket
- az egyes munkafajtákat fokozatosan vezesse be
- biztosítsa a munka állandóságát és folyamatosságát
- teremtsen meg a nyugodt, kiegyensúlyozott munkához szükséges légkört
- tanítsa meg a gyermekeket a feladatok elvégzésére
- alakítsa a munkakészségeket és szokásokat
- támaszkodjék a munka játékkal megegyező sajátosságaira
- csak olyan munkát bízjon a gyermekekre, amelynek elvégzésére megerősítés nélkül képesek
- vegye figyelembe az egyéni sajátosságokat

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagy a saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

6.3. *Tanulás*

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben keretekben valósul meg.

A tanulás ebben az életkorban a gyermek önkéntelen figyelmére, a cselekvésben való gondolkodásra, az alkotó képzeletre épít, figyelembe véve a gyermek önállósági, ismeretszerzési tudásvágyát és játékosságát egyaránt. Az óvodai tanulás a gyermek kíváncsisági vágyára kell, hogy épüljön, mely az óvodáskor végére belső motivációvá alakul. A keresés, kutatás közben jelentkező játékos elemek, a próbálgatás, a tévedés lehetősége viszi előre a gyermeket a helyzetmegoldásban, a problémamegoldásban, az ismeretszerzésben a tanulás folyamán.

A játék és tanulás kapcsolata

Az óvodai tanulás alapjai a különböző tevékenységek, amelyekben a gyermekek az óvodában élnek. Az óvodáskorú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége a játék. Az óvodás gyermek még játszik és játszva tanul. A játék kitűnő talaja a tanulásnak, mert általa szinte észrevétlenül fejlődik, tanul. A játék során szerzett közvetlen vagy közvetett tapasztalatai segítik az őt körülvevő világ megismerésében, mivel a játékban kipróbálhatja, gyakorolhatja, feldolgozhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket.

Az óvodáskor végéig a játék marad a gyermek legfőbb tevékenysége, és a munka, a tanulás is megőrzi játékos jellegét.

A gyermek tanulási tevékenységének tere, szervezeti kerete, formája a játék, melynek nevelési alapelve és módszere a játékoság. Ezen belül juthatnak el a gyermekek meglévő tudásszintjükről különböző képességeik szerint, más-más tempóban haladva a számukra lehetséges és várható magasabb szintre.

A gyermek életkorának, egyéni fejlettségének megfelelő játékos tanulás magába foglalja:

- tapasztalatok gyűjtését,
- az ebből származó ismeretek alkalmazását elősegítő műveletek gyakorlását, tanulását,
- a pszichomotoros készségek gyakorlását,
- a tanulás elemi szintű technikáinak megismerését,
- a gondolkodás képzeti, elemi, fogalmi használatát,
- a társadalmilag kívánatos elemi szokások, szociális viszonyulások, magatartásformák megismerését és annak gyakorlását.

Az óvodáskorú gyermek az egész nap folyamán tapasztalatokat szerez, tehát tanul, de nem kötelezően tanul meg valamit.

Tanulása a játékba integrálódik, amely két területre osztható:

- a spontán és
- a szervezett tanulási tevékenységekre.

A spontán tanulás önkéntelen, bármikor, bárhol kialakulhat. Elégséges hozzá egy eszköz, vagy tárgy, amely a gyermeket meglévő tapasztalatainak, élményeinek felidézésére, valamilyen formában való eljátszására készíti.

Szervezett tanulás az, amit az óvodapedagógus tudatosan kezdeményez és vezet.

Óvodánkban lehetséges tanulási formák:

- ◆ az utánzások mintá és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás
- ◆ spontán játékos tapasztalatszerzés
- ◆ cselekvéses tanulás, gyermeki kérdésekre-válaszokra épülő ismeretszerzés
- ◆ az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- ◆ az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás
- ◆ gyakorlati feladat és problémamegoldás

Az óvodai tanulás elsődleges célja az attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése. Az óvodapedagógusnak a tanulást támogató környezet megteremtése során építenie kell a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, a kreativitás erősítése.

Kiscsoporttól kezdve nagy hangsúlyt fektetünk játékidőben, a kisebb csoportokban való tevékenykedtetésre annak érdekében, hogy középső csoport végére, nagycsoportra kialakuljon a mikro csoportos munkaformához szükséges munkafegyelem, az önálló feladatvégzés képessége, s hogy megszokják a halk beszédet és szükség szerint a türelmes várakozást.

A foglalkozások alapelve a játékosság, az élményt adó, oldott légkörben való cselekvés. Öt-hét évesek esetében követelménynek tartjuk a csoporthelyzetben kialakult önfegyelmet, szándékos figyelmet, kitartást, feladattudatot, feladattartást, az iskola megkezdéséhez szükséges magatartás erősítését.

Az óvodapedagógusnak a tanulás irányítása során, egyéni, fejlesztő értékeléssel segítenie kell a gyermek személyiségének kibontakozását.

A tevékenységekben megvalósuló tanulási folyamatok időkeretei:

Az irányított megismerési folyamat kereteit az alábbiak szerint határoztuk meg:

3-4 éves korban: 10-15 perc

4-5 éves korban: 15-25 perc

5-6-7 éves korban: 30-40 perc

7. MŰVELTSÉGI TERÜLETEK

7.1. Anyanyelvi nevelés, kommunikáció

Az anyanyelvi nevelés szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Beépül a gyermekek tevékenységeibe, megnyilvánulásaiba, a társaikkal és az óvónőkkel való kapcsolataikba.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása –beszélő környezettel, helyes minta és szabálykövetéssel- az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, fokozására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére nagy figyelmet kell fordítani.

Napjaink pedagógiai munkájában mind fontosabb célként és feladatként jelentkezik a nyelvi-kommunikációs nevelés, és ezen belül az anyanyelv tökéletes elsajátítása és használata. Mivel a nyelv a szocializáció alapja és feltétele, nevelési feladataink megvalósítása szempontjából eszköznek tekintjük. Ebben az értelemben fontos szerepe van a hátrányok leküzdésében is. Az anyanyelvi készségek és képességek szintje ugyanis bizonyos mértékig már az óvodába lépéskor meghatározza, hogy a gyermek milyen ritmusban kezdi el az ismeretanyag elsajátítását, milyen mértékben és hogyan fejlődik személyisége.

Az alapprogram az óvodáskor végére meghatározott fejlődési jellemzőkben az egészségesen fejlődő gyermeket már képesnek tartja arra, hogy érthetően, megfelelően kommunikáljon, beszéljen, minden szófajt használjon, tisztán ejtse a magánhangzókat. (Ugyanakkor az országos és helyi tapasztalatok is azt igazolják, hogy sok gyermek kerül az iskolába beszédhibákkal. A probléma abból adódik, hogy az óvodapedagógusoknak az anyanyelvi nevelés és beszédfejlesztés terén semmiféle útmutató nincs a kezükben arra vonatkozólag, hogyan ériék el, vagy közelítsék meg az alapprogram által meghatározott szintet.)

A megvalósítás érdekében az óvodapedagógusnak a következő feladatok ellátására kell/kellene képesnek lennie:

- a beszédhibák felismerése, helyes megítélése
- a szülők felvilágosítása, segítése, az anyanyelvi kultúrájuk fejlesztése
- a logopédus korrekciós munkájának segítése
- beszédhibák megelőzése.

A fentiekből kiindulva készítettük el óvodánk számára a beszédtechnikai fejlesztő programunkat a 3-7 éves korosztály számára, ami nem a korrekciós, hanem a prevenciós munkát helyezi előtérbe. A program módszertani útmutatóval készült. Hipotézisünk az volt, hogy az óvoda mindennapi életébe beépített, és nem a foglalkozásokra korlátozott. A gyermekek artikulációját segítő, fejlesztő indirekt pedagógiai ráhatások segítségével az enyhe artikulációs zavarok megelőzhető, a súlyosabbaké bizonyos fokig javítható. Így a gyermekek nagyobb részénél megelőzhetjük a későbbi logopédiai korrekciós munkát, a többiek pedig előkészíthetjük arra. Ezáltal az óvónő prevenciós és a logopédus korrekciós munkája együtt teszi lehetővé, hogy az iskolakészültséget ezen a téren javítsuk.

A beszédtechnikai programunk :

- az anyanyelvi nevelés keretein belül valósul meg, tehát nem foglalkozás jellegű,
- a fejlesztés nem korrekciós, vagy felzárkóztató jellegű, ezért nem egy-egy gyermeknek, vagy egy kisebb beszédhibás csoportnak szól, hanem az egész óvodai csoportnak, ami mindenkit fejlettségi szintjéhez képest fejleszt
- tervszerű , a fokozatosság elvére épül
- rendszeres és folyamatos (a nap folyamán egy-egy alkalommal 2-3 percet, de összességében 10-15 percet fordítunk naponta az artikuláció fejlesztésére)
- fontos szempontként tükröződik benne a játékoság

Tartalma:

- beszédszervek ügyesítése
 - légző gyakorlatok,
 - hangutánzó gyakorlatok
 - nyelv és ajakgyakorlatok
 - ciklizáló gyakorlatok
 - suttogó gyakorlatok
- hallás, beszédhallás fejlesztése
- auditív ritmus fejlesztése
- auditív emlékezet fejlesztése
- fonológiai kódolás
- auditív zártság

Az anyanyelvi nevelés keretein belül a hangsúlyt továbbra is a beszéd tartalmi részének a fejlesztésére helyezzük. Mivel a beszéd igen szorosan kapcsolódik a kommunikációhoz, a szocializációhoz, a gondolkodáshoz, valamint az önkifejezés fontos eszköze, ezért az anyanyelvi nevelésnél a szókincs bővítésére, a sajátos nyelvi formák elsajátítására helyezzük a hangsúlyt. A feladatokból, célokból adódóan az anyanyelvi nevelés nem kapcsolódhat foglalkozásokhoz, időpontokhoz. Át kell, hogy szője az egész napi óvodai nevelő munkát.

Ennek érdekében az óvodapedagógus folyamatos kommunikációs kapcsolatban áll a gyermekekkel. A gyermek szókincsének bővítése és helyes beszédének kialakítása érdekében az óvónő a gyermekek mondatát szükség szerint kibővítve megismétli, és közben alkalmazza a helyes nyelvtani elemeket. A kommunikáció nem csak a közlésekre irányul, hanem gyakori párbeszédes kapcsolatok kialakítására is.

Az óvodapedagógus feladata:

- beszéde legyen követésre méltó
- mondat szerkesztése legyen egyszerű, de változatos
- kérdéseivel fejlessze a gyermekek gondolkodását, ösztönözze őket beszédre
- differenciált egyéni bánásmód alkalmazásával fejlessze a nyelviileg hátrányos helyzetű gyermekeket
- metakommunikációs elemekkel mélyítse, tegye színessé a verbális közlést

7.2. Mese -vers (Irodalmi nevelés)

Az óvodás gyermek életkorának megfelelő irodalmi műfajok: a mese és a vers.

A mese és a vers az anyanyelv közegén át emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését.

Az irodalmi nevelés az anyanyelvi kultúra és a műveltség megalapozását szolgálja. Fontos eszköze, módszere és az egyik szervezeti kerete az óvodai anyanyelvi nevelésnek.

Az irodalmi művek tartalma hozzájárul a gyermekek világgképének alakulásához, a nemzeti kultúra lapjainak lerakásához, az erkölcsi fejlődésének, és esztétikai értékek közvetítéséhez.

A mese a gyermek érzelmi-értelmi és etikai fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatairól, a lehetséges megfelelő viselkedésformákról.

A mese visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál.

A mondókák, dúdolók, versek motívumaikkal, ritmusukkal, a mozdulatok és a szavak egységével érzéki-érzelmi és esztétikai élményeket adnak.

Célja :

- változatos irodalmi élmények közvetítése (mese, vers, bábjáték, dramatizálás)
- irodalmi érdeklődés felkeltése, az irodalmi fogékonyság megalapozása
- szókincs bővítése

Feladata:

- az érthető, kifejező beszéd készségének kialakítása
- a biztonságos önkifejezés megalapozása
- a metakommunikációs elemek jelentésének megismertetése
- szókincs bővítése
- a beszédkedv felkeltése, megőrzése
- lehetőség megteremtése arra, hogy a gyermekek elmondják, eljátsszák kedvelt meséiket,
- általuk kitalált történetek, saját vers és mesealkotás mozgással, ábrázolással történő kombinálása
- visszaadni a gyermeknek a mesehallgatás, mondókázás, verselés, együttjátszás örömét
- megfelelő hely és idő biztosítása

Az irodalmi nevelésnek nem minden területén alkalmazható a prevenciós, illetve fejlesztő program, de erre nincs is szükség, hiszen itt kizárólagos célunk a magas szintű irodalmi élmény nyújtása.

Az irodalmi nevelésnek négy olyan része van, ahol viszont beépíthető. Ezek:

- Népi gyermekjátékok, mondókák
- Klasszikus és kortárs irodalmi művek
- Mozgással kísérhető versek
- Bábozás, dramatizálás

Speciális fejlesztési célok:

- a hallási és beszédhallási figyelem és a hallási differenciáló képesség fejlesztése
- a szeriális felfogás és kivitelezés erősítése
- a beszédmegértés képességének fejlesztése

A mese-vers tevékenység a gyermeki igénynek megfelelően spontán vagy szervezett, tervezett módon jelenik meg az óvodai életben. A mese és versanyag összeállításakor fontos szempontként vesszük figyelembe az életkori sajátosságokat, a gyermekek fejlődésének szociális háttérét, szocializáltságát.

Szervezeti keret: kötetlen foglalkoztatási forma minden korcsoportban

Rendszeresség:

Kiscsoport	heti 3 alkalom
Középső csoport	heti 2 alkalom
Nagycsoport	heti 2 alkalom

7.3. Ének, zene, énekes játék (Zenei nevelés)

Az óvodai zenei nevelésünk legfontosabb célja és feladata a zenei érdeklődés felkeltése és ezáltal az éneklés megszerettetése, a zenélés iránti igény felébresztése, befogadására való képesség megalapozása, az összerendezett, harmonikus és esztétikus mozgás kialakítása.

Ezen célok és feladatok megvalósítása közben sort kerítünk az alábbi zenei képességek fejlesztésére:

- a zenei hallás
- a zenei ritmusérzék, mozgás
- a zenei emlékezet
- a képzelőerő
- a zenei értelem és
- a zenei érzelemvilág

A zenei képességek fejlesztése mellett lényegesen fejlődnek a gyermekek általános képességei is, mert a zenei képességek tulajdonképpen nem mások, mint az általános képességek kifinomult változatai.

A zenei hallás a környezetből jövő általános hallás által érzékelt hangingerek közül kiszűri és feldolgozza a zenei dallamokat alkotó speciális, zenei hangingereket.

Sem a zenei hallás, sem a zenei emlékezet nem fejleszthető ki teljes mértékben, ha a hallószerv és emlékezet általános működésében valami zavar támad. Ezt bizonyítja az az élettani jelenség, hogy míg az egyik oldali hallóközpont működésének teljes kiesése az általános hallásban még nem okoz észrevehető zavart, addig a zenei hallást a hallóközpont legcsekélyebb sérülése is károsan befolyásolja.

A zenei képességeink fejlesztése révén akaratlanul is fejlődnek az általános képességek.

Az érzékszervek közül a zenei képességeket kialakító ingerek begyűjtésében és feldolgozásában aktívan részt vesznek.

- a zenei hallást és a zenélés teljes folyamatát is irányító **hallószerv**,
- a hangszerkezelésben fontos **tapintó-érzékszerv**,
- **a látószerv**, valamint
- a zenei ritmusérzéket is irányító **általános időérzék**

Ezek azok az érzékszervek, amelyek fokozottabb működtetése az iskola-előkészítés fejlesztési folyamatában fontos szerepet játszanak.

Az érzékszervek működése mellett a zenei cselekedetekben nagyon fontos szerepet tölt be a zenélés egész folyamatát átfogó **mozgás**.

*Az észlelési struktúrákon túl a **prevenciós és fejlesztő programunkban is az idegrendszer mozgásos struktúráinak ügyesítése a másik súlyponti fejlesztési terület.***

A mozgás több szempontból kapcsolódik elválaszthatatlanul a zenéhez:

- Semmilyen életjelenség, cselekvés nem képzelhető el mozgás nélkül, így a zenei tevékenység sem.
- Az összes érzékszerv, így a zenélés közben használt érzékszervek működésének is alapfeltétele a mozgás. (A hangokat érzékelő fülben, ha nem is látható, de apró mechanikai mozgások sorozata játszódik le.)

A mozgás irányította zenélésnek-éneklésnek a legszebb példái az ölbeli játékok, az óvodai **népi mondókák** és énekes játékok, **körjátékok**, melyek felkeltik a gyermek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A gazdag témájú körjátékok mozgásaiban a mozgásfejlesztés programjának szinte minden területére találhatunk példákat. A járásra, a futásra, az ugrásra, az egyensúlyozásra, sőt a finommotorika fejlesztésére is.

Óvodai nevelésünkben a gyermekek számára alkalmas mondókák, dalos játékok, eltáncolt dallamok és a zenehallgatásra szánt dalok átszövik a teljes nevelési folyamatot.

Zenei nevelésünkben elsőbbsége az emberi hangnak, az éneklésnek van. Ehhez kapcsolódnak azok a természetes mozgások, amelyek a gyermek mondókáit, dalait kísérik.

Az élményt nyújtó ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felidézik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet.

Az ének-zenei tevékenységünk megvalósítása során fontosnak tekintjük a:

- tiszta éneklésre való törekvést,
- minél több természetes énekhang hallását,
- a gyermekeket körülvevő világban a zenei hangok felfedeztetését.

A készségfejlesztés területei:

- **Ritmusfejlesztés**
 - egyenletes lüktetés megéreztetése

- dalok, mondókák ritmusának megfigyeltetése
- tempóérzék fejlesztése, különbségek felismertetése
- ütemérzék fejlesztése mozgások összekapcsolásával
- tánclépések megismertetése
- Hallásfejlesztés
 - hangmagasságok megkülönböztetése
 - hallási differenciáló képesség
 - belső hallás
 - éneklési készség

Ének- zenei nevelésünk szervezeti formái:

- Kötetlen és kötött foglalkoztatási forma
- Gyermekek által kezdeményezett, alkalmoszerű játékok
- Más területekhez kapcsolódó zenei nevelés

Szervezeti keret: szervezett, illetve kötetlen foglalkoztatási forma

<u>Rendszeresség:</u>	Kiscsoport	heti 2 alkalom
	Középső csoport	heti 2 alkalom (első félévben kötetlen)
	Nagy csoport	heti 2 alkalom

A zenei anyag összeállításának szempontjait elsősorban az életkori sajátosságok határozzák meg. A korosztályoknak összeállított zenei anyaggal szembeni követelmények az érzelmi közelség, a hangterjedelem, a ritmuskombinációk és a mozgásanyag szempontjai alapján meghatározottak. (lásd: korcsoportos lebontás) A zenei anyag ajánlás, a csoport fejlettségi szintjétől függően változik.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése
- A dalanyag összehangolása a zenei feladattal
- A fokozatosság elvének követése
- Zenei fejlesztő munkája a gyermekek ismeretén alapuljon
- Tervező munkája a gyermekek fejlesztésére irányuljon
- Ismertesse és szerettesse meg a gyermekekkel a klasszikus és magyar népzene zenéhallgatások alkalmával
- A zenéhallgatási anyag megválasztásánál a nemzetiségi, etnikai kisebbségi, valamint migráns gyermekek nevelése esetében a gyermekek hovatartozásának figyelembe vétele
- Nemzetiségi csoportban tanítson német gyermekdalokat, játékokat
- Változatos térformákkal, tánclépésekkel biztosítsa a gyermekek megfelelő mozgáskoordinációjának kialakulását
- Nevelési feladatainak megvalósításában a játékot és a játékosságot tekintse elsődlegesnek

7.4. Rajzolás, mintázás, kézimunka (Vizuális nevelés)

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat.

Célunk: a vizuális észlelés, emlékezet, képzelet, a vizuális gondolkodás pontosabbá, könnyebbé tétele, az intellektuális látás kialakítása, valamint a műalkotásokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés során a gyermeki személyiség fejlesztése..

A gyermek a környezetéből érő spontán vizuális ingerek és a szervezett foglalkozások hatására egyaránt fejlődik, tapasztalatokkal gazdagodik. Az őt körülvevő tárgyi világról egyre pontosabb ismereteket szerez, majd sokrétű ábrázoló tevékenysége során mindegyiket újraalkotja, rendezi, átszervezi. Ábrázoló tevékenysége nem más, mint a világról kialakított vizuomotoros reprezentációja.

A spontán vizuális hatások közül legjelentősebb a közvetlen környezet, hiszen az mindennapos állandó ingert jelent a gyermek számára. Ezért fontos, hogy a gyermeket esztétikus, funkciójukban is szép, és egymással is harmonizáló tárgyak vegyék körül.

A tágabb környezet szintén rengeteg spontán vizuális ismeretet, ingert hordoz.

A megfelelő vizuális önkifejezés kiteljesedéséhez szükség van a testséma, a testfogalom minél pontosabb kialakulására, a kinezetikus észlelés és a térpercepció fejlődésére ahhoz, hogy a gyermek térben, mozgásban, történésben tudja megjeleníteni a különböző dolgokat.

A tágabb környezet kialakításában kevés szerepünk lehet, itt inkább az a feladatunk, hogy kiválasszuk mindazt, ami tágabb környezetünkben érdemes arra, hogy jobban megfigyeljük, rögzítsük, emlékezetünkbe vessük. Bármit megfigyeltethetünk a gyermekkel, a lényeg az, hogy vizuálisan is birtokba vegye.

A megfigyelések során rengeteg alkalom adódik a vizuális érzékelő apparátus, a keresztcsatornák működtetésére, s ezáltal fejlesztésére, tökéletesítésére. Ha mindez sok mozgással, cselekvéssel, a különböző észlelési funkciók együttműködésével történik, akkor a gyermek sokrétű tapasztalatot szerez a körülötte lévő tárgyakról, dolgokról, azok viszonyáról, térbeli elrendeződéséről. Ekkor szinte törvényszerűen újraalkotja, megjeleníti, ábrázolja valamilyen úton ezeket a dolgokat, mégpedig lehetőség szerint egész megismert viszonyulásukban.

A kisgyermek ábrázoló tevékenysége csak egy, bár nagyon fontos része a vizuális nevelésnek.

A megfelelő ábrázoló tevékenység kialakításához nem csak a tapasztalatok, ismeretek spontán megjelenítésére alapozunk, hanem időnként témaadással segítjük a gyermek belső képi megjelenítésének fejlődését.

Ebben az esetben fontos, hogy változatos témákat, változatos, érdekes, egymással kombinálható technikákat biztosítsunk, tegyünk lehetővé számára. Természetesen mindezt az életkori sajátosságok figyelembe vétele mellett kell megtennünk.

A vizuális nevelésünk során alkalmazott ábrázoló tevékenységek:

- rajzolás
- festés
- mintázás
- építés
- plasztikai munka, kézi munka
- képalakítás

Az ábrázoló tevékenységekre való lehetőség az egész nap folyamán biztosított az erre a célra külön kialakított helyen.

Fontos, hogy a gyermekek örömmel tevékenykedjenek, megfelelő igény alakuljon ki az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A fenti tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi,-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését.

Tér-forma és színeképzeitek gazdagodnak, fejlődik képi gondolkodásuk, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük.

További célunk:

- Az rajzolás, mintázás, kézimunka, iránti érdeklődés felkeltése
- Különböző anyagok és technikák megismertetésén keresztül az egyszerű munkafogások és eszközhasználat elsajátítása
- Vizuális helyzet, pozíció, memória és ritmus fejlesztése
- Térbeli tájékozódó és rendezőképesseg, valamint alakzatok létrehozásának fejlesztése
- Kéz és az ujjak finommozgásainak fejlesztése

Speciális célok, feladatok:

- Grafo-percepciók fejlesztése
- Taktilis ingerek erősítése, az ingerek más ingerekkel történő integrálása
- Keresztcsatornák fejlesztése
- Szem-kéz összerendezettség és a szem fixációs működésének fejlesztése

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megfelelő élmények, tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása
- Az ábrázolás lehetőségeinek, eszközeinek folyamatos biztosítása
- Az ábrázolás eszközeivel a gyermek tevékenységi vágyának felkeltése
- Tegye lehetővé a környezet gyermekek által történő alakítását, szebbé tételét
- Fejlessze képi gondolkodásukat
- Legyen igényes a környezet formálására
- Vegye figyelembe az életkori sajátosságokat és a gyermekek fejlettségi szintjét

Szervezeti keret: szervezett illetve kötetlen foglalkoztatási forma
(továbbá spontán kialakult ismeretszerzések)

Rendszeresség: Kiscsoport heti 1 alkalom
Középső csoport heti 2 alkalom (első félévben kötetlen)
Nagycsoport heti 2 alkalom

7.5. Külső világ tevékeny megismerése, környezeti nevelés

Az óvodai környezeti nevelés alapozó jellegű, s így meghatározó szerepet játszik a megfelelő színvonalú környezeti kultúra és gondolkodás kialakításában.

Óvodánk környezeti nevelésének célja és feladata olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedésformák kialakítása, amelyek meghatározók a természetes és ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában.

Fontos, hogy a gyermekek minél több tapasztalatot szerezzenek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből életkoruknak megfelelő szinten. Ez azért szükséges, hogy teljes biztonsággal tájékozódjanak és igazodjanak el környezetükben. A gyermek tapasztalataira, élményeire támaszkodva nyújtunk új ismereteket, illetve bővítjük, mélyítjük, rendezzük a meglévőket. Eközben építünk a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára.

A környezeti nevelés során kialakulnak a gyermekben a kultúrált élet szokásai, az elfogadott viselkedésformák, az érzelmi és erkölcsi viszonyok. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a közvetlen és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól és ezeket a matematikai tartalmú tapasztalatokat tevékenységeiben alkalmazza.

A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotáshoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi néphagyományok, szokások és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezeti nevelés ismereteit három körbe soroltuk:

- ☐ A természetismeret alapjai
- ☐ Jelenségek, kapcsolatok a természetben
- ☐ A természetvédelem és a környezetvédelem alapismeretei

□ **A természetismeret alapjai**

Elsősorban a gyermekek közvetlen környezetében, az óvoda helyiségeiben, a lakásban, a kertben az utcán, a séták és kirándulások során megfigyelhető növények és állatok megismerését tűzzük ki célul.

Nem a megtanulás, hanem a környezet élővilágának megismerése a cél. Ennek az ismeretkörnek a megszerzésében a legnagyobb szerepet a spontán és az irányított megfigyelés játsszik.

3-6 éves korban megismertetünk a gyermekekkel különböző zöldségféléket, gyümölcsöket, kerti növényeket, fákat, bokrokat. Az állatok közül megismerkednek a házkörül és az erdőben élő állatokkal, a környezetünkben előforduló madarakkal, bogarakkal.

□ **Jelenségek, kapcsolatok a természetben**

Ebben a témakörben a növények és állatok életének megismerését, a környezet és élővilág közötti kapcsolatok, összefüggések megfigyelését tűztük ki célul. A kirándulások, séták alkalmával végzett folyamatos megfigyelések, tapasztalatok alapján világosan érzékelhetik a gyermekek az élőlények és a környezet közötti kapcsolatokat.

□ **A természetvédelem és a környezetvédelem alapismeretei**

Óvodai nevelésünkben kiemelt helyen szerepel a környezet és természetvédelemre nevelés, melynek célja egy olyan generáció elindítása a természetszeretettel, a természet megóvása felé, amely majd felelősebben gondolkodik és cselekszik optimális életfeltételeink megteremtéséről bolygónk és egészségünk védelme érdekében.

Célunk, hogy megalapozzuk a gyermekekben a természet megismerésével a természet szeretetét, tisztaságának, szépségének védelmét.

Feladatunk, hogy megszerettessük, megismertessük a gyermekekkel a természet csodáit, hogy megtanuljanak harmóniában élni környezetünkkel és önmagukkal.

A környezetvédelem a környezet alakításával, a különböző munkatevékenységekkel szorosan összefüggő feladatokat is tartalmaz, a környezet ismeretén, megbecsülésén, védelmén alapul.

Környezeti nevelésünk során céljainkat sok-sok játékkal, kirándulással, sétával, - természetes környezetben történő megfigyeltetéssel (kiscsoportban minimum évi 2 alkalommal, középső csoportban minimum évi 4 alkalommal, nagycsoportban minimum évi 6 alkalommal) megfigyelésekkel, kísérletezésekkel igyekszünk elérni.

A tevékenységek szervezésekor figyelembe vesszük a gyermekek fejlettségi szintjét, a helyi adottságokat, a tágabb lehetőségeket. Mivel az óvodáskorban kialakulnak az alapvető személyiségjegyek, fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek érzelmi életét figyelembe véve alakítsuk természetbarát érdeklődésüket, felfedezőkészségüket. A gyermekek életkori sajátosságaiból adódóan az ismereteket nem magyarázzuk, hanem sokrétű, színes élményeket nyújtunk, illetve biztosítunk.

A környezet és természetvédelem kérdései a környezet megismerésére nevelés foglalkozásaiba természetes módon integrálódnak.

További célunk:

- pozitív viszonyulás kialakítása a természeti, társadalmi és tárgyi környezethez
- népi hagyományok, szokások megismertetése, elsajátítása
- a szülőföld
- a szerzett tapasztalatok szempontok alapján történő rendszerezése, önálló helyzetmegoldásokra való képességek fejlesztése
- szociabilitás, másokkal való kapcsolat igényének kialakítása, fejlesztése

A témakörök tervezésénél figyelembe vesszük:

- a település, az óvoda szűkebb környezetét
- az évszakok változását
- a növény és állatvilágot
- a közlekedési, utazási lehetőségeket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- pozitív érzelmeket keltő tevékenységek szervezése
- a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire alapozza az ismeretnyújtást
- adjon lehetőséget a minél több érzékszervvel való tapasztalásra, az élmények több szempontú felidézésére és lehetőleg közvetlen módon való találkozásra a természettel, tegye lehetővé a környezet tevékeny megismerését
- az élővilág megismertetése
- igyekezzék minden növényt és állatot a maga természetes környezetében bemutatni
- a szülőföld, az emberek, a közvetlen környezet szeretetére nevelés
- a családi és tárgyi kultúra értékeinek megismertetése, védelme
- biztosítson elegendő időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására
- segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában
- a foglalkozásokat az időjárástól függően lehetőleg a szabadban tartsa
- részesítse előnybe a természetes anyagokat
- alkalmi és folyamatos megfigyelések biztosítása.

Szervezeti keret: szervezett, illetve kötetlen foglalkoztatási forma
(továbbá spontán kialakult ismeretszerzések)

Rendszeresség: Kiscsoport heti 1 alkalom
Középső csoport heti 1 alkalom (első félévben kötetlen)
Nagycsoport heti 1 alkalom

A környezeti nevelés témái kevésbé behatároltak. A témák szinte kínálják a valóság megtapasztalásának, a játékos cselekedtetésnek a lehetőségét. Így a prevenció, illetve fejlesztő program célkitűzései a mozgás, a percepciók, a testséma fejlesztése, valamint a verbális fejlesztés is megvalósíthatóak.

A feladatok, az egységes nevelési elvek megvalósulását segíti a „Környezetvédelemre nevelés az óvodánkban” címmel készített belső használatú szakmai segédanyag, amely minden óvodapedagógus rendelkezésére áll.

7.6. Külső világ tevékeny megismerése, matematikai nevelés

Az óvodába lépő gyermek a szemléletes - szinkretikus előművelti gondolkodás szintjéről indul és a konkrét művelti, logikus gondolkodás irányába fejlődik. Minthogy az óvodáskorú gyermek legsajátosabb tevékenységformája a játék, a gondolkodása fejlesztésére is ezt használjuk elsősorban.

A gyermek a környezeti valóságról szerzett elsődleges információit is játékosan, a szimbolikus és szerepjátékaiban dolgozza fel. Ez a játékos tevékenység fejleszti értelmi funkcióit, szolgálja a megértést és magyarázatokhoz segíti.

A matematikai nevelés foglalkozásai 4 éves korban kezdődnek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy előtte nincsenek ilyen jellegű feladataink. Már 3-4 éves korban is adunk a gyermeknek matematikai ismereteket, de teljesen indirekt módon, játékaikba, mindennapi tevékenységeikbe ágyazva. Használjuk előttük a matematikai fogalmakat, így szinte önmaguktól, minden kényszer nélkül ismerkednek meg velük. Először passzív szókinszüké válik, később azonban egy része beépül beszédükbe is.

Az óvodában minden tevékenységben adottak a lehetőségek a matematikai tapasztalatok szerzésére. A tapasztalatokat bővíteni lehet a szabad játékban, társas játékokban és egyéb spontán élethelyzetekben. A környezet megismerése során szerzett élmények, tapasztalatok a matematikai tevékenységek számos lehetőségét kínálják a nevelés számára.

Célja:

- a mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggések felfedeztetése megtapasztalása játékos formában
- a logikus gondolkodás fejlesztése
- számfogalom kialakítása
- következtetések, ítéletek alkotásának verbális alkalmazására való képességek fejlesztése
- geometriai formák felismerésének fejlesztése

Az óvodapedagógus feladata:

- a gyermek matematikai érdeklődésének felkeltése
- tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása
- elemi, ok-okozati összefüggések felismertetése

Szervezeti keret: szervezett, illetve kötetlen foglalkoztatási forma

Rendszeresség: Középső csoport heti 1 alkalom (első félévben kötetlen)
 Nagycsoport heti 2 alkalom

7.7. Testnevelés, mozgás

A testnevelés feladata a gyermeki szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése, a vázizomzat erősítése, a helyes testtartás kialakítása, a mozgásigény kielégítése.

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását, testi mozgásos képességeit, mint az:

- erő
- ügyesség
- gyorsaság
- állóképesség
- Társra figyelés,

valamint hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgásokhoz és kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét és az egyes szervek teljesítőképességét.

Testnevelési foglalkozásaink anyaga az atlétika, a torna és a játék jellegű foglalkozásokból tevődik össze. Olyan tervszerű, rendszeres ráhatásra törekszünk, hogy a testgyakorlatok tudatos alkalmazásával, a személyiség sokoldalú képzésével, a motoros képességek és mozgáskészségek kibontakozását, a mozgásműveltség fejlesztését szolgáljuk.

Ezek megvalósítását szolgálja a:

- *Testi fejlődés biztosítása:*
 összes szervek, szervrendszerek funkcionális tulajdonságainak javítása, a vázizomzat sokoldalú, arányos erősítése, fejlesztése.
- *Motoros képességek fejlesztése:*
 kondicionális képességek (elsősorban állóképesség), koordinációs képességek (téri tájékozódás, egyensúlyérzék, ritmuskészség), mozgékonyaság, hajlékonyság fejlesztése
- *Mozgásműveltség kialakítása jártasság, készség szintjén:*
 mozgásos cselekvések gazdaságos végrehajtási módjának elsajátítása, mozgásos cselekvések szép kivitelezése.
- *Játék, versenyigény felkeltése, kielégítése:*
 szórakoztató, élményekben gazdag testnevelési játékok szervezése.

A gyermekek mozgásigényének kielégítésére, képességeik fejlesztésére a természetes gyakorlatok mellett bonyolultabb, nagyobb erő kifejtést és figyelmet igénylő gyakorlatokat iktatunk be a foglalkozások anyagába.

A gyermekek állóképességének fejlesztése érdekében a testnevelési játékok tervezésénél az utánzó, futó-, fogó-, és versenyjátékok dominálnak.

A testnevelési foglalkozások alapvető mozgásanyaga a motoros képességek fejlesztésére irányul.

Tartalmazza a:

☐ **Kondicionális képességek fejlesztését:**

- Erő
 - Gyorserő (szökdelések, távol-és magasugrás helyből, fel-és leugrások szerekről, szerekre)
 - A test általános ereje (kúszások, csúszások, mászások, dobások, kéziszor gyakorlatok)
- Állóképesség
 - Alap állóképesség (hosszantartó lassú és közepes iramú futások, hosszú ideig tartó futást tartalmazó játékok)
 - Globális állóképesség (hosszú ideig végzett kúszások, csúszások, mászások)

- Gyorsaság
 - *Mozgásgyorsaság* (gyors futások, élénk tempójú kúszások, csúszások, mászások, nyusziugrás)
 - *Reakciógyorsaság* (futójátékok feladattal járásból, futásból, irányváltoztatások, megállások, különböző testhelyzetek felvétele)
- **Koordinációs képességek fejlesztését**
 - Téri tájékozódás
 - Mozgásérzékelés
 - Reakciókészség
 - Egyensúlyozó képesség
 - Ritmuskészség
- **Mozgékonyaság, hajlékonyság fejlesztését**
 - Izületek erősítése, nyújtása

Az óvodapedagógusaink a testgyakorlatok végrehajtásának fokozatait, fajtáit a gyermekek képességeihez igazodva állítják össze, figyelembe véve az elméleti szakemberek vizsgálati eredményeit és a csoportokban alkalmazott mérések eredményeit.

Mérési módszereink az alap állóképesség, a globális állóképesség és a test általános erejének vizsgálatára irányulnak. A mérések minden nevelési év első hónapjaiban történnek.

A játékot, a játékoságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben. A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol, mint eszköz, hol mint cél.

A testnevelési foglalkozások során speciális gyakorlatok beiktatásával alkalmat teremtünk a testalkati deformitások megelőzésére is.

A rendszeres szervezett foglalkozásokon nagy lehetőség van fejlesztő programunk feladatainak megvalósítására. A mozgásfejlesztő program és a testséma fejlesztés valamennyi feladata beépül a testnevelési foglalkozásokba.

A foglalkozások megtervezésénél fontosnak tartjuk, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához .

A tervező munkánk során fontosnak tartjuk az alábbi szempontok figyelembevételét:

- Fokozatosság
- A foglalkozások anyagának kapcsolata más tevékenységekkel
- Harmonikus fejlesztés
- Elegendő ismétlési alkalom
- Megfelelő gyakorlási lehetőség biztosítása
- A reflexkapcsolatok segítsék és ne gátolják egymás alakulását.

Programunkban az óvodai testnevelés szerves része a „mindennapos” testnevelés is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer 10-15 perces időtartammal szervezzük. E tevékenység napirendbe illesztését a csoport sajátosságait figyelembe véve minden óvodapedagógus maga dönti el.

A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban a mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. Az örömmel, jó hangulatban végzett játékok jó lehetőséget nyújtanak a fejlesztő program egy-egy feladatának megvalósításához, a társas kapcsolatok alakulásához.

A tornára, játékos mozgásokra, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységekre teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat

Székhely: Óbudai Mesevilág Óvoda 1039. Bp. Bárczi Géza u. 1.

Tagintézmény: Cseppke Óvoda 1039. Bp. Bárczi Géza u. 2.

Telephely: 1039. Bp. Viziorgona u. 1.

Tagintézmény: Vizi Óvoda 1039. Bp. Viziorgona u. 2.

OM azonosító: 034258

Tel/fax: 06-1-243-1508

Tel. 06-1-243-0598

Tel. 06-1-454-0513

Tel/fax: 06-1-243-1360

minden napján, -az egyéb szükségleteket és képességeket figyelembe véve- minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani

Szervezeti keret: kötött foglalkoztatási forma

Rendszeresség: Kiscsoport heti 1 alkalom

Középső csoport heti 1 alkalom

Nagy csoport heti 2 alkalom

8. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI KORCSOPORTOS LEBONTÁSBAN

Nevelő-oktató munkánkat akkor tekintjük eredményesnek, ha az egyes korcsoportokba járó gyermekek 75%-a a nevelési év végére eléri az alábbi fejlettségi szinteket:

8.1. Kiscsoport

(3-4 éves korosztály)

8.1.1. Mese – vers (Irodalmi nevelés)

□ **A mese-vers anyag összeállításának szempontjai**

- mondókák, egyszerű mondókamesék
- rövid versek állatokról, természetről
- egyszerű, állatokról szóló népmesék, műmesék

□ **Év végére elérendő minimum szintek**

- tudjanak 8-10 verset, mondókát (népi mondókák, hónapmondókák, évszakokról, állatokról szóló versek)
- ismerjenek meg 10-12 mesét
- maguktól is ismételgessék a versek, mesék egy-egy általuk megszeretett részletét
- szívesen nézegessék a verses és mesekönyveket, azokkal gondosan bánjanak
- képekről ismerjék fel a kedvelt mesék szereplőit

8.1.2. Ének, zene, énekes játék (Zenei nevelés)

□ **Zenei anyag**

- 5-7 mondóka
- 3-4 s-m hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 3-4 l-s-m hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 2-3 m-r-d hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 2-3 s-m-r-d hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 1-2 d-l-s hangterjedelmű dal, dalosjáték

ritmus: tá ti-ti

mozgás: álló helyzet, kéz-láb mozgás, körforma, áll, indul, játékos utánzó mozdulatok

hallásfejlesztés: magas-mély, halk-hangos, zörejek

ritmusfejlesztés: egyenletes lüktetés, tempótartás

□ **Év végére elérendő minimum szintek**

- tudjanak 5-7 mondókát, 10-12 játékdalt, 2-3 műdalt, népi gyermekdalt
- törekedjenek a megközelítőleg tiszta éneklésre
- ismerjék fel és próbálják térben is érzékeltetni a magas-mély hangokat éneken és beszédben
- ismerjék fel, és tudják alkalmazni a halk és hangos különbséget beszédben, éneken és zörejeiken
- érzékeljék az egyenletes lüktetést mondókázás, éneklés közben tapssal, játékos mozdulatokkal
- ismerjenek fel 2-3 dallamjátszó és ritmushangszert
- próbáljanak álló helyzetben egyszerű tánclepiéseket utánozni

8.1.3. Rajzolás, mintázás, kézimunka (Vizuális nevelés)

A beszoktatás hónapjaiban a gyermekek spontán érdeklődésére alapozunk, és kihasználjuk az eszközök motivációs szerepét.

Ebben az időszakban kiemelt szerepet kap a tapasztalatszerzés, a technikák megismerése.

Célunk a pozitív kapcsolat kialakítása a gyermekekben az ábrázolási tevékenységekhez.

□ **Tevékenységi formák:**

- Képalakítás: firkálgatás, rajzolgatás, festés különböző festékekkel, ragasztás nagy felületeken
- Építés: nagy terek alakítása, építgetés különböző tárgyakból, anyagokból
- Plasztikai munka:
 - kezdeti fokon különféle formák gyurkálása, nyomkodása, gömbölyítése, képlékeny anyagok megmunkálása, anyagok formálásának próbálgatása, tépés, gyúrás, darabolás,
 - A korosztálynak megfelelő művészetű tárgyú albumok, könyvek nézegetésével az ember alkotó tudásának, képzelőerejének, érzésvilágának képi, téri megjelenítésének megismertetése

□ **Év végére elérendő minimum szintek**

- Tudjanak homokból, hóból stb. egyszerűbb térformákat, térbeli alakzatokat létrehozni
- Képeikben jelenjen meg személyek, tárgyak ábrázolása
- Ismerjenek és nevezzenek meg különféle anyagokat: papírok, festékek, fonalak, ragasztók, gyurma
- Legyen tapasztalatuk különféle technikai eljárásokról
- Tudjanak körvonallal alakzatokat rajzolni: ceruzával, zsírkrétával
- Tudjanak színfoltokat képezni ecsettel
- Legyenek képesek a formákat ismertető jegyeikkel, legalapvetőbb jegyekkel, egyes fő részformák egymáshoz rendelésével ábrázolni.

8.1.4. Külső világ tevékeny megismerése, környezeti nevelés

□ Témakörök:

- Évszakok (jellemzői, időjárás, öltözködés kapcsolata, gyümölcsök, zöldségfélék)
- Család (apa, anya, testvér)
- Testünk (testrészek: fej, láb, kéz érzékszervek: szem, száj, orr, fül testápolás)
- Állatok (házkörül élő, vadon élő)
- Közlekedés (alapvető közlekedési szabályok, közlekedési eszközök)
- Színek (piros, fehér, sárga, zöld, kék)

□ Év végére elérendő minimum szintek

- Ismerjék a családtagokat (apa, anya, testvér), tudják azok nevét
- Tudják társaik nevét, jelét, a velük foglalkozó felnőtteket nevükön szólítsák
- Ismerjék fel és nevezzék meg főbb testrészeiket, érzékszerveiket (kéz, láb, fej – szem, orr, száj, fül), Ismerjék az évszakok jellemző jegyeit
- Ismerjék fel és nevezzék meg a valóságban, vagy képen megismert virágokat, zöldségeket, gyümölcsöket, állatokat
- Tudjanak azonos színű tárgyakat egyeztetni
- A beszélgetések során környezetükről szerzett tapasztalatai alapján tudjon bekapcsolódni a beszélgetésekbe

8.1.5. Testnevelés, mozgás

□ Mozgásanyag

- Gimnasztika
 - Szabadgyakorlatok, kéziszer gyakorlatok
 - Kartartások (mély, mellső, magas, oldalsó középtartás, csípőre és vállra tartás)
 - Testhelyzetek (alap-és terpeszállás, térdelés, nyújtott és terpeszülés, hason és hanyattfekvés)
 - Kar-, törzs, térd-és lábmozgások (lendítés, szökdelés, hajlítás, nyújtás)
- Járások
 - Természetes járások egyenesen és különböző irányokba
 - Speciális járások (lábujjon, térdemeléssel)
 - Ütemérzékét fejlesztő járások (tapssal, dobantással)
- Futások
 - Természetes futások (100-150 m-es távolságokban)
 - Akadályfutás, Versenyfutás (15-20 m távon)
- Támaszok, függések
 - Csúszás, kúszás, mászás
 - Gurulások a test hossz tengelye körül
- Egyensúlygyakorlatok
 - Egyensúlyozás talajon 50-10 cm széles vonal között
 - Egyensúlyozás 30 cm magasságig emelt szeren
- Ugrások
 - Előkészítő ugrások (szökdelések helyben és haladással)
 - Átlépés, átfutás 10-15 cm magas és 50 cm széles sávon

- *Labdagyakorlatok*
 - Labdafogás, tartás
 - Gurítások, Feldobások, kétkezes elkapások
 - **Év végére elérendő minimum szintek**
 - Tudjanak néhány másodpercig nyugodtan állni alapállásban
 - Legyenek képesek jelre irányt változtatni, illetve megállni
 - Ismerjék a járás és futás közti különbséget
 - Tudják a begyakorolt testhelyzeteket felszólításra végrehajtani
 - Megfelelő technikával tudjanak csúszni, kúszni, mászni
 - Nekifutásból, megtorpanás nélkül legyenek képesek széles sávot átlépni
 - Tudják a labdát járás közben egy kézzel maguk mellett vezetni

8.2. *Középső csoport*

(4-5 éves korosztály)

8.2.1. *Mese – vers (Irodalmi nevelés)*

- **A mese-vers anyag összeállításának szempontjai**
 - Egyszerűbb, de több versszakos versek, mondókák
 - Állatokról szóló népmesék, egyszerűbb szerkezetű műmesék
 - A versek témái között az évszakváltás, a gyermekek, felnőttek világa jelenik meg
 - **Év végére elérendő minimum szintek**
 - Tudjanak 2-3 kiolvasót, mondókát, 8-10 verset
 - Ismerjenek meg 10-14 prózai állatmesét, halmozó és láncmesét, egyszerűbb szerkezetű tündérmeséket
 - Tudjanak rövid meséket önállóan elmondani
 - Elevenítsék meg rajzban, esetleg szavakban a mese szereplőit
 - Képeskönyvek lapozgatása, nézegetése közben kezdeményezzenek beszélgetést
 - Tudjanak a könyvvel bánni
 - Próbálkozzanak a mesék megelevenítésével kezdetleges dramatizálás formájában

8.2.2. *Ének, zene, énekes játék (Zenei nevelés)*

- **Zenei anyag**
 - 4-6 mondóka
 - 2-3 s-m hangterjedelmű dal, dalosjáték
 - 2-3 l-s-m hangterjedelmű dal, dalosjáték
 - 2-3 m-r-d hangterjedelmű dal, dalosjáték
 - 2-3 s-m-r-d hangterjedelmű dal, dalosjáték
 - 1-2 d-l-s, hangterjedelmű dal, dalosjáték
 - 1-2 m-r-d-l, hangterjedelmű dal, dalosjáték

ritmus: ti – tá – ti (szinkópa)

mozgás: kör, csigavonal, hullámvonal, szerepcsere, guggolás, taps, utánzómozgás

hallásfejlesztés:

- magas-mély megkülönböztetése térben mutatással oktávon belül
- dallamvonal rajzolás
- halk-hangos, alkalmazása
- dallamfelismerés

ritmusfejlesztés:

- egyenletes lüktetés
- gyors - lassú
- tempótartás
- ritmuskiemelés

□ **Év végére elérendő minimum szintek**

- tudjanak 4-6 mondókát, 12-15 játékdalt, 4-5 műdalt, népi gyermekdalt
- énekeljenek tisztán, próbálkozzanak az egyéni énekléssel
- különböztessék meg és térben is érzékeltesék a magas-mély hangokat éneken és beszédben
- tudják alkalmazni a halk és hangos különbséget beszédben, éneken és zörejekben
- ismerjék fel a tanult dalokat dúdolásról vagy hangszerjátékról kezdő motívumról
- tudjanak változó kezdőmagasságról énekelni
- egyszerű dalok ritmusát tudják eltapsolni, szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolni
- érzékeljék és fejezzék ki az egyenletes lüktetést mondókázás, éneklés közben tapssal, játékos mozdulatokkal, tegyenek különbséget a gyors és lassú között
- ismerjenek fel 2-3 dallamjátszó és ritmushangszert
- próbáljanak álló helyzetben egyszerű tánc lépéseket utánozni

8.2.3. Rajzolás, mintázás, kézimunka (Vizuális nevelés)

Továbbra is kiemelkedő feladat a pozitív érzelmi hozzáállás erősítése, a technikák tanítása, tökéletesítése. Megjelenik a térbeli ábrázolás, makett munkák, bábok készítése.

Az eszköztár bővül a vastag és színes ceruzák használatával, a különböző papíryananyagok megismerésével, a különböző vastagságú ecsetek használatával

□ **Tevékenységi formák**

- Képalakítás: cselekvéses jelenetek rajzolása, mese, vers megjelenítése, festéssel érzelmek, élmények képzeleti dolgok kifejezése, lenyomatok készítése, tépés, vágás, ragasztás fonalból, papírokból, anyagokból
- Építés: nagy terek alakítása, makettek létrehozása különböző tárgyakkal, anyagokkal
- Plasztikai munka: emberalakok, állatfigurák mintázása, díszítő jellegű munkák, különféle anyagok megmunkálása, formálásának próbálgatása, tépés, gyűrítés, darabolás, formák tagolása
- A korosztálynak megfelelő művészetű tárgyú albumok, könyvek nézegetésével az ember alkotó tudásának, képzelőerejének, érzésvilágának képi, téri megjelenítésének megismertetése

□ **Év végére elérendő minimum szintek**

- Tudjanak térformákat, térbeli alakzatokat létrehozni
- Építgetés közben tudják megfelelően alkalmaznia térbeli viszonyokat, viszonzszavakat
- Rajzaikban, festéseikben jelenjen meg a térbeliség jelzésének szándéka
- Legyenek képesek személyeket, egyszerű eseményeket megjeleníteni
- Legyenek képesek emberi alakok és játéktípusok megmintázására
- Alkalmazzák képalakításukban az egyszerű forma és szín ritmusokat, a díszítés többféle technikáját
- Segítséggel legyenek képesek egyszerű kiegészítő kellékeket alkotni játékaikhoz
- Használják biztonságosan az eszközöket, a megismert technikai eljárásokat, anyagokat
- A használt eszközöket tartsák tisztán és működjenek közre az elrakásukban

8.2.4. Külső világ tevékeny megismerése, környezeti nevelés

□ **Témakörök:**

- Évszakok (váltakozás, hatása, időjárás, -- gyümölcsök, zöldségfélék)
- Család (családtagok, a család otthona)
- Testünk (testrészek: kiscsoportban megismertek + nyak, hát, has, kar -- érzékszervek: szem, száj, orr, fül, nyelv -- testápolás)
- Állatok (házi állatok és kicsinyei, vadon élő állatok védelme)
- Közlekedés (közlekedési formák, szabályok, közlekedési eszközök)
- Színek (piros, fehér, sárga, narancssárga, zöld, kék , barna, lila)

□ **Év végére elérendő minimum szintek**

- Ismerjék teljes nevüket, tudják kik tartoznak a családhoz (apa, anya, testvér, nagymama, nagypapa), tudják azok nevét
- Tudjanak összehasonlítani különböző szempontok alapján tárgyakat, állatokat, növényeket
- Ismerjék fel a megismert állatokat jellemző tulajdonságai alapján
- Tudják az évszakok nevét, ismerjék változásainak hatását, vegyék észre a növényekben bekövetkező változásokat, ismerjenek fel ok-okozati összefüggéseket
- Ismerjék fel és nevezzék meg főbb testrészeiket, érzékszerveiket
- Ismerjenek fel és nevezzék meg a valóságban, vagy képen megismert virágokat, zöldségeket, gyümölcsöket, állatokat
- Tudjanak felsorolni közlekedési eszközöket, formákat, ismertetni alapvető közlekedési szabályokat
- Ismerjenek 1-2 foglalkozást, s annak lényegét
- Ismerjék fel a tanult színeket, s tudják azokat egymástól megkülönböztetni
- Ismerjék meg a növénygondozás alapvető szabályait, s ismerjék a kerti szerszámok használatát
- A beszélgetések során környezetükről szerzett tapasztalatai alapján tudjon bekapcsolódni a beszélgetésekbe , tudják megfelelően alkalmazni az alapvető relációs szavakat, téri helyzeteket (alá, fölé, mellé -- erre, arra, lent fent)

8.2.5. Külső világ tevékeny megismerése, matematikai nevelés

□ Témakörök

- *Halmazok képzése, összehasonlítása, osztályozása*

- Alacsonyabb-magasabb
- Hosszabb-rövidebb
- Kisebb-nagyobb
- Több-kevesebb

- *Számfogalom előkészítése*

- Mennyiségek összemérése
- Halmazok összemérése
- Számlálás 6-12-es számkörben

- *Geometriai tapasztalatszerzés*

- Síkformák

□ Év végére elérendő minimum szintek

- Megadott szempontok szerint tudjanak létrehozni, csoportosítani, szétválogatni halmazokat
- Egyszerű szempontú rossz válogatást, sorbarendezést javítani tudnak
- Tudjanak megnevezni, kifejezni tulajdonságokat, irányok jelzésére használt alá, fölé, elé, mellé, mögé szavakat alkalmazni
- Megszámlálás nélkül lássanak át 3-4 tárgyat különböző méretben és helyzetekben
- Ismerjék a számok nevét, sorrendjét, a számlálás módját legalább 6-ig, lehetőleg 10-ig
- Ismerjék fel tanult síkmértani formákat, nevezzék meg, tudják azokat megkülönböztetni egymástól

8.2.6. Testnevelés, mozgás

□ Mozgásanyag

- *Játékok*

- Futójátékok
- Szabályjátékok (sorversenyek, labdajátékok stb.)

- *Szervezési gyakorlatok*

- Sorakozás
- köralakítás

- *Gimnasztika*

- Szabadgyakorlatok, kéziszer gyakorlatok, társas gyakorlatok
- Padgyakorlatok
- Kartartások (kiscsoportos anyag + fogásmódok)
- Testhelyzetek (kiscsoportos anyag + lábujj- és sarokállás, harántterpesz, törökülés, zsugorulás, sarokülés, mellő és hátsó fekvőtámasz).
- Kar-, törzs, térd-és lábmozgások (kiscsoportos anyag + körzések, törzshajlítások, után lépések)

- *Járások*
 - Természetes járáások egyenesen és különböző irányokba, párokban és egyénileg (átlóvonal, hullámvonal, oldalra, hátra, különböző kartartásokkal)
 - Speciális járáások (kiscsoportos anyag + sarkon, rövidebb és hosszabb lépésekkel)
 - Ütemérzékenet fejlesztő járáások (tapssal, dobantással + számolásra)
 - *Futások*
 - Természetes futások (150-200 m-es távolságokban, különféle alakzatokban)
 - Akadályfutás (3-4 akadályon át)
 - Versenyfutás (20-25 m távon harántterpeszből indulva)
 - *Támaszok, függések*
 - Csúszás, kúszás, mászás (150 cm magasságig felállított szerekre)
 - Rézsutos fekvőtámasz szerekre
 - Gurulások a test hossztengele körül, gurulóátfordulás
 - *Egyensúlygyakorlatok*
 - Egyensúlyozás talajon 20-10 cm széles vonal között, 5 cm-es vonalon
 - Egyensúlyozás 40 cm magasságig emelt szeren
 - *Ugrások*
 - Helyből távolugrás, magasugrás, mélyugrás 30-40cm magasból
 - Átlépés, átfutás 10-15 cm magas és 50 cm széles sávon
 - *Dobások*
 - Csúsztatások
 - Célba dobás egykezes felső dobással vízszintes és függőleges célba
 - Távolsba hajítás
 - *Labdagyakorlatok*
 - Labdafogás, tartás
 - Gurítások
 - Feldobások, kétkezes elkapások
- **Év végére elérendő minimum szintek**
- Tudjanak szétszóró elhelyezkedésből felszólításra kört alakítani
 - Legyenek képesek összehangolt kar –és lábmunkára futás közben
 - A természetes járás ritmusát 12-16 lépés alatt tudják átvenni
 - Legyenek képesek két feladtból álló mászó feladat összekapcsolására
 - Tudják a begyakorolt testhelyzeteket felszólításra végrehajtani
 - Tudjanak biztosan végighaladni vízszintes padon
 - Nekifutásból, megtorpanás nélkül legyenek képesek több tárgyat egymás után átlépni
 - Tudják a labdát járás közben egy kézzel maguk mellett vezetni, s közben kiegészítő mozgásokat végezni

8.3. Nagycsoport

(5-6-7 éves korosztály)

8.3.1. Mese – vers (Irodalmi nevelés)

A mese a vers tevékenysége során kiemelt szerepet kap a kommunikációs készség fejlesztése.

□ A mese-vers anyag összeállításának szempontjai

- Változatos kiszámolók, menetelők,
- Találós kérdések, mulattató mondókák, felelgetők, csúfolók, szólások, mondások
- Bonyodalmas, tréfás állat-és tündérmesék a népmesék és műmesék köréből
- Folytatásos elbeszélések, történetek
- Több versszakos, természetről, állatokról, családról, gyermekekről szóló érzelmi töltésű vagy humoros rímelő versek

□ Év végére elérendő minimum szintek

- Tudjanak 4-5 kiolvasót, mondókát, 10-12 változó terjedelmű verset
- Ismerjenek meg 12-14 hosszabb terjedelmű, bonyodalmas, tréfás állat-és tündérmesét
- Elevenítsék meg rajzban a mese egy-egy részletét
- A folytatásos mesék, versek, meseregények cselekményeit, szálait tudják összekötni
- Várják, kérjék a mesemondást, maguk is vállalják kedvenc meséjük elmondását
- Tudják figyelmesen, csendben végighallgatni a mesét
- Képeskönyvek lapozgatása, nézegetése közben utánozzák az olvasást, a képek alapján meséljenek
- A mesék témáját elevenítsék meg játékaikban, tudják eldramatizálni a meséket, történeteket

8.3.2. Ének, zene, énekes játék (Zenei nevelés)

□ Zenei anyag

- 5-7 mondóka
- 2-3 s-m hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 2 l-s-m hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 1-2 s-m-d hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 1-2 m-r-d hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 2-4 s-m-r-d hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 6-8 l-s-f-m-r-d hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 1-2 m-r-d-l, hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 2-3 m-r-d-l-s, hangterjedelmű dal, dalosjáték
- 1-2 r-d-l-s, hangterjedelmű dal, dalosjáték

ritmus: tá, tá, ti-tá-ti (szinkópa) 16-od pár és 8-ad mondókáknál

mozgás: bonyolultabb játékok, párcsere, hidas, kapus, sorgyarapító, ugró, egyszerű tánclépések, térformák

hallásfejlesztés:

- magas-mély megkülönböztetése térben mutatással oktávon belül
- finomabb hangszínek megkülönböztetése
- halk-hangos különbsége fogalompárokkal összekötve, énekes gyakorlatokban
- dallamfelismerés
- dallambújtatás

ritmusfejlesztés:

- egyenletes löktetés , ritmus összekapcsolása
- gyors - lassú
- tempótartás
- ritmuskiemelés
- ritmusvisszhang

☐ **Év végére elérendő minimum szintek**

- tudjanak 5-7 mondókát, 15-20 játékdalt, 5-6 műdalt, népi gyermekdalt
- tudjanak önállóan, tisztán énekelni
- ismerjék a fogalompárok jelentését és tudják alkalmazni
- tudják megkülönböztetni, alkalmazni, összekapcsolni az egyenletes löktetést és a ritmust
- önállóan tudjon ritmust tapsolni
- ismerjék fel a tanult dalokat dúdolásról vagy hangszerjátékról kezdő és belső motívumról
- tudjanak változó kezdőmagasságról énekelni
- ismerjenek fel 4-5 dallamjátszó és ritmushangszert (dob, ritmusbot, cintányér, triangulum...stb.)
- alkossanak önállóan a hangszerekkel zenekart, kísérjék az éneklést
- tudjanak bonyolultabb mozgást igénylő játékokat, táncmozdulatokat, tánclépéseket

8.3.3. Rajzolás, mintázás, kézimunka (Vizuális nevelés)

Újabb technikák tanításával, tökéletesítésével bővítjük az ismereteke. Előtérbe kerül a varrás és a vágás. Rendszeres múzeumlátogatások során megismerkednek a gyermekek a festészettel és szobrászattal.

A népművészettel való bővebb ismeretnyújtás során újabb díszítőeljárásokkal, motívumokkal ismerkedhetnek meg a gyermekek. Megismerkednek a szövással, fonással. A spontán ábrázolás lehetősége az egész nap folyamán biztosított.

☐ **Tevékenységi formák**

- Mind a tevékenységformák, mind az eszközök azonosak a 4-5 évesekével. A különbségek a részletgazdagságban, a kompozíciókészítésben, a készülő dolgok bonyolultságában nyilvánul meg.

☐ **Év végére elérendő minimum szintek**

- Tudjanak bonyolultabb térformákat, térbeli alakzatokat létrehozni
- Tudjanak képfelületen elemi térviszonyokat kifejezni
- Rajzaikban, festéseikben jelenjen meg a térbeliség, az egyszerűbb mozgás

- Legyenek képesek emberi alakok és játéktárgyak megmintázására
- Alkalmazzák képalakításukban az egyszerű forma és szín ritmusokat, a díszítés többféle technikáját
- Használják megfelelően az eszközöket, a megismert technikai eljárásokat, anyagokat
- Megfelelő ceruzafogással, vonalvezetéssel rendelkezzenek
- Rendelkezzenek koordinált szem és kézmozgással
- A használt eszközöket tartsák tisztán

8.3.4. Külső világ tevékeny megismerése, környezeti nevelés

□ Témakörök:

- Megegyeznek a 4-5 évesekével. Ebben a korosztályban a meglévő tapasztalatok és ismeretek rögzítésére, bővítésére helyezzük a hangsúlyt.
 - **Év végére elérendő minimum szintek**
- Ismerjék teljes nevüket, lakcímüket, születési dátumukat
- Tudjanak összehasonlítani különböző szempontok alapján tárgyakat, állatokat, növényeket
- Ismerjék fel a megismert állatokat jellemző tulajdonságai alapján
- Tudják az évszakok nevét, egymásutániségét, ismerjék változásainak hatását, tárjanak fel ok-okozati összefüggéseket
- Ismerjék fel és nevezzék meg a testrészeit, érzékszerveiket
- Ismerjenek fel és nevezzék meg a valóságban, vagy képen megismert állatokat, madarakat, bogarakat
- Tudjanak felsorolni közlekedési eszközöket, formákat, ismertetni alapvető közlekedési szabályokat, viselkedésmódokat.
- Ismerjenek több foglalkozást, s annak tartalmi jegyeit
- Ismerjék fel a tanult színeket, s tudják a színárnyalatokat is megkülönböztetni egymástól
- Ismerjék meg a növénygondozás alapvető szabályait, s ismerjék a kerti szerszámok használatát
- A beszélgetések során környezetükről szerzett tapasztalatai alapján tudjon bekapcsolódni a beszélgetésekbe, tudják megfelelően alkalmazni az alapvető relációs szavakat, téri helyzeteket

8.3.5. Külső világ tevékeny megismerése, matematikai nevelés

□ Témakörök:

- *Halmazok képzése, összehasonlítása, osztályozása*
 - Alacsonyabb-magasabb
 - Hosszabb-rövidebb
 - Kisebb-nagyobb
 - Több-kevesebb
 - Sorba rendezés
- *Számfogalom alapozása*
 - Mennyiségek összemérése
 - Halmazok összemérése, párosítás 15-ig, 20-ig
 - Sorszámok
 - Számlálás 20-ig s
 - Számfogalom

- *Geometriai tapasztalatszerzés*

- Síkformák
- Szimmetria
- Térbeli alakzatok

- **Év végére elérendő minimum szintek**

- Megadott szempontok szerint tudjanak létrehozni, csoportosítani, sorba rendezni halmazokat
- Tudjanak megnevezni, kifejezni tulajdonságokat, irányok jelzésére használt alá, fölé, elé, mellé, mögé szavakat alkalmazni
- Megszámolás nélkül lássanak át 7-8 tárgyat különböző méretben és helyzetekben
- Ismerjék a számok nevét, sorrendjét, a számlálás módját legalább 10-ig, lehetőleg 15-ig
- Ismerjék fel tanult geometriai formákat, alakzatokat, tudják megnevezni azok tulajdonságait
- Tudják 2-4 elemből álló alakzat tükörképét megépíteni
- A térben való tájékozódásban tudják az irányokat megnevezni, követni
- A relációs viszonyokat síkban és térben is tudják alkalmazni

8.3.6. Testnevelés, mozgás

- **Mozgásanyag**

- Megegyezik az előző korcsoportéval. A változások a kivitelezésben, a speciális járások bővülésében, a távolságok, magasságok növelésében nyilvánulnak meg. Egyre nagyobb szerepet kap a mozgáskoordináció, a testtartás, és a kivitelezés minősége
- Speciális járások kiegészülnek a talp élen járással
- Mélyugrás: maximum 80 cm magasról
- Futások 200-250 m távolságokban

- **Év végére elérendő minimum szintek**

- Rendelkezzenek megfelelő egyensúlyérzéssel
- Legyenek képesek összerendezett, koordinált mozgásra
- Legyenek képesek több feladatból álló gyakorlatok összekapcsolására
- Tudják a begyakorolt testhelyzeteket megfelelő tartással végrehajtani
- Ismerjék a vezényszavakat
- Megfelelő állóképességgel, erőnléttel rendelkeznek

FELHASZNÁLT IRODALOM

Az 1993. évi LXXIX. Törvény a Köznevelésről és módosításai
Óvodai nevelés országos alap programja a 137/1996 Kormány rendelet
Az óvodavezetők kézikönyve I - VI OKKER Iroda Bpest.

Horváth M. Szabolcs

Neurofoniátria: A beszédfejlődés és a beszéd zavara
(ANMAL-MED Kft. 1996. Bpest.)

Németh E. - S. Pintye M.

Mozdul a szó (Logopédiai Kiadó Gmk. Bpest. 1995.)

Gósy Mária

Gyermekkori beszédészlelési, beszédmegértési zavarok
(Nikol Gmk 1996)

Bittera Tiborné, Dr Juhász Ágnes

A megkésett beszédfejlődés terápiája

Meixner Ildikó

A dyslexia prevenció és reedukáció módszere

C.-né Dr. Bükki Mária

(Bárczi G. Gyógyped. Tanárképző Főisk. Bp. 1998)

Tanulási és Magatartási zavarok újszerű kezelése

(Apolló gondozásában)

Dr Bödör Jenő

Korrektív nevelés (jegyzet) (Tankönyv Kiadó 1989)

Dr. Kiss Tihamér

A gyermekek matematikai gondolkodásának kialakulása 2 - 7 életévekben

(Piaget Alapítvány, Debrecen 1995.)

Dr. Kiss Tihamér

A gyermekek értelmi fejlesztése az első hat életévben

Piaget szellemében (Debrecen 1992.)

Kalmár Hajnalka

Tanulási zavarok korrekciója és személyiségfejlesztés

(Iskolapszichológia 18 ELTE Bpest.1990.)

Kuhn Gabriella

A beszédészlelés fejlesztése óvodásoknál és kisiskolásoknál

(Iskolapszichológia 20 ELTE Bpest.1991.)

Mark Selikowitz

Diszlexia és egyéb tanulási nehézségek

(Medicina Könyvkiadó Rt. Bpest. 1997.)

Porkolábné Dr. Balogh Katalin

Óvodai fejlesztés a tanulási zavarok megelőzéséhez

(Heves Megyei Tanács Pedagógiai Int. Eger 1989

Pedagógiai füzetek)

Porkolábné Dr. Balogh Katalin

Kudarccal az iskolában (Bpest. 1972.)

Porkolábné Dr. Balogh Katalin

Tanulási zavarok felismerése komplex szűrővizsgálatok alapján . Szociális zavarok, beilleszkedési

nehézségek. (Tankönyv Kiadó Bpest. 1985)

Dr. Hegyi Ildikó

Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban

(OKKER Bpest.)

Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes

Gyermekekléktan (Gondolat Kiadó Bpest. 1975.)

Perlai Rezsőné

Az óvodáskor viselkedéskulturája (OKKER Bpest.)

Nagy József

PREFER (Akadémia Kiadó Bpest. 1986.)

Dr. Farkas István

Mozgásfejlődés.

Az alapvető mozgásformák és képességek fejlődése

(Magyar Testnevelési Egyetem Bpest. 1995.)

Dr. Tótszöllősné V. Tünde

Mozgásfejlesztés az óvodában

(FER-Co Kft. 1994.)

NÉMET NEMZETISÉGI NEVELÉSI ÓVODAI PROGRAM

Készítette:

BÁRCZI GÉZA UTCAI ÓVODA NEVELŐTESTÜLETE

Budapest, 2010.09.01.

BEVEZETŐ

Óvodánk kisebbségi nevelést jelenleg is folytató nyelvoktató óvoda. Személyi és tárgyi feltételeinket, valamint a szülői igényeket figyelembe véve óvodánkban általában 1-2-3 csoportban folyik nemzetiségi nevelés és oktatás. Az óvodai élet tevékenységi formáiban a két nyelv használata érvényesül.

Mindkét nyelv (a kisebbség nyelve, a német és a magyar nyelv) fejlesztése feladatunk. A két nyelv használatának arányát a nevelési programban az óvodai élet kezdetén a gyermekcsoport nyelvismerete határozza meg.

A német kisebbségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a kisebbség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.

Programunk a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelés irányelveinek, valamint a Minisztérium által kiadott Keretterv "Rahmenplan" az Óvodai nevelés országos alapprogramjával, a helyi óvodai programmal összhangban, azok szempontjainak figyelembe vételével készült.

ELŐZMÉNYEK

Békásmegyer sváb lakosú terület volt, sajnos a kitelepítés után kevés sváb család maradt itt, de az évek során sokan találtak itt otthonra akik más sváb lakta területekről költöztek ide. Mindezen által óvodánkban már több éve felmerült a német oktatással kapcsolatos igény a szülők részéről, melyet csak óraadó nyelvtanárokkal tudtunk biztosítani. A hatékonyság alacsony foka, és az egyre növekvő árak miatt a szülők nem tudták vállalni gyermekeik német nyelvoktatását. Mindezek ellenére a szülők igénye a nemzetiségi német nyelv oktatására, és a hagyományok ápolására egyre fokozottabban jelentkezett.

A NKÖ megalakulása kerületünkben döntően befolyásolta a német nemzeti identitás kibontakozását a szülők körében, így a nemzetiségi oktatást is. Óvodánkban így 1995 szeptemberétől két csoportban beindult a német nemzetiségi nevelés-oktatás.

Önképzéssel a személyi feltételeket -középfokú nyelvvizsga letételével-, valamint nemzetiségi óvónői kiegészítő szak elvégzésével óvodánk 2-3 csoportban biztosítani tudta. Így lehetővé vált, hogy az egésznapos nevelő-oktató munka folyamatába beépítve ismerjék meg, illetve tanulják a német nyelvet, ismerkedjenek meg a német kultúrával, hagyományokkal.

A nemzetiségi családok anyanyelvi légkört biztosító hatása szinte megszűnt, - már szinte csak a nagyszülőknél él - a tájnyelv ismeretének visszaszorulása a magyar nyelv dominanciáját eredményezte. Ennek következtében a gyermek óvodába lépésének első pillanatától az alapoktól való indítással a nyelv tanítására kell helyezni a hangsúlyt és fokozatosan bővíteni kell nyelvismereteit. Az óvodai évek során olyan lehetőségeket biztosítunk a gyermekeknek amelyek elősegítik, hogy nagycsoport végére eljussanak egy olyan nyelvi szintre, hogy bizonyos nyelvi szituációkban jól megtalálják magukat, alkalmasak legyenek az iskolai nyelvtanulás folytatására, ismerjék a nemzetiség kultúráját és őrizték, továbbörökítsék a hagyományait.

1. A KISEBBSÉGI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATA

1.1. Programunk célja

- a gyermekekben pozitív érzelmi viszony alakuljon ki a kisebbség kultúrája és nyelve iránt
- a nyelv megszerettetése, hangzásvilágának megismertetése, a mindennapi hétköznapi kommunikációs, nyelvi szituációs témakörökben, tevékenységekben beszélgetések elsajátítása;
- nemzetiségi identitástudat kialakítása, elmélyítése;
- a német kultúra és hagyományörzés iránti érdeklődés felkeltése, tudatos ápolása;
- a gyermekeket a 3-4 éves nevelési folyamatban sokoldalú képességfejlesztéssel a német nyelvű szituatív beszédig eljuttatni.

1.2. Feladataink

- ismerkedjenek meg a német kisebbségi szokásokkal, hagyományokkal és a tárgyi kultúra értékeivel, tanulják meg azok tiszteletét és megbecsülését;
- ismerjenek meg a német kultúrából merített dalokkal, mesékkel, mondókákkal, versekkel, népi játékokkal;
- a gyermekek örömmel vegyenek részt a kezdeményezéseken, kapcsolódjanak be a mindennapi tevékenységek során alkalmazott szituációs tevékenységekbe, érdeklődésüket és figyelmüket keltse fel a német nyelvre jellemző fonetikai sajátosság;
- az elsajátított alapokra épülve bővüljön a gyermekek szókinése, tisztán, jól artikulálva ejtsék a szavakat;
- a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítsuk az utánzáson alapuló nyelv elsajátítást.

1.3. Módszertani alapelveink

- A sikerélmény kialakítása motiváló tényező. A mondathangsúly és beszédritmus, a mimika a gesztusok fontos tényezők a gyermeki érdeklődés felkeltésében.
- A tanulási folyamatok szisztematikus felépítése, a szituációorientált tanulás, a sokoldalú érzékelés segítségével való fogalomalkotás, a közvetlen környezetben való tapasztalatszerzés, a képek, a szerepjátékok és didaktikus játékok, a zene, a ritmus szerepe igen jelentős módszertani tényező.
- Szeretetteljes óvodai légkör megteremtése, amelyben a gyermeket megbecsülés, szeretet övezi.

A nyelvtanuláshoz szükséges eszközök és módszerek mellett szükségességét látjuk a megfelelő környezet, légkör kialakításának, természetes helyzetek megteremtésének, amelyek a gyermeket nyelvhasználatra ösztönzi. A hallás utáni tanulás megértése a különböző kommunikációs helyzetekben, játékos formában történő utánzáson alapuló, figyelemfelkeltő módszertani tényezők kialakítása nagyobb eredményhez vezethet.

1.4. Személyi és tárgyi feltételek

Óvodánk esztétikus, szép, a csoportszobák világosak, jó elrendezésűek.

A nagy érdeklődés miatt a német nemzetiségi csoportok létszáma magas, ez megkívánja a rendelkezésünkre álló terek kihasználását, a gyermekek óvodai életének átgondolt szervezését.

A nemzetiségi csoportok tárgyi - és eszközfelszereltsége a Német Kisebbségi Önkormányzat (NKÖ) támogató segítségével és különböző pályázatokon nyert támogatásoknak köszönhetően jól felszereltnek mondható. A nyelvoktatáshoz szükséges speciális eszközök, mesekönyvek, bábok, applikációs képek, didaktikai játékok rendelkezésünkre állnak.

A személyi feltételeket tekintve óvodánkban 2 német (sváb) származású és három középfokú nyelvvizsgával rendelkező óvodapedagógus dolgozik, továbbá folyamatosan módszertani önképzésen vesznek részt a kollegák.

2. A NEMZETISÉGI NEVELÉS GYAKORLATI MEGVALÓSÍTÁSA

A kisebbségi nevelés - oktatás áthatja az óvodai élet egészét, párhuzamosan haladva óvodánk helyi nevelési programjával, amelyek együttesen fejtik ki fejlesztő nevelő hatását az óvodába lépéstől az iskola megkezdéséig. A nemzetiségi nyelvi nevelés jelen van a játék és munka jellegű tevékenységekben, a kezdeményezéseken, foglalkozásokon, mindennapi cselekvéseinkben, mint pl. öltözködés, tisztálkodás, étkezés, séták, kirándulások, táboroztatások alkalmával.

Programunk témáit, módszereit figyelembe véve a tervezésünk nyitott, amely épít a nyelvi játékokra, a játékos nyelvgyakorlásra, a gyermekek verbális motiválására, az ének - zene, az ábrázolás, a tánc terén való nyelvelsajátításra, a német kultúra és hagyományörzésre.

A szervezett nevelő - oktató munkaformák a következő területeken valósulnak meg:

- kommunikációs képességek fejlesztése
 - német nemzetiségi nyelvi nevelés
 - nemzetiségi vers - mese -,
- környezeti nevelés,
- ének - zenei nevelés,
- rajzolás, mintázás, kézi munka,
- mozgás.

Mindegyik foglalkozási ágnak, nevelési - oktatási területnek megvan a saját anyaga, tematikája és megvalósítandó feladata. Annak ellenére, hogy a foglalkozási ágak anyaga, tematikája és feladata más-más, együttesen mégis ugyanazt a célt szolgálják, az óvodás korú gyermekek sokoldalú nevelése mellett a német kultúra és nyelv fejlesztését.

A nyelvi feladatok minél hatékonyabb megvalósítása szükségessé teszi, hogy naponta egy alkalommal kb. 15 - 25 percig, a gyermekek érdeklődésének megfelelően irányítottan is dolgozzanak. A differenciált feladatadásra a kisebb csoportokkal vagy egyéni foglalkozás során kerül sor.

Mindhárom korcsoportban kötött és kötetlen foglalkoztatási formák vannak.

A foglalkozások időtartama:

- kiscsoportban 10-12 perc
- középső csoportban 10-20 perc
- nagycsoportban 20-25 perc

A fentieket figyelembe véve törekszünk a komplexitás elvének megvalósítására.

Kis - és középső csoportban céljaink és feladataink

- a gyermekek örömmel vegyenek részt a kezdeményezéseken, kapcsolódjanak be a mindennapi tevékenységeken keresztül a kommunikációs szituációkba; (pl. öltözködés, tisztálkodás, étkezés stb.)
- olyan szituáció megteremtése, amelyben a gyermekek kíváncsiságára és

játékosságára építve tudjuk nyelvi célkitűzéseinket megvalósítani, alapszókincsüket kialakítani, érdeklődésüket, figyelmüket a német nyelvre jellemző fonetikai sajátosságokra felkelteni;

- a német kultúrából merített dalok, dalos népi játékok, mondókák megismertetésével a német kultúrát a gyermekekhez közelebb hozni.

Nagycsoportban céljaink és feladataink:

- a gyermekek aktívan vegyenek részt a kezdeményezéseken, foglalkozásokon, érdeklődésük és figyelmük fenntartásával sajátítsák el az új egyre bővülő fonetikai és nyelvi ismereteket és kultúra sajátosságait;
- a kis és középső csoportban elsajátított alapokra épülve bővüljön a gyermekek szókincse, tisztán jól artikulálva ejtsék a szavakat;
- életkori sajátosságaiknak megfelelően, tudatosan ápolják a hagyományokat;
- nyelvi ismereteik biztosítsák nemzetiségi iskolában történő tanulmányaik folytatását;

A nyelvi megismerés mélyül, több tevékenységi terület lép be. Továbbra is dominál az élményszerű feldolgozás, az új szavakat, a már megismert szószerkezetekben a nap folyamán többször ismétljük, a népi játékokat rendszeresen, folyamatosan játsszuk, több szituációban alkalmazzuk.

Minden kínálkozó alkalmat megragadunk a német nyelv, a helyes kiejtés és a nemzetiségi kultúra gyakorlására. A foglalkozásokat érdekes és változatos eszközökkel tesszük színeesebbé. Cselekvés közben rögzítjük az ismereteket, biztosítjuk a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzeteket és az utánzásra alapuló nyelvelsajátítást.

Nagycsoportban nagyon ügyelünk arra, hogy a két nyelv anyaga szorosan egymásra épüljön.

Az anyagfeldolgozás során különböző módszereket alkalmazunk, annak érdekében, hogy a gyermekek napról - napra többet értsenek a német nyelvi gyakorlatokból, egy egységes jelzésrendszer (metakommunikáció) kialakítására van szükség.

Erre nagyon jó példa a mindennapos testnevelés gyakorlati megvalósítása. Minden németül elhangzó utasítást - miután ez mindig cselekvéssel párosul - mozgással is szemléltet az óvónő. Ebből alakul ki később a gyermek passzív szókincse, szókészlete, vagyis már érteni fogja a gyakorlatok, mozdulatok elvégzéséhez szükséges utasításokat, kísérő mozdulatok nélkül is.

A **célok** és **feladatok** megvalósítása érdekében élményszerű anyag birtokába kell juttatni a gyermekeket.

Egy - egy fejlesztési-nevelési feladat megvalósításában fontos szerepe van egy - egy szimbólumnak, mint pl. egy jellegzetes báb, eszköz, a német nemzetiségi sarok tárgyainak, speciális nyelvi eszközöknek, játékoknak, szerepjátékhoz szükséges kellékeknek, a hagyomány ápoláshoz szükséges szimbólumoknak.

3. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI NEVELÉSI TERÜLETEI

3.1. Játék

A gyermek személyiségének optimális fejlődése a játéktevékenységen belül spontán és irányított tanulással biztosított. A különböző játékfajtákba ágyazott, élményt nyújtó tematikák, megfelelő érzelmi és nyelvi légkört biztosíthatnak a gyermekek számára. A gyermek kíváncsisága, új iránti fogékonysága előfeltétele annak, hogy a gyermek az élmények befogadjává és az élményfeldolgozás során a spontán vagy az irányított tanulás aktív részesévé váljék. A játék során fejlődik a megismerő tevékenység, pontosabbá válik a valóságról alkotott kép. A kétnyelvű nevelésben fontos szerepe van a játéknak, mert sok lehetőséget rejt a nyelvismeretek önként vállalt reprodukálásához, alkalmazásához.

A gyermekek által kezdeményezett játéktémák feltételeinek megteremtése egyik fő feladatunk. Egyes nyelvoktató, speciális nyelvi társas-, kirakó-, fejlesztő játékokat a nyelvhez kötjük, amelyekkel bármikor játszhatnak a gyerekek. Ez a játék felszínre hozza a gyermekben a nyelvi szituációkat. Játék ill. játszás közben tanulja meg a gyermek a játékszerek nevét és az ehhez kapcsolódó egyszerű szavakat, utasításokat. Különböző játékszituációkban az ismert párbeszéd kommunikációs formák gyakorlása lehetőséget ad (mint pl. szerepjáték, dramatizálás) a már ismert szavak és hangsúlyozások elmélyítésére, használatára, beidegződésére. A szerepjátékok, a nyelvi játékok, a játékos nyelvgyakorlások, a didaktikus játékok, s a bábozás különösen hozzásegít a gyermek passzív szókincsének aktív szókincssé válásához.

3.2. Munkajellegű tevékenységek

A munkaszervezés során a feladatok meghatározásában, ellátásában az életkornak megfelelő nyelvi szinten a cselekvések megnevezése, rövid utasítások követése is nyelvi teljesítményszintet, ismeretet eredményez.

A munka jellegű tevékenységek célja, hogy ezekben a tevékenységekben olyan készségek és tulajdonságok alakuljanak ki, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermek közösségi kapcsolatait.

A gyermekek az egyes munkafajtákban sokféle munkafázist, eszközt ismernek meg, melyekhez új szó, nyelvi kifejezés társul. Problémahelyzetekben ezeket az ismereteket, kifejezéseket alkalmazzák. Kisebbségi nyelvi ismereteik, szókincsük, mondatalkotó készségük az eszközök, munkafázisok megismerésével, önálló nyelvi alkalmazással bővül, ill. megszilárdul.

Feladataink:

- Különböző munkajellegű tevékenységek szervezése, ezek feltételeinek biztosítása;
- Az egyes munkafajtákhoz szükséges eszközök, munkafázisok sorrendjének megismertetése, megnevezése a kisebbség nyelvén;
- Megerősítéssel, pozitív értékeléssel a gyermekek motiválása;

3.3. Kommunikációs képességek fejlesztése

3.3.1. Német Nemzetiségi nyelvi nevelés

A nemzetiségi nyelvi nevelés áthatja a nemzetiségi csoportok óvodai életének egészét.

Kiscsoportban a kötetlen nyelvi foglalkozás a nyelvoktatás alapformája.

Az első félévet beszoktatásra, a környezet megismerésére, az érintkezés legfontosabb kifejezéseinek megismerésére, gyakorlására fordítjuk. A rendszeres nyelvoktatás csak a második félévben a tervszerű kötetlen foglalkozások keretében történik.

A középső és nagycsoportban a rendszeres nyelvoktatás a kötelező foglalkozásokon valósul meg, azon felül, hogy a nap bármely szakában gyakorolják ill. találkoznak a nyelvvel.

A természetes beszédhelyzetek megteremtése, a sokoldalú szemléltetés, játékos nyelvgyakorlatok, a dramatizálás élményszerűvé teszi a foglalkozásokat.

Törekszünk a foglalkozások egynyelvű (német) vezetésére és a gyermekek maximális foglalkoztatottságára.

Céljaink és feladataink:

- a nyelvi, fonetikai sajátosságok megismertetése - a kérdő, kijelentő, felszólító és tagadó mód felismerése a mondathangsúly vonatkozásában,
- tiszta artikuláció, ritmusos beszéd kialakítása,
- szóbeli közlések és utasítások megértése, továbbadása és alkalmazása,
- gesztusok és jelek átalakítása szóbeli közléssé, metakommunikációs elemek jelentésének megismerése,
- a biztonságos önkifejezés megalapozása egyszerű helyzetekben,
- egyszerű párbeszéd alkalmazása különböző szituációkban,
- részvétel a beszélgetésben: üdvözlés, búcsúzás, kívánság, kérés kifejezése,
- a gyermekek érzelmeire, kíváncsiságára, érdeklődésére, alapozva ismeretnyújtás,
- szituációorientált kommunikációs helyzetek biztosítása,
- a nyelv megszerettetése, a gyermeki szókincs és kifejezőkészség megalapozása, a nyelvre való ráhangolódás biztosítása,
- a gyermekek egyéni beszédfejlődésének figyelemmel kísérése, egyéni fejlesztés,
- minél több lehetőség biztosítása a gyermekek szókincsének gyarapítására, passzív szókincsük aktivizálására.

3.3.2. Német Nemzetiségi vers-mese

Az óvodás gyermek számára a mese, a vers olyan alkotás, amely nemcsak kiapadhatatlan forrása a vidámság és élmény fakasztásának, hanem egyben leggazdagabb és legtermékenyebb forrása a német nyelv és kultúra megismerésének. A mese és a vers a gyermekekkel való különös és játékos beszédkapcsolat egyik nagy lehetősége, a kicsinyek szellemi szükségleteinek kielégítése, beszéd tanulás - tanítás, szórakoztatás, kellemes időtöltés, együttes élmény. Helye és ideje van bármikor, ha a nap folyamán lehetőség és igény van rá, ily módon része az egész óvodai életet átfogó anyanyelvi nevelésnek is.

A nemzetiségi irodalmi nevelés a nemzetiségi környezeti témák köré fonódik, valamint a német kultúra és hagyományörző művekből meríti témáit.

Céljaink és feladataink:

- vers és mese iránti pozitív érzelmi viszony kialakítása,
- helyes kiejtés a vers és prózamondásban,
- szókincs folyamatos bővítése,
- történetek, mesék eljátszása, előadása,
- a beszédkedv felkeltése,
- bábozás és dramatizálás útján történő önkifejezés megalapozása,
- a metakommunikációs elemek megismertetése.

3.4. A környezet tevékeny megismerése

A magyar és a nemzetiség nyelvén folytatott környezeti nevelés céljai és feladatai szorosan kapcsolódnak egymáshoz, egymásra épülnek. Mindenek előtt a magyar nyelven megalapozott és jól berögzült témaköröket követik a német nyelvű környezetismereti foglalkozások ill. kezdeményezések.

Az óvoda helyi programjában megjelölt célok és feladatok megegyeznek a nemzetiségi program környezeti nevelésének céljaival, feladataival, azon felül a nemzetiségre vonatkozó speciális célokra és feladatokra külön hangsúlyt fektetünk.

Céljaink és feladataink:

- pozitív viszonyulás kialakítása a természeti, társadalmi és tárgyi környezethez,
- a kisebbségi népi hagyományok, szokások, tárgyi értékek megismerése, elsajátítása,
- a szerzett tapasztalatok szempontok alapján történő rendszerezése, önálló helyzetmegoldásokra való képességek fejlesztése,
- szociabilitás, másokkal való kapcsolat igényének kialakítása, fejlesztése,
- a külső világ tevékeny megismerése a tapasztalatok, ismeretek gyarapításával, feldolgozásával, felkelti illetve éberén tartja a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, kielégíti megismerési vágyukat.

Témakörök:

- az óvoda és környezete, gyermekek és felnőttek az óvodában,
- játékaink
- az évszakok és az időjárás
- étkezés, táplálkozás, élelmiszerek, vásárlás
- öltözködés
- testünk, érzékszerveink
- a család
- háziállatok
- vadon élő állatok
- közlekedés
- intézmények: posta, bolt, kórház stb. ezen belül foglalkozási ágak
- ünnepek és ünnepélyek

Minden témakörnek megvannak a maga altémái, és saját feladatai korcsoporttól és a gyermekek fejlettségi szintjétől függően.

3.5. Nemzetiségi ének-zenei nevelés

A zene hatása olyan emberformáló erő, amely kihat az egész személyiségre. A nemzetiségi zenei nevelésnek a saját néphagyományából kell kiindulnia. Az ének, a dalos játék, a zene pozitív érzelmi hatású, feloldja a belső feszültségeket, színesebbé varázsolja a gyermek érzelmvilágát. Dalos játékok, körjátékok közben a gyermek biztonságérzete erősödik, alkalmazkodóképessége fejlődik, társas kapcsolatai formálódnak. A zenei nevelés hatására a gyermekek értelmi képességei is fejlődnek. A nyelvtanulás szempontjából is fontos szerepe van a zenei nevelésnek, hiszen a dalok, mondókák szövegének elsajátításával különböző szövszerkezetek, mondatmodellek, a szöveg ritmusa mind beépülnek a gyermek tudatába. A zene, az ének olyan tevékenység, amely a leghatékonyabban közvetíti a kultúrát és a hagyományok átörökítésében fontos szerepet tölt be. A népi mondókáknak, játékoknak, énekes körjátékoknak, a táncnak, valamint a mozgásnak fontos szerepe van zenei feladataink megvalósításában.

A zenei anyag összeállításakor elsősorban a gyermekek életkori sajátosságait tartjuk szem előtt.

Céljaink és feladataink:

- zenei képességek fejlesztése
- az éneklési készség fejlesztése, (tiszta szép éneklés, pontos szöveg kiejtés)
- ritmusérzék fejlesztése
- hallásfejlesztés
- térforma és mozgás fejlesztése
- német nemzetiségi gyermekdalok, népi játékok, mondókák megismertetése (esetenként tájnyelven is)
- nemzetiségi zene és táncok megismertetése, egyszerű tánclépések elsajátítása,
- az énekes játékok tanulásával az esztétika, a közös játék örömeinek kialakítása
- zenehallgatásra való nevelés
- egyes hangszerek megnevezése, megszólaltatásuk módjának megismerése.

3.6. Rajzolás, mintázás, kézi munka

Az ábrázolás is jelentős szerepet tölt be a kisebbségi óvodai nevelésben. Az alkotótevékenységek minden kultúrában megjelennek és egyedi jelleget hordoznak. A sajátos szín - és formavilágok megjelenítése segíti a kisebbséghez való pozitív viszonyulást, az érzelmi kötődés megalapozását.

A kisebbségi tárgyi műalkotásokkal, az életmód kultúráját és szokásait tükröző tárgyi emlékek gyűjteményével (amit nagyszülők segítségével hozunk létre) közelebb visszük a gyermekeket a kisebbségi hagyományokhoz, szokásokhoz.

Az ábrázoló tevékenységek során mindkét nyelvet használjuk, megnevezzük a tevékenységeket, az eszközöket, különböző anyagokat. Az ábrázolási tevékenységformákkal elsősorban a passzív szókincset gyarapítjuk, illetve az élmények, a tárgyak, az eszközök, a technikák megnevezésével aktivizáljuk a szókincset.

A program magyar részében megjelölt célok és feladatok mellett a német kisebbségi nevelésben az alábbiakat tartjuk szem előtt:

- az ábrázolás eszközeivel a gyermek tevékenységi vágyának felkeltése
- különböző anyagok, technikák, eszközök német nyelven való megnevezése
- a különböző technikákkal nemzetiségi sajátosságok megismertetése (motívumvilág, agyagozás, gyöngyfűzés stb.)
- a kisebbségi kultúra sajátos tér-, forma-, színvilágának megismertetése
- nemzetiségi műalkotások megismertetése

3.7. Mozgás

A mindennapos testnevelés a nemzetiség nyelvén zajlik. A mindennapos testneveléshez a gyakorlatsorokat úgy állítjuk össze, hogy a gyermekek minél több mozgásformával találkozassanak, amelyeket az óvónő egy időben a bemutatással verbálisan is kísért. Így a különböző cselekvések ill. gyakorlatok megnevezése és az elhangzó utasítások egy idő után rögzülnek. Minden németül elhangzó utasítást - miután ez mindig cselekvéssel párosul - mutogatással kísért az óvónő. A cselekvések és különböző tevékenységek megnevezése nyomán a gyermekek felismerik az adott szituáció tartalmi összefüggéseit. Ebből alakul ki a gyermek passzív szókészlete, vagyis már érteni fogják a gyakorlatok elvégzéséhez szükséges utasításokat mutogatás nélkül is. Mindez játékos módon történik és ezért gyorsabban, mélyebben tudatosul a gyermekben, majd aktív szókincsé válik.

Céljaink és feladataink:

- a feltételek megteremtése a biológiai fejlődés elősegítéséhez, a szervezet teherbíró, ellenálló és alkalmazkodó képességének növeléséhez,
- a gyermekek mozgástapasztalatainak bővítése
- egyszerű vezényszavak megértése
- mozgásokhoz kapcsolódó nyelvi kifejezések megértése, alkalmazása

3.8. Német nemzetiségi kultúra és hagyomány ápolása (napi életben belül és kívül)

A német kisebbségi óvodai nevelés az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a kisebbség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.

Mindhárom korcsoportban az életkori sajátosságokat figyelembe véve, fontos szerepet tölt be a nemzetiségi ünnepek és a hagyományok ápolása.

Az óvodai ünnepélyeken is jelentős szerepet kap a német nyelv, a nemzetiségi jelleg. Ilyen alkalmakkor nemzetiségi népviseletbe öltözködnek a gyermekek, így mindezek az alkalmak is lehetőséget nyújtanak az identitástudat elmélyítéséhez.

A Német Kisebbségi Önkormányzat által szervezett kulturális rendezvényeken tánccsoportunk rendszeresen fellép. Ezeken a kulturális rendezvényeken jó lehetőség nyílik a helyi német szokások, hagyományok ápolására, a tárgyi kultúrártékek megismerésére.

Céljaink és feladataink:

- a gyermekek örömmel vegyenek részt a kulturális és hagyományőrző programokon óvodai kereteken belül és kívül is
- a német kultúra és hagyományörzés iránti érdeklődés felkeltése és tudatos ápolása, ezáltal a nemzetiségi identitástudat kialakítása, elmélyítése, tiszteletben tartása tárgyi kultúrájának megismerése
- az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságának és egyéni fejlettségének megfelelően a kisebbség kulturális hagyományainak átörökítése

Identitástudat kialakítása

- a gyermekek ismerjenek meg nemzetiségi hagyományokat dalokon, táncokon, játékokon, nemzetiségi népviseleten keresztül
- nemzetiségi ünnepekre népviseleti ruhák viselése
- ünnepekre nemzetiségi sajátosságokat hordozó ajándékok készítése

Tárgyi kultúra megjelenítése

- tárgyi emlékeket gyűjtünk szülők nagyszülők segítségével, ezekkel dekoráljuk a csoportszobát
- népi gyermekjátékokat készítünk nagyszülők, óvónők segítségével
- óvodai tevékenységekben alkalmazzuk a nemzetiségre jellemző anyagokat, technikákat (szalma, agyag, fonal, stb.; fűzés, szövés, fonás, stb.)
- ismerjék fel a nemzetiségi népviseletre jellemző sajátosságokat.

Programunk fontos szerepet tulajdonít a családdal való együttműködésnek, mivel a következetesen és szisztematikusan felépített munka nyújt elegendő alapot a kultúra megismeréséhez, a hagyományok tudatos ápolásához. A szülők részére "szülői napot" szervezünk, ahol megismerkedhetnek: pl. kézműves műhelyek keretein belül elkészíthetik gyermekeiknek a német kultúrára, hagyományokra jellemző tárgyakat, díszeket, játékokat.

4. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Nevelő-oktató munkánkat akkor tekintjük eredményesnek, ha az egyes korcsoportokba járó gyermekek 75%-a a nevelési év végére eléri az alábbi fejlettségi szinteket:

- Az óvodáskorú gyermekekben kialakul pozitív érzelmi viszony a kisebbség nyelve és kultúrája iránt.
- Életkorának és egyéni képességeinek megfelelően rendelkezzen olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy tud tájékozódni a kommunikációs helyzetekben, - egyszerű kérdéseket és válaszokat fogalmaz meg, rövid válaszokat ad, egyszerű mondatokat alkot, helyes hangsúllyal két-három mondatos párbeszédet terem.
 - elsajátítják a köszönési, üdvözlési formákat, tudják egymást önállóan köszönteni
 - tudnak kérni, megköszönni, kívánságokat kifejezni
 - különbséget tudnak tenni saját személyük, más személyek, tárgyak, élőlények (állatok, növények, emberek, eszközök) környezeti tényezők (időjárás, évszakok) közlekedés, ünnepek vonatkozásában
- Ismeri a kisebbség kultúrájából merített dalokat, verseket, mondókákat, meséket, játékokat.
- A helyi kisebbségi szokásokkal és hagyományokkal ismerkedik, a tárgyi kulturális értékeket tiszteli.
- Kialakul a kisebbségi identitás tudat, ápolja családon belül a német kultúrát és hagyományokat.
- Egyre nagyobb az érdeklődése a német nemzetiségi zene és tánc iránt.
- Alkalmassá válik a kisebbségi nyelv iskolai tanulására.

Óvodai nevelésünk eredményességét a tanuláshoz szükséges képességek alapvetően meghatározzák. Normál, harmonikus fejlődés esetében a gyermek az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához szükséges fejlettségi szintet.

5. A KISEBBSÉGI ÓVODAI NEVELÉS MEGSZERVEZÉSE, KAPCSOLATRENDSZERE

A kisebbségi óvodai nevelői munkát kiegészíti a családdal (szülőkkel, nagyszülőkkel stb.) való együttműködés.

Célunk, hogy a szülőkkel, nagyszülőkkel együtt felelevenítsük a német kultúrára és hagyományokra jellemző sajátosságokat, ill. továbbörökítsük a népszokásokat, ezáltal is erősítve a nemzetiségi identitástudatot, amit a gyermekek felé közösen közvetítünk.

Fontosnak tartjuk a kisebbségi intézményekkel, szervezetekkel való együttműködést a fenti célok és feladatok megvalósítása érdekében. Folyamatos, jó kapcsolatot tartunk fenn az Országos és Fővárosi Német Kisebbségi Önkormányzattal, valamint a Goethe Intézettel.

Szakmai tapasztalatcsere és egymás munkájának segítése érdekében kapcsolatban állunk a kerületben és a környező településeken működő német kisebbségi nevelést folytató óvodákkal, iskolákkal és azok munkaközösségeivel. Kölcsönösen részt veszünk egymás bemutató foglalkozásain ill. nyílt óráin, napjain.

Szoros kapcsolatban állunk a kerületünkben működő Német Kisebbségi Önkormányzattal, aktívan részt veszünk munkájukban. Kölcsönösen segítjük, támogatjuk egymás munkáját.

A nemzetiségi csoportjainkon belül a német nemzetiségi nevelés és a Helyi Nevelési Program megvalósítása egymással szoros összhangban, párhuzamosan történik. Dokumentumai, valamint ellenőrzési és értékelési rendszere megegyezik az óvoda egészére vonatkozó előírásokkal.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Az 1993. évi LXXIX. Törvény a Köznevelésről és módosításai.

Óvodai nevelés országos alapprogramja a 137/1996. Kormányrendelet

Nemzeti és etnikai kisebbségi óvodai nevelés irányelve 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelete.

Rosa Mammel

Rahmenplan für deutsch – ungarische Kindergarten
(Ministerium für Kultur und Bildung, Ungarn 1995)

Zusammengestellt von
Theresia Talaber

Zweisprachigkeit im Kindergarten
(Benedek Elek Óvóképző Főiskola, Sopron 1992)

Deli Andrásné – Nagy Jenőné

Útmutató a nemzeti etnikai kisebbségi óvodák helyi
nevelési programjának elkészítéséhez
(OKI Program és Tantervfejlesztő Iroda Nemzeti és
Etnikai Kisebbségi Iroda kiadványa)

Rosa Mammel

Empfehlung zur Förderung der deutschen Sprache in
der altergemischten Gruppe unter besonderer
Berücksichtigung des Situationsansatzes
(OKI, Budapest 1992)

Lengyel Tiborné,
Dr Ottófi Rudolfné
Horváth Pálné

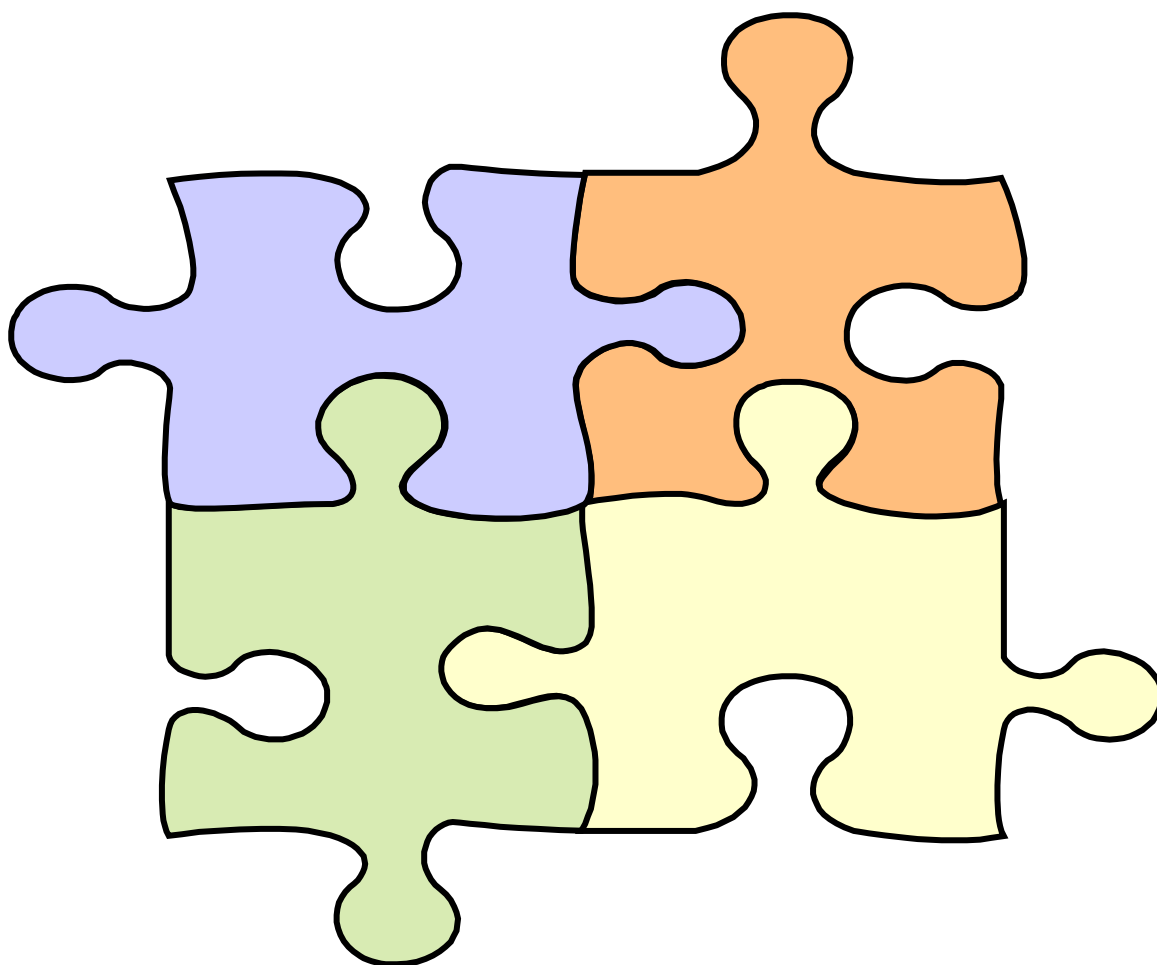
Der Igel kommt
(MTI FOTÓ 1990)

Urbánné Vass Ágnes

Készségfejlesztés német nyelven óvodában és az általános
iskola alsó tagozatában
(FŐNIX Zenei és Nyelvstudio Budapest 1995)

KOMPLEX SZEMÉLYISÉGFEJLESZTŐ HELYI NEVELÉSI PROGRAM

Budapest, 2010.09.01.

1. A KOMPLEX SZEMÉLYISÉGFEJLESZTŐ HELYI NEVELÉSI PROGRAM CÉLJA ÉS FELADATA

Cél:

Feltétel nélküli, szeretetteljes légkörben önmagához képest testileg, lelkileg fejlett, egészséges, kiegyensúlyozott, harmonikus gyermekek nevelése, akik szeretik, óvják a természetet, valamint érdeklődnek a környezetükben élő embertársaik iránt, és akiknél a további tanulmányi előmenetel sikeres lesz.

Feladat:

Harmonikus személyiségfejlesztés, az eltérő fejlődési ütem és az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Közösségi életre való felkészítés. Testi és lelki szükségletek kielégítése, az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztésének segítése.

A speciális nevelést igénylő gyermekek integrálása, szocializálása, fejlődésének elősegítése.

2. FELADATOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK TERÜLETEI

2.1. Harmonikus személyiségfejlődés-fejlesztés

Alapelvek:

- A gyermekek mindenek felett álló érdekét vesszük figyelembe.
- A 3-7 éves korra jellemző mentális és pszichoszociális jellemzőket tekintjük kiindulópontnak a harmonikus személyiségfejlesztésben, eltérő fejlődési ütem és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sikeres személyiségfejlesztés csak a gyermeki személyiség ismeretében lehetséges.
- Ismernünk kell a gondjainkra bízott gyermekek világát, egyediségét.
- A gyermekek éljenek meg sok élethelyzetet, melyek hozzájárulnak testi, szociális érzelmi, és intellektuális fejlődésükhöz.

Cél:

Az egészséges személyiség kialakítása, énkép-önismeret-önértékelés fejlesztése. Legyenek autonómok, elfogadók, váljanak képessé az önálló helyzetmegoldásokra.

Feladat:

- Az interperszonális kapcsolatok fejlesztése, alakítása a gyermek-felnőtt, a gyermek-gyermek között, hogy minél inkább együttműködővé váljanak, legyenek képesek kapcsolatfelvétel kialakítására és megtartására.

2.1.1. Érzelmi nevelés és szocializáció feladatai

Fejlődő személyiség minden gyermek, egyedi, egyszeri, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre. Fejlődését az öröklés, az érés, a spontán és tervszerű környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvodás gyermeknek igen sok vágya, igénye, szükséglete. A gyermek számára fontos az érzelmi átélés, az érzelmek felismerésének és saját érzelmeik pontos kifejezésének alakítása, az érzelmek feletti - életkorban elvárható kontroll erősítése.

Kiegyensúlyozott kapcsolatok: gyermek-gyermek, gyermek-óvodapedagógus, gyermek-dajka között, pozitív attitűd fejlesztésével. A különbözőség elfogadására neveléssel a társak egyéni szükségleteinek elfogadása.

2.1.2. Új attitűdök, értékek, normák kialakítása

Alapvető, hogy a gyermekek megismerjék és gyakorolják a társas együttélés, önértékesítés alapvető szabályait.

- Egymáshoz alkalmazkodás, egymásra figyelés, együttérzés, egymás segítése.
- Fontos a belső motivációs igény kialakítása, egy célért való erőfeszítés képességének fejlesztése.
- A jól megoldott „feladat” utáni elégedettséget mint „jutalmat” élje meg.
- A saját érzelmeinek kifejezése, alakítása, az érzelmek feletti kontroll erősítése.
- Az esélyegyenlőséget, a hátrányt csökkentő pedagógiai attitűd.
- A nemek társadalmi egyenlőségének támogatását segítő nevelés.
- Inkluzív, befogadó nevelés.
- A migráns (letelepült) gyermekek nevelését támogató szemlélet.
- Az innovatív (együttgondolkodó) – pedagógiai törekvések, módszerek, eljárások, tevékenységek beépítése.
- Élmények és tevékenységek biztosítása.

2.1.3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés feladatai

Feladat a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek a rendszerezése, célirányos bővítése, oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek megismerő kognitív képességei:

- egyre pontosabb, valósághű észlelés,
- figyelemösszpontosításra való képesség,
- valósághoz közelítő képzeleti működés,
- reprodukív emlékezet,
- problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
- az alakuló fogalmi gondolkodás.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat:

- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, fokozására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.
- Az óvodai nevelés a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.”

2.1.4. A testi nevelés feladatai

A testi nevelés átfogó tevékenység és feladatrendszerét elsősorban a gondozás és a mozgás által kívánjuk megvalósítani.

E két tevékenység az egész óvodai életet átszövi. A gondozás elsősorban az óvodapedagógus feladata.

Folyamatos odafigyelésével biztosítja a gyermekek komfortérzetét. A gyermek jó közérzete adhat alapot az összes óvodai tevékenységhez.

A gyermek legalapvetőbb, természetes megnyilvánulási formája a mozgás is csak akkor lehet fejlesztő hatású, ha azt a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végzi.

Ezért a testi nevelésben fő ***feladatunk:***

- Sokirányú gondozási tevékenységgel a gyermek komfortérzetének biztosítása, a gyermek ilyen irányú igényeinek felkeltése, jó szokások kialakítása.
- A természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgás megszerettetése.
- Rendszeres mozgással egészséges életvitel kialakítása.
- Testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése.

Sikerkritérium:

- Az óvoda dolgozóinak mintaadása, modellhatása.

2.2. Gondozás, és egészséges életmódra nevelés

Alapelvek:

- Az egészséges életvitel igényének alakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.
- Legfontosabb a gyermekek egészségének megőrzése, óvása, védelme, edzése
- Az óvodapedagógus vegye figyelembe az egyéni sajátosságokat, adottságokat, képességeket, segítse elő harmonikus, összerendezett mozgásfejlődést.
- A gyermekek testi, lelki, szellemi szükségleteinek és komfortérzetének kielégítése.
- Az egyéni szokásrendszer alapján kialakítjuk az egészséges életmódhoz kapcsolódó gyermeki tevékenységrendszert, a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosításával.
- A környezetvédelmi-, megóvási szokások kialakítása.
- Megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi nevelési feladatok ellátása.
- Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

2.2.1. Testápolás

Cél:

Olyan egészséges gyermekek nevelése, akiknek igényük van a személyi higiéniára.

Feladat:

- A gyermekek tisztasági igényének, biztosítása, kialakítása, egészségük védelme, a higiéniai szabályok megtartása különös gonddal az érzékszervekre.

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- Önállóan mosakodnak, törülköznek, használják a WC-t.
- Figyelmeztetés nélkül kezet mosnak, amikor csak szükséges.
- Önállóan mossák a fogukat. A fogápoló szereket tisztán tartják.
- Hajukat rendben tartják.
- Figyelmeztetés nélkül használják a zsebkendőt.

Sikerkritérium:

- Megfelelő feltételek: eszköz, hely, idő biztosítása úgy, hogy fokozatosan önállóan végezhessek a tevékenységeket.
- Folyamatos szóbeli megerősítés.
- Példamutatás, a szülőkkel való együttműködés.

2.2.2. Táplálkozás

Cél:

Óvodáskor végére gyermekeink egészségesen, önállóan, kulturáltan étkezzenek.

Feladat:

- Korszerű, kulturált táplálkozási szokások megismertetése, megtanítása.
- Kellő folyadék biztosítása a nap bármely szakában.

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- Étkezésor önállóan szednek maguknak a tálból, öntenek a kancsóból.
- Gondolnak az étel mennyiségének helyes megítélésére.
- Helyesen használják az evőeszközöket (kanál, kés, villa).
- Étkezés közben kulturáltan viselkednek.
- Igénylik az asztal esztétikus rendjét.

Sikerkritérium:

- Étkezési szokások felmérése, ismerete, felnőtt példamutatása, nyugodt légkör megteremtése, a várakozási idő csökkentése.

2.2.3. Öltözködés

Cél:

A gyermekek mindig az időjárásnak megfelelő és a csoport hőmérsékletéhez alkalmazkodó esztétikus, tiszta öltözetet viseljenek.

Feladat:

- A gyermekek egyéni meleg igényének figyelembevétele, kicsiknél figyelemmel kísérni a kimelegedésre-fázásra utaló jeleket.
- A helyes öltözködési sorrend megtanítása, fűzés, kötés, gombolás, stb., a ruha rendezettségének segítése.

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- Önállóan, megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek.
- Holmijukat, ágyneműjüket hajtogatva helyre teszik.
- Ha fáznak, vagy melegük van, segítenek magukon.
- Cipőjüket befűzik, megkötik, ruhájukat begombolják.

Sikerkritérium:

- Hatékony együttműködés a szülőkkel, elegendő hely és idő biztosítása a gyermekek tevékenységeihez.

2.2.4. Mozgás

Cél:

A gyermekek mozgásigényének kellő kielégítése.

Feladat:

- Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, kielégítése, a mozgásszervek fejlesztése.
- Kihasználni a mozgásfejlesztő játékok által nyújtott lehetőségeket.

Sikerkritérium:

- Elegendő hely, idő és eszköz biztosítása a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Életkornak megfelelő mozgáslehetőségek biztosítása.

2.2.5. Pihenés

Cél:

A gyermekek fizikai és szellemi kikapcsolódása, felfrissülése.

Feladat:

- A pihenést jól szervezett napirenddel biztosítani a gyermekek számára, egyéni alvásigényük, szokásuk figyelembevételével.

Sikerkritérium:

- Megfelelő eszközök, nyugodt, csendes hely biztosítása.

2.2.6. Napirend és hetirend

Cél:

Viszonylagos állandóságával biztonságot nyújtson a gyermekek számára.

Feladat:

- Az életkornak megfelelő életritmus biztosítása a biológiai adottságok figyelembe vételével, a folyamatosság érvényesítése.

Sikerkritérium:

- A napirend és hetirend olyan kialakítása, hogy rugalmasan alkalmazkodhassunk egy-egy váratlan esemény megjelenésekor.

2.3. Érzelmi nevelés, és a szocializáció

Alapelvek:

- Az óvodapedagógus érzelmi támasza legyen a gyermeknek
- Szeretet, megértés és elfogadás jellemzze
- az óvodapedagógus legyen támasza és segítőtársa a szülőknek gyermeke nevelésében,
- az óvodapedagógus folyamatosan legyen nyitott a szülők egyéni és közös kéréseire, javaslataira s azok teljesítését vegye komolyan, mérlegelje,
- kapcsolatuk - változatos közös tevékenységekkel is - legyen folyamatos,
- az óvodapedagógusok minden egyes családdal külön is működjenek együtt, keresve a kapcsolatépítés hatékony módszereit.

Cél:

Kiegyensúlyozott, harmonikus gyermekek nevelése, akik jól érzik magukat az óvodában. Szoros és meghitt kapcsolat kialakítása gyermekek és felnőttek között, mely a kölcsönös bizalmon alapszik.

Feladat:

- Szociális, esztétikai, erkölcsi érzékenység fejlesztése, a társas együttélés szabályainak, normáinak megalapozása, gyakorlása. Az óvodás gyermek legfőbb igénye az érzelmi függőségeinek kielégítése, az érzelmi biztonság. Ehhez az érzelmi támaszt nyújtó nevelői attitűd mellett alapvető feladat, hogy a gyermekekben kialakuljanak és erősödjenek a szociális érzelmek: együttérzés, segítőkészség, bizalom, részvét, örömszerzés, bánat-, fájdalomkokozás felismerése, átélése.
- Az esztétikai érzelmek: a szép iránti fogékonyság, a művészi élmény befogadására való igény és képesség fejlesztése, a mese, vers, ének, zene, énekes játék, rajzolás, mintázás stb.
- Viselkedésében, kommunikációjában fontos a környezetében a szép, mint érték felismerése, szokás szintű megalapozása.

A gyermek érzelmi biztonsága, kiegyensúlyozottsága érdekében szükséges, hogy:

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érik a gyermeket,
- az óvodában dolgozók, az óvodapedagógus – gyermek, gyermek – dajka, gyermek – gyermek közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze
- természetes társas szükségletek kielégítése, különbözőségek elfogadására nevelés,
- szociális érzékenység, én tudat, önértékesítő törekvések fejlődésének, alakulásának segítése,
- közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása,
- szokás-, és normarendszer megalapozása,
- erkölcsi tulajdonságok: együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség fejlesztése,
- akarat: önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat fejlesztése,
- ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- a gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.
- a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Jól érzik magukat a közösségben.
- Segítenek egymásnak.
- A kialakult szokások igényükké válnak.
- Érzelmeket, értékítéleteiket bátran kifejezik.
- Bizalommal vannak társaik és a felnőttek iránt.

Sikerkritérium:

- Pedagógusi empátia, modellhatás, az adott társadalmi értékek gyermekközpontú közvetítése.

2.3.1. Kapcsolat a családdal

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül, kiegészíti azt. A kettő összhangjára való törekvés, az óvoda folyamatos együttműködése a szülőkkel a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele. Az együttműködés az egyenrangú nevelőtársi viszonyban, jó partnerkapcsolat kialakításában fontos feladat.

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda legyen nyitott és kezdeményező.

A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett kisebbségi önkormányzatokkal, kisebbségi szervezetekkel.

2.3.2. Befogadás

Az újonnan óvodába érkező gyermek beszoktatása nem az első napon kezdődik, hanem már a beiratkozásnál. Lehetősége van az óvodapedagógusnak arra, hogy megismerhesse a gyermekeket saját környezetében is. Betekintést nyerhet a család szokásaiba és megismerheti nevelési attitűdjait. A tanévkezdést megelőző időszakban lehetőséget biztosítunk az óvodával való ismerkedésre. A csoport összeállításakor figyelembe kell venni a már kialakult kapcsolatokat. (szülők, bölcsőde,

szomszédok) A beszoktatás (befogadás) során az óvodapedagógus-gyermek között kialakuló szoros érzelmi kapcsolat a gyermekben nemcsak biztonságot ébreszt, hanem az együttműködéshez szükséges ismereteket is eközben szerzi meg. Ebből az érzelmi biztonságot nyújtó, tudatosan szervezett együttlétből alakul ki lassan az együttműködés, a másfelé fordulás képessége. A gyermek, ha megtalálja az óvodában az érzelmi biztonságot, megismerkedik az óvodai élet szokásaival, képessé válik, hogy szülei nélkül élje mindennapjait ebben a világban, és bizalommal forduljon az óvodában dolgozó felnőttekhez.

2.4. *Közösségi, és erkölcsi nevelés*

Alapelvek:

- Bizalom kialakítása felnőtt-gyermek, gyermek-felnőtt és gyermek-gyermek között.
- Felelősségvállalás, segítségnyújtás, mások segítése
- Másság elfogadása
- Hazafiság, hazaszeretet kialakítása
- Az élet helyzeteiben átélt pozitív és negatív érzelmeit megfelelő módon kezelje fejezze ki. /konfliktusok, sikerek, kudarcok/.
- Emberi kapcsolataikban a szeretet, a bizalom, a türelem, igazságosság domináljon

Cél:

A közösségi együttélés során kialakított viselkedési formák és a hozzá kapcsolódó pozitív érzelmi tartalmak segítsék elő, hogy a gyermekek a későbbiekben sikeres és elégedett tagjai legyenek a társadalomnak.

Feladat:

- Szeretetteljes magatartás, barátságos légkör biztosítása a közösség minden tagja számára. Társas szükséglet és viselkedési formák alakítása.
- Alkalmazkodó képesség kialakítása.
- Erkölcsi, akarati tulajdonságok fejlesztése (aktivitás, önfegyelem, kitartás, tűrőképesség, pontosság, segítőkészség, szabálytudat, feladattudat, becsületesség, igazmondásra nevelés).
- Teremtsünk lehetőséget, hogy a gyermekek felismerjék és átélhessék a pozitív szociális érzelmeket (együttérzés, segítőkészség, igazságosság, bizalom, őszinteség)

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Kortárs kapcsolataik kiegyensúlyozottak.
- Ismerik és betartják az alapvető erkölcsi normákat, az együttélés szabályait.
- Elfogadják és tolerálják a másságot, nyitottá válnak az élmények befogadására.

2.4.1. *Életünk ritmusai*

Az óvodáskorú gyermek életében biztonságot ad, ha a napoknak, heteknek ritmusa van. Ez segíti eligazodni a világban, kapaszkodót, belső nyugalmat nyújt.

Napi ritmus:

A gyermekek legközvetlenebben a mindennapok ritmusát élik át. Igénylik az ismert és áttekinthető ismétlődésekkel tagolt napirendet.

Két nagy egység változik naponta:

Szabad játék

Közös tevékenység

A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, fontos a tevékenységek közötti belső arányok kialakítása.

Heti ritmus:

Egy héten belül a napok különbözősége a más-más tevékenységek jelölik. Az óvodapedagógusok heti váltásban dolgoznak. Napi és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják össze.

Feladat:

- biztosítani a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével.
- igazodni a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
- Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

Az éves ritmust

Az évszakok körforgása a természet változásai és a jeles napok határozzák meg.

Az évkör ünnepei állandó ismétlődéssel térnek vissza.

Mivel a gyermek még koránál fogva nem érti az ünnepek belső tartalmát, a mi feladatunk, hogy megszerettessük és átéljük a gyermekekkel az ünnepvárás időszakát.

Az ünnepekre való készülődés pillanataiban érzelmileg éljük át az ünnepek hangulatát.

Énekekkel, verssel, mesével, ajándékkészítéssel, sütéssel készülünk az ünnepekre.

Ezek az alkalmak lehetőséget adnak a szokások, az illem, az erkölcs, az emberi kapcsolatok megélésére.

Gyermekekkel közös ünnepek:

Születésnap

Mikulás

Karácsony

A természet ünnepei:

Állatok világnapja 10. 04

Víz világnapja 03. 22

Föld világnapja 04. 22

Madarak és Fák napja 05. 10

Óbuda napja 05.04.

Március 15. (történelmi ünnep)

Május 1. (majális)

Június 4. (nemzeti összetartozás napja)

Október 23. (nemzeti ünnep)

November 13. (magyar nyelv napja)

Szülőkkel, gyermekekkel közös ünnepek:

Anyák napja

Búcsúzás az iskolába menőktől

Gyereknapi

Egészség nap

Szüreti bál

Az óvoda minden dolgozójának kötelessége ezeket úgy megszervezni, hogy a gyermekek számára maradandó élményt nyújtsanak.

Sikerkritérium:

- Az óvodapedagógus mutasson követésre méltó példát az együttélésben, alkalmazkodásban és az egymás iránti tiszteletadásban, világnézettől, vallástól és etnikai hovatartozástól függetlenül.

Nevelés tervezése:

- a gyermekek megismerését és fejlesztését különböző kötelező dokumentumok, továbbá az óvodapedagógusok által készített - nem kötelező - feljegyzések, dokumentumok is szolgálják.
- Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi nevelési program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.
- Az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

2.5. Anyanyelvi-, értelmi nevelés

Alapelv:

- A gyermekek sokoldalú tapasztalatszerzésére irányuló lehetőségek széleskörű kihasználása a kultúraátadás hatásrendszerében.
- Az ismereteik egyre pontosabbak, teljesebbek és valósághoz hűek legyenek.
- Helyes mintaértékű beszéd.
- Szülői igények alapján segítségnyújtás a gyermekek anyanyelvi fejlesztésében.

Cél:

A gyermekek spontán és irányított tapasztalat és ismeretszerzésein keresztül a kognitív képességeik kibontakoztatása.

Eredményes megvalósítása hozzájáruljon a gyermekek anyanyelvének a helyes szép beszédnek, mint az önkifejezés, a környezettel való érintkezés és a gondolkodás legfőbb eszközének magalapozásához.

Feladat:

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és kreativitás fejlesztése.
- Érdeklődés, kíváncsiság felébresztése az egyes tevékenységek iránt.
- A megismerés közösen átélt örömeinek fokozása.
- Az ismeretek rendszerbe foglalása.
- Kommunikációs képességek alakítása, anyanyelv fejlesztése.
- Szándékos figyelem fejlesztése.
- Ítéző és döntési képességük fejlesztése.
- Vizuális fejlesztés, finommotoros képességek fejlesztése.
- Énkép fejlesztése.
- Téri tájékozódás, helyzetfelismerés, sokoldalúság.
- Helyes és szép beszéddel (példaadással) elmélyíteni a gyermekek érzelmeit, fejleszteni esztétikai érzéseit, előkészíteni őket irodalmi élmények befogadására.
- Logopédus munkájának segítése.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- A továbbhaladáshoz szükséges mentális, értelmi fejlettség kialakítása.
- Szándékos figyelem, figyelemkoncentráció kialakítása.
- Érdeklődés alakítása a külvilág tevékeny megismerésével kapcsolatban.
- Érthető, képességeikhez mértén tartalmas szóbeli kifejezés mód.
- Én tudat, testséma kialakulása.
- Az egyszerű gondolkodási műveletek kialakulása (analízis, szintézis, összehasonlítás)
- Számképzet kialakítása (tevékenységekhez és szemlélethez kötötten) Problémamegoldó képességek alkalmazása a gyakorlatban (ok-okozati összefüggések kifejezése)
- Önálló feladatmegoldás, ítéletalkotás. Szándékos bevésés, felidézés
- Képes arra, hogy gondolatait, érzelmeit pontosan ki tudja fejezni s eközben alkalmazkodni tud a beszédhelyzetekhez és a kommunikációs partnerekhez.
- Kiemelten fontos az anyanyelvi és kommunikációs nevelés a gyermekek nagyobb beszédkedvvel gazdagabb verbális és nonverbális eszköztárral indulnak az iskolába, és ez meghatározhatja a jövőbeni sikerességüket, a tanuláshoz és a kultúrához való viszonyukat.

Sikerkritérium:

- Sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása, testi, szellemi egészség egységének megőrzése, fejlesztése.
- Biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes légkör megteremtése, pedagógus mintaszerű beszéde.

Nézeteink az anyanyelvi nevelésről:

- A gyermekek beszéd és kommunikációs képességének fejlődését nagymértékben befolyásolja a gyermekek környezetének beszéde, az hogy az őket körülvevő felnőttek milyen kódrendszerrel kommunikálnak.
- A kommunikatív kompetencia függ a családi környezettől, az élmény – ingergazdagságtól és az óvodai modelltől is.
- Az anyanyelvi nevelés szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, az egész óvodai életet átszövi.
- Hangsúlyos a helyes mintaadás ezen kívül az, hogy kommunikációs helyzetek teremtetésével ösztönözzük a gyermeki beszédet, teremtsünk lehetőséget a monológikus beszédre ennek fejlesztésére, bővítsük szókincsüket, gazdagítsuk metakommunikációs ismereteiket (érzelmeiket kifejező gesztusok, arckifejezések, testtartások).
- Ezeken kívül képessé kell tenni a gyermekeket a feléjük áramló verbális és nem verbális, valamint metakommunikációs információk befogadására, megértésére.
- Az óvodapedagógusnak differenciáltan kell foglalkoznia a nyelvileg hátrányos helyzetű, a fejlesztendő és a kiemelten fejlett gyermekekkel.
- Lényeges még az életkori beszédhibák felismerése, korrekciója is.

3. AZ ESÉLYEGYENLŐSÉGET MEGTEREMTŐ, MEGCÉLZÓ NEVELÉS TERÜLETEI

3.1. *A sajátos nevelést igénylő gyermekek integrálása, szocializálása, fejlesztésének elősegítése*

Alapelvek:

- A gyermeknek joga van az életkorának, fejlettségének megfelelően biztosított óvodai életrendhez, a biztonságos, egészséges környezethez, adottságainak, érdeklődésének, képességeinek megfelelő neveléshez.
- A megfelelő segítséget kell, hogy minden gyermek megkapja, független a szülők anyagi helyzetétől, a szociális különbözőségektől.
- A nevelés hatására a speciális nevelési igényű gyermekeknél is alakuljon ki az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, önállóságra törekvésnek, együttműködésnek a számukra elérhető szintje.
- Ennek érdekében mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.
- A gyermek iránti elvárást a speciális nevelési igény jellege, állapotának súlyosságának mértéke határozza meg.

Cél:

A másság elfogadtatása - mind a gyermekkel, mind a felnőttekkel.

Személyre szabott nevelés által az esélyegyenlőséget megteremtő, speciális nevelési szükséglet biztosítása minden olyan gyermeknek, akinek erre szüksége van.

Feladat:

- Elfogadó, szeretetteljes légkörben a gyermekek minél jobb, alaposabb megismerése.
- Egyéni, nevelési, fejlesztési terv alapján a biztosítani a gyermekek testi, érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődését, segíteni a közösségbe való beilleszkedésüket.
- Kapcsolattartás a szülőkkel (őszinte, mindennapos), szakemberekkel (orvos, pszichológus stb.)
- A gyermek iránti elvárást a speciális nevelési igény jellege, állapotának súlyosságának mértéke határozza meg.
- Terhelhetőségét biológiai állapota befolyásolja.
- Egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes lehet. Kiemelt feladatot jelent ennek felismerése és gondozása.
- A speciális nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására kell törekednünk.
- Törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé jól működő funkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszthetőséget tükröző gyógypedagógiai - orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.
- A fejlesztő terápiák programjai az intézmény programjának tartalmi elemeivé válhatnak.

Sikerkritérium:

- Nevelés hatására a speciális nevelési igényű gyermekeknél is alakuljon ki az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, önállóságra törekvésnek, együttműködésnek a számukra elérhető szintje.
- Ennek érdekében mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.

3.2. Tehetséggondozás

Alapelvek:

- A gyermeknek joga van tehetsége kibontakoztatására és az ehhez szükséges eszközökre és az ösztönző pedagógiai támogatásra.

Cél:

A gyermekek különleges képességeinek felismerése, tehetségük területének behatárolása.

Feladat:

Szülő figyelmének felhívása a gyermek kiemelkedő képességére,
Megfelelő tárgyi feltételek biztosítása a tehetség kibontakoztatáshoz,
Az óvodapedagógus folyamatos felkészülése a speciális képességek támogatásához,
differenciált egyéni bánásmód tudatos alkalmazása.

Sikerkritérium:

- Rugalmas napirend, tevékenységek sokszínűsége, lehetőség megteremtése a tehetségek kibontakozásához.
- A gyermekek segítése, hogy tehetségük kitartással, szorgalommal párosuljon, sikerorientáltak legyenek.

4. A GYERMEK TEVÉKENYSÉGFORMÁI

4.1. Játék, játékos tapasztalatszerzés

Alapelvek:

- A játék maradjon a kisgyermekkor legfontosabb tevékenysége az óvodáskor végéig.
- A gyermek szabadon dönthessen kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen eszközökkel jeleníti meg és mennyi ideig tart a játéka.

Cél:

A gyermekek kreatív személyiségének kibontakoztatása.

A tapasztalatok érzelmi feldolgozása, a velük járó feszültség csökkentése, levezetése.

Feladat:

- Olyan tapasztalatok, élmények nyújtása a gyermekek számára, mely kiinduló alapja lehet tartalmas játékuknak
- Feltételek megteremtése: alkotókedvű légkör, megfelelő hely-eszköz, játékidő biztosítása.

4.1.1. A játék fajtái és az óvodapedagógus feladatai

Gyakorlójáték: véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker ismételtesére készíti a gyermeket és ezek az újra ismétlések nagy örömet jelentenek számára.

Feladat:

- A nyugodt oldott légkör biztosítása, a gyermek manipulációs vágyainak kielégítése.
- Különböző eszközök, tárgyak, anyagok, szabad tér, hely biztosítása.
- A gyermek szabad tárgyválasztásának folyamatos biztosítása.

Építő, konstruáló játék: a gyermekek különböző játékszerekből összerakosgatnak, létrehozhatnak valamit, eleinte spontán majd elgondolás alapján alkotó módon.

Feladat:

- Nyugodt alkotó légkör megteremtése, elegendő hely, megfelelő mennyiségű, változatos méretű, formájú eszköz biztosítása.

Szerepjáték: a gyermek tapasztalatait, ismereteit, elképzeléseit, érzelmeit, pozitív és negatív élményeit fejezi ki, környezetük jelenségeit sajátos módon újra alkotják. Tükrözi a gyermek egész eddigi életét, személyiségét.

Feladat:

- Fejlődjön képzelete, szervezőképessége, empátiája, érzelmei, alkalmazkodó képessége, kommunikációja.
- Elegendő feldolgozható élmény nyújtása, változatos eszközök biztosítása mellett.

Szabályjátékok: a játék módját és menetét szabályok határozzák meg.

Feladat:

- Helyes magatartásformák kialakítása (türelem, kitartás, eredményre törekvés, kudarctűrés). Az együttjátszás közösségi örömezésének kialakítása.
- A szabálytudat fokozatos kialakítása.
- Több réttü ismeretnyújtás.
- Változatos értelem fejlesztő és mozgásos szabályjáték megismertetése.
- Megfelelő hely idő eszközbiztosítása, pozitív érzelmi hangulat kialakítása, az óvodapedagógus példamutatása által.

Barkácsolás: gyűjtött anyagokból új játékeszközök létrehozása, és a meglévők javítása.

Feladat:

- Természetes anyagok gyűjtése, és minél szélesebb körben való felhasználásának elősegítése, az óvodapedagógus ösztönzésére.
- Változatos munkaformák és technikák megismertetése.
- Problémamegoldó gondolkodás, kreativitás és a finommozgás fejlesztése.
- Balesetmentes terület, megfelelő eszközök, időbiztosítása.

Bábozás: a gyermekek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze, ezáltal feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai, szociális élményeit.

Feladat:

- Gyermekek személyiségfejlődésének elősegítése és társas kapcsolatok alakítása.
- Az egymás közti kommunikáció fejlesztése és kibontakoztatása.
- Esztétikus eszközök biztosítása, élménynyújtás, példamutatás.

Dramatizálás: gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket játsszák el kötetlen módon.

Feladat:

- A gyermekek beszédkedvének növelése.
- A szituációs helyzetekben az önkifejezés lehetőségének megteremtése.
- Esztétikai élménynyújtás. Igényes irodalmi élménynyújtás, jelmezek, kellékek biztosítása. Az óvodapedagógus segítse a gyermekek ötleteinek megvalósítását.

A különböző képességfejlesztő játékok: belső tartalmukkal és struktúrájukkal, szabályaikkal hatnak a gyermekekre. A képességfejlesztő játék is játék, éppen ezért a játszás folyamatában meg kell elégednünk azon spontán tanulási hatásokkal, amelyeket ezek a játékok önmagukban hordoznak, mellőzve ezzel minden további szándékos tanulási mozzanatot.

Feladat:

- Eszközök biztosítása, játékok ajánlása.
- Elég tanulási lehetőség az, ami az örömmel végzett képességfejlesztő gyakorlás közben éri a gyermeket. Ezeknél a játékoknál sem beszélhetünk játékba szervezett tanulásról.

- A játékban, önmagában benne van a spontán tanulási lehetőség, melyet ugyan az óvodapedagógus ajánl, kezdeményez, készít elő, de e kezdeményezésnek továbbra is játéknak kell maradnia.

4.1.2. Nézetünk a játékról

A gyermek tapasztalatait, élményeit játssza el sajátos, gyakran átalakított formában.

A gyermek játékában nyomon követhető, hogyan válnak a külső késztetések a gyermek sajátjává, belső indítékává, miközben belső állapotait, vágyait, indulatait tükrözi.

Bármely élménye játékának forrásává válhat. A játék a valóságot tükrözi.

A játék örömforrás számára, maga a cselekvés, a manipuláció, az elképzelés szerez örömet. Motivációja nem a célban, hanem a tevékenységben van, tehát önmagáért való. A játékot a feszültség csökkenése kíséri, és áthatja a gyermek minden tevékenységét. A játék a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A gyermek által kezdeményezett játék (gyakorló-, szerep-, építő-, szabályjáték) igen sokoldalúan járul hozzá a fejlődéséhez, (tapasztalatai bővüléséhez, viselkedésformái alakulásához, képességei fejlődéséhez). A gyermek által megteremtett játékhelyzetek önmagukban – minden külső „megtámogatás nélkül” – hordozzák a tanulás lehetőségét.

Ezért ezzel kapcsolatban az óvodapedagógusnak nincs különleges tanulást befolyásoló tennivalója, mert miközben megteremti a játék kibontakozásának feltételeit, egyben megteremtette a spontán játék adta spontán tanulás lehetőségeit is.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék - szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat - a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyerek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozdó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt - a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégből, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a mozgásos játékokhoz, a gyakorló játékokhoz, a szerepjátékokhoz, az építő, konstruáló játékokhoz, barkácsoláshoz, a szabályjátékokhoz, a dramatikus játékokhoz és a bábozáshoz.”

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia.

Sikerkritérium:

- Türelmes, nyugodt, segítőkész légkör kialakítása, amelyben a gyermekek az aktív közreműködők.

4. 2. Munka, munka jellegű tevékenységek

Alapelvek:

A munka legyen a gyermek mindennapi tevékenységének része.
Önként és örömmel vállalt tevékenység legyen.

Cél:

A gyermekek érezzék át a munka szükségességét, élvezzék és becsüljék meg eredményességét.

Feladat:

- Céltudatos irányítással formáljuk és pontosítjuk a munkához szükséges készségeket.
- A gyermekek megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát.

4.2.1. A munkáról vallott nézeteink:

Munka közben természetes módon alakul a gyermek szociális magatartása, társas kapcsolata. Figyelembe kell venni a munkajellegű tevékenységek megszervezésénél a csoport összetételét (életkor, fejlettségi szint, szociális háttér).

Munkavégzés közben begyakorlódhatnak és pontosabbá válnak a különböző munkavégzések.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás stb.).

A gyermek munkajellegű tevékenysége:

- önként - azaz örömmel és szívesen - végzett aktív tevékenység,
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

4.2.2. A fejlesztés várható eredménye óvodáskor végére

Alkalomszerű munkák

- Vigyáznak a terem rendjére, felszólítás nélkül felveszik az elejtett papírdarabot, helyére teszik a kint felejtett eszközöket.
- Megjavítják a játékszerek kisebb hibáit.
- Részt vesznek a játékszerek tisztításában.
- Vegyék észre, mire van a környezetükben szükség.
- Minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.

Naposság

- Már nagyobb önállósággal, felelősséggel látják el feladataikat.
- A naposok önállóan felteszik az asztalterítőket, előveszik és kiosztják az étkezéshez szükséges eszközöket, és esztétikusan elrendezik az asztalon.
- Étkezés után leszedik az asztalt, a terítőt önállóan összehajtják, és a helyére teszik.
- Összeseperik a morzsákat, feltörlik az asztalok környékét.
- Játékrakás után, ha szükséges eligazítják, esztétikusan elhelyezik a tárgyakat.
- A foglalkozásokhoz szükséges eszközök kiosztásában nagyobb önállósággal vesznek részt
- A rendszeresen használt eszközöket, felszerelési tárgyakat felszólítás nélkül előveszik, kiosztják.

Növénygondozás

- Folyamatosan gondozzák az természetsarok növényeit.
- A gyűjtött terméseket, magvakat, egyéb növényi részeket meghatározott szempontok szerint csoportosítják, önállóan elhelyezik az élősarokban.
- Megfigyelik a változásokat, azok figyelembevételével gondozzák a növényeket.
- Folyamatos feladatuk az udvar és a kert rendezése..
- Folyamatosan részt vesznek a növények gondozásában, megállapítják az elvégzendő műveletek sorrendjét, indokolják egy-egy feladat végzésének szükségességét vagy sorrendjét.

Sikerkritérium:

- Életkorukhoz, erejükhöz mért munkalehetőségek, eszközök és nyugodt légkör megteremtése

4.3. Tanulás, játékos fejlesztés eszközei

Alapelvek:

- A tanulás a gyermekek számára minden mozzanatában játékos jellegű és örömteli legyen
- A tanulás a gyermekek számára nyújtson ismereteket, melynek során jártasságok, készségek, képességek alakuljanak ki, gondolkodásuk fejlődjön.
- Alapvető pedagógiai elvünk, hogy az ismeretszerzés mindig egymásra épülő legyen, a koncentráció és a komplexitás elvét követjük.
- Nem tévesztjük szem elől a fejlődést, mindig az adott gyermek teljesítményéhez mérjük. Munkánk során differenciált bánásmódot alkalmazunk.

Cél:

Sokféle játékos tevékenység biztosításával az érdeklődés kielégítése, a tapasztalatszerzés, a gondolkodás örömeinek átélése, az alkotásra, az emberi és tárgyi környezet szépségeinek felfedezése.

Feladat:

- A gyermekek tapasztalatainak rendezése, kíváncsiságának és tevékenységi vágyának kielégítése.
- Minden gyermek önmaga lehetőségeihez képest fejlődjék.

Nézeteink a tanulásról:

A tanulás egy megismerési folyamat, amelynek során változik, fejlődik a gyermek érzékelése, észlelése, figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, érzelmi, akarat élete, cselekvése, magatartása, attitűdjei, tehát fejlődik az egész személyisége. A tanulási folyamatban különböző intenzitással fejlődnek a személyes, a szociális, a kognitív és a speciális kompetenciák. A tanulás tevékenység által, illetve tevékenységbe ágyazottan történik.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Az a cél, hogy alkotó módon szólhasson bele az őt körülvevő világ dolgaiba, eseményeibe. A tanulás interakciós folyamat, ami mindig a gyermek és a környezet egymásra hatására eredménye. Teljesen áthathatja, átszövi az egész óvodai életet. A tanulás-tanítás folyamatában, az óvodás korban a belső motiváció megteremtése, az aktivitás, a cselekvés örömeinek megismertetésére kell helyezni a hangsúlyt. Ennek a motivációnak a kialakítása, megteremtése a pedagógus legfontosabb feladata.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása),
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a cselekvéses tanulás; a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati probléma- és feladatmegoldás;

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, egyéni, fejlesztő értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A tanulás jellemzői:

- hat az értelmi funkciók fejlődésére
- hat az önállóság fejlődésére
- hat az esztétikai ízlésre
- hat az erkölcsi tulajdonságok alakulására
- hat a képességek fejlődésére
- hat a mozgásfejlődésre
- hat a kitartás, akarat fejlődésére
- hat a kommunikáció fejlődésére

A tanulás munkaformái lehetnek:

- egyéni,
- páros,
- együttes (csoportos)

Sikerkritérium:

- A játékoság jelenléte, a gyermek aktivitása.
- Korszerű, szemléletes eszközök, megfelelő hely és idő biztosítása.

4.3.1. Vers, mese

Alapelvek:

A mese legyen a gyermeknek mindennapi örömteli élménye.

Az irodalmi művek élményt nyújtó előadása.

Csak nyelvtanilag tiszta, értékes irodalmi művel találkozzon a gyermek!

Fontos a gyakori ismétlés, én-erősítő hatása.

Meghitt kapcsolat megteremtése a gyerekekkel.

Cél:

A gyermekek műveljék és élvezzék az irodalmat, jelentsen élményt számukra a verselés és mesélés.

Feladat:

- Ismerjenek meg életkoruknak, érdeklődésüknek megfelelő meséket, verseket.
- Szeressék, jelentsen számukra örömet a velük való találkozás.

Nézeteink az irodalmi nevelésről:

Az óvodás gyermek gondolkodása mesemondással, meséléssel ápolható, fejleszthető legjobban. A mesék példakép erejű emberi fejlődési folyamatokat ábrázolnak. Aki gyermekkorában sok mesét hallgat, könnyebben érti meg az én fejlődés lényegét. A mese által érez rá arra, hogy a nehézségek a világ velejárói.

Az esztétikai élmény teljes kibontakozásához fontos az óvónő kifejező előadásmódja, mimikája, gesztusai. A mese, vers kiválasztásánál figyelembe vesszük a természet évszak változásait, az ünnepeket, melyek az évkört alkotják.

Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy mindennap meséljünk, vagy verseljünk valamilyen formában. A mese, vers kezdeményezések anyaga változatos legyen, gerincét a magyar népmese kincs adja meg.

Teremtsünk lehetőséget a gyerekek önálló mesemondásához.

A mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljünk a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolatra, a meghitt légkör megteremtésére. Segítsük elő megfelelő eszközökkel, hogy el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző meséket.

Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

A gyermekek anyanyelvi képességeinek fejlesztése versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal történik.

Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában - tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatairól, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákról.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi

világot is megelevenítő, átlelkedítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal nem elvezet a mélyebb értelemben vett pszichikus realitástól és a külvilágra irányított megismerési törekvésektől, hanem ráébreszt ezekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Van néhány kedvelt mesehősük, a vele megtörtént dolgokat, eseményeket beleviszik játékukba.
- Az ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt szórakozásaik közé tartozik.
- A mesében elhangzottakról beszélgetnek, a szereplők érdekes szólásait, furcsa vagy szép hangzású nevét megjegyzik.
- A meséskönyvek képeit önállóan is hosszan nézegetik.
- A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálaait össze tudják kötni
- Ismerik a csoport gyerekkesztyűpolcát, a könyvek között eligazodnak.
- Vigyáznak a könyvekre.

Sikerkritérium:

- Elegendő alkalom, idő, megfelelő eszköz, oldott légkör biztosítása.

4.3.2. Ének, zene, énekes játék

Alapelvek:

A zene hatása legyen az egész személyiségre kiható emberformáló erő.

Az óvodai zenei nevelés legyen érték közvetítő, ízlésformáló.

Az ének foglalkozásokat, kezdeményezéseket jellemezze tervszerűség, fokozatosság, rendszeresség.

A spontán helyzeteket mindenkor ragadja meg az óvónő.

Sokoldalú hatást biztosítson, de mindenkor helyezze előtérbe az éneklést, élőzenét a gépi zenével szemben.

Érvényesüljön a differenciálás, az egyéni bánásmód.

A Kodály-módszer érvényesüljön a zenei nevelésben

Cél:

A zenei érdeklődés felébresztése, zenei műveltség, emlékezet, képzelet, esztétikus mozgás továbbfejlesztése.

Feladat:

- Tudatos, tervszerű és folyamatos zenei fejlesztő hatások megszervezése.

Nézeink a zenei nevelésről:

Az óvodai ének-zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag melyet megismertethetünk a gyerekekkel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés. Ez a feladat sem korlátozható, csupán a foglalkozások időtartamára. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására.

A dal az ének különböző érzelmeket kelt, ami által a gyermekek érzelemléleke színesebbé, változatosabbá, elmélyültebbé válik. A körjátékok, énekes játékok közben fejlődnek a gyermekek baráti érzései, oldódnak gátlásai. A zene elemei külön-külön is értékes nevelő eszközök. Az énekes játékok legpozitívabb hatása a közös öröm, a közvetlen társas kapcsolat. Az óvónői minta utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermekek mindennapi tevékenységének.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az éneklés, a zenélés felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömeit. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az éneklés, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, énekes játékok örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközzel szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

A felnőtt minta utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Felismerik a magas és mély éneklés közötti különbségeket maguk is tudnak magasabban és mélyebben énekelni.

- Tudják a jól ismert dallamokat éneklés közben saját hallásuk alapján térben kézzel mutatni.
- Ismerik a halk és hangos közötti különbséget, tudnak halkan, hangosabban énekelni, tapsolni, beszélni.
- Felismerik a dallamokat dúdolásról, hangszerről a hasonló fordulatokból, sajátos kezdő, erősen eltérő belső vagy záró motívumokról.
- Tudnak dalokat -hallható jelre-hangosan és magukban énekelni, előbb csak rövid részletek szabályos váltásával, mely hosszabb egységek, több dallam motívum elbújtatásával is.
- Ismernek néhány hangszert azok hangját megszólaltatási módját.
- Tudnak érzékelteni az egyenletes löktetést és különböztessék a ritmustól.
- Tudnak esztétikus, változatos mozgásformákat, bonyolultabb dalos játékokat, táncmozdulatokat eljátszani.

Sikerkritérium:

- Lehetőség megteremtése a zenei élmény nyújtásához és befogadásához.

4.3.3. Rajzolás, mintázás, kézimunka

Alapelvek:

- A gyermekek alkotása személyes jellegű, pozitív érzelmekkel kísért legyen.
- A gyermeki alkotást kezeljük értékként.
- A gyermeki önkifejezés önkéntessége domináljon.
- A fejlesztésben tolerancia és empátia érvényesüljön.
- Az óvoda értékrendszere a gyermeki és szülői ízlés formálója is legyen.
- Valósuljon meg a rajzolás, mintázás, kézimunka közösségformáló ereje.
- Kerüljön előtérbe a látási, mozgási, tapintási, szaglási, hallási érzékelés összerendezettsége

Cél:

Felkelteni a gyermekekben az ábrázolás anyagaival, eszközeivel való tevékenység vágyát.
Juttassuk a gyermekeket az alkotás, formálás öröméhez.

Feladat:

- Biztosítani élményeik, fantáziájuk és megfigyeléseik képi és térbeli megjelenítésének sokféle lehetőségét.

Nézeteink a vizuális nevelésről:

Ezek a tevékenységek az önkifejezés módjai. Lehetőséget adnak a gyermeknek arra, hogy gondolataikat, érzelmeiket, problémáikat kifejezzék, feldolgozzák.

Fontos, hogy megismertessük a gyerekeket a különböző anyagokkal, s a kézimunka technikai alapelemeivel.

Az óvodába lépés pillanatától lehetőség van a különféle anyagok megismerésére, az egyes technikák elsajátítására, gyakorlására.

A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermekek által megérthető világ tárgyai és eseményei.

Ugyancsak hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják fantáziájukat.

Az ötlettől a megvalósításig főként bátorításra, útmutatásra és dicséretre van szükségük.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, ábrázolás különböző fajtái. A műalkotásokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítson teret, lehetőséget. Maga a tevékenység - s ennek öröme - a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és a kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Tevékenyen részt vesznek az őket körülvevő tér, valamint a térbeli makettek berendezésében, az alapvető térviszonylatok segítségével.
- Képesek a tárgyak térbeli kiterjedésének tapasztalati felismerésére, a főbb formai jellemzők megnevezésére.
- Képkialakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat.
- Élményeik, elképzeléseik, képzeik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket.
- Képesek vezetéssel észrevenni a környezetet, a műalkotások és saját munkáik színhangulatát.
- Formaábrázolásuk változatos, többnyire képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat (pl. fiú, lány, nyuszi, tulipán, stb.). Emberábrázolásaikban megjelennek a részformák (pl. haj, ruha, stb.); próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével is.
- A közös munkák értékelése során saját műveikkel és a műalkotásokkal kapcsolatban szóbeli véleményét nyilvánítanak.

- Tudnak formákat mintázni elképzeléseik alapján és megfigyeléseik felhasználásával. Önállóan és csoportmunkában is készítenek egyszerű játékokat, kellékeket, modelleket, maketteket.
- Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat. (pl. önállóan díszítenek tárgyakat, az óvónő irányításával képesek az anyagszerúségre törekvés szabályait betartani.

Sikerkritérium:

- Változatos technikák ismerete és alkalmazása, eszközök biztosítása.

4.3.4. A külső világ tevékeny megismerése

Környezeti nevelés

Alapelvek:

A megfigyelések a természetben történjenek.

Annyi és olyan téma feldolgozását tervezzük, amennyihez folyamatos élményt tudunk biztosítani.

Bontakoztassuk ki a gyermekek környezeteszétikai érzékenységét, aktivitását.

Biztosítsuk a természeti és társadalmi témák sokoldalú megközelítését.

Vegyük figyelembe a gyermekek képességét, eltérő fejlődési ütemét.

Biztosítsunk olyan lehetőségeket, amelyek során fejlesztjük a gyermekek gondolkodását, folyamatos beszédét, szóbeli kifejező készségét.

A helyi lehetőségek figyelembe vételével ismertessük meg a népi és nemzetiségi kultúrát.

Cél:

A természeti és társadalmi környezethez fűződő pozitív érzelmi viszony alakítása, a gyermeki kíváncsiság kielégítése.

Feladat:

- Lehetőségekhez képest az ismeretek, tapasztalatok szerzése természetes környezetben történjen.
- Elősegítjük, hogy maguk fedezhessék fel környezetük tárgyait, jelenségeit.
- Az önálló problémamegoldás fejlesztése.
- Óvják, védjék környezetüket.

Nézeteink a környezeti nevelésről:

Feladatunk megismertetni a 3-7 éves gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, megcsodálni annak értékeit, szépségeit és megtanítani arra, hogy vigyázzon annak szépségére. Fontos, hogy olyan környezet vegye körül a gyermeket, mely esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmas, ahol biztonságban érezheti magát. A gyermek környezetével való kapcsolata mindig a felnőttek közvetítésével valósul meg.

Tudatos munkánk mellett a gyermek tapasztalataira, élményeire támaszkodva kell új ismereteket nyújtanunk, a gyermeket körülvevő közvetlen és tágabb természeti - emberi-tárgyi környezetből, illetve a meglévőket mélyíteni, rendezni. Eközben építenünk kell a gyermek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, tevékenységi, megismerési vágyára.

Az óvodában a természetvédelem feladatait úgy valósítjuk meg, hogy az általunk nevelt gyermekekben megalapozzuk a természet megismerésével a természet szeretetét, a természet tisztaságának, szépségének védelmét.

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-, emberi-, tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A fejlesztés várható eredménye óvodáskor végére:

- Ismerik lakásuk címét, szüleik foglalkozását, családtagjaik nevét.
- Ismerik testrészeit, igényesek testük tisztaságára.
- Felismerik és megnevezik környezetük színeinek sötét és világosabb változatait.
- Felismerik a napszakokat, különbséget tudnak tenni az évszakok között.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- Ismerik a növényeket, a környezetükben élő állatokat, és tudják csoportosítani őket. Vigyáznak környezetük tisztaságára, óvják a természetet.

Sikerkritérium:

- A természeti és társadalmi környezet iránti érdeklődés felkeltése, fenntartása.
- A tevékenységek tárgyi és hangulati feltételeinek biztosítása.
- Megfelelő problémaszituáció megteremtése.
- Az óvodapedagógus példamutatása.

Matematikai nevelés

Alapelvek:

- Spontán helyzetek kihasználása. Problémahelyzetek sokoldalú megközelítésére való ösztönzés. A belső motiváció, a felfedezés öröme legyen a legfontosabb hajtóerő.
- Egyéni különbségek figyelembevétele. A játékoság hassa át a tapasztalatszerzést.
- Térre, formára, színre, mennyiségre vonatkozó élményanyag fokozatos bővítése.
- Tevékenységek során jusson a gyermek sikerélményhez

Cél:

Az óvodai matematikai nevelés lehetőséget teremt a környező valóság formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzésre, ezáltal hozzájárul az óvodás gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődéséhez.

Feladat:

- a gyermekek személyiségének, képességeinek fejlesztése;
- a matematikai problémák iránti érdeklődés felkeltése;
- a matematikai tapasztalatszerzési és ismeretszerzési lehetőségek biztosítása;
- az ok-okozati összefüggések felismertetése;
- a további tanulmányi előmenetel segítése.

Nézeteink a matematikai nevelésről:

Az óvodás gyermek személyiségének sokoldalú fejlesztéséhez elengedhetetlen, hogy a környező valóságot, mint matematikai valóságot is átélje.

A matematikai nevelés meghatározó szerepet kap a gyermekek képességeinek fejlesztésében.

Tapasztalás: érzékelés, észlelés, megfigyelés.

Emlékezés: mozgásos-, cselekvéses-, képi emlékezés.

Megértés: azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése.

Konstruálás: alkotások, formák, mennyiségek, összességek előállítása.

Ítéliképesség: tulajdonságok igazak-e vagy hamisak.

A matematikai tapasztalatszerzésben és a gondolkodás fejlődésében nagy szerepe van az önálló problémamegoldásnak. Az önálló problémamegoldás természetes módja óvodáskorban a játékban, cselekvésben való megoldás, amit nem felszólításra, utasításra végez a gyermek, hanem a probléma felvetés hatására.

Fontos, hogy kellő változatosságban szerezzenek a gyermekek tapasztalatokat.

A fejlesztés várható eredménye óvodás kor végére:

- Tudnak tárgyakat, személyeket, halmazokat összehasonlítani szabadon s egy-egy kiemelt megnevezett vagy felismert tulajdonság szerint.
- Tudnak tárgyakat összemérni magasság, hosszúság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, irtartalom szerint.
- Tudnak halmazokat összemérni elemeik párosításával az egyéni fejlettségtől függően nagyjából 15-20-ig.
- Tudják a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmát.
- Ismerik a sorszámokat, a sorba rendezett elemek helyét a sorban.
- Tudnak mérni különböző egységekkel.

- Tudnak különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeni és síkbeli alakzatokat szétválogatni, egyszerű tulajdonságokat meg is nevezni.
- Tudnak tükörrel tevékenykedni, 2-4 elemből álló alakzatok tükörképét meg tudják építeni.
- Tudnak térben tájékozódni, jobbra balra irányokat megkülönböztetik, névutókat ismerik és használják.

Sikerkritérium:

- A gyermekek képességeinek, problémamegoldó gondolkodásának önmagához képest maximális fejlesztése.

4.3.5. Mozgás

Alapelvek:

- Minden gyerek saját képességei szerint mozogjon, fusson, másszon, ugráljon, labdázzon stb.
- Próbálhassák ki a gyerekek erejüket, ügyességüket, új mozgásformákat.
- Rendszeres testedzés közben a mozgásöröm átélésének biztosítása.
- A foglalkozások központi része a játék.
- Egyszerű, érthető utasítások alkalmazása, a szaknyelv használata.
- Mintaértékű gyakorlat-bemutató, vagy magyarázattal kísért bemutatás.
- Tapintatos hibajavítás.
- Az egészség megőrzése.

Cél:

A gyermekek egészséges testi- és mozgásfejlesztése útján szolgálni személyiségük fejlődését, egészségük megőrzését.

Feladat:

- A gyermekek mozgástapasztalatainak rendszeres bővítése.
- Fejlesztési cselekvő- és feladatmegoldó képességüket, erősíteni a szép mozgás iránti vonzalmukat.

A testnevelés fő feladatai:

- A gyermeki szervezet sokoldalú, arányos (harmonikus?) fejlesztése
- A mozgásigény kialakítása
- A rendszeres mozgásra szoktatás.
- A testnevelés fő feladatainak megvalósítása a részfeladatok tervszerű, tudatos megvalósítását feltételezik.

Részfeladatok:

Testi fejlődés biztosítása

- Mozgással a szervek, szervrendszerek funkcionális tulajdonságának javítása
- A vázizomzat sokoldalú erősítése, fejlesztése
- Helyes testtartás kialakítása

Motoros képességek fejlesztése

- Kondicionálás
- Koordinációs képességek fejlesztése
- Mozgásműveltség kialakítása jártasság és készség szintjén.

Nézeteink a testnevelésről:

Az óvodáskor egész időszakában jelentős szerepet tölt be a 3-7 éves gyerekek fejlődésében. Ebben az életkorban a gyerekek leginkább a mozgás, a tevékenység által szereznek információt környezetükről. A mozgásos játékok, gyakorlatok, téri helyzetek felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája.

A testrészek, téri irányok megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapodik szókincsük. A saját testének és mozgásos képességeinek a megismerése segíti az én tudat fejlődését.

A közös örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolataik kiszélesednek. A társakhoz való alkalmazkodás közben fejlődik önuralmuk, együttműködő és tolerancia képességük.

A mozgásos versengések során átéli a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezeknek a kezelését, elviselését.

Feladataink ezen a téren, a gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése. A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel kialakítása. Sok gyakorlással kell a mozgáspasztalatokat bővítenünk.

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás). A testi mozgásos képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.

Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét és az egyes szervek teljesítőképességét.

Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.

A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.”

A fejlődés várható eredménye:

- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Mozgáspasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak.
- Fejlődik a térben és időben való tájékozódó képességük.
- Megszeretik és igénylik a mozgást.

- Egyéni, csoportos, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével és a szabályok pontos betartásával.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- A természetes járást ütemes járással váltakoztatják.
- Állórajtból kiindulva 20-30 métert futnak.
- Talicskáznaak combfogással.
- Egyensúlyoznaak padmerevítő gerendán.
- Hátsó függőállásban lábmozgást végeznaak.
- Hat-nyolc lépés nekifutással tetszés szerinti akadályt átugranaak.
- Ugrásukat a talajérésnaak fékezní tudják.
- Kislabdát hajítanaak távolba. Labdát vezetnaak

Síkerkítéríum:

- Olyan feltételek megteremtése, amelyek elősegítik a biológíai fejlődést, növelik a szervezet teherbíró, ellenálló és alkalmazkodóképességét.

5. AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

Alapelvek:

- Az óvodapedagógus olyan légkört teremtsen személyével, tárgyakkal, tevékenységekkel, amiktől a gyermekek pozitívan változnak, fejlődnek.
- Minden gyermek egyéni fejlődésének megfigyelése és segítése.

Az óvodapedagógusok feladata:

a csoport szakmai programjának (éves pedagógiai terv) elkészítése,
havi – heti – napi ritmusok kidolgozása, szokásrendszer kiépítése,
a teljes személyiség fejlődése, fejlesztése és differenciálás megvalósítása.
kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó, élményszerzési tevékenységek beépítése,

Fejlesztésről akkor beszélhetünk, ha a tevékenységek szintje egy lépéssel megelőzi a gyermek aktuális fejlettségi szintjét.

Az óvodás korosztály számára a kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, tevékenységi forma. Kötetlenségként éli meg a gyermek, melyben az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét.

Az óvodapedagógustól tudatosságot, nagyobb szervezési, áttekintő képességet és nagyfokú kreativitást igényel.

Kötetlen foglalkozás alkalmával a gyermekek érdeklődése alapján mindig változó létszámú és személyi összetételű kis csoporttal foglalkozik az óvodapedagógus. A kisebb létszámból adódóan nagyobb lehetőség nyílik az egyéni bánásmód és a differenciált foglalkoztatás megvalósítására, a gyermek fejlődési ütemének figyelembe vételére.

A kötött és kötetlen tevékenykedést egyaránt hassza át a játékoság, az élményt adó, oldott légkörben való cselekvés.

5.1. Tervezés

A tanulás tervezésének elvei:

- Az óvónő gondolja át a nevelés egészét a helyi lehetőségek és viszonyok ismeretében, építve a spontán gyermeki ötletekre, a gyermek meglévő tapasztalataira.
- Tudatosan, átgondoltan készítse el a tervet, vegye számításba az egyes gyermek fejlődési ütemét, a fejlődés dinamikáját.
- Érvényesítse a tervezés során a komplexitás elvét, a témaköröket több nézőpontból, sokoldalúan közelítse meg tevékenykedtetés és tapasztalatszerzés segítségével.
- Törekedjen egy ötlettár összeállítására, amelyet évenként újít, kibővíti figyelembe véve a gyermek életkorát, fejlettségi szintjét.
- Tartsa szem előtt a gyermeki ötleteket, amelyeket a későbbiekben épít be a tervezésbe.

- Vegye figyelembe a családból hozott ismereteket, szokásokat, élményeket, azok gyermekekre gyakorolt hatását, amely összefüggésben áll a gyermek testi és pszichés fejlődésével.

5.2. Dokumentálás

Az egyéni fejlesztéshez az alábbi dokumentumokat kell készíteni:

- anamnézis,
- feljegyzés az esetleges családlátogatásról,
- a fejlődést regisztráló anyag (a beszoktatás időszakáról, a folyamatos megfigyelésekről, a képességek felméréséről, a fejlesztés tartalmáról)
- A nevelési tervet és a gyermekcsoportra vonatkozó feladatokat, adatokat folyamatosan rögzítjük. A gyermeki fejlődést nyomon követjük és az egyénileg kijelölt fejlesztendő területeket fejlesztési-lapokon vezetjük.

A gyermekek nevelési-oktatási tervei:

Nevelési tervünk korosztályonként más felosztásban tartalmazza a gyermekek szokásrendszerét, közösségi élet és magatartási szokások alakítását, a játék és a munka tevékenységrendszerét, valamint az anyanyelvi nevelés feladatait.

Az ismeretszerzés tervezése egész évre készül, melynek alapja az évszakok változásai és az ünnepek. Az éves tervet átfogó havi lebontásban készítjük el, melyet konkrét heti tervezésben írunk le, ami segíti az azonnali korrigálást, biztosítva a reagálás lehetőségét.

A heti ütemterv magába foglalja az óvónő munkájának teljes vázát, melyben megjeleníti a tevékenységek anyagát, feladatát, a komplex foglalkozások témáját, a csoport és gyermek tevékenységét.

A gyermekkel kapcsolatos információk, adatok rögzítési gyakorlata

Pedagógiai adatok:

- szociokulturális háttér jellemzői, első családlátogatás, beszoktatás, családban bekövetkezett változás
- korai fejlődésre vonatkozó adatok (anamnézis)
- aktuális fejlettség (mozgás, értelmi és szociális fejlettség)
- egyéni bánásmódhoz szükséges eljárások
- fejlődés állomásainak regisztrálása konkrét események szerint
- értékelő visszajelzés
- kapcsolat a családdal (családlátogatás, szülői értekezlet, kapcsolattartás és együttműködés feladatai)

Pszichológus adatai

Egyéb, speciális szakemberek anyagai

Belső ellenőrzési terv

ELLENŐRZÉS TERÜLETEI	IX. hó	X. hó	XI. hó	XII. hó	I. hó	II. hó	III. hó	IV. hó	V. hó	VI. hó	VII. hó	VIII. hó
Csoportnaplók	V		V			V			V			V
Mulasztási naplók		H		H			H		H			H
Fejlesztő lapok			V			V			V			V
Nevelési területek	V		V		V		V		V			V
Ünnepek, ünnepélyek	M	M	M	M		M	M	M	M			
Kirándulás, séta		V				V			V			V
Szülői értekezletek	V				V					V		
Kapcsolattartás			V					V				

5.3. Környezet kialakítása

Alapelvünk:

- Az óvodai környezet, csoportszoba, udvar legyen biztonságos.
- Törekedjünk az esztétikus, kellemes környezet kialakítására.

Az óvodapedagógus alapvető **feladata**, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az **érzelmi biztonságot**. Úgy szervezi az óvodai környezetet - személyi és tárgyi feltételrendszer -, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

A szakmában elfogadott általános elvárások közül (pl. tolerancia, nyitottság, elfogadó attitűd, szeretetteljesség, következetesség, stb.) kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő- fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában.

5.4. A tevékenységek megszervezése

Tevékenységi formák idő- és szervezési jellemzői:

Az óvodai életrend megszervezésénél **maximálisan biztosítsuk a gyermeki jogokat** (vallási, nemzeti, etnikai) hovatartozástól függetlenül.

Figyelembe vesszük a napi élet szervezésénél a **gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét**. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk.

Az óvodáskorú gyermek fő tevékenységét, a játékot vesszük kiinduló pontnak. Ebből következik, hogy a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk.

A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítania, valamint olyan légkört, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet és választhat a lehetőségek közül.

5.5. Óvodapedagógusi munkaközösség

Az óvodapedagógusok igényei alapján önszerveződő munkaközösséget működtetünk.

Munkaközösségünk rendszere:

- Belső pedagógiai fejlesztés, továbbképzés színtere, az alkotó pedagógiai tevékenység ösztönzője, amely igény szerint jön létre, önkéntes, segíti az új ismeretek megszerzését, biztosítja a szakmai fejlesztést, szakmai igényesség erősödését.
- Gyakorlati problémákat elemez, a tevékenység tartalmát a tagok határozzák meg, vezetőjét is maguk választják.
- Az óvoda helyi programjának megvalósításában alapvető szerepet tölt be.
- Óvodánk évente szakmai munkaközösségeket működtet.

5.6. Kapcsolattartás a szülőkkel

Az óvoda és a család kapcsolata a nevelés folyamatában:

Az Óvodai nevelés alapprogramja meghatározza: „az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője”.

Az óvodát szociális és nevelő-személyiségfejlesztő funkciója összekapcsolja a családdal.

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. A kettő összhangja, az óvoda folyamatos együttműködése a szülőkkel a gyerekek harmonikus fejlődésének feltétele.

Az együttműködés alapelvei

- A családban és az óvodában nevelkedő gyermekért mind a két környezet felelős.
- Az óvoda csak a családdal együtt, a családi nevelés funkcióját erősítve tudja nevelő szerepét betölteni.
- Az együttműködés egyenrangú nevelőtársi viszonyban, jó partnerkapcsolati viszonyban valósuljon meg. Alapja a kölcsönös bizalom és segítségnyújtás. Az óvónő tájékoztatja a szülőket arról, hogy mi történik az óvodában. Megismeri a családok életmódját, a gyermekek helyét a családban.
- A család tapasztalati, információi a gyermekek egyéni különbségei megértésében nélkülözhetetlenek. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek a család megismerése, megnyerése és aktív, őszinte közreműködése útján eredményesebben fejleszthető. A szülő találjon az óvónőben támaszt és segítőtársat gyermeke neveléséhez.
- Az óvoda, a nevelőközösség a szülők nevelési szemléletét tapintatosan befolyásolja, alakítja. Az együttnevelésben az óvónő vállalja a megértőbb, a türelmesebb, az érzelmileg elfogadó partner szerepét. A kölcsönös kapcsolat kifejezője az is, ha a szülők kérését, javaslatát, esetleg bírálatát az óvónő komolyan fontolóra veszi, nem hárítja el.
- Az egyenrangú nevelőtársi viszony az óvónők és a szülők kölcsönös alkalmazkodásában is megnyilvánul /pl. a szülő megvárja, amíg a gyermek elrakta a
-

- játékot vagy eszik, azután viszi haza. Ugyanakkor az óvónő is lehetővé teszi, hogy indokolt esetben később érkezzen a gyerek az óvodába./
- A családi és az óvodai élet folyamatosságának biztosítását segíti, ha a gyermek fokozatosan kerül be az óvodába. Egy-egy saját játékot, tárgyat bevihet a csoportba és magánál tarthatja. A gyermek beilleszkedését segíti, ha figyelembe veszik egyéni szokásait, igényeit.
- Szükséges, hogy az óvoda minden dolgozója előítéletektől mentesen tudjon közeledni minden családhoz.
- Az együttnevelés módja családonként különböző.

A kapcsolattartás formái:

szülői értekezlet,	nyilvános ünnep,
nyílt nap,	szülői munkaközösség,
beszoktatás,	faliújság.
naponkénti párbeszéd,	családlátogatás,
munkadélután,	

A kapcsolattartás újszerű formái:

- óvodába hívogató játszóház,
- levél a leendő óvodásnak,
- kirándulás közösen a szülőkkel,
- beszélgető körök,
- óvoda újság,
- közös programok, pl. adventi készülődés, gyermeknap,
- vásárok,
- szülők fóruma,
- játszó-, munka-, teadélután,
- Szülői Munkaközösség
- óvodai kiállítás,
- írásos információ,
- gyermekvédelmi intézkedések,
- szülői elégedettségi mérés.

Minőségfejlesztés során a családot, mint partnert kezeljük, figyelembe vesszük igényeiket, elégedettségüket vagy éppen elégedetlenségüket.

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat

Székhely: Óbudai Mesevilág Óvoda

Tagintézmény: Cseppke Óvoda

Telephely:

Tagintézmény: Vizi Óvoda

OM azonosító: 034258

1039. Bp. Bárczi Géza u. 1.

1039. Bp. Bárczi Géza u. 2.

1039. Bp. Viziorgona u. 1.

1039. Bp. Viziorgona u. 2.

Tel/fax: 06-1-243-1508

Tel. 06-1-243-0598

Tel. 06-1-454-0513

Tel/fax: 06-1-243-1360

MELLÉKLETEK

1. MEGFIGYELÉSI SZEMPONTOK AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁIHOZ

1.1. Játék

Funkciós vagy gyakorló játék

Mozgásfejlettségi mutatók:

- mozgásai mennyire gördülékenyek,
- mennyire koordináltak,
- mozgásai egyszerűek, összetettek,
- nagy- vagy finommozgásokat használ gyakrabban.

Fikciós vagy szerepjáték

Mozgásfejlettségi mutatók:

- melyik cselekvés végzésénél jelennek meg a finommozgások,
- melyik tevékenységben használ nagymozgásokat,
- mennyire folyamatosak a mozdulatsorok,
- mennyire koordináltak a mozgások,
- egyszerű vagy összetett mozgások vannak többségben,
- mozgása nyugodt, ritmikus, kapkodó, aritmikus,

Szabályjáték és konstrukciós játék

Mozgásfejlettségi mutatók:

- mennyire folyamatos a mozgás,
- milyen a tempója, ritmusa (gyors, lassú, egyenletes, hullámzó),
- helyes-e a mozdulatok egymásutánja,
- sikeresek-e a finommozgások,
- célszerű-e az eszközhasználat,
- mennyire rendezettek, szervezettek az egyes mozgások.

1.1.1. A játék belső értékelésének célja

Annak körvonalazása, hogy a játék:

Betöltötte-e a gyermeki személyiség tiszteletben tartása mellett szerepét a személyiségfejlesztésben?

Érvényesült-e a tevékenység meghatározó szerepe a fejlesztésben?

Hogyan, milyen módon érvényesült a gyermekek elemi pszichikus szükségleteinek kielégítése:

- visszatérően, hosszantartóan, zavartalanul?
- Tükrözi - e a gyermekek játéka a külvilágból származó benyomásait?
- Tükrözi - e a saját belső világukból eredő benyomásait?

1.1.2. A játék belső értékelésének szempontjai

A tevékenység feltételei

Tárgyi feltételek:

- Sikerült-e nyugodt, családias, derűs légkört kialakítani a csoportban?
- A hangulati tényezők milyen szerepet játszottak? Milyen mértékben és előjellel szolgálták, vagy gátolták a játék feltételeit?
 - óvoda, csoport esztétikuma
 - óvónői –dajkai -szülői kontaktusok, kommunikáció
- A játékkészlet mennyiben felelt meg a gyermekek tényleges játékvágyának, igényeinek, szükségleteinek?
- Volt-e motiváló, ötletadó ereje?
- A „negatív” játékeszközök mértéke a csoportban.
- A kész játékszerek mellett milyen félkész, vagy készített játékot alkalmaztak eredménnyel
- A játékhoz biztosított hely minősítése.
- Milyen élettér áll a gyermekek rendelkezésére? Szükség esetén lehetett-e növelni a teret?
- Jól szolgálta-e a csoportszoba berendezése, elrendezése az életkorból, fejlettségből eredő
- játékot?
- A NAPIREND szolgálja-e a játék folyamatosságát? Kellően rugalmas-e a tevékenységek rendszere a napirendben?
- Biztosított-e a játékhoz kapcsolódó szokás- és szabályrendszer állandósága, a csoportnak való megfelelése?

Személyi feltételek:

- Az óvónő tevékeny, gazdag óvodai életet kínált-e a csoportnak?
- Gondoskodott-e elegendő élményhátterről a játékhoz?
- Feltérképezte-e a gyermekek eltérő élményanyagát?
- Törekedett-e a hátrányok mérséklésére?
- Hogyan biztosította a kedvezőtlen élmények okozta feszültségek csökkenését?
- Sikerült-e védelmet, támaszt, biztonságot nyújtani az agressziót, szorongást mutató gyermekeknek?
- Van-e ismerete, tapasztalata a szülők játékfelfogásáról?
- Fellelhetők-e az óvónő beállítódásában, nevelői stílusában játékos elemek, játékoság (oldottság, humor, jókedv, vitalitás)?
- Tiszteletben tartja-e a gyermekek hangulatát, kívánságait, játékorientációját?
- Az óvónő helyesen választotta-e meg játékírányítási módszereit:
 - segítség, előmozdítás,
 - közbelépés, beavatkozás,
 - konfliktusmegoldás.
- Mennyiben töltötte be a játszótárs szerepét?
- Modelladó tevékenysége hogyan orientálja a játék folyamatát?
- Magatartása motiválta-e a gyermek társas kapcsolatát?

A játék az egészséges életmód alakítása terén

- Kielégítette-e a játék a gyermekek elemi pszichikus szükségleteit?
- Igazodott-e a gyermekek mozgásszükségletéhez: korlátlan mozgáslehetőséggel, funkciógyakorlással, természetes (nagymozgások) lehetőségeinek biztosításával, járás, futás, mászás, ugrálás, hempergés, függés, lengés, hintázás, dobás.
- Elősegítette-e a mozgásdifferenciálódást: mozgásügyesség, koordináció, téri orientáció és finommotorika terén?
- Kielégítette-e a játék a gyermekek tevékenységszükségletét? (céltalan vagy célszerű cselekvési igényüket, alkotóvágyukat, önkifejező igényüket, élmények újraélését, öröm, siker iránti igényüket, fantázia kibontakoztatását, feszültség, félelem oldását, önállósodási vágyukat, érvényesülési akarataikat).

A játék az érzelmi nevelés és a szocializáció terén

- Pozitív és negatív érzelmek megjelenése a gyermekek játékában milyen arányú?
- Gazdagodott-e érzelmi életük; hogyan mutatják ki az elfogadást, szeretetet, örömet?
- Milyen mértékűek az agresszív játékok és megnyilvánulások?
- Képesek-e lemondani, átadni önként a kedves játékot?
- Tudnak-e örülni társuk sikerének?
- Érdeklődnek-e társuk sikere iránt?
- Az empátia mennyiben jelenik meg egymáshoz való viszonyukban?
- Képesek-e a kialakított szokásokat betartani, önmaguk fegyelmezésére?
- Kapcsolatteremtés a csoportban: (egyedül játszó, társsal játszó, együttműködés foka, megegyezés a társakkal, alkalmazkodás, mássággal rendelkezők tolerálása, rászoruló segítése).
- A konfliktushelyzetek milyen formákat öltenek a játékban? (Tapasztalható – e a játék általi megoldásuk? Feloldásuk a játék segítségével?)
- A társas kapcsolatokban mennyire különböznek a nemek, a nemekre jellemző viselkedési szokások: udvariasság, figyelmesség, nemekre jellemző tevékenységek differenciálódása?

A játék az értelmi nevelés, fejlesztés terén:

- Hogyan fejlődött a gyermekek kommunikációs, metakommunikációs eszköztára a játék hatására? A játék bővítette-e kellően a fogalomismeretet?
- Milyen tartós és milyen mélységű egy-egy játéktéma, élmény kijátszása a gyermekeknél?
- Milyen játékfajták dominánsak a csoportban: a mozgásos játékok, a szerepjátékok, az építő játékok, a barkácsolás, konstruálás, a bábozás, a dramatikus játékok, a szabályjátékok: – mozgásos és az értelmemfejlesztő játékok?
- Tetten érhető-e a játéktevékenységek előrelátása, „megtervezése”, megszervezése, a gyermekek önállósága.
- Értelmi erők spontán (önkéntelen) és szándékos megnyilvánulása a játékban: figyelemkoncentráció, figyelemmegosztás, megfigyelés, észlelés, a rész-egész viszonyának felfedezése, emlékezet, megtanulás, bevésés, képzelet, fantázia működése, fogalmi gondolkodás, problémamegoldás, alkotó kreativitás.

1.1.3. Szempontok a játéktevékenység megfigyeléséhez és elemzéséhez

- Milyen játszócsoportok alakulnak ki a játékidő folyamatában, s hogyan jellemezhetőek? (játékszintek, gyermekkapcsolatok, viselkedésformák.)
- Megfigyelhetők-e a különböző együttműködési fokok a csoportba s ez hogyan jellemezhető?
- Mivel magyarázható a „csellengő” gyerek(ek) magatartása?
- Van-e a csoportban vezető egyéniség? Hogyan hat személyisége a játszó csoportokra?
- Hogyan tükröződik a gyerekek játékában a csoport életkori összetétele, szokásrendje, értékrendje, élménybeli gazdagsága?
- Melyek azok a feltételek, amelyek biztosításával sikerült kialakítani a nyugodt légkört a csoportban a jó játékhoz? (vagy milyen ok(ok)ra vezethető vissza a nyugtalan, feszült légkör, amely jellemzője volt a csoport játéknak?)
- Milyen nevelési feladatok megoldására nyílt lehetősége a gyermekek játékában, az óvónő mennyire élt ezekkel a lehetőségekkel?
- Segítette-e az óvónő a gyermekek játékát viselkedésével, irányító tevékenységével? Hogyan hatott a játszó gyermekekre?
- Mikor, milyen céllal és hogyan értékelte az óvónő a gyermekek tevékenységét. Magatartását a játék során?
- A gyermekek játékból leszűrt tapasztalatokat, nevelési feladatokat, hogyan továbbította az óvónő a „nevelési partnerek”-hez?
- Hogyan segítette az óvónő a gyermekek bekapcsolódását a játékba?
- Milyen empátiás jelenséget tapasztalhattunk az óvónő részéről? Milyen játékhelyzetben, nevelési helyzetben nyilvánult meg az óvónő empátiás készsége? Hogyan hatott a gyermekekre?
- Milyen vérmérsékleti típusokat figyelhetünk meg a gyermekeknél a játék folyamán? Hogyan-miben tükröződnek ezek?
- A kommunikáció mely módjai voltak döntőek a játékban?
- A gyermekek egymás közötti,
- Az óvónő-gyermek közötti interakcióban?
- Milyen metakommunikációs jeleket használt az óvónő, illetve használtak a gyermekek a játékidő alatt? (mimika, pantomimika, vokális mimika, proxemika)
- Milyen és hány informális csoport alakult ki a játéktevékenységen belül? Találkoztunk-e vonatkozási (referencia) csoportokkal a játék folyamán? Mi jellemezte ezeket?
- Alakultak-e csoportformák a játék alatt? (közös norma és értékrendszer). Milyen témájú szerep, konstrukció, szabályjátékok kapcsolódnak egymással?
- Milyen alapvető motívumokkal találkozhatunk a gyermeki tevékenységre készítésében? (szükséglet, homeosztázis, drive, érzelem, vágy).
- Keressünk konkrét példákat a szociális motívumok tevékenységformáló hatására? Jutalmazás és büntetés)

1.2. Vers–mese

Mozgásfejllettségi mutatók:

A vers-mese esetén a mozgások kiegészítő tevékenységként jelennek meg. Általában utánzó, mimikai mozgásokat, a testtartás különböző formáit, gesztusokat és értelmezést segítő mozdulatokat figyelhetünk meg a gyerekeknél verselés, mesélés közben. Ezen mozgások közül egyesek spontán módon, mások tudatosan keletkeznek.

Figyeljük meg:

- kifejező-e a mimikája,
- használ-e értelmezést, segítő gesztusokat,
- mi jellemző az utánzó mozgásokra (felismerhető, gördülékeny, darabos, azonosítható),
- célszerűek-e az egyes mozdulatok (karemelés, dőlés, fordulás),
- képes-e mimikával kifejezni magát (szöveget kiegészítően, illetve helyettesítően).

1.2.1. A vers – mese belső értékelésének célja

Annak megállapítása, hogy betölti-e funkcióját a 3-7 éves korosztály fejlesztésében:
az érzelmi biztonság, mint lelki szükséglet megteremtésében,
az anyanyelv ápolásában, fejlesztésében,
a gyermekek pszichés nevelésében,
az irodalmi élmények (pszichés) értelmi kisugárzásában,
mennyiben gazdagítja személyiségüket érzéki-értelmi élményeken keresztül,
az etikai kontroll alakításában.

1.2.2. A vers – mese belső értékelésének szempontjai

A tevékenység feltételei:

Tárgyi feltételek:

- Sikerült-e kedvező feltételeket teremteni:
- vers-mese helye a napirendben,
- eszközkészlet minősítése (mesekönyv, bábok),
- verselés-mesélés helye, körülményei, szimbólumok, „szertartások”,
- a csoport általános klímája,
- fényviszonyok,
- vers-mese anyag minősítése.

Személyi feltételek:

- Az óvónő személyiségében rejlő értékek megléte: azonosulás, beleélés képessége, mese szeretete, kifejezőmódja, előadásmódja.
- Felfogása a mesenevelésben betöltött szerepéről.
- Hangulatteremtő képessége. Motiváló hatása.
- Mit tesz az óvónő önmaga ez irányú fejlesztése érdekében?
- Kielégítette-e a gyermekek mindennapos mese iránti igényét?
- Milyen lehetőségeket teremtett az élmények feldolgozására?
- Mennyiben támogatja a játékos improvizálást?

A vers-mese az egészséges életmód alakítása terén

- Az irodalmi válogatásban egészségvédelmi vonatkozások megjelenése.
- Az irodalmi tevékenységek hatása a gyermekek hangulatára, nyugalma.
- Az irodalmi tevékenységek hatása a gyermekek pszichés zavaraira, belső konfliktusaik megoldására.
- Biztosított volt-e a kényszernélküliség, a vers-mese tevékenységekben való önkéntesség, szabad választási lehetőség?

A vers-mese az érzelmi nevelés és szocializáció terén

- Az irodalmi válogatás hogyan igazodott a csoport, az egyes gyermek életkori és egyéni igényeihez, szükségleteihez?
 - mondókák, népi mondókák
 - versek
 - mesék, népmesék, műmesék, elbeszélések.
- A mondókák: biztosították-e az érzelmi, testi közelséget felnőtt-gyermek között, adtak-e megnyugtatót, biztonságot, a gyermekek számára, érzékelhetővé vált-e a ritmus, és végül adtak-e élményt, örömforrást jelentettek e?
- A versek: közel kerültek-e a gyermekekhez, milyen stílusú verseket kedveltek leginkább, megjelentek-e spontán helyzetekben (pl.: játékban, természetben, stb.) a versmondás jellemzői?
- A mesék: hogyan hatottak a gyermekek érzelmvilágára, biztonságérzet megteremtését segítették? Oldották a szorongást, félelmet? Milyen pozitív, negatív érzelmeket váltottak ki?
- Hozzájárultak-e a gyermekek etikai fejlődéséhez: igazmondás, becsületesség, rossz cselekedet vállalása, gyengébbek, elesettek, mássággal küzdők védelme, segítése, kudarc elviselése, őszinte vállalása (azonosulás a mesehőssel) terén?
- Segítették-e a gyermekek kapcsolatteremtő-képességének alakulását; emocionális fejlődését? Meseélményeik mire ösztönzik a gyermekeket: játék, ábrázolás, bábozás, beszélgetés terén?
- Az irodalmi élmények milyen reprodukciós tevékenységben nyilvánulnak meg?
 - ábrázolás, rajz, festés, kézimunka
 - barkácsolás, eszközkészítés
 - mesejáték, spontán dramatizálás

A vers-mese az értelmi nevelés, fejlesztés terén:

- Felfedezhető-e viselkedésükben a versekkel, mesékkel való azonosulás?
- A gyermekek képesek-e végighallgatni a meséket; milyen előadásmód, technika, alkalmazott eszköz köti le leginkább figyelmüket?
- Nyomon követhető-e tevékenységeikben az emlékezet, képzelet, gondolkodás fejlődése?
- Fel tudják-e idézni a mese hangulatát; egyes mozzanatát, cselekményét, vagy netán fel tudják-e idézni a teljes terjedelmet?
- A mesék megmozgatják-e fantáziájukat? Motiválják-e reprodukálásra; ösztönzik-e őket további alkotásra? (spontán játékban, dramatizálásban, meseszövegben, szerepjátékban)

- Gondolkodásukban megjelennek-e a meséken keresztül az ok-okozati összefüggések felismerése?
- Milyen mértékben valósul meg a kettős tudat (a mese és valóság elkülönülése), felfedezhető-e a mágikus gondolkodás?
- Segítették-e a mesék az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlődését? (beszéd- és kifejezőkészség, tiszta ejtés, hanglejtés, beszédritmus, hangerő, önálló mesélés, elbeszélés, a mesehősök hatása a beszédben; úgy mint: hangerő, hangszín, stílus, mimika, gesztusok, metakommunikáció, kifejezőkészség – párbeszéd, stb.)
- Mi jellemző az óvónő törekvéseire: a szó szerinti meseszöveg elsajátítása, vagy szereplők spontán, önálló, szabad verbális kommunikációjának ösztönzése a gyermekek egyéni képességei alapján.
- Az óvónőtől kaptak-e a gyermekek elegendő bátorítást, biztatást a meseélmények kifejezésére?
- A gyermekekre mennyire jellemző a szereplésvágy?

1.2.3. Az irodalmi mű közvetítésének elemzési szempontjai.

Az elemzés kiemelt szempontjai

- Megvalósította-e az óvónő az irodalmi nevelés tervezett feladatait és esztétikai, az erkölcsi, az anyanyelvi és az értelmi nevelés területén?
- Az alábbi felsorolásunk a fenti kérdés differenciált elemzéséhez ad segítséget, és elemzés többirányú lehetőségre hívja fel a figyelmet.

Az irodalmi mű közvetítése. Az előzmények vizsgálata.

- Milyen az óvónő egyénisége, megjelenése, fellépése, kapcsolatteremtő és empátiás készsége, pedagógiai, lélektani és irodalmi tájékozottsága, nyelvhasználata, szókinccse és kifejezőmódja, beszéde, kiejtése és hanghordozása?
- Megismerkedett-e az irodalmi nevelés csoportszokásaival és hagyományaival?
- Ismeri-e a csoport ütemtervét?
- Tájékozott-e a gyermekek korábbi élményeiről, tudja-e emlékezetből a gyermekek által már ismert verseket, dalokat, meséket és történeteket?
- Milyen megfigyelései vannak a csoport nyelvfejlődési jellemzőiről, nyelvhasználati szokásairól és szókinccséről?

Az irodalmi mű kiválasztása

- Figyelembe vette-e a csoport irodalmi érdeklődésének és befogadói magatartásának jellemzőit?
- Figyelembe vette-e a választásában a csoport előző irodalmi élményeit és életének kisebb-nagyobb eseményeit?
- Gondolt-e az évszakok, az időjárás, a jeles napok, csoport programjai által adott aktualitásokra?
- Érvényesült-e a választásában a fokozottság és az élménykapcsolás?

Felkészülés az irodalmi mű közvetítésére

- Biztosították-e az új anyagot bemutató és az ismétlő alkalmak korcsoportnak megfelelő anyagát?
- Meggyőződött-e a mű esztétikai értékeiről, elvégezte-e a mű komplex elemzését?
- Változtatott-e a szöveget? Miért és milyen mértékben?
- Helyesen értékelte-e az irodalmi mű esztétikai értékeiből spontán fakadó nevelési és oktatási lehetőségeket?
- Hogyan fogalmazta meg az irodalmi élmény hatásának lehetőségeit (feladatait)?
- Helyesen jelölte-e meg az irodalmi mű közvetítésének módszeres eljárásait és eszközeit?
- Vázlata (tervezete) szakszerű-e? (tartalmi, módszertani, nyelvi, stilisztikai és helyesírási szempontokból megfelel-e a követelményeknek?)
- Szükség volt-e valamely – nyelvi, tartalmi vagy hangulati – szempontból az irodalmi mű bemutatását megelőző előkészítésre (pl. szóértelmezésre, szemléltetésre vagy tapasztalatszerzésre?) Melyikre? Hogyan oldotta meg őket?

Szervezés (kezdeményezés csak indokolt esetben)

- Jól választotta-e meg az irodalmi mű bemutatásának (ismétlésének) a helyét, idejét és módját?
- Alkalmazkodott-e ezen a téren a csoport hagyományaihoz és fejlettségi szintjéhez?
- Figyelembe vette-e az irodalmi mű által kínált lehetőségeket a gyermekek aktivizálásában (pl. a népi mondókák hagyományos és változó funkciója, a népmesék kezdőformulája, a versek témájából fakadó játéksituációk, stb)?
- Elég erőteljes volt-e az óvónő nyelvhasználatának felhívó jellege, alkalmas volt-e az érdeklődés felkeltésére és a gyermekekkel való alkotó kapcsolat kialakítására?

Az irodalmi mű bemutatása (ismétlése)

- Igényes volt-e az óvónő nyelvhasználati módja?
- Helyes volt-e közléseinek és kérdéseinek nyelvi és szövegfonetikai megformáltsága?
- Hogyan, - milyen eszközökkel – biztosította a hangulati feltételeket?
- Hogyan oldotta meg a szervezési feladatokat? Szükségesek voltak-e ezek? Milyen motivációt alkalmazott az érdeklődés fenntartására?
- Sikerült-e a gyermekek érdeklődését és aktivitását a folyamat végéig biztosítani?
- Hatásos volt-e a mű bemutatása?
- Megfelel-e a helyes és szép magyar beszéd követelményeinek?
- Megfelelő volt-e szövegtudása, a kifejező szövegmondás, a kiejtés, a hangsúly, a szövegfonetikai eszközök használata?
- Érvényesült-e a bemutatásban a szöveg prozódiaja, ritmikája?
- Élt-e a bemutatás akusztikai és mimikai lehetőségeivel?
- Milyen érzelmeket váltott ki a gyermekekből a mű bemutatásával?
- Népköltészeti szövegek esetében figyelembe vette-e a műfaji sajátosságokból fakadó előadói hagyományokat?
- Hű volt-e a mű mondanivalójához?
- Sikerült-e a mesemondás alkalmával igazi mesesituációt és magatartást létrehozni?
- Felkeltett-e a vers bemutatásával a gyerek spontán utánozó hajlamát?
- Megtartotta-e a vers ismétlő bemutatásának kívánatos mértékét?

- Megtanulták-e a gyerekek a verset? (eljutott-e az „elsődleges rögzítés”-ig? nem követelmény!)
- Ismétlő alkalmakon hogyan biztosította az ún. felidéző hatás létrejöttét? Élt-e az élménykapcsolás lehetőségével?
- Mese-ismétlés folyamán hogyan segítette a gyermekek spontán dramatizálási (bábozási) hajlamát?
- Törekedett-e a komplex esztétikai hatás kiváltására? Helyesen értelmezte-e a komplexitást?
- Tárgyi szemléltetés indokolt és mértéktartó volt-e? Milyen eszközöket használt?
- Módszerei és eljárásai megfeleltek-e a gyermekcsoport adottságainak és az anyag sajátosságainak?
- Megfelelő volt-e nevelői magatartása?
- Hogyan és milyen módon szituációban értékelt? Változatos volt-e az értékelése?
- Érzékelte-e, hogy kik vettek részt és kik maradtak távol? Miért?

Szervezés (átvezetés a játékba – csak indokolt esetben)

- Biztosított-e harmonikus átmenetet a játékba? Tiszteletben tartotta-e az irodalmi anyag műfaji sajátosságaiból fakadó lehetőségeket a gyermek spontán igényeit?
- Adott-e lehetőséget az irodalmi élmény kifejezésére, elmélyítésére?
- Megragadott-e minden lehetőséget a gyermekek irodalmi ízlésének és anyanyelvi készségeinek fejlesztése érdekében?
- Milyen volt kérdéseinek és közléseinek nyelvi megformálása?
- Mit tett a rendelkezésre álló időben a gyermekek nyelvi és irodalmi nevelése érdekében? Beszélgetett-e a gyermekekkel, adott-e módot egyéni könyv nézegetésére, „duruzsolt-e” irodalmi szöveget, nyelvi fordulatokat játékidőben?
- Milyen társas helyzetben beszélgetett a gyerekekkel?
- Milyen volt az óvónő és a gyerekek szóbeli megnyilvánulásainak arányait?

1. 3. Ének – zene – énekes játék

Mozgásfejlettségi mutatók:

- jól rögzítette-e a mozgások egymásutánját,
- mennyire tagoltak a mozgások,
- a tempó és a ritmus megfelel-e a teljesítőképességnek, követelménynek,
- sikeresek-e az egyensúlyozó mozgások (guggolás, felállás, forgás-pörgés),
- eredményesen méri-e fel a térbeli viszonyokat (elhelyezkedés, megfelelő hely kiválasztása köralakításhoz, futással kapcsolat játékhoz),
- képes-e a gyors irányváltásra,
- biztos-e a térbeli tájékozódásban (irányok)

1.3.1. Az ének-zene, énekes játék belső értékelésének célja

- annak megállapítása, hogy a tevékenység hogyan járult hozzá a gyermekek:
- zenei érdeklődésének felkeltéséhez,

- érzelmi kiegyensúlyozottságának megteremtéséhez,
- önkifejezéséhez,
- esztétikai fogékonyságának megalapozásához,
- zenei anyanyelvük kialakulásához?

1.3.2. Az ének-zene, énekes játék belső értékelésének szempontjai

A tevékenység feltételei:

Tárgyi feltételek:

- Mennyiben sikerült megteremteni az oldott, kreatív légkört az énekes, zenei élmények befogadására? (ötletek, elképzelések figyelembe vétele)
- Hogyan minősíthető a tevékenység eszközkészlete: ritmushangszerek, dallamjátszó hangszerek, auditív eszközök, bábok.
- Zenehallgatás eszközkészlete, megoszlása: gyermekdalok, népdalok, műzene, komolyzene. Milyen helyi lehetőségek vannak az élményszerzésre?
- Milyen helyet kap a napirendben, hetirendben a tevékenység? A csoportszoba, mint környezet, hogyan minősíthető e tevékenységhez?

Személyi feltételek:

- Az óvónő személyisége, felkészültsége, igényessége, ének-zene szeretete.
- Személyes példája modellértékű-e? Jellemzően megnyilvánul-e énekes, játékos kedve a gyermekekkel való kontaktusaiban? Tud-e önfeledt játszótárs lenni?
- Képes-e korszerű, igényes anyag kiválasztására?
- Az óvónő tevékenységében hogyan minősíthető a zenei műfaj válogatása: mondókák, népi mondókák, gyermekdalok, népdalok, műdalok, dalos gyermekjátékok, népi játékok, zenehallgatás műfajai.
- Az óvónő tekintettel van-e a gyermekek eltérő képességeire?

Az ének-zene, énekes játék az egészséges életmód alakítása terén

- Az ének-zene, énekes játékok biztosították-e a gyermekek mozgásigényének, játékszükségletének kielégítését, felszabadultságát, kiegyensúlyozottságát?
- Segítették-e a beszédritmus, a helyes artikuláció, légzéstechnika alakulását?

Az ének-zene, énekes játék az érzelmi nevelés és szocializáció terén

- Sikerült-e minden gyermeket, valamilyen szinten megérinteni az énekkel, zenével, énekes játékokkal? Szívesen vesznek-e részt a gyermekek az óvónő által kezdeményezett foglalkozásokon?
- Az egyes gyermeket milyen jellegű ének-zenei hatás vonzza: éneklés, mozgás, ritmusjáték, hangszerek, zenehallgatás (élőzene, hangszerjáték, gépi zene, óvónői ének). Van-e a csoportban olyan gyermek, aki nem érdeklődik a tevékenység iránt?
- Mindennapos tevékenységgé vált-e az éneklés, zenélés: kezdeményeznek-e önállóan éneket, énekes játékot és hol: csoportszobában, udvaron, játékban, séta alkalmával, megfigyelés közben.
- Milyen helyet kapnak az ének, a zene, az énekes játékok az óvodai rendezvényeken, ünnepeken, hagyományos alkalmakon, napirendi tevékenységekben (pl.:

születésnap, nemzeti ünnep, gyermeki élet ünnepei, anyák napja, települési ünnep, gyermeknap).

- Hogyan fejlődött a gyermekek önállósága a zenei tevékenységekben?
- Hogyan alakult kreativitásuk, ízlésük?
- Az ünnepi előkészületek, az ünnepek dalanyaga milyen érzelmi hatásokat váltott ki a gyermekekből?
- Az ének-zenei tevékenységek milyen szerepet játszanak a gyermekek egyéni képességeinek fejlesztésében: eredményes-e a mozgáskoordináció fejlesztése, a ritmusérzék és hallásfejlesztés, az éneklési készségük: akarnak-e, mernek-e egyedül énekelni? Milyen az improvizálási készségük alakulása.
- Sikerült-e vonzóvá tenni a gyermekek számára a közös zenei tevékenységet: énekes összeállítás, ritmuszenekar, meséhez, bábozáshoz énekes, zenei anyag összeállítása, táncos összeállítás.
- Elfogadják-e a társ vezető szerepét, képesek-e az irányításra, szívesen vállalnak-e szerepet, esetenként szereplést?
- Milyen ízlésformáló hatást sikerült kifejteni a gyermekek-szülők körében a kedvelt műfajok tekintetében: gyermek-, nép-, műdalok, komolyzene, népzene, élőzene, hangszeres zene, gépi zene, modern zene.

Az ének-zene, énekes játék az értelmi nevelés, fejlesztés terén

- A gyermekek milyen mértékben képesek differenciálni felismerés után: a zenei hangokat, a környezeti zörejeket, a hangszínt, a különböző hangfrekvenciákat.
- Milyen ütemben sajátítják el a gyermekek a különböző zenei elemeket: dallam, szöveg, mozgás, zenei formaelemek (halk-hangos, lassú-gyors, ritmus-hangsúly, motívum-hangsúly, dallambújtatás).
- Az improvizáló-készség fejlődött-e: dallamimprovizálás, szövegimprovizálás, mozgásimprovizálás, zenei motívum komponálás. Hogyan fejlődött a gyermekek téri tájékozódása? Hogyan minősíthető figyelemkoncentrációjuk az óvónő által kezdeményezett foglalkozásokon?

1.3.3. Szempontsor az ének-zenei nevelés elemzéséhez

- Hogyan érvényesül, milyen tartós volt az óvónő zenei motivációja, vagy az újra motiválás?
- Milyen módon és eszközökkel teremtett (tartós) személyes kapcsolatot az óvónő zenei lehetőségek kihasználásával?
- Hogyan alakultak a zenei-esztétikai tevékenységek (és azok aránya az adott korcsoportban (=befogadás – alkotás – újra alkotás)?
- Hogyan vonul végig a fő zenei feladat a kezdeményezés vagy foglalkozás egészén?
- Megvalósult-e az óvodai zenei nevelés célja és feladata a látottak során, milyen eszközökkel? Milyen zenei képességfejlesztési feladatok valósultak meg, s ezek összhangban voltak-e a gyermekek életkori sajátosságaival? Hogyan alakult az általános nevelési alapelvek és a zenei nevelés kapcsolata a látottak során? Fejlesztette-e az óvónő a gyermeki személyiséget több területen is zenei eszközökkel?
- Hogyan szöttek át a csoportban megfigyelhető zenei tevékenységek az óvodai esztétikai területek egészét?

1.4. Rajzolás, mintázás, kézi munka

Értelmi fejlettségi mutatók:

- milyen kevert színeket használ az alapszíneken kívül,
- megkülönbözteti-e a színárnyalatokat,
- megjelentek-e konstanciák,
- hány dimenzióban képes rajzolni,
- mennyire pontos a megfigyelése (részletek)
- mennyire pontos a képi emlékezete,
- tudja-e rendezni élményeit a megjelenítésben (téma, rendiség, realitás, irrealitás),
- jelennek-e meg egyéni fantáziára utaló jelek, jegyek,

1.4.1. Rajzolás, mintázás kézimunka belső értékelésének célja

Annak megválaszolása, hogy a tevékenység hatásrendszere hogyan járult hozzá a gyermekek:

- alkotóképességének, önkifejezésének fejlesztéséhez,
- önismeretük, önbizalmuk fejlődéséhez,
- tér-, forma- és színeképérzetük gazdagodásához,
- esztétikai fogékonyságuk, igényességük alakításához.

1.4.2. A rajzolás, mintázás, kézimunka belső értékelésének szempontjai

A tevékenység feltételei

Tárgyi feltételek:

- Milyen szinten sikerült megvalósítani az eszközigenyes, vonzó környezetet (mennyiségi, minőségi szempont)?
- Az ábrázolási lehetőségek helye a napi, illetve hetirendben.
- Munkaformák megválasztása és azok eredményessége.
- Élményhátter biztosítása.
- A csoportszoba és a gyermekek közvetlen környezete mennyiben funkcionál példaként az igényes környezetalakításra.

Személyi feltételek:

- Óvónői, szakmai, metodikai felkészültség, manuális készség, az ábrázolás szeretete.
- Milyen az óvónő értékrendje, ízlése, igényessége?
- Képes-e tolerálni a gyermekek egyéniségében rejlő különbségeket?
- Érvényesül-e a korszerű szemlélet az óvónő munkájában: nem az eredmény a fontos, hanem a tevékenység.

A rajzolás, mintázás, kézimunka az egészséges életmód alakítása terén

- A rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységek biztosították-e a gyermekek tevékenység iránti vágyának kielégítését?
- Az eszközökkel való bánásmód szokásainak alakítása terén gondoltak-e az óvó-védő intézkedések megtételére, az érzékszervek védelmére, az egészségügyi szabályok megismertetésére, betartatására, az a viszonylagos rend és tisztaság megőrzésére, ruhájuk, testük szennyeződésének megelőzésére.
- Az eszközök mérete, állapota, elérhetősége, hozzáférhetősége megfelel-e a gyermekek adottságainak?
- Az eszközök, a környezet rendbetétele a rajzolás, mintázás, kézimunka, festés tevékenységek után.

A rajzolás, mintázás, kézimunka az érzelmi nevelés, szocializáció terén

- Kapcsolatba került-e minden gyermek az ábrázolással?
- Milyen módon fejezik ki a gyermekek érzelmeiket az alkotásokban: színek, formák, arányok?
- Hogyan alakult az ábrázoló-, kifejezőkészség az egyes gyermekeknél: hogyan fejezik ki érzelmeiket, megnyilvánulásaikban milyen hangulati tényezők tükröződnek, mennyiben jelennek meg élményeik.
- Milyen egyéni eszközökben nyilvánul meg önkifejezési szándékuk, milyen szintű a gyermekek önbizalma?
- Hogyan minősíthető az ábrázoló tevékenységek hangulata, légköre: eljutott-e minden gyermek oda, hogy a saját szintjén, bátran alkosson, vállalják-e önmagukat, alkotásaikat, milyen érzelmekkel teszik ezt?
- Miben mutatkozik meg az ábrázoló tevékenységek támogató, segítő, megértő, elfogadó légköre?
- Értékként kezeli-e az óvónő a gyermeki alkotásokat?
- Hogyan sikerült biztosítani az ábrázolás élményhátterét?
- Hozzájutott-e minden gyermek a tevékenység öröméhez, alkotás iránti vágyát kielégíthette-e?
- Jellemzően mi (mik) a gyermekek kedvenc technikái?
- Mely témákhoz kötődnek leginkább a gyermekek?
- Igénylik-e, elfogadják-e a segítséget, ötletet az óvónőtől, társtól?
- Hogyan élük meg a tevékenységek sikerét, illetve esetleges sikertelenségét?
- Képesek-e újra kezdeni?
- Törekednek-e a „produktumok” igényes, esztétikus kivitelezésére?
- Szeretnek-e együtt dolgozni, vagy inkább egyedül alkotnak?
- Kitartóak-e egy-egy alkotás véghezvitelében? A megkezdett munkát befejezik-e?
- Hogyan mutatkozik meg kitartásuk a monoton munkában?
- Hogyan jellemezhető a gyermekek munkatempója? Mennyire önállóak a gyermekek?
- Mennyire sikerült megalapozni és előkészíteni a gyermekeket az iskolai írástanulásra?

A rajzolás, mintázás, kézimunka az értelmi nevelés, fejlesztés terén

- Milyen mértékben tükröződik a gyermekek munkáiban a megelőző élmények, tapasztalatok hatása: színek, színárnyalatok, formai elemek alkalmazása, téri kifejezés, rendezőkészség jelei, megfigyelések pontossága, részletek kidolgozottsága, képi emlékezet pontossága, képi gondolkodás tükröződése, a fantázia megjelenése (komponáló-, kreatív-készség) terén?
- Minden gyermek megismerkedett-e az ábrázolás alapvető eszközeivel, anyagaival: agyag, festékek, papírok, textilek, kréták, ceruzák, ecsetek, olló, ragasztó.
- Hogyan minősíthető a gyermekek eszközhasználata: eszköznek való megfelelés, célszerűség, biztonság terén.
- A lehetséges ábrázolási technikát minden gyermek: kipróbálta-e, elsajátította-e?
- Kapcsolatba kerültek-e a gyermekek: az ősi kézművesség valamely ágával: agyagozással, (fazekasság), fonással, szövessel, fafaragással, a népművészettel, a képzőművészettel?

1.4.3. Szempontok a rajzolás, mintázás, kézimunka elemzéséhez

- Mennyiben segítette elő a foglalkozás a gyermekek összetett ismeretszerzését? Tegyen javaslatot!
- Milyen módszereket használt az óvónő, helyes volt-e a módszerek és eszközök megválasztása, alkalmazása a foglalkozáson? Közzölje a saját ötleteit is!
- Mi volt a foglalkozás erőssége? Elemezze!
- A kitűzött célok megvalósultak-e a foglalkozásokon? Indokolja, bizonyítsa!
- Értékelje az irányítást a gyermekek önállóságával összevetve!
- Mennyiben sikerült megoldani a különböző korú gyermekek foglalkoztatását?
- Értékelje a szemléltetést, bemutatását a foglalkozás vezetése és az elkészült munkák alapján! Mit tanácsolna?
- Tovább jutottak-e a gyermekek a technikai ismeretekben? Véleményét indokolja!
- Értékelje a pedagógiai tudatosságot! Hogyan nyilvánult meg? Mit tanácsolna?
- Értékelje a váratlan helyzetek megoldását!
- Értékelje a szervezést! Mondjon más megoldásokat is!
- Elemezze a foglalkozás légkörét és az óvónő egyéniségének, stílusának a foglalkozásban betöltött szerepét!
- Megfelelően járult-e hozzá a foglalkozás a vizuális nyelv elsajátításához? Véleményét indokolja, és tegyen javaslatot is!
- Elemezze a motiváció és a gyermekek munkáinak kifejezőereje közötti összefüggését!
- Értékelje az integráció és koncentráció megvalósulását a foglalkozáson!
- Elemezze és értékelje a műalkotásokkal való ismerkedés megvalósulását!
- Mondja el saját elképzeléseit is!

1.5. Mozgás

A mozgásfejlettség mutatói:

- mennyire célirányosak a mozgások,
- mennyire terhelhető időben, nehézségi fokban,
- mi jellemző teljesítőképességére (alacsony, közepes, magas fokú),
- képes-e minden természetes mozgás elvégzésére.
- mozgása folyamatos, gördülékeny (akadozó, aritmikus).
- milyen jellegű mozgásokban nyilvánul meg ügyessége,
- mennyire szervezettek mozgásai,
- mennyire eredményes egyensúlyozási feladatokban,
- milyen ügyesen használja az eszközöket,
- megállapítható-e állóképességnek megléte,
- tudja-e rendezni a mozgássorokat,
- fellelhető-e tagoltság a mozgásban,
- helyesen méri fel a térbeli viszonyokat,
- képes-e változó tempójú, ritmusú, irányú mozgásra,
- mennyire fárad gyorsan –könnyen (lassan –nehezen).

1.5.1. A mozgás belső értékelésének célja

Annak megállapítása, hogy a tevékenység:

- Mennyiben járult hozzá a gyermekek – testi és mozgásfejlesztése útján – személyiségfejlesztéséhez?
- Mennyiben biztosította a gyermekek mozgásigényének kielégítését.
- Hogyan szolgálta a harmonikus, összerendezett mozgás kialakítását?
- A gyermekek egészséges életmódra, életvitelre nevelésének megalapozását.

1.5.2. A mozgás belső értékelésének szempontjai

A tevékenység feltételei

Tárgyi feltételek:

- Biztosított-e a tiszta környezet: a jó levegő, a megfelelő öltözék, a szabadban végzett mozgás.
- Biztosított-e a megfelelő eszközkészlet a szabadban: gyermekközlekedési eszközök, labdák, kötelek, kombinált sporteszközök, ellátva mászóval, csúszdával, hintával, mászórúddal, mászókötelekkel, kötélletrákkal, gerendák, padok, létrák, mászható fák, stb.
- Biztosított-e a megfelelő eszközkészlet tornateremben, csoportszobában: rendelkezésre állnak-e a mindenoldalú mozgásfejlesztés eszközei? Javaslat: Az óvoda helyi óvodai nevelési programjának mozgásfejlesztő programjával célszerű összevetni az eszközkészletet.

- Csoportszobai, tornatermi és szabadtéri gyakorlóhelyek portalanítása megtörténik-e minden esetben?
- Balesetmentes környezet, higiéniai feltételek biztosítottak-e?

Személyi feltételek:

- Az óvónő modellértékű magatartása, mozgásszeretete, elkötelezettsége az óvoda mozgásprogramja iránt.
- Épített-e a gyermekek mozgástapasztalatára, játékos kedvére?
- Megteremtette-e az óvónő az oldott, játékos légkört, kedvet a mozgásra?
- Mennyiben volt tekintettel az egyes gyermekek képességeire, adottságaira?
- A helyi – környezeti – lehetőségeket maximálisan kihasználta-e?
- Hogyan tudta biztosítani a gyermekek jó közérzetét, a kellő türelmet, toleranciát?

A mozgás az egészséges életmód alakítása terén

- A gyermekek szükségleteiből eredő mozgás iránti vágy erősödött-e, fokozódott-e?
- Van-e olyan gyermek, akinek a mozgás nem jelent örömet? Sikertől-e őt (őket) elmozdítani?
- Szervesen beilleszkedik-e a mozgásfejlesztés az egésznapos tevékenységekbe?
- Biztosított-e a mindennapos, rendszeres mozgás?
- A mozgásban megkapta-e elsődleges szerepét a játék?
- A mozgásprogramok és tevékenységek jól szolgálták-e a gyermekek egészséges testi fejlődését? Helyes testtartást: járásban, – futásban, – ülésben. Helyes légzést: hasi-, tüdőlégzés, a légzés üteme.
- A szervezet egészséges terhelésére ügyeltek-e? (Mozgás és pihenés váltakozása, túlterhelés kerülése.)
- A természetes mozgások (nagymozgások) gyakorlása, kellő hangsúlyt kapott? Járás, futás, ugrás, hempergés, gurulás, mászás, csúszás, stb.
- A mozgásfejlesztés elősegítette-e a mozgásbiztonság kialakulását, a mozgásügyesség fejlődését, a mozgáskoordináció alakulását.
- A mozgásprogramok jól szolgálták-e a gyermekek edzését, erőnlétük fokozását, állóképességük növelését, a terhelhetőségük fokozódását.
- Mozgási-, tartási-, mozgásszervi rendellenességek szűrése megtörtént-e?
- Felvették-e a kapcsolatot a szükséges esetben az arra illetékes szakemberrel: orvos, szakorvos (ortopédus), mozgásterapeuta stb.
- Alkalmaznak-e célirányosan preventív mozgásprogramot, mozgásszervi elváltozások megelőzésére? (Test-tartási rendellenesség megelőzése, lábboltozat egészséges fejlődése)
- A finommozgás, finommotorika jól fejlődött-e a mozgásdifferenciálódás során? Kéz, csukló, ujjak.
- Kialakult-e a dominancia minden gyermeknél? Kezesség: bal – jobb
- Keresztszöveg működése, koordináció: szem-kéz koordináció, szem-láb koordináció, oldaliság rutinja, térirányok biztonsága.
- A gyermekek terhelhetőségéről milyen módon győződött meg az óvónő a mozgások során?
- Tudott-e alkalmazkodni az egyéni teherbíró-képességű gyerekekhez: fáradékonyság, túlmozgékonyosság.

A mozgás az érzelmi nevelés és szocializáció terén

- A gyermekek szívesen, önként részt vesznek-e a mozgásban?
- Igénylik-e a rendszeres, mindennapos mozgásprogramokat?
- Tisztában vannak-e saját mozgásképeségükkel?
- Ismerik-e társaik mozgásképeségeit, tolerálják-e a másságot: mozgássérültek, korlátozott mozgásúak, hiperaktívak, kisebbek.
- Milyen a kitartásuk a mozgásprogramokon. Képesek-e közös erőfeszítésre? Segítik-e társaikat a közös eredményért? Képesek-e szerepmegosztásra; az eszközök elosztására?
- Kezdeményezik-e önállóan az egyszerű mozgásos szabályjátékokat?
- A konfliktushelyzetek megoldására önállóan képesek-e?
- Versenyhelyzetekben milyen magatartást, viszonyulást mutatnak: szorongás, lelkesedés, sikerek megélése, kudarc, vereség tűrése, mások vereségének tolerálása, szabályok betartása.
- Megjelenik-e a mozgásos kreativitás: tánc- mozgás zenére, játék kitalálása.

A mozgás az értelmi nevelés, fejlesztés terén

- A mozgásprogramok segítették-e a gyermekek pontos észlelését: nagyság, távolság, tömeg, súly, stb., a téri tájékozódást: téri arányok, hosszúság, távolság, mélység, magasság, stb.
- A mozgásprogramok segítették-e a testséma kialakulását, a helyzetfelismerő-, döntési-, alkalmazkodó-képesség kialakulását, a gyermekek kitartását,
- Hogy működik a mozgásemlékezetük?
- Képesek-e szóbeli utasítás alapján a mozgások végrehajtására?
- A feladatot képesek-e gondolatban véghezvinni, a megoldás módját, eltervezni.
- Szakkifejezéseket alkalmaztak-e? Értik-e a gyermekek azokat?

1.5.3. Szempontok a testnevelési foglalkozások elemzéséhez

- Megvalósította-e a tervezetben megjelölt nevelési-,oktatási-,képzési feladatokat?
- A foglalkozásdidaktikai feladatainak megvalósítása megfelel-e az oktatás menetének?
- Mivel szolgálta a főgyakorlatok előkészítését (élettani hatáskiváltás, cél és rávezető gyakorlatok, motiváció)?
- A főgyakorlatok tervezett végrehajtási módja megfelelt-e a korcsoport fejlettségi, előképzettségi szintjének?
- Ellenőrizte-e (megfigyelés, hibajavítás) a mozgások helyes végrehajtási módját?
- Biztosította-e a foglalkozás szervezésével, valamint az alkalmazott foglalkoztatási formákkal a csoport kellő mértékű megterhelését?
- Az alkalmazott ismeretközlő módszerek megfeleltek-e a gyermekek életkorának, előképzettségének és a mozgásanyag természetének?
- A gyakorlásvezetési módszerek kiválasztása és alkalmazása segítette-e a mozgáskészségek fejlődését?
- A foglalkozás testnevelési játékaik elérték-e oktatási céljukat? (Főgyak. alkalmazása, játékfeladatok megoldása, stb.)

- Mit tett a játékok nyújtotta nevelési feladatok, helyzetek megoldása érdekében? (Érvényesült-e a közösségi nevelés és egyéni bánásmód elve?)
- Érvényesült-e a nevelő, fejlesztő tevékenységében a pedagógus vezető szerepe? (Hangszíne, hangereje, kapcsolatteremtő képessége, motiválásai, stb.)
- Gondolkodott-e a foglalkozás megfelelő higiéniai és balesetmentes körülményeiről? (Gyermekek öltözete, a gyakorlóhely, a szerek, az eszközök tisztasága, szellőztetés, testi épséget veszélyeztető körülmények elhárítása, stb.)

1. 6. A külső világ tevékeny megismerése

A mozgásfejltség mutatói:

- megjelent-e a biztos fogás a különböző alakú, nagyságú tárgyak használatakor,
- megfigyelhető-e a jobb- vagy balkezesesség dominanciája (illetve kétezesség),
- mennyire ügyes az eszközhasználatban,
- mozdulatai, mozgásai célirányosak-e,
- helyes-e a mozgások egymásutánja,
- mi jellemző a mozgások sebességére,
- milyen időtartam után jelentkezik a fáradtság,
- melyik tevékenység végzésében találhatók finommozgások (virágcsokor-kötözés, dugványozás, kockák egymásra helyezése, szabadíszek készítése stb).

1.6.1. A külső világ tevékeny megismerése belső értékelésének célja

Annak megállapítása, hogy járult hozzá a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakításához:

- a természetben,
- az emberi és tárgyi környezetben,
- a környezeti értékekhez.
- Mennyiben járult hozzá a gyermekek erkölcsi szokásainak, helyes viselkedésének megalapozásához. Segítette-e: az esztétikai fogékonyság kibontakoztatását, a környezetben való eligazodást, a törvényszerűségek megtapasztalását?

1.6.2. A külső világ tevékeny megismerése belső értékelésének szempontjai

A tevékenység feltételei

Tárgyi feltételek:

- A napirend mennyiben biztosítja a szűkebb-tágabb környezetben történő megfigyeléseket, tapasztalatszerzéseket.
- A megfigyelések, tapasztalatszerzések technikai eszközeinek biztosítása.
- Természeti-, ismeretterjesztő könyvek tára.
- Képek, képes tablók, diapozitívok megléte, az ismeretek, tapasztalatok újraéléséhez.
- VIDEO – anyagok segítik – e a külső világ megismerését, különös tekintettel a „megközelíthetetlen” világra.
- Az udvar „kincseit”, az óvoda környezeti adottságait kihasználták-e az ismeretszerzésben?

Személyi feltételek:

- Biztosította-e az óvónő a környezet tevékeny megismerésének változatos módjait?
- Személyes példával modellt adott-e a környezeti értékekhez való helyes viszonyra?
- Általános műveltsége, tájékozottsága elegendőnek bizonyult-e a gyermekek kérdéseire adott válaszokhoz?
- Lehetőséget adott-e a nyitottság, a felfedezőkedv kielésére, a gazdag tapasztalatszerzésre?
- Hogyan tudta biztosítani az óvónő a tevékenységek tárgyi és hangulati feltételeit?
- Milyen lehetőségeket adott a környezetalakítással járó esztétikai élmények szerzésére, tevékeny részvételre?

A külső világ tevékeny megismerése az egészséges életmód alakítása terén

- Érintették-e a feldolgozott témák a nevelési folyamatokban az egészséges életmód kulcsfolyamatait: tisztálkodás, higiéniai szokások, egészség, betegség, önismeret, önbecsülés, veszélyeztető tényezők.
- Kialakultak-e az egészséges életmód helyi szokásai, azonosult-e azokkal minden gyermek?
- Hogyan érzékeltette az óvónő a környezethigiénia, a környezetvédelem fontosságát?
- A környezettel való ismerkedés során a gyermekek szereztek-e kellő tapasztalatot a biztonságos eligazodáshoz: a családban, az óvodán belül, a településükön, a közlekedésben.

A külső világ tevékeny megismerése az érzelmi nevelés, szocializáció terén

- A gyermekek nyitottsága, kíváncsisága, érdeklődése a környezet iránt: megfelelő-e, fokozódott-e a nevelés során?
- Miben nyilvánul meg a természet szeretete? Fogékonyak-e a környezeti szépségekre? Érzékelik-e a változásokat? Felfigyelnek-e értékeikre?
- Miben nyilvánul meg a környezet védelme? Észreveszik-e a károkozást? Reagálnak-e a szennyezésre?
- Végeznek-e munkát a környezet: rendben-tartása, szépítése, gondozására (növények, állatok) érdekében.
- Milyen érzelmek kísérték az élményszerzés, tapasztalás, felfedezés alkalmait?
- Engedi-e az óvónő a „kincsek” gyűjtését? Ösztönzi-e ezt a gyermeki tevékenységet?
- Szívesen vesznek-e részt a gyermekek a közös természetvédelmi tevékenységben, megfigyelésben?
- Érzékelik-e a gyermekek az ember és környezet, ember és természet kapcsolatát, egymásrautaltságát?
- Milyen közösségi programok részesei a gyermekek? (Születésnapok, névnapok, óvodai ünnepek, hagyományok, kirándulások : helyi, közeli, távoli.)
- Milyen érzelmekkel vesznek részt az ünnepek, hagyományok előkészítésében?
- Milyen érzelmeket mutatnak a családokkal, a helyi közösségekkel: más óvodák, bölcsőde, iskolák, közművelődési intézmények, sportlétesítmények, valamint az élővilággal, az élettelen dolgokkal, lakóhellyel, tájjal, szülőfölddel.

A külső világ tevékeny megismerése az értelmi nevelés, fejlesztés terén

- Az óvodában a külső világ tevékeny megismerése során maximálisan kihasználták-e a helyi, környezeti adottságokat? Az óvoda természeti környezetében: növényzet, állatvilág, vizek, erdők, földrajzi előnyök, élettelen környezeti értékek. Az óvoda – település – ember alkotta környezetét: családok, intézmények, infrastruktúra.
- Biztosították-e a gyermekek számára a közvetlen megfigyelő, tapasztaló tevékenységét minden esetben?
- Segít-e a spontán és tervszerűen szerzett ismeretek feldolgozását?
- Hogyan használta fel az óvónő a gyermekek otthonról hozott élményeit?
- Hogyan motiválta a gyermekeket a környezetben végbemenő változások felfedezése?
- Az alkalmazott módszerek során érvényesült-e a játékosság?
- Biztosította-e az ismeretek nyújtásában, feldolgozásában a komplexitást, a sokoldalú megközelítést?
- Biztosított-e az önállóság, szabadság az összefüggések feltárásában?
- A tevékenységekben hogy vesznek részt a gyerekek? (cselekvő közreműködéssel, szóbeli aktivitással, figyelő közvetítéssel, passzív jelenléttel.
- Kérdeznek-e a gyermekek? (Kérdések jellege, óvónői válaszok: kielégítők-e, lezárók-e, további kérdésekre ösztönzők-e, gondolkodtatók-e? stb).
- Milyen a gyermekek beszédkultúrája? (Kifejezőkészségük, szókincsük, fogalomismeretük.)
- Mennyire tudják figyelmüket koncentrálni: a természetes környezetben való megfigyelés során, a foglalkozásokon.
- Jól eligazodnak-e a gyermekek az időzónákban? Évszakok, évek, életkorok, hónapok, hetek, napok, napszakok.
- A gyermekek hogyan viselkednek problémahelyzetekben?
- Jól szolgálták-e a környezeti élmények és tapasztalatok a környezet: formai, mennyiségi, téri viszonyainak megtapasztalását?
- Elősegítették-e a környezet: formai, mennyiségi, térbeli törvényszerűségeinek megismerését?
- Eredményezték-e a: – térbeli, geometriai, mennyiségi szemlélet alakulását?
- Érzékelik-e a gyermekek a valóság relációit, ok-okozati összefüggéseit?
- Jól szolgálták-e a környezeti élmények és tapasztalatok az ítélőképesség, az etikai megítélő képesség alakulását, a problémahelyzetek önálló, kreatív megoldását, a problémamegoldó gondolkodás kifejlődését?

1.6.3. Szempontok a környezet megismerésére nevelés elemzéséhez

A foglalkozások tartalma, feladatainak felépítése

- A foglalkozási témák tartalma hogyan illeszkedett az óvodai környezet megismertetésének rendszerébe?
- Támaszkodott-e a gyermekek előzetes tapasztalataira? Alkalmazkodott a gyermekek érdeklődéséhez, értelmi szintjéhez?
- Helyesen határozta-e meg a foglalkozás a pedagógiai feladatot? Sikerült-e ezek megoldása?
- Megfelelő volt-e a foglalkozás felépítése, logikus volt-e a programozás?

A foglalkozásokon alkalmazott módszerek és eszközök

- A módszerek és az eszközök megfeleltek-e a tartalomnak, a pedagógiai feladatoknak, a gyermekek fejlettségi szintjének?
- Biztosították-e a módszerek és az eszközök a gyermekek aktivitását? Érvényesült-e a játékoság?
- Világosak, érthetőek voltak-e a kérdések, gondolkodásra készítették-e a gyermekeket?

A foglalkozás szervezése és vezetése

- Hogyan érvényesült a foglalkozáson az óvónő vezető szerepe? Milyen volt a hangja, stílusa, magatartása?
- Megfelelően készítette-e elő és jól alkalmazta-e a szükséges szemléltető és segédeszközöket? Hogyan szervezte meg a gyermekek tevékenységét?
- Biztosított-e időt és lehetőséget a gyermekek megnyilatkozására? Megfelelő volt-e az időbeosztása?
- Segítette-e az óvónő és a gyermekek kapcsolata a feladatok megoldását, a foglalkozás élményszerűségét? Milyen volt a gyermekek érdeklődése, figyelme?

1.6.4. Megfigyelési szempontok a matematikai nevelés elemzéséhez

- Hogyan valósult meg a tervezett matematikai nevelés? (helyesen reagált-e tapasztalatszerzési kínálatának kedvezőtlen fogadtatására?)
- Kínálkozott-e lehetőség - a tervezetten kívül – matematikai nevelésre, s ez hogyan hasznosult?
- Megfelel-e a nevelési feladatoknak a foglalkozás elépítése?
- Helyes volt-e az eszközök megválasztása, s azok alkalmazása?
- Hatékonyan segítettek-e a nevelési feladatok megvalósítását az alkalmazott módszerek?
- Megfelelően segítette-e a nevelési feladatok megvalósítását a szervező tevékenység?
- Hogyan érvényesült az egyéni bánásmód?
- Elemezze a számfogalom kialakulását segítő tapasztalatszerzési lehetőségeket, s azok hasznosulását?
- Elemezze a geometriai alapfogalmak kialakulását segítő tapasztalatszerzési lehetőségeket, s azok hasznosulását!
- Elemezze az előforduló relációk felhasználásának hatékonyságát!
- Elemezze a térszemlélet fejlesztését célzó tapasztalatszerzési lehetőségeket, azok hasznosulását!
- Elemezze a műveletkészítést szolgáló tapasztalatszerzési lehetőségeket, s azok hasznosulását!
- Elemezze a transzformációs szemléletet alapozó tapasztalatszerzési lehetőségeket, s azok hasznosulását!
- Elemezze a mennyiségi fogalmak kialakulását segítő tapasztalatszerzési lehetőségeket, s azok hasznosulását!
- Elemezze a halmazfogalom kialakulását segítő tapasztalatszerzési lehetőségeket, s azok hasznosulását!

1.7. Munka jellegű tevékenységek

A szociális fejlettség mutatói:

- kezdeményező-e a munkavállalásban,
- vállal-e szervező, irányító, vezető szerepet,
- előnyben részesíti-e az egyéni munkát,
- gyorsan hajlik-e a megegyezésre,
- vannak-e konfliktusai társaival,
- hogyan oldja meg a konfliktusokat (egyedül, segítség „az erősebb jogán”, feladva ötletét stb.),
- szívesen segít-e társainak,
- kikéri-e, elfogadja-e mások véleményét, javaslatait,
- elismeri-e társa sikerét,
- képes-e erőfeszítésre a végső megoldásért,
- megvédi-e a közösen készített munkát (miénk érzés).

Természetesen valamennyi értékelési szempontot nem lehet a táblázatba sorolni, a szempont természete, s a nagy mennyiség miatt sem.

Mindig a célhoz, vagy másképpen fogalmazva a kulcsfolyamat, a kulcsesemény értékeléséhez célszerűen alkalmazhatók a szempontok.

1.7.1. A munkajellegű tevékenységek belső értékelésének célja

Annak feltárása, hogy e tevékenység:

Mennyiben alakította a gyermekek személyiségét?

Mozgásos jellege mennyiben szolgálta az egészséges testi fejlődést?

Alkalmazásánál érvényesül-e az önkéntesség, szabad választás?

Alkalmazási színterei igazodnak-e a gyermekek fejlődési jellemzőihez?

Mennyiben járult hozzá az énkép, önismeret kialakulásához, mennyiben alakította erkölcsi tulajdonságait?

1.7.2. A munkajellegű tevékenységek belső értékelésének szempontjai

A tevékenység feltételei

Tárgyi feltételek:

- A gyermekcsoport általános légköre, hangulata.
- Eszközrendszer biztosítása. Önkiszolgáláshoz: személyes eszközkészlet, személyes holmik helye, megfelelő élettér, hozzáférhetőség a személyes holmijukhoz. Munkavégzéshez: gyermekméretű tisztító-, takarító-, munkaeszközök, kifogástalan minőség.
- Az önállóság – és segítségnyújtás – biztosított-e a gyermekek fejlettségéhez igazodóan?

Személyi feltételek:

- Az óvónő viszonya a gyermekek munkájához: ösztönző, segítő, megengedő? Modellértékű-e az óvónő személyisége?
- Kellően toleráns-e: az egyéni érdeklődéshez, az egyének közötti eltérésekhez?
- Milyen összhang alakult ki a csoportban dolgozó felnőttek között? (Óvónők – dajka)
- Biztosította-e az óvónő a munkavégzésben a fokozatosságot, folyamatosságot, állandóságot?
- Kaptak-e a gyerekek kellő gyakorlási lehetőséget?
- Megérezte-e a gyerekekkel a munkájuk fontosságát?
- Biztosította-e a játékosságot és komolyságot egyidejűleg?
- A munkajellegű tevékenységek helye a napirendben: idő, folyamatosság, rugalmasság, várakozás kiküszöbölése.

A munkajellegű tevékenységek az egészséges életmód alakítása terén

- A gyermekek önkiszolgálása – saját személyükkel kapcsolatos munkajellegű tevékenységek során a következő területeket érinti: biztosított-e az önállóság, a megfelelő légkör, a segítőkészség, a tapintat, a türelem, a megértés, a nevelőtársak tudatossága.
- Ismerik-e a gyerekek önállóságszintjét, az egyéni jellemzőket, stb.
- Az óvodapedagógusok megfelelő nevelőpartnerek-e az egyéni bánásmódban?
- Az önkiszolgálás, önellátás, szokás-, és szabályrendszer jól kialakított-e? Megvalósul-e a rendszeresség, fokozatosság, folyamatosság, következetesség: a tisztálkodásban, az öltözködésben, az étkezésben, a pihenés során.

A munkajellegű tevékenységek az érzelmi nevelés és szocializáció terén

- Sikert-e bevonni a gátlásos, lassú, önállótlán gyermekeket a munkába?
- Az együttesen végzett munka, a vele járó öröm és felelősség milyen hatást gyakorolt: az egyéni érzelmekre, a közösségi magatartásra?
- Melyek a munkavállalás indítékai a gyermekeknél: a tevékenység öröme, a siker iránti vágy, elmarasztalástól való tartózkodás, másoknak segítségadási készség, a feladatvégzés számonkérése, dicséret, jutalom, feladattudat.
- Jól szolgálták-e a munkajellegű tevékenységek a jellemformálást, akarati tulajdonságok alakítását? (önállóságot, kitartást, céltudatosságot, felelősségérzetet, az elkövetett hiba vállalását, a jóvátételi szándékot, kötelességteljesítés tudatát.
- Megvalósult-e a munkajellegű tevékenységek során: a gyermekek pozitív érzékelése, alakult-e önértékelésük.
- Formáltak-e pozitívan a munkajellegű tevékenységek a közösségi kapcsolatokat: szívesen segítenek társaiknak, szívesen végzik-e a társakkal a munkát, kitartóak-e a közös eredményért, milyen a kezdeményező szerep-vállalás a munkatevékenységben, milyen a szervező, irányító szerep vállalás, hogyan fogadják mások ötletét, véleményét, hogyan fogadják társaik sikerét, stb.
- Jelennek-e meg konfliktusok a munkavégzések során? Mi okozza? Eszközhiány, a munkához ragaszkodás, a munka áthárítása?

A munkajellegű tevékenységek az értelmi nevelés, fejlesztés terén

- A gyermekek számára a munkajellegű tevékenységek jól szolgálták-e: a tapasztalatszerzést, a környezet megismerését, az emberi kultúra megfigyelését.
- Éltek-e minden olyan munkalehetőséggel, melyet az óvoda belső rendszere és környezete adott? A közösségi élet során: a naposság, a megbízatások, az alkalmoszerű munkák. Az évszakok adta lehetőségekkel: az élősarok berendezése, gondozása, a kerti, az udvari munka: ősszel, télen, tavasszal, nyáron.
- A munkajellegű tevékenységek jól szolgálták-e a munkavégzéshez szükséges tapasztalatok, ismeretek, jártasságok, készségek megszerzését?
- Megvalósult-e a munkavégzések során az eszközök és használatuk megismerése, a munkafolyamatok megértése, a munkafolyamat részelemeinek átlátása, a tevékenységek megszervezése, a feladat-, és problémamegoldó gondolkodás cselekvő megnyilvánulása?
- Működött-e a munkavégzések során a hibák észlelése és javítása, a veszélyeztető tényezők előrelátása, a veszélyek elkerülése, a balesetek megelőzése.
- Megfelelő volt-e a munkajellegű tevékenységek során az óvónők-dajkák szervező munkája, a feltételek biztosítása.
- Megérezték-e, megértették-e a gyermekek az emberi munka hasznát, értékeit, fontosságát?
- A munka jellegű tevékenységek erősítették-e a gyermekek kitartását, feladattartási képességét?
- Alkalmazza-e az értékelést az óvónő a munkatevékenység folyamatában?
- A gyermekek között tapasztalható-e egymás munkájának véleményezése, és annak milyen jellemző észlelhetők, milyen további fejlesztő tevékenységek tervezhetők?

1.8. A tanulás

1.8.1. Belső értékelésének célja

Annak megállapítása, hogy a tevékenység mennyiben szolgáltatta a személyiség sokoldalú fejlődését:

a spontán és szervezett tevékenységek mennyiben járultak hozzá a magatartásformáláshoz, a motiváció fejlődéséhez, az ismeretszerzéshez, a kognitív tanulás iránti vágy felkeltéséhez, a képességfejlesztéshez.

1.8.2. A tanulás belső értékelésének szempontjai

A tanulás az egészséges életmód alakítása terén

- Megvalósult-e a tanulás folyamatjellege a gyermekek szokásalakításában: utánzás, minta- és modellkövetés, bemutatás, magyarázat, gyakoroltatás, ellenőrzés, értékelés az óvónő részéről és a gyermekek között?

- Az utánzásos, minta- és modellkövetéses tanulás követendő, pozitív példákra épül-e?
- A gyermekek szociális környezete (családi, óvodai) mennyibe nyújt modellértékű mintát: személyek, tevékenységek, magatartás és kommunikáció tekintetében.
- Hogyan minősíthető a gyermekek interakciós kapcsolatrendszere, milyen erős a személyhez kötődés a gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt viszonyban.
- Biztosított-e a munka, tevékenységek átvételében a gyermeki önállóság?
- A gyermekek milyen társas szerepet tanulhatnak a szerepjátékban?
- A gyermekek tevékenységeiben megjelennek-e az alternatív lehetőségek, a variálás?
- Biztosított-e az utánzásos tanuláshoz kedvező demokratikus légkör?
- Tekintettel vannak-e az egyéni különbségekre?
- A tevékenységek rendszere nyújt-e elegendő alkalmat a tapasztalatok, magatartási és viselkedési formák újraélésére?
- A gyermekek viselkedésének formálásában milyen szerepet kap a megerősítés?
- Hogyan érte el az óvónő, hogy a gyermekek önmagukhoz képest fejlődjenek?

A tanulás az érzelmi nevelés és szocializáció terén

- A szociális tanulás színterei hogyan szolgálták a nevelést, fejlesztést?
- Az utánzásos magatartás- és viselkedéstanulásban sikerült-e pozitív példát állítani a gyermekek elé?
- Mely tevékenységek, helyzetek jelentettek tanulási lehetőséget: játék, játékos tapasztalatszerzés, megfigyelés, tapasztalatszerzés a környezetben, az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.
- Milyen módon sikerült megvalósítani a gyermekek cselekvő aktivitását, a tapasztalatszerzés élményhátterét?
- Milyen normákat, értékeket sikerült elsajátítani a szociális tanulás során: érintkezési szokások terén társakhoz, felnőttekhez, óvodákhoz fűződő viszony terén?
- Milyen értékeket, normákat sikerült elsajátítani az önmagához való viszonyban: önérvényesítés, önismeret, önértékelés, társak iránti empátia, tolerancia, feladat-, és kötelességvállalás terén?
- Milyen motiváló tényezőt jelentett a csoport általános légköre, a gyermek-felnőtt viszony a tanulásban?

A tanulás az értelmi nevelés, fejlesztés terén

- A gyermekek kognitív tanulás eredményességét mely tanulási formák segítették a leginkább: játékos tanulás, spontán játékos tapasztalatszerzés, játékba integrált tanulás, az óvónők által irányított megfigyelések, a gyakorlatban megjelenő feladat és problémahelyzetek, az óvónő által kezdeményezett foglalkozások, az egyéni fejlesztés, foglalkoztatás, a csoportok különválasztása életkor vagy más szempont szerint, a teljes csoport egyidejű foglalkoztatása.
- A tanulási folyamatban milyen mértékben valósult meg a: rendszeresség, fokozatosság, folyamatosság.
- A tanulási folyamat hogyan szolgálta a megismerő-képességek fejlődését: sokoldalú érzékelés, észlelés, megfigyelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodási műveletek (rész-egész viszonya, összehasonlítás, általánosítás, következtetés).
- Hogyan minősíthető a gyermekek feladatértése, problémamegoldó-képessége?

- Az óvónő mennyire tudott érvényt szerezni munkájában a tanulási folyamat komplexitásának?
- Milyen arányt képviselnek a kötött és kötetlen foglalkozások és azok mely tevékenységekben, milyen eredményességgel szerveződnek?
- A tevékenységekhez milyen időkeretek és munkaformák kapcsolódnak?
- Mely formák kívánták a gyermekektől a legnagyobb szellemi aktivitást?
- Az óvónő adott-e lehetőséget a megkezdett tevékenységek folytatására, befejezésére, önmaguk korrigálására, teljesítményük értékelésére?
- Sikerült-e alapvetően és jellemzően biztosítani a tevékenység játékos jellegét?

A gyermekek – egyénenként – eljutottak-e az iskolába lépés idejére az önmagukhoz mért legmagasabb fejlettségi szintre:

- testileg
- lelkileg
- szociálisan.

2.. MEGFIGYELÉSI-ELEMZÉSI SZEMPONTOK PSZICHOLÓGIÁBÓL

- A látott nevelési helyzetek alapján állapítsa meg az óvónő vezetési stílusát. Állítását konkrét példákkal bizonyítsa!
- Sorolja fel az iskolaérettség pszichés tulajdonságainak meglétét a megfigyelések alapján!
- A szociális érettség mely jellemzőit figyelhetjük meg az iskolába kerülő gyermeknél?
- Válasszon ki egy gyereket és figyelje meg viselkedését, magatartását a délelőtti folyamán. Milyen családi nevelői attitűdre vezethető vissza a tapasztalat viselkedés, magatartásforma? (HK-HE. MK-ME)
- Keressen példát kapkodó játékformára! Jellemezze a gyermek játéktevékenységét.
- Keressen példát a gátolt játékformákra! Jellemezze a gyermek játéktevékenységét.
- Keressen példát a romboló-agresszív játékformára! Jellemezze a gyermek játéktevékenységét.
- Keressen példát a kényszeres játékformára. Jellemezze a gyermek játéktevékenységét.
- Milyen beilleszkedési problémával találkozhatnak az újonnan óvodába kerülő gyerekeknél?
- Keressen példákat a gyermekközösség fejlődésének egyes fázisaira (együttlét, együttmozgás, tárgy körüli önszerveződés, összedolgozás – együttes tevékenység)!
- Mi jellemzi az óvodáskori baráti kapcsolatot? Konkrét példán mutassa be ezek tényleges megnyilvánulásait!
- Milyen tanulási motívumokat figyelhetett meg ellenőrzése folyamán (külső-belső-komplex). Mindkét példán mutassa be ezek megjelenését!

3. A HELYI NEVELÉSI PROGRAMOK MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK JEGYZÉKE

A 11/1994. (VI.8.) MKM rend. 7. sz. mellékletének /Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléseiről / kiegészítése.

Játék tevékenységhez

Eszköz	Mennyiségi egység	Csopor- tonként	Épüle- tenként
szerepjátékhoz			
babaszoba-babakonyha	garnitúra	1	
tűzhely	db	1	
etetőszék	db	1	
babakocsi	db	2-3	
kosarak	db	5	
orvosi táska	db	2	
fodrász kellékek	készlet	1	
babaedény	készlet	2-3	
vasalódeszka-vasaló	db	1-1	
baba	db	6-8	
plüss állatfigurák	db	10-15	
zöldség-gyümölcs	készlet	2-3	
különféle ruhák	db	8-10	
telefon	db	2	
pénztárgép	db	1	
konstrukciós játékok			
LEGO dupló	doboz	5-8	
LEGO	doboz	5-8	
fa építő kocka nagy	doboz	5-8	
fa építő kocka kicsi	doboz	8-10	
vasúti sínek +kocsik	készlet	4-5	
különféle méretű autók	db	20-30	
autópályás szőnyeg	db	1	
fejlesztőjátékok /Ravensburger, Educa, Discovery Toys stb./	db	8-10	
különféle dominók	db	5-6	
játékkártya	db	4-5	
puzzle	db	8-10	
különféle fűzős játékok	készlet	5-6	
különféle nagyságú gyöngyök	készlet	5-6	
memória játékok	db	5-6	
társasjátékok	db	6-8	
udvarra			
homokozó formák	készlet	10	30-50
vödör, lapát	db	20	80-100
rollerek, biciklik	db	30	20-40
hinták		2-3	3-5
különféle labdák	db	20	20-30
összetett mozgásfejlesztő rendszerek	db		8

Munka jellegű tevékenység

Eszköz	Mennyiségi egység	Csopor- tonként	Épüle- tenként
gyerekméretű takarító eszközök	készlet	3	
gyerekméretű kerti szerszámok (ásó, kapa, gereblye, lombseprű)	készlet	10-10	
naposkötény	db	15	
öntözőkanna	db	3-4	
talicska	db	3-4	10-15
hólapát	db	3-4	15

Mozgáshoz, testneveléshez

Eszköz	Mennyiségi egység	Csopor- tonként	Épüle- tenként
tornapad	db	2-3	
tornaszőnyeg	db		4-5
szalag	db	25	
körkötél	db		2
vastag kötél	db		4
maroklabda	db		30
tornabot	db		30
szalagos bot	db		30
babzsák	db		60
különféle labdák: foci, kosár	db		30
gumi /körszalaghoz/	db	25	
létrás pad	db		2
pattogó labda nagy	db		30
labdafelfújó	db		2
hálöhinta	db		1
holdtölcsér	db		4
Elefánttalp	pár	2-3	
füles labdák	db	4-5	
gördeszka	db		4
body-roll	készlet		4
óriáslabda	db	10-15	
mini trambulín	db		4
zsámoly	db		8
karika	db		30
mászó készlet	db		2-3
alagút	db	1-2	

relaxáló kazetta	db	1	
kígyókorong	db	1	
egyensúlyozó korong	db		4
billenő rács	db	1	
Rugós deszka	db	2	
udvarra kötélletra	db		4
piramis létra, négyoldalú létra	db		4
focikapu	pár		2
kosár palánk	db		4
jelölő bóják	készlet		4
Udvarra			
egyensúlyozó gerendák	db	1	
függeszkedő eszközök	készlet	1	
Komplex mászóka rendszer	készlet		4

Meséhez-vershez-dramatizáláshoz

Eszköz	Mennyiségi egység	Csopor- tonként	Épüle- tenként
TV + videó	db		1
diavetítő	db		2
mesefilmek, kazetták, Cd-k	db	10	
bábparaván	db	1	
bábok gyerekeknek	db	30	
mese dramatizáláshoz szükséges fejdíszek, maszkok, eszközök	db		40-50
óvónői bábok	készlet		legalább 8 meséhez
szöveggyűjtemények	db	2	
verses könyvek	db	5-6	8
népmese gyűjtemények	db	2-3	4
mesekönyvek	db	10-15	20
anyanyelvi feladatlap gyűjtemény	db	8-10	
leporellők	db	10-15	

Ének-zenéhez, énekes játékhöz

Eszköz	Mennyiségi egység	Csopor- tonként	Épüle- tenként
metronóm	db		2
CD-s magnó	db	1	
zenehallgatáshoz CD-k, kazetták	db		10-15
dob	db	5	
kasztanyetta	pár	10	
klávesz	pár	10	
szárnycsengő	db	10	
csörgő dob	db	2	
béka	db	2	
csődob	db	3	
fadob	db	5	
Orff hangszerek	készlet		1
szintetizátor	db		1-2
furulya	db	1	
kis cintányér	db	10	
normál cintányér	db	2-3	
xilofon	db	1	
metallofon	db	1	
triangulum kicsi	db	5	
triangulum nagy	db	2-3	
harangjáték	db		2-3
reszelő	db		5-6
sámán dob	db		6-8
marokcsengő	db	5	

Rajzolás, mintázás, kézi munkához

Eszköz	Mennyisége	Csopor- tonként	Épüle- tenként
agyag	kg	10	
plasztilin	készlet	24	
só, liszt, étolaj	kg, l	10, 1	
ujj festék	készlet	3	
tempera, 10-12 szín (fél liter)	színenként	2	
üvegfesték 10-12 szín	készlet	1	
vízfesték 10-12 szín	készlet	10-12	
textilfesték 10-12 szín	készlet	1	
ceruzafogók	db	30	
színes ceruzák /vastag/	készlet	25	

zsírkréta	készlet	25	
filctollak	készlet	25	
ecsetek /4, 8, 10-es méret/	db	25	
ollók	db	25	
cikk-cakk olló (különböző mintázatú)	db	2-3	
rugós olló	db	5-6	
hegyezők	db	3	
ragasztók különféle	db	25	
gyöngyök	csomag	10	
papírok, rajzlapok	db /havonta/	1000	
hurkapálca	db	100	
színes kartonok (legalább 10 féle szín)	db/szín	10-12	
krepp papír	db/szín	10-12	
origami papír	készlet	4-5	

Környezet tevékeny megismeréséhez és matematikához

Eszköz	Mennyiségi egység	Csopor- tonként	Épüle- tenként
földgömb	db	1	
természettudományos könyvek	db	8-10	
természettudományos lexikonok, szakkönyvek, növény és állathatározók	db		10-15
képanyag /témakörönként csoportosítva /	téma/db	20-25	
nagyító	db	10	
egészalakos tükör	db	1	
állatkerti bérlet (10 fő/ db)	db		3
világunk hangjai /kazetta/	db	1	
természetfilmek	db		10-15
feladatlap-sorozat	db	25	
érzékelő-játékok	készlet	5-6	
fejlesztőjátékok /Ravensburger, Educa, Discovery Toys stb./	db	5-6	
Növények Világa /képsorozat/	db		1
Állatok Világa	db		1
Emberek Világa	db		1
Minimat-készlet	db		2
Logikai készlet	db	10-12	
matematikai feladatlap-sorozat	db	25	
tükör /kézi/	db		50

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat

Székhely: Óbudai Mesevilág Óvoda

Tagintézmény: Cseppke Óvoda

Telephely:

Tagintézmény: Vizi Óvoda

OM azonosító: 034258

1039. Bp. Bárczi Géza u. 1.

1039. Bp. Bárczi Géza u. 2.

1039. Bp. Viziorgona u. 1.

1039. Bp. Viziorgona u. 2.

Tel/fax: 06-1-243-1508

Tel. 06-1-243-0598

Tel. 06-1-454-0513

Tel/fax: 06-1-243-1360

